

YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA

BOŞANMA DAVALARINDA TANIK BEYANLARI

Tanık Listesi · Çekinme · Çocuk Tanıklar
Görgü ve Duyum · Çelişkili Beyanlar · Kusur
Tazminat · Velayet · Ziynet · Kanun Yolları

HMK
m. 240

Av. Aydın AYDAR · Av. Murat AYDAR · Av. Eren AYDAR

YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA

Boşanma Davalarında *Tanık Beyanları*

ÖZGEÇMİŞ

Av. Aydın AYDAR

1962 yılında doğdu. 1986 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu; 1988'den bu yana İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaktadır. Meslek hayatının ilk döneminde bankacılık ve holding şirketlerinde uzun yıllar hukuk müşavirliği ve hukuk direktörlüğü görevlerinde bulundu. 1999 yılında kendi avukatlık ofisini kurarak çalışmalarını aile hukukuna, özellikle boşanma davalarına yöneltti. Otuz yılı aşkın süredir anlaşmalı ve çekişmeli boşanma, nafaka, velayet ve mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalar yürütmektedir.

Av. Aydın Aydar'ın diğer eserleri: *Türk Medeni Kanunu Aile Hukuku Şerhi* (altı cilt, Av. Murat Aydar ve Av. Eren Aydar ile birlikte) · *Yargıtay Kararları Işığında Mal Paylaşımında Şirket Hisseleri* (Av. Murat Aydar ve Av. Eren Aydar ile birlikte) · *Yargıtay Kararları Işığında Mal Paylaşımında Yurt Dışındaki Mallar* (Av. Murat Aydar ve Av. Eren Aydar ile birlikte) · *Yargıtay Kararları Işığında Zina ve Sadakatsizlik Sebebiyle Boşanma* (Av. Murat Aydar ve Av. Eren Aydar ile birlikte) · *Yargıtay İçtihatları Işığında Anlaşmalı Boşanma Davası* (Av. Murat Aydar ve Av. Eren Aydar ile birlikte) · *Boşanma Avukatı Aydın Aydar'ın Anıları* · *Anlaşmalı Boşanma Davası*

YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA

Boşanma Davalarında *Tanık Beyanları*

Tanık Gösterme ve Tanık Listesi, Tanıklıktan Çekinme, Çocuk Tanıklar, Dinleme Usulü, Görgüye ve Duyuma Dayalı Beyanlar, Çelişkili Beyanlar, Kusur, Tazminat, Velayet, Ziynet ve Mal Rejimi, Kanun Yolları ve Yalan Tanıklık

Av. Aydın AYDAR

Av. Murat AYDAR

Av. Eren AYDAR

İstanbul · 2026

Yargıtay Kararları Işığında Boşanma Davalarında Tanık Beyanları
Tanık Gösterme ve Tanık Listesi, Tanıklıktan Çekinme, Çocuk Tanıklar, Dinleme Usulü, Görgüye ve Duyuma Dayalı Beyanlar, Çelişkili Beyanlar, Kusur, Tazminat, Velayet, Ziynet ve Mal Rejimi, Kanun Yolları ve Yalan Tanıklık
Av. Aydın Aydar · Av. Murat Aydar · Av. Eren Aydar

© 2026, Yazarlar. Bu eserin tüm yayın hakları yazarlarına aittir. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca, kaynak gösterilerek yapılacak kısa alıntılar dışında eserin tamamı ya da bir bölümü, yazarların yazılı izni olmaksızın hiçbir yöntemle çoğaltılamaz, basılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Elektronik sürüm	Kasım 2026
İnternet	avukataydinaydar.com

Eserde mevzuat ve Yargıtay içtihadı 8 Kasım 2026 tarihi itibarıyla dikkate alınmıştır. Kanun adı belirtilmeden anılan maddeler, bağlamından başka bir kanun veya sözleşme anlaşılmadıkça 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'na aittir.

Bu eser genel bilgi verme amacı taşır; somut uyuşmazlıklarda hukuki danışmanlığın yerini tutmaz.

ÖNSÖZ

Avukatlık hayatımda en çok duyduğum sorulardan biri şudur: "Tanığımız var, yeter mi?" Bu soruyu soran müvekkil çoğu zaman haklı olduğundan emindir; olayları yaşamıştır, annesi, kardeşi ya da komşusu da her şeyi bilmektedir. Duruşma günü gelir, tanık salona girer ve "ben görmedim ama kızım anlattı" der. O cümleyle birlikte, aylardır anlatılan olay hukuken ispatlanmamış sayılabilir. Bunun tersini de çok yaşadım: Kimsenin önemsemediği bir komşunun, yerini ve saatini tek tek söylediği sade bir anlatımı, bir davanın sonucunu değiştirdi.

Çekişmeli boşanma davalarında tanık, çoğu dosyada hâkimin önündeki en önemli delildir. Evlilikte yaşananlar evin içinde kalır; yazılı bir belgesi nadiren bulunur. Türk Medeni Kanunu da boşanma davasında yemin deliline izin vermez ve tarafların ikrarını hâkim için bağlayıcı saymaz. Bu yüzden tanık listesinin süresinde verilmesi, tanığın dilekçede gösterilen vakıa için dinletilmesi, beyanın görgüye dayalı ve somut olması, sonucu belirleyen ayrıntılar hâline gelir. Yargıtay da bu ayrıntılar üzerinde yıllar içinde zengin ve tutarlı bir içtihat oluşturmuştur; son yıllarda Hukuk Genel Kurulunun verdiği kararlar bu içtihadı daha da netleştirmiştir.

Bu kitabı, boşanma davalarında tanık deliline ilişkin dağınık içtihadı tek bir yerde, düzenli ve sınanabilir biçimde toplamak için hazırladık. Her tespiti bir kanun hükmüne ya da künyesiyle gösterilen bir karara dayandırmaya çalıştık. Kararları resmî karar arama sistemlerinden tam metinleriyle inceledik; önemli gördüklerimizi karar metninden aynen alıntılayarak kart hâlinde verdik. Kararı veren merciin gerekçesini ayırmaya özen gösterdik: Bölge adliye mahkemesinin Yargıtay tarafından onanan gerekçesini Yargıtay'ın kendi sözü gibi sunmadık; karşı oyları ve Genel Kurul görüşmelerinde ileri sürülüp benimsenmeyen görüşleri çoğunluk görüşüyle karıştırmadık. Taraf, tanık ve çocuk adlarını yazmadık. Konuyla ilgili akademik çalışmaları da inceledik ve tanıklığın sosyal ve psikolojik yönlerine ilişkin tespitleri ilgili yerlerde aktardık.

Kitap yalnız avukatlar ve hâkimler için yazılmadı. Boşanma davası açmayı düşünen eşlerin, tanık olarak çağrılan anne, baba ve kardeşlerin ve aile hukukuyla ilgilenen herkesin anlayabileceği bir dil kullanmaya çalıştık. Her başlığı gerçek hayatta sorulan bir soru olarak koyduk ve cevabı ilk cümlede vermeye gayret

ettik. Her bölümün başında kısa bir özet, sonunda Yargıtay'ın ilkesi ile uygulama önerilerimiz yer alır. Sonuç bölümünde içtihattan çıkan ilkeleri, eklerde ise soru ve cevapları, özet tabloları, dilekçe örneklerini, tanık hazırlığına ilişkin kontrol listelerini ve mevzuatı bir araya getirdik.

Bu eser, oğullarım Av. Murat Aydar ve Av. Eren Aydar ile birlikte hazırladığımız *Türk Medeni Kanunu Aile Hukuku Şerhi*, *Yargıtay Kararları Işığında Mal Paylaşımında Şirket Hisseleri*, *Yargıtay Kararları Işığında Mal Paylaşımında Yurt Dışındaki Mallar*, *Yargıtay Kararları Işığında Zina ve Sadakatsizlik Sebebiyle Boşanma* ve *Yargıtay İçtihatları Işığında Anlaşmalı Boşanma Davası* adlı çalışmaların devamıdır. Şerhte TMK m. 184'ü madde sırası içinde açıklamıştık; bu kitapta ise boşanma davasının en çok tartışılan delilini, dilekçeden kanun yoluna kadar bütün aşamalarıyla ele aldık.

Kitabın hazırlanmasında emeği geçen meslektaşlarımıza ve ailemize teşekkür ederiz. Eserdeki eksik ve hataların bize bildirilmesi, sonraki baskılarda düzeltilmesine yardımcı olacaktır.

İstanbul, Kasım 2026

Av. Aydın AYDAR

KISA İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ v

KISALTMALAR xv

ESERİN KULLANIMI xvii

GİRİŞ 1

BİRİNCİ KISIM · TANIK DELİLİNİN TEMELİ 3
1. Bölüm · Boşanma Davasında Tanık Delilinin Yeri ve Değeri 5
2. Bölüm · Kimler Tanık Olabilir? 13
3. Bölüm · Çocukların Tanıklığı 19

İKİNCİ KISIM · TANIK GÖSTERME 25
4. Bölüm · Vakıaların Somutlaştırılması ve Tanık Deliline Dayanma 27
5. Bölüm · Tanık Listesi, Kesin Süre ve İkinci Liste Yasağı 33
6. Bölüm · Dilekçede Dayanılmayan Vakıalar ve İddianın Genişletilmesi Yasağı 41

ÜÇÜNCÜ KISIM · TANIĞIN DİNLENMESİ 49
7. Bölüm · Tanığın Çağrılması, Gelmemesi ve Tanıktan Vazgeçme 51
8. Bölüm · Tanıklıktan Çekinme 57
9. Bölüm · Duruşmada Tanık Dinleme: Yemin, Ayrı Dinleme, Soru ve Yüzleştirme 63
10. Bölüm · Talimatla, SEGBİS ile ve Yurt Dışında Tanık Dinleme 71
11. Bölüm · Tanıkların Dinlenmemesi ve Hukuki Dinlenilme Hakkı 77

DÖRDÜNCÜ KISIM · BEYANLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ 83
12. Bölüm · Görgüye Dayalı Beyan ve Duyum 85
13. Bölüm · Soyut, Genel ve Yer-Zaman İçermeyen Beyanlar 91
14. Bölüm · Akrabalık, Husumet ve Tanığa İtiraz 97
15. Bölüm · Çelişkili Beyanlar, Tek Tanık ve Gerekçe 103
16. Bölüm · Başka Dosyalardaki Beyanlar ve Sosyal İnceleme Raporu 109

BEŞİNCİ KISIM · KONULARA GÖRE TANIK BEYANI 115
17. Bölüm · Kusurun Tanıkla İspatı 117
18. Bölüm · Özel Boşanma Sebeplerinde Tanık 123
19. Bölüm · Tazminat ve Nafakada Tanık Beyanı 129
20. Bölüm · Velayet ve Kişisel İlişkide Tanık Beyanı 135
21. Bölüm · Ziynet, Eşya ve Mal Rejiminde Tanık 141

ALTINCI KISIM · KANUN YOLU VE YALAN TANIKLIK 147
22. Bölüm · İstinaf ve Temyizde Tanık Delili 149
23. Bölüm · Yalan Tanıklık ve Yargılamanın Yenilenmesi 155
24. Bölüm · Tanığın Hakları, Sorumluluğu ve Avukatın Tanıkla İlişkisi 161

SONUÇ: İÇTİHATTAN ÇIKAN İLKELER 167

EK 1 · SORU VE CEVAPLARLA BOŞANMA DAVASINDA TANIK 173

EK 2 · ÖZET TABLOLAR 187

EK 3 · DİLEKÇE ÖRNEKLERİ 193

EK 4 · KONTROL LİSTELERİ VE SORU ÖRNEKLERİ 201

EK 5 · MEVZUAT 207

KAYNAKÇA 217

KARARLAR DİZİNİ 219

KAVRAM DİZİNİ 223

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ v

KISALTMALAR xv

ESERİN KULLANIMI xvii

GİRİŞ 1

BİRİNCİ KISIM · TANIK DELİLİNİN TEMELİ 3

1. Bölüm · Boşanma Davasında Tanık Delilinin Yeri ve Değeri 5
- I. Boşanma davasında tanık neden bu kadar önemlidir? 6
- II. Tanık beyanı hâkimi bağlar mı? 6
- III. TMK m. 184 boşanma davasında tanığı nasıl etkiler? 7
- IV. Yargıtay tanık beyanına neden güvenir? 8
- V. Hangi tanık beyanı hükme esas alınır? 8
- VI. Tanık olmadan boşanma davası kazanılabilir mi? 9
- VII. Tanık beyanı kusur belirlemesinde neden belirleyicidir? 10

2. Bölüm · Kimler Tanık Olabilir? 13
- I. Kimler tanık olabilir? 14
- II. Eşlerden biri kendi davasında tanık olabilir mi? 14
- III. Anne, baba ve kardeş tanık olabilir mi? 15
- IV. Eski eş, nişanlı veya dava dışı üçüncü kişi tanık olabilir mi? 15
- V. Avukat tanık olabilir mi? 15
- VI. Komşu, kapıcı ve muhtar tanık olabilir mi? 16
- VII. Kamu görevlileri tanık olabilir mi? 17
- VIII. Tanıklık yapmak zorunlu mu? 17
- IX. Kaç tanık gösterilebilir? 17

3. Bölüm · Çocukların Tanıklığı 19
- I. Ortak çocuk tanık olabilir mi? 20
- II. Engelli veya küçük çocuğun beyanı hükme esas alınabilir mi? 20
- III. Yurt dışında yeminsiz dinlenen çocukların beyanı geçerli mi? 21
- IV. Dilekçede çocuğun dinlenmesi istenmişse mahkeme talebi reddedebilir mi? 21
- V. Çocuğun velayet için uzmana anlattıkları tanık beyanı yerine geçer mi? 22
- VI. Çocuk tanıklıktan çekinebilir mi? 23
- VII. Çocuğu tanık göstermek doğru mu? 23

İKİNCİ KISIM · TANIK GÖSTERME 25

4. Bölüm · Vakıaların Somutlaştırılması ve Tanık Deliline Dayanma 27
- I. Tanık dinletmek için dilekçede ne yazılmalıdır? 28
- II. Vakıa nasıl somutlaştırılır? 28

III. Dilekçede "tanık" ya da "her türlü delil" yazmak yeterli mi? 29
IV. Tanık deliline hiç dayanılmamışsa tanık dinlenebilir mi? 30
V. Süresinde cevap vermeyen davalı tanık dinletebilir mi? 31
VI. Karşı ispat için de tanık deliline dayanmak gerekir mi? 32
VII. Birleşen davalarda bir dilekçede dayanılan vakıa diğer dava için de geçerli mi? 32

5. Bölüm · Tanık Listesi, Kesin Süre ve İkinci Liste Yasağı 33
I. Tanık listesinde neler bulunmalıdır? 34
II. Tanık listesi ne zaman verilir? 34
III. Kesin süre içinde liste verilmezse ne olur? 35
IV. Kesin süre ne zaman işlemeye başlar? 36
V. İkinci tanık listesi yasağı nedir? 36
VI. Hangi hâllerde yeni bildirilen tanık ikinci liste sayılmaz? 37
VII. Davacı ölürse mirasçılar yeni tanık gösterebilir mi? 38
VIII. Tanık gideri yatırılmazsa ne olur? 38

6. Bölüm · Dilekçede Dayanılmayan Vakıalar ve İddianın Genişletilmesi Yasağı 41
I. Dilekçede ileri sürülmeyen bir olayı tanık anlatırsa ne olur? 42
II. Vakıalar hangi dilekçelerle ileri sürülebilir? 43
III. Dilekçede olay ne kadar ayrıntılı anlatılmalıdır? 44
IV. Karşılıklı davalarda bir dilekçedeki vakıa diğer dava için de geçerli mi? 44
V. Bölge adliye mahkemesi istinaf edilmemiş bir vakıayı "dayanılmadı" diye çıkarabilir mi? 45
VI. Dava açıldıktan sonra yaşanan olaylar tanıkla ispat edilebilir mi? 46

ÜÇÜNCÜ KISIM · TANIĞIN DİNLENMESİ 49

7. Bölüm · Tanığın Çağrılması, Gelmemesi ve Tanıktan Vazgeçme 51
I. Tanık mahkemeye nasıl çağrılır? 51
II. Taraf tanığını duruşmaya getirmek zorunda mı? 52
III. Tanık gelmezse ne olur? 52
IV. Tanığın adresi bulunamazsa ne olur? 54
V. Tanık gideri yatırılmazsa tanık dinlenmez mi? 54
VI. Tanıktan nasıl vazgeçilir? 55

8. Bölüm · Tanıklıktan Çekinme 57
I. Kimler tanıklıktan çekinebilir? 57
II. Hâkim çekinme hakkını hatırlatmak zorunda mı? 58
III. Çekinme hakkı olan tanık nasıl çekinir? 59
IV. Hangi konularda çekinme hakkı kullanılamaz? 59
V. Çekinme hakkı olan tanığın beyanı daha mı az değerlidir? 60

9. Bölüm · Duruşmada Tanık Dinleme: Yemin, Ayrı Dinleme, Soru ve Yüzleştirme 63
I. Duruşmada tanık hangi sırayla dinlenir? 64
II. Tanığa yemin ettirilmesi zorunlu mu? 64
III. Tanıklar neden ayrı ayrı dinlenir? 65
IV. Tanık yazılı notlardan okuyabilir mi? 65
V. Tanığa kim soru sorabilir? 66
VI. Tanık beyanları çelişirse yüzleştirme yapılır mı? 66
VII. Tanığın sözleri tutanağa nasıl geçer? 67
VIII. Tanık Türkçe bilmiyorsa veya engelliyse nasıl dinlenir? 68
IX. Tanıklar dinlenirken duruşma gizli yapılabilir mi? 68

10. Bölüm · Talimatla, SEGBİS ile ve Yurt Dışında Tanık Dinleme 71
I. Başka şehirdeki tanık nasıl dinlenir? 72

II. Talimat yazısında tanığın hangi konularda dinleneceği belirtilmeli mi? 72
III. Talimat duruşmasına katılmak gerekir mi? 73
IV. Tanık SEGBİS ile dinlenebilir mi? 73
V. Yurt dışındaki tanık nasıl dinlenir? 74
VI. Tanığa soru kâğıdı gönderilebilir mi? 74

11. Bölüm · Tanıkların Dinlenmemesi ve Hukuki Dinlenilme Hakkı 77
I. Tanığın dinlenmemesi neden bozma sebebidir? 77
II. Mahkeme gösterilen tanıkların bir kısmını dinlemeden karar verebilir mi? 78
III. Hangi gerekçelerle tanık dinlenmeden karar verilemez? 79
IV. Tanıkların dinleneceği duruşmadan haberdar edilmek bir hak mıdır? 80
V. Dinlenmeyen tanık kanun yolunda dinlenebilir mi? 81

DÖRDÜNCÜ KISIM · BEYANLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ 83

12. Bölüm · Görgüye Dayalı Beyan ve Duyum 85
I. Görgüye dayalı beyan nedir? 85
II. Duyuma dayalı beyan nedir ve neden hükme esas alınmaz? 86
III. Olaydan sonra yetişen tanığın beyanı yeterli mi? 87
IV. Taraflardan birinin anlattığını aktaran tanığın beyanı ne değer taşır? 88
V. Eylemi yapan eşin kendi sözlerini aktaran tanığın beyanı duyum mudur? 88
VI. Duyuma dayalı beyanın hiçbir yararı yok mu? 89

13. Bölüm · Soyut, Genel ve Yer-Zaman İçermeyen Beyanlar 91
I. Soyut beyan nedir? 92
II. Soyut beyan neden kusur ispatına yetmez? 92
III. Fiili ayrılığı anlatan tanık terki ispatlamış olur mu? 93
IV. Tanığın kişisel kanaati vakıa yerine geçer mi? 94
V. Her olayın tarihi verilmezse beyan soyut mu sayılır? 94
VI. Tanığın beyanı nasıl somutlaştırılır? 95

14. Bölüm · Akrabalık, Husumet ve Tanığa İtiraz 97
I. Akraba tanığın beyanı güvenilir mi? 97
II. Akraba tanıklara iki taraf için de aynı ölçüt mü uygulanır? 98
III. Hangi durumda tanığın beyanına husumet nedeniyle itibar edilmez? 99
IV. Husumet nasıl ispat edilir? 99
V. Tanığa dinlenirken yakınlığı sorulmalı mı? 100
VI. Tanığın karşı tarafla konuşmamış olması beyanını zayıflatır mı? 101

15. Bölüm · Çelişkili Beyanlar, Tek Tanık ve Gerekçe 103
I. İki tarafın tanıkları birbirini tutmazsa hâkim kime inanır? 104
II. Tanık beyanının bir kısmı kabul edilip bir kısmı reddedilebilir mi? 104
III. Aynı tanığın beyanları farklı zamanlarda değişirse ne olur? 105
IV. Tanık beyanı belgeyle çelişirse hangisi esas alınır? 106
V. Tek tanığın beyanı yeterli mi? 106
VI. Birbirini doğrulayan beyanlar neden önemlidir? 107
VII. Gerekçede her tanık beyanı ayrı ayrı yazılmalı mı? 107

16. Bölüm · Başka Dosyalardaki Beyanlar ve Sosyal İnceleme Raporu 109
I. Başka bir davada dinlenen tanığın beyanı bu davada kullanılabilir mi? 110
II. Önceki boşanma davasındaki olaylar yeni davada ileri sürülebilir mi? 110
III. Ceza mahkemesi kararı tanık beyanıyla nasıl birleşir? 111
IV. Ceza dosyasındaki deliller tanık beyanını çürütebilir mi? 112
V. Sosyal inceleme raporundaki beyanlar tanık beyanı yerine geçer mi? 113
VI. Noterde düzenlenen yazılı tanık beyanı delil olur mu? 113

BEŞİNCİ KISIM · KONULARA GÖRE TANIK BEYANI 115

17. Bölüm · Kusurun Tanıkla İspatı 117
I. Kusur nasıl belirlenir? 117
II. Tanık beyanında hangi olaylar kusur olarak dikkate alınır? 118
III. Olaydan sonra birlikte yaşamaya devam etmek af sayılır mı? 119
IV. Karşı tarafın davranışına tepki kusur sayılır mı? 120
V. Süreklilik arz eden davranış nasıl ispatlanır? 121
VI. Kusur belirlemesinde tanığa sorulacak sorular nelerdir? 121

18. Bölüm · Özel Boşanma Sebeplerinde Tanık 123
I. Zina tanıkla nasıl ispat edilir? 123
II. Hangi tanık beyanı zina için yetmez? 125
III. Hayata kast ve pek kötü davranış tanıkla ispat edilebilir mi? 125
IV. Terk tanıkla ispat edilir mi? 126
V. Akıl hastalığı tanıkla ispat edilebilir mi? 126
VI. Eylemli ayrılıkta tanığın rolü nedir? 126

19. Bölüm · Tazminat ve Nafakada Tanık Beyanı 129
I. Tanık beyanı tazminatı nasıl etkiler? 129
II. Tazminat miktarının belirlenmesinde tanık beyanının yeri nedir? 130
III. Ekonomik ve sosyal durum tanıkla ispat edilebilir mi? 130
IV. Gelir ve yoksulluk tanık beyanıyla belirlenebilir mi? 131
V. Ekonomik kusurlar tanıkla nasıl ispat edilir? 132
VI. Tedbir nafakasında tanık dinlenir mi? 132

20. Bölüm · Velayet ve Kişisel İlişkide Tanık Beyanı 135
I. Velayet kararında tanık beyanının yeri nedir? 135
II. Velayette tanık listesi ve kesin süre kuralları aynı şekilde uygulanır mı? 136
III. Çocuğun görüşü ile çocuğun tanıklığı arasındaki fark nedir? 137
IV. Velayet için hangi tanıklar gösterilmeli? 138

21. Bölüm · Ziynet, Eşya ve Mal Rejiminde Tanık 141
I. Ziynet davasında ispat yükü kimdedir? 141
II. Ziynetlerin erkeğe teslimi tanıkla ispat edilebilir mi? 142
III. Hangi tanık beyanı ziynet alacağını ispatlamaya yetmez? 143
IV. Ziynet davasında yemin deliline başvurulabilir mi? 143
V. Mal rejiminde tanık beyanı ne değer taşır? 144
VI. Eşler arasındaki işlemler tanıkla ispat edilebilir mi? 144

ALTINCI KISIM · KANUN YOLU VE YALAN TANIKLIK 147

22. Bölüm · İstinaf ve Temyizde Tanık Delili 149
I. Tanık beyanına ilişkin itiraz istinafta nasıl ileri sürülür? 149
II. Bölge adliye mahkemesi istinaf edilmeyen bir kusur tespitini değiştirebilir mi? 150
III. İstinafta tanık dinlenebilir mi? 151
IV. Yargıtay tanık beyanlarını yeniden değerlendirir mi? 151
V. Temyizde tanık beyanına ilişkin hangi itirazlar sonuç verir? 152

23. Bölüm · Yalan Tanıklık ve Yargılamanın Yenilenmesi 155
I. Boşanma davasında yalan tanıklığın cezası nedir? 156
II. Tanığın yakınını korumak için yalan söylemesi cezayı azaltır mı? 156
III. Yalan söyleyen tanık sonradan doğruyu söylerse ne olur? 157
IV. Hâkim tanığın yalan söylediğini düşünürse ne yapar? 157
V. Tanık hakkında yalan tanıklık soruşturması varsa boşanma davası beklenir mi? 157
VI. Yalan tanıklık boşanma kararı kesinleştikten sonra ileri sürülebilir mi? 158

VII. Sonradan yeni bir tanık bulunursa dava yeniden görülür mü? 159
VIII. Tanık beyanı ve ceza kararı anlaşmalı boşanmanın iadesine yol açabilir mi? 159

24. Bölüm · Tanığın Hakları, Sorumluluğu ve Avukatın Tanıkla İlişkisi 161
I. Tanığın hakları nelerdir? 161
II. Tanığın yükümlülükleri ve sorumluluğu nelerdir? 162
III. Tanık, beyanı nedeniyle taraflarca dava edilebilir mi? 163
IV. Avukat tanıkla görüşebilir mi? 164
V. Tanık nasıl doğru hazırlanır? 164

SONUÇ: İÇTİHATTAN ÇIKAN İLKELER 167
I. Tanık Delilinin Temeli 167
II. Tanık Gösterme 168
III. Tanığın Dinlenmesi 168
IV. Beyanların Değerlendirilmesi 169
V. Konulara Göre Tanık Beyanı 170
VI. Kanun Yolu, Yalan Tanıklık ve Sorumluluk 172

EK 1 · SORU VE CEVAPLARLA BOŞANMA DAVASINDA TANIK 173
I. Temel Sorular 173
II. Tanık Gösterme ve Tanık Listesi 174
III. Tanığın Çağrılması 176
IV. Çekinme ve Yemin 177
V. Duruşmada Tanık 178
VI. Başka Şehir ve Yurt Dışındaki Tanık 179
VII. Tanık Beyanının Değeri 180
VIII. Kusur, Aldatma ve Şiddet 181
IX. Nafaka, Tazminat ve Velayet 183
X. Ziynet ve Mal 183
XI. İstinaf ve Temyiz 184
XII. Yalan Tanıklık 184
XIII. Tanığın Hakları ve Hazırlık 185

EK 2 · ÖZET TABLOLAR 187
I. Tablo 1 – Tanık Delilinin Aşamaları 187
II. Tablo 2 – Beyanın Niteliğine Göre Değeri 188
III. Tablo 3 – Tanıklıktan Çekinme ve Yemin 189
IV. Tablo 4 – Konulara Göre Tanığın Anlatması Gerekenler 189
V. Tablo 5 – Tanıkla İlgili Yaptırımlar 190
VI. Tablo 6 – Tanık Deliline İlişkin Usul Hataları 191

EK 3 · DİLEKÇE ÖRNEKLERİ 193
I. Tanık Listesi 193
II. Kaçırılan Kesin Süre İçin Eski Hâle Getirme Talebi 194
III. Tanığın Zorla Getirilmesi Talebi 195
IV. Ses ve Görüntü Aktarımıyla veya Talimatla Dinleme Talebi 195
V. Tanık Beyanlarına Karşı Beyan ve Tanığa İtiraz 196
VI. Dinlenmeyen Tanık ve Hatalı Değerlendirme Nedeniyle İstinaf 197
VII. Yalan Tanıklık Suç Duyurusu 198
VIII. Yalan Tanıklık Soruşturmasının Bekletici Mesele Yapılması 199
IX. Yalan Tanıklık Nedeniyle Yargılamanın İadesi 199
X. Adli Yardım ve Tanık Giderleri 200

EK 4 · KONTROL LİSTELERİ VE SORU ÖRNEKLERİ **201**

I. Dava veya Cevap Dilekçesi Yazılmadan Önce 201
II. Tanık Listesi Hazırlanırken 202
III. Tanıkla Ön Görüşmede Öğrenilecekler 202
IV. Tanığa Duruşma Öncesinde Anlatılabilecekler 203
V. Duruşma Günü 203
VI. Kendi Tanığınıza Sorulabilecek Soru Örnekleri 204
VII. Karşı Taraf Tanığına Sorulabilecek Soru Örnekleri 204
VIII. Tanık Dinlendikten Sonra 205

EK 5 · MEVZUAT **207**

I. Türk Medeni Kanunu (4721) 207
II. Hukuk Muhakemeleri Kanunu (6100) 208
III. Türk Ceza Kanunu (5237) 214

KAYNAKÇA **217**

KARARLAR DİZİNİ **219**

KAVRAM DİZİNİ **223**

KISALTMALAR

dn.	dipnot
E.	Esas numarası
HD	Yargıtay Hukuk Dairesi
HGK	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
HMK	6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
K.	Karar numarası
Kn.	Kenar numarası
m.	madde
s.	sayfa
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
TCK	5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TL	Türk lirası
TMK	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

ESERİN KULLANIMI

Eser, boşanma davalarında tanık delilini Yargıtay kararları ışığında inceler. Konular altı kısımda toplanmıştır: tanık delilinin temeli, tanık gösterme, tanığın dinlenmesi, beyanların değerlendirilmesi, konulara göre tanık beyanı, kanun yolu ve yalan tanıklık. Sonuç bölümü içtihattan çıkan ilkeleri kısa cümlelerle bir arada verir. Eklerde soru ve cevaplar, özet tablolar, dilekçe örnekleri, kontrol listeleri ve mevzuat yer alır.

Soru başlıkları ve özetler. Bölüm başlıkları, uygulamada sorulan sorular biçiminde yazılmıştır ve cevap ilk cümlede verilir. Her bölümün başındaki özet, bölümün sonucunu birkaç cümlede toplar. Yalnız cevabı arayan okur özet ve ilk cümleyle yetinebilir; gerekçe ve kararlar devamındadır.

Kenar numaraları. Ana metindeki paragraflar dış kenardaki numaralarla sıralanmıştır. Numaralar eser boyunca süreklidir; esere atıfta sayfa yerine kenar numarası gösterilebilir: *Aydar/Aydar/Aydar, Boşanma Davalarında Tanık Beyanları, Kn. 145.*

İçtihat kartları. Bir ilkeyi en iyi gösteren kararlar ayrıca kart hâlinde verilmiştir. Kartın başında daire, karar tarihi, esas ve karar numarası; ardından uyuşmazlığın kısa özeti, karar metninden aynen alıntı ve değerlendirme yer alır. Alıntılar karar metinlerinden olduğu gibi aktarılmış; taraf, tanık, çocuk ve üçüncü kişi adları gösterilmemiştir. Karar metinlerinde adların yerine kullanılan üç nokta (…) resmî metindeki anonimleştirmeyi, üç noktalı ayraç (…) ise alıntının kısaltıldığı yeri gösterir. Kadın veya erkek ifadesi, karar metninde açıkça belirtildiği ölçüde kullanılmıştır.

Yargıtay'ın ilkesi. Mavi zeminli kutular, kararlarda yerleşmiş ilkeyi kısa bir cümleyle özetler; ilkenin dayandığı kararlar dipnotta gösterilir.

Atıf biçimi. Kararlar dipnotlarda "Yargıtay 2. HD, 03.10.2024, E. 2023/8603, K. 2024/6809" biçiminde gösterilmiştir. Eserin elektronik sürümünde künyeler Adalet Bakanlığı Mevzuat ve İçtihat Bilgi Sistemi'ndeki resmî tam metne bağlantılıdır. Resmî veri tabanında tam metnine ulaşılamayan ve yalnız başka bir kaynakta anılan kararlar "aktaran" ibaresiyle gösterilmiştir.

Dairelerin görev alanları. Boşanma davalarının ve boşanmanın fer'î sonuçlarının temyiz incelemesi Yargıtay 2. Hukuk Dairesinde yapılmaktadır. Hukuk Genel Kurulu, bölge adliye mahkemesinin veya ilk derece mahkemesinin Özel Dairenin bozma kararına direnmesi üzerine önüne gelen dosyalarda karar verir. Yalan tanıklık suçuna ilişkin kararlar Yargıtay ceza dairelerinin ve Ceza Genel Kurulunun görev alanındadır.

Kararların kesinliği ve gerekçenin sahibi. Bölge adliye mahkemesi veya ilk derece mahkemesi gerekçesinin Yargıtay tarafından onandığı kararlar, gerekçenin kime ait olduğu belirtilerek anılmıştır. Bir kararda karşı oy veya Genel Kurul'daki azınlık görüşü varsa bu durum ayrıca gösterilmiş, azınlık görüşü çoğunluk görüşü gibi sunulmamıştır. Hukuk Genel Kurulu kararlarında "görüşmeler sırasında" ileri sürülüp benimsenmeyen görüşler de ayrıca belirtilmiştir.

Renkli kutular. *Dikkat* kutuları hak kaybına yol açabilecek noktaları, *uygulama notları* dava hazırlığına, tanık seçimine ve duruşmaya ilişkin pratik önerileri, *alıntı* blokları karar ve kanun metinlerinden uzun alıntıları içerir. Eklerdeki dilekçe örneklerinde köşeli parantez içindeki yerler somut dosyaya göre doldurulmalıdır.

GİRİŞ

Çekişmeli bir boşanma davasının kaderini çoğu zaman tanıklar belirler. Evlilikte yaşanan olayların büyük kısmı evin içinde, eşler arasında ve en yakın aile çevresinin gözü önünde geçer. Hakaretin, ilgisizliğin, kıskançlığın, aileye saygısızlığın, fiziksel şiddetin ya da güven sarsıcı bir davranışın yazılı bir belgesi nadiren bulunur. Mesaj kayıtları, fotoğraflar, hastane raporları ve ceza dosyaları bu boşluğu bir ölçüde doldurur; ama hâkimin önüne olayın nasıl yaşandığını getiren delil, çoğu dosyada yine tanıktır. Öğretide de tanığın boşanma davalarında en sık başvurulan delil olduğu, birçok dosyada tek delil konumunda bulunduğu vurgulanır.[1] 1

Türkiye'de boşanma sayısı yüksek bir düzeydedir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun verilerine göre 2025'te 193.793 çift boşanmıştır; bu sayı bir önceki yıl 188.963'tü.[2] Bu boşanmaların önemli bir kısmı anlaşmayla sonuçlanır. Anlaşmanın sağlanamadığı dosyalarda ise yargılama, eşlerin birbirine yönelttiği iddiaların ispatı üzerinde döner. Hangi eşin hangi davranışla evlilik birliğini sarstığı, kimin daha ağır kusurlu olduğu, tazminat ve nafakanın kime ve ne miktarda verileceği, büyük ölçüde duruşmada dinlenen tanıkların anlattıklarına göre belirlenir. 2

Kanun koyucu boşanma davasında ispatı bilinçli olarak sıkı tutmuştur. Türk Medeni Kanunu'nun 184. maddesine göre hâkim, boşanma davasının dayandığı olguların varlığına vicdanen kanaat getirmedikçe bunları ispatlanmış sayamaz; bu olgular hakkında taraflara yemin öneremez; tarafların ikrarları onu bağlamaz ve hâkim kanıtları serbestçe takdir eder. Yemin delilinin kapalı, ikrarın bağlayıcı olmadığı bir yargılamada tanık beyanı doğal olarak öne çıkar. Ne var ki tanık da insandır: Olayı gördüğünü sanabilir, duyduğunu gördüğü gibi anlatabilir, yakınlık nedeniyle taraf tutabilir, yıllar önce yaşananı bugünün öfkesiyle hatırlayabilir. Bu nedenle Yargıtay, tanık beyanlarının hangi koşullarda hükme esas alınabileceği konusunda zaman içinde ayrıntılı ölçütler geliştirmiştir. 3

Bu eser, boşanma davalarında tanık delilini Yargıtay kararları ışığında baştan sona ele alır. İnceleme, tanığın kim olabileceğinden başlar; tanığın dilekçede nasıl gösterileceği, tanık listesinin ne zaman verileceği, ikinci liste yasağı ve kesin sürenin sonuçlarıyla devam eder. Ardından tanığın çağrılması, tanıklıktan çekinme, duruşmada dinleme usulü, talimat ve ses-görüntü aktarımıyla dinleme ile tanıkların dinlenmemesinin sonuçları incelenir. Eserin merkezinde tanık beyanlarının değer- 4

1 Nuhoğlu, s. 629, 633; Çelik, s. 89.
2 TÜİK, Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2025, 24.02.2026.

lendirilmesi yer alır: Görgüye dayalı beyan ile duyum arasındaki fark, soyut ve yer-zaman içermeyen anlatımlar, akrabalık ve husumetin etkisi, çelişkili beyanlar ve başka dosyalardaki ifadeler. Daha sonra tanık beyanının kusur, özel boşanma sebepleri, tazminat ve nafaka, velayet ile ziynet ve mal rejimi uyuşmazlıklarındaki yeri ayrı ayrı gösterilir. Son kısım istinaf ve temyiz aşamasını, yalan tanıklığı ve yargılamanın yenilenmesini, tanığın sorumluluğunu ve avukatın tanıkla ilişkisini ele alır.

5 İncelemede Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun ve Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin kararları esas alınmıştır; özellikle 2024–2026 yıllarında verilen kararlara ağırlık verilmiştir. Kararlar resmî metinlerinden okunmuş; çoğunluk görüşü, karşı oy, Genel Kurul görüşmelerinde ileri sürülüp benimsenmeyen görüş, bölge adliye mahkemesi ve ilk derece mahkemesi gerekçeleri birbirinden ayrılmıştır. Bir kararın gerekçesi yalnız bölge adliye mahkemesine aitse ve Yargıtay bu gerekçeyi onamışsa, bu durum ayrıca belirtilmiştir. Konuyla ilgili akademik çalışmalar da incelenmiş, tanıklığın sosyal ve psikolojik boyutlarına ilişkin tespitler ilgili bölümlerde aktarılmıştır.

6 Aşağıdaki tablo, bir tanık beyanının dava içinde izlediği yolu ve her aşamada gözetilmesi gereken temel kuralı özetler:

Aşama	Temel kural	Bölüm
Dilekçe	Her vakıa somutlaştırılır, hangi vakıanın tanıkla ispat edileceği açıkça yazılır (HMK m. 119/1-f, 129/1-e, 194).	4, 6
Tanık listesi	Tanıkların adı, soyadı ve tebliğe elverişli adresi ile dinletilecekleri vakıa bildirilir; ikinci liste verilemez (HMK m. 240/2).	5
Çağrı	Tanık davetiyeyle çağrılır; hazır bulundurulan tanık da dinlenir; gelmeyen tanık zorla getirilebilir (HMK m. 243, 245).	7
Dinleme	Kimlik ve yakınlık sorulur, çekinme hakkı hatırlatılır, yemin ettirilir, tanıklar ayrı ayrı dinlenir (HMK m. 247–261).	8, 9, 10
Değerlendirme	Görgüye dayalı, somut, yer ve zaman içeren, hayatın olağan akışına uygun beyan esas alınır; duyum ve soyut beyan kusur ispatına yetmez.	12–16
Kanun yolu	Usule ilişkin itirazlar istinaf dilekçesinde açıkça gösterilmelidir; yalan tanıklık kesinleşmiş ceza kararıyla yargılamanın iadesi sebebidir (HMK m. 355, 375/1-e).	22, 23

7 Eser, avukatlar, hâkimler, akademisyenler ve boşanma davasının tarafları için yazılmıştır. Her bölüm uygulamada sorulan sorulara cevap veren başlıklar hâlinde düzenlenmiş, cevap ilk cümlede verilmiştir. Bölümlerin sonunda Yargıtay'ın yerleşik ilkesini özetleyen kutular, uygulamaya yönelik notlar ve hak kaybına yol açabilecek noktalara ilişkin uyarılar yer alır. Eklerde soru ve cevaplar, özet tablolar, dilekçe örnekleri, tanık hazırlığına ilişkin kontrol listeleri ve ilgili mevzuat bulunmaktadır.

BİRİNCİ KISIM

TANIK DELİLİNİN TEMELİ

1. Boşanma Davasında Tanık Delilinin Yeri ve Değeri 5

2. Kimler Tanık Olabilir? 13

3. Çocukların Tanıklığı 19

"Kesin delillerin aksine, tanık beyanları takdiri delil olup; hâkimi bağlamaz ve hâkim tarafından serbestçe değerlendirilir."

Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147

BİRİNCİ BÖLÜM

Boşanma Davasında Tanık Delilinin Yeri ve Değeri

BÖLÜMÜN PLANI

I. Boşanma davasında tanık neden bu kadar önemlidir? 6
II. Tanık beyanı hâkimi bağlar mı? 6
III. TMK m. 184 boşanma davasında tanığı nasıl etkiler? 7
IV. Yargıtay tanık beyanına neden güvenir? 8
V. Hangi tanık beyanı hükme esas alınır? 8
VI. Tanık olmadan boşanma davası kazanılabilir mi? 9
VII. Tanık beyanı kusur belirlemesinde neden belirleyicidir? 10

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Tanık beyanı boşanma davasında takdiri bir delildir: Hâkimi bağlamaz, hâkim onu diğer delillerle birlikte serbestçe değerlendirir (HMK m. 198; TMK m. 184/4). Boşanma davasında yemin deliline başvurulamaması ve ikrarın hâkimi bağlamaması tanığın önemini artırır; eşlerin kusurlu davranışları tanık dâhil her türlü delille ispat edilebilir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, hayatın olağan akışına uygun ve samimi tanık beyanları bakımından, aksine ciddi ve inandırıcı bir delil yoksa asıl olanın tanığın gerçeği söylemiş olduğu görüşündedir. Buna karşılık beyanın hükme esas alınabilmesi için görgüye dayalı, somut ve yer-zaman bakımından belirli olması gerekir. Tanık beyanının değeri en çok kusur belirlemesinde ortaya çıkar; kusurun derecesi tazminat ve yoksulluk nafakasının kaderini belirler.

I. Boşanma davasında tanık neden bu kadar önemlidir?

8 Tanık önemlidir, çünkü evlilikte yaşanan olayların çoğu ancak onu gören veya duyan kişilerin anlatımıyla mahkemeye taşınabilir. Hukuk Genel Kurulu, eşlerin evlilik birliğini ihlal eden kusurlu davranışlarının "tanık dâhil, her türlü delille" ispat edilebileceğini açıkça kabul eder.[1] Hakaret, aşağılama, ilgisizlik, eşin ailesine saygısızlık, eve geç gelme, kıskançlık ve fiziksel şiddet gibi davranışların yazılı bir belgesi çoğu zaman yoktur. Bu davranışları ortaya koyan delil, olaya şahit olan anne, baba, kardeş, komşu, arkadaş ya da bazen ortak çocuktur.

9 Öğretide yapılan bir incelemede boşanma davalarında tanıkların büyük ölçüde kök aile, yakın akraba, arkadaş ve ortak çocuklardan oluştuğu, kök aile ve yakın akrabaların toplam tanıkların yaklaşık yüzde 63'ünü oluşturduğu tespit edilmiştir; kadınların daha çok babalarını, erkeklerin daha çok annelerini tanık gösterdiği de bu incelemenin bulguları arasındadır.[2] Aynı çalışmada tanığın boşanma davalarında çoğu zaman tek delil olduğu ve takdiri delil niteliği taşıdığı vurgulanır.[3] Bir yüksek lisans tezinde de tanığın hukukumuzda en çok kullanılan takdiri delillerden biri olduğu ve boşanma davalarında en çok başvurulan deliller arasında yer aldığı belirtilir.[4]

II. Tanık beyanı hâkimi bağlar mı?

10 Hayır. Tanık beyanı takdiri bir delildir; hâkim onu dosyadaki diğer delillerle birlikte serbestçe değerlendirir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre kanuni istisnalar dışında hâkim delilleri serbestçe değerlendirir (HMK m. 198). Türk Medeni Kanunu da boşanma davası için aynı kuralı ayrıca tekrarlar: "Hâkim, kanıtları serbestçe takdir eder" (TMK m. 184/4).

11 Hukuk Genel Kurulu bu sonucu tek cümleyle ifade eder: "Kesin delillerin aksine, tanık beyanları takdiri delil olup; hâkimi bağlamaz ve hâkim tarafından serbestçe değerlendirilir."[5] Takdirin serbest olması keyfî olması anlamına gelmez. Hâkim hangi tanığa neden itibar ettiğini, hangisinin beyanını neden esas almadığını gerekçesinde göstermek zorundadır; gerekçe, çekişmeli vakıalar hakkında toplanan delillerin tartışılmasını ve değerlendirilmesini kapsar (HMK m. 297/1-c). Gerekçe zorunluluğu 15. Bölümde ayrıca ele alınmıştır.

1 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147; Yargıtay HGK, 18.06.2025, E. 2023/947, K. 2025/378.
2 Nuhoğlu, s. 629, 636.
3 Nuhoğlu, s. 629, 633.
4 Çelik, s. 89.
5 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147.

III. TMK m. 184 boşanma davasında tanığı nasıl etkiler?

Türk Medeni Kanunu'nun 184. maddesi boşanma yargılamasında Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nu uygular, ama dört özel kural koyar ve bu kurallar tanığın ağırlığını doğrudan artırır. Birincisi, hâkim davanın dayandığı olguların varlığına vicdanen kanaat getirmedikçe bunları ispatlanmış sayamaz (TMK m. 184/1). İkincisi, hâkim bu olgular hakkında taraflara yemin öneremez (TMK m. 184/2). Üçüncüsü, tarafların bu konudaki ikrarları hâkimi bağlamaz (TMK m. 184/3). Dördüncüsü, hâkim kanıtları serbestçe takdir eder (TMK m. 184/4). 12

Bu kuralların uygulamadaki anlamı şudur: Davalı eşin "evet, eşime hakaret ettim" demesi tek başına davayı bitirmez; davacı da iddiasını yeminle ispat edemez. Geriye kalan başlıca ispat araçları belgeler ve tanıklardır. Bununla birlikte ikrarın hâkimi bağlamaması, ikrarın hiç değerlendirilemeyeceği anlamına gelmez. Hukuk Genel Kurulunun da benimsediği Özel Daire kararında, TMK m. 184'teki düzenlemenin ikrarın mahkemece hükme esas alınamayacağı sonucunu doğurmadığı vurgulanmıştır; somut olayda erkeğin başka bir kadınla dini nikâhla yaşadığını kabul etmesi, dava dilekçesinde dayanılan nüfus kaydıyla birlikte değerlendirilmiş ve erkek tam kusurlu bulunmuştur.[6] Görüldüğü gibi hâkim, ikrarı da tanık beyanını da vicdani kanaatinin oluşmasına yardım eden birer delil olarak ele alır. 13

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
06.03.2024 · E. 2023/130 · K. 2024/147

Tanık beyanı takdiri delildir; aksine ciddi delil yoksa tanığın gerçeği söylediği kabul edilir

Kadın, eşinin kendisine yıllardır şiddet uyguladığını ileri sürmüştü. Kadının annesi damadının kızına vurduğunu bizzat gördüğünü, babası da kızının yüzündeki ve gözündeki morlukları gördüğünü anlatmıştı. Bölge adliye mahkemesi, eşlerden ayrı bir şehirde yaşayan anne ve babanın beyanlarını zamanı ve mekânı belirsiz soyut ifadeler sayarak bu beyanlara itibar etmemiş, buna karşılık erkeğin anne ve babasının beyanlarına dayanarak kadına sadakatsizlik kusuru yüklemişti. Hukuk Genel Kurulu, oyçokluğuyla verdiği kararda tanık beyanlarının nasıl değerlendirileceğini şöyle açıklamıştır:

> *"Dolayısıyla Yargıtay, tanıkların hayatın olağan akışına uygun ve samimi beyanlarını; aksine ciddi ve inandırıcı delil ve olaylar ileri sürülmedikçe veya tanığın olmamışı olmuş gibi ifade ettiğini kabule dair yeterli delil bulunmadıkça, asıl olan tanığın gerçeği söylemiş olduğu görüşünden hareketle "evlilik birliğinin temelinden sarsıldığını kabule elverişli vakıa" olarak tespit edilmesi gerektiğini benimsemiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, tanık değerlendirmesinin iki yönünü birlikte gösterir. Bir yandan görgüye dayalı ve samimi bir anlatım, tanık akraba olsa bile kendili-

6 Yargıtay HGK, 10.09.2025, E. 2024/129, K. 2025/499.

> ğinden değersiz sayılamaz. Öte yandan aynı kararda erkeğin anne ve babasının "kendi gözümle bir şey görmedim" diyerek olayı başkasından duyduklarını anlatan beyanları, duyuma dayalı olduğu için hükme esas alınmamıştır. Genel Kurul ayrıca iki tarafın tanıklarına aynı ölçütün uygulanmasını silahların eşitliği ilkesinin gereği saymıştır.

IV. Yargıtay tanık beyanına neden güvenir?

14 Yargıtay, evliliğin mahremiyeti nedeniyle aile içindeki olayları en iyi yakın çevrenin bildiğini kabul eder ve bu nedenle samimi tanık beyanına kural olarak güvenir. Hukuk Genel Kurulunun yerleşik gerekçesine göre aile kurumunun varlığı ve devamlılığı bakımından çok büyük önem taşıyan mahremiyet, ailenin iç durumu hakkında doğru bilgi edinilmesini engeller; bir evliliğin mahremiyeti hakkında edinilebilecek bilgiler büyük ölçüde ailenin bir parçası sayılan yakın akrabaların bilgisi dâhilinde kalır.[7] Genel Kurul'a göre evlilik yalnızca iki kişinin yaşamlarını birleştirmesi değil, aynı zamanda iki aile arasında gerçekleşen bir olgudur.[8]

15 Bu yaklaşımın sınırı da aynı gerekçede çizilmiştir: Güven, "hayatın olağan akışına uygun ve samimi" beyanlar içindir. Aksine ciddi ve inandırıcı bir delil varsa ya da tanığın olmamış bir olayı olmuş gibi anlattığı anlaşılıyorsa karine çöker. Hukuk Genel Kurulu, eşinden boşanma aşamasındaki bir kadının maaşını eşinin ödediği ev çalışanına cinsel hayatını anlatmasını hayatın olağan akışına aykırı bulmuş; çalıştığı tarihler konusunda dahi çelişkiye düşen ve bilgisinin "bana anlattıklarıdır" sözünden duyuma dayandığı anlaşılan çocuk bakıcısının beyanıyla kadına zina kusuru yüklenemeyeceğine karar vermiştir.[9]

16 Öğretide de tanık anlatımının hafızanın yeniden kurgulanmasından etkilenebileceği, bu nedenle özenle değerlendirilmesi gerektiği vurgulanır.[10] Aynı yazara göre tanık beyanı yalan içermese bile taraf olmanın etkisiyle "sınırlı bir gerçekliği" yansıtabilir; tanıklar olayları içinde bulundukları toplumsal ve kültürel kalıplar içinde anlamlandırır.[11] Hâkimin tanığı dinlerken ve beyanını değerlendirirken bu insani sınırları göz önünde tutması, Yargıtay'ın ölçütleriyle birlikte okunmalıdır.

V. Hangi tanık beyanı hükme esas alınır?

17 Hükme esas alınacak beyan, tanığın bizzat gördüğü veya duyduğu, yerini ve zamanını belirtebildiği, hayatın olağan akışına uygun ve dosyadaki diğer delillerle

7 Yargıtay HGK, 18.06.2025, E. 2023/947, K. 2025/378; Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147.
8 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147.
9 Yargıtay HGK, 17.12.2025, E. 2025/33, K. 2025/839.
10 Nuhoğlu, s. 635.
11 Nuhoğlu, s. 642.

çelişmeyen anlatımdır. Yargıtay kararlarından çıkan ölçütler aşağıdaki tabloda toplanmıştır; her biri ilgili bölümde ayrıntılı olarak incelenmiştir:

Ölçüt	Hükme esas alınır	Hükme esas alınmaz	Bölüm
Bilginin kaynağı	Tanığın kendi gözüyle gördüğü, kulağıyla duyduğu olay	Taraflardan veya üçüncü kişilerden duyulan olay (duyum)	12
Somutluk	Olayın yeri, zamanı ve nasıl geçtiği anlatılır	"Sürekli kavga ederlerdi" gibi genel, soyut, yer ve zaman içermeyen beyan	13
Dilekçeyle ilişki	Dilekçelerde ileri sürülen vakıaya ilişkin anlatım	Dilekçelerde hiç dayanılmamış vakıaya ilişkin anlatım	6
Zaman	Evliliğin devamını etkileyen, affedilmemiş olay	Sonrasında birlikte yaşamaya devam edilen, affedilmiş veya hoşgörüyle karşılanmış olay	17
İnandırıcılık	Hayatın olağan akışına uygun, tutarlı anlatım	Çelişkili, olağan akışa aykırı, abartılı anlatım	15
Yakınlık	Akraba olsa da samimi ve görgüye dayalı anlatım	Somut husumet nedeniyle yanlı olduğu anlaşılan anlatım	14

Bu ölçütlerin birlikte uygulandığı tipik kararlarda tanık beyanlarının "soyut ve duyuma dayalı" olması ve "tarih, zaman ve yer unsuru" içermemesi nedeniyle vakıaların ispatlanmadığı kabul edilmiştir.[12] Başka bir dosyada bir tanığın anlatımı duyuma dayalı, diğerininki "zamanı belli olmayan, soyut nitelikte, sebep ve saiki açıklanmayan" bulunmuş ve hakaret vakıası kusur olarak yüklenmemiştir.[13] Taraf tanıklarının görgüye dayalı bilgisinin bulunmaması da vakıanın ispat edilemediği sonucunu doğurur.[14] 18

VI. Tanık olmadan boşanma davası kazanılabilir mi?

Evet. Tanık en sık başvurulan delil olsa da tek delil değildir. Nüfus kaydı, ceza mahkemesi kararı, mesaj ve sosyal medya yazışmaları, fotoğraflar, otel ve telefon kayıtları, hastane raporları da vakıaları ispat edebilir. Hukuk Genel Kurulu, dava dilekçesinde dayanılan nüfus kaydından erkeğin başka bir kadından beş çocuğu olduğunun anlaşılmasını, sadakat yükümlülüğünün ihlalini tartışmasız biçimde ortaya koyan bir delil saymıştır.[15] Başka bir dosyada Genel Kurul, erkeğin sadakatsizliğini kayınbabasının beyanıyla, kadının sadakatsizliğini ise kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararıyla sabit görmüş ve tarafları eşit kusurlu kabul etmiştir.[16] 19

12 Yargıtay 2. HD, 15.01.2026, E. 2025/3853, K. 2026/411.
13 Yargıtay 2. HD, 02.06.2026, E. 2025/10700, K. 2026/5931.
14 Yargıtay 2. HD, 15.06.2026, E. 2026/489, K. 2026/6612.
15 Yargıtay HGK, 10.09.2025, E. 2024/129, K. 2025/499.
16 Yargıtay HGK, 24.09.2025, E. 2024/130, K. 2025/556.

20 Uygulamada en güçlü ispat, tanık beyanının bir belgeyle desteklendiği ispattır. Morlukları gördüğünü söyleyen tanığın beyanı darp raporuyla, eşin başka biriyle görüldüğünü anlatan tanığın beyanı otel kaydı veya fotoğrafla birleştiğinde hâkimin vicdani kanaati daha kolay oluşur.

VII. Tanık beyanı kusur belirlemesinde neden belirleyicidir?

21 Çünkü boşanmaya karar verilmesi kadar, eşlerden hangisinin daha ağır kusurlu olduğu da büyük ölçüde tanık beyanlarıyla belirlenir ve bu belirleme tazminatın ve yoksulluk nafakasının kaderini çizer. Hukuk Genel Kurulu, evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı konusunda hiçbir tereddüt bulunmasa dahi tarafların kusurlu davranışlarının kıyaslanması sonucunda varılan kusur oranının TMK m. 174'teki tazminatlar açısından önem taşıdığını vurgular.[17] Genel Kurul'a göre kararda önce tarafların gerçekleşen kusurlu davranışları tek tek belirtilmeli, ardından eşlerin kusur durumu "kusursuz, az kusurlu, eşit kusurlu, ağır kusurlu veya tam kusurlu" şeklinde gösterilmelidir.[18]

22 Bu nedenle bir tanığın anlattığı tek bir olayın kabul edilip edilmemesi, sonucu tümüyle değiştirebilir. Eşit kusurlu eş yararına maddi ve manevi tazminata hükmedilemez; kusuru daha ağır olan eş yoksulluk nafakası isteyemez (TMK m. 174, 175). Tanık beyanının bir bölümünün yanlış gerekçeyle dışarıda bırakılması da aynı sonucu doğurur; bu konu 15. Bölümde ele alınmıştır.

YARGITAY'IN İLKESİ

Boşanma davasında tanık beyanı takdiri delildir; hâkimi bağlamaz ve hâkim tarafından serbestçe değerlendirilir. Hayatın olağan akışına uygun ve samimi tanık beyanı bakımından, aksine ciddi ve inandırıcı delil bulunmadıkça veya tanığın olmamışı olmuş gibi anlattığı anlaşılmadıkça, asıl olan tanığın gerçeği söylemiş olmasıdır.[19]

UYGULAMA NOTU

Dava hazırlığında her iddianın karşısına "bunu kim gördü, kim duydu?" sorusunun cevabını yazın. Cevabı "eşim bana anlattı" olan bir tanık, o olay için duyum tanığıdır ve tek başına yeterli değildir. Aynı olayı bizzat gören bir tanık yoksa iddiayı belgeyle (mesaj, rapor, kayıt) desteklemenin yolunu arayın.

17 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147.
18 Yargıtay HGK, 10.09.2025, E. 2024/129, K. 2025/499.
19 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147; Yargıtay HGK, 18.06.2025, E. 2023/947, K. 2025/378.

DİKKAT
İkrarın hâkimi bağlamaması ve yemin deliline başvurulamaması, boşanma davasında "nasılsa kabul eder" veya "yemin teklif ederim" diye hazırlıksız davaya girilmemesi gerektiği anlamına gelir. Tanık deliline dilekçede usulüne uygun biçimde dayanılmamışsa, sonradan tanık dinletmek mümkün olmayabilir (4. ve 5. Bölümler).

İKİNCİ BÖLÜM

Kimler Tanık Olabilir?

BÖLÜMÜN PLANI

I. Kimler tanık olabilir? 14
II. Eşlerden biri kendi davasında tanık olabilir mi? 14
III. Anne, baba ve kardeş tanık olabilir mi? 15
IV. Eski eş, nişanlı veya dava dışı üçüncü kişi tanık olabilir mi? 15
V. Avukat tanık olabilir mi? 15
VI. Komşu, kapıcı ve muhtar tanık olabilir mi? 16
VII. Kamu görevlileri tanık olabilir mi? 17
VIII. Tanıklık yapmak zorunlu mu? 17
IX. Kaç tanık gösterilebilir? 17

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Davada taraf olmayan herkes tanık olabilir (HMK m. 240/1). Hukuk Genel Kurulunun ifadesiyle üçüncü kişi olması şartıyla yaşına, hukuki durumuna ve taraflarla akrabalık derecesine bakılmaksızın herkes tanık olarak dinlenebilir; eşlerin kendisi ise kendi davasında tanık olamaz. Anne, baba, kardeş, kayın hısımları, eski eş ve ortak çocuk tanık olabilir; bunların bir kısmının tanıklıktan çekinme hakkı vardır. Taraf vekili olan avukat da tanık olarak dinlenebilir; ancak görevi nedeniyle öğrendiği hususlar hakkında müvekkilinin muvafakati olmadan tanıklık edemez ve muvafakat olsa bile çekinebilir. Tanıklık bir haktan önce kamusal bir yükümlülüktür: Çağrılan tanık gelmek ve gerçeği söylemek zorundadır. Tanık listesinde gösterilecek tanık sayısı için kanuni bir sınır yoktur.

I. Kimler tanık olabilir?

23 Davada taraf olmayan herkes tanık olabilir. Kanun bu kuralı tek cümleyle koyar: "Davada taraf olmayan kişiler tanık olarak gösterilebilir" (HMK m. 240/1). Hukuk Genel Kurulu tanığı "uyuşmazlık hakkında bilgi ve görgüsü bulunan üçüncü kişi" olarak tanımlar ve kuralın kapsamını şöyle açıklar:

> *Tanık, kavram olarak uyuşmazlık hakkında bilgi ve görgüsü bulunan üçüncü kişidir. Kural olarak, üçüncü kişi olması şartıyla, yaşına, hukukî durumuna, taraflarla akrabalık derecesine bakılmaksızın, davada herkes tanık olarak dinlenebilir. Dolayısıyla davanın tarafları tanık olarak dinlenemez.*[1]

24 Bu tanımdan üç sonuç çıkar. Birincisi, tanığın ehliyetli olması gerekmez; küçük ya da kısıtlı bir kişi de tanık olabilir, yalnız on beş yaşını bitirmemiş olanlar ve yeminin niteliğini kavrayamayacak durumda bulunanlar yeminsiz dinlenir (HMK m. 257). İkincisi, akrabalık tanıklığa engel değildir; anne, baba, kardeş, amca, teyze, kayınpeder ve kayınvalide tanık olabilir. Üçüncüsü, tanığın davayla bağlantısı onun beyanını kendiliğinden değersiz kılmaz; yakınlık ve yarar, beyanın değerlendirilmesinde göz önünde tutulur (14. Bölüm).

II. Eşlerden biri kendi davasında tanık olabilir mi?

25 Hayır. Eşler boşanma davasının taraflarıdır ve taraflar kendi davalarında tanık olarak dinlenemez.[2] Karşılıklı açılan ve birleştirilen davalarda da durum aynıdır; her iki eş de her iki davanın tarafıdır. Eşin duruşmada mahkemeye yaptığı açıklama tanıklık değil, taraf beyanıdır. Bu beyan karşı tarafın aleyhine bir vakıayı kabul ediyorsa ikrar niteliği taşıyabilir; ancak boşanma davasında ikrar hâkimi bağlamaz, hâkim onu diğer delillerle birlikte değerlendirir (TMK m. 184/3; 1. Bölüm).

26 Tarafın sosyal inceleme sırasında uzmana yaptığı açıklama da tanık beyanı değildir; ama tarafın kendi aleyhine olan açıklaması başka delillerle birlikte değerlendirilebilir. Yargıtay, tanık beyanı ve konutta çekilmiş bir fotoğrafla birlikte kadının sosyal inceleme raporundaki kendi açıklamalarını da dikkate alarak zina olgusunun ispatlandığını kabul etmiştir.[3] Buna karşılık sosyal inceleme raporunda üçüncü kişilerin ve ortak çocuğun uzmana yaptığı açıklamalar kusur belirlemesine esas alınamaz (3. ve 16. Bölümler).

1 Yargıtay HGK, 20.12.2018, E. 2017/2707, K. 2018/1998.
2 Yargıtay HGK, 20.12.2018, E. 2017/2707, K. 2018/1998.
3 Yargıtay 2. HD, 03.02.2026, E. 2025/2553, K. 2026/1002.

III. Anne, baba ve kardeş tanık olabilir mi?

27 Evet. Anne, baba ve kardeşler boşanma davasında en sık dinlenen tanıklardır ve yakınlıkları tek başına beyanlarını değerden düşürmez. Hukuk Genel Kurulu, yakın akrabalığın veya diğer bir yakınlığın başlı başına tanık beyanını değerden düşürücü bir sebep sayılamayacağını, çünkü bir evliliğin mahremiyeti hakkındaki bilgilerin büyük ölçüde yakın akrabaların bilgisi dâhilinde kaldığını vurgular.[4] Bu kişilerin, tarafların altsoyu, üstsoyu veya üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısmı olmaları nedeniyle tanıklıktan çekinme hakları vardır (HMK m. 248); çekinme hakkını kullanmazlarsa tanıklık etmek zorundadırlar (8. Bölüm). Akrabalığın, husumetin ve tanığa itirazın beyanın değerlendirilmesine etkisi 14. Bölümde ayrıntılı olarak incelenmiştir.

IV. Eski eş, nişanlı veya dava dışı üçüncü kişi tanık olabilir mi?

28 Evet. Kanun bu kişilerin tanıklığını yasaklamaz; yalnız bazılarına tanıklıktan çekinme hakkı tanır. Taraflardan birinin nişanlısı ile evlilik bağı ortadan kalkmış olsa dahi taraflardan birinin eşi tanıklıktan çekinebilir (HMK m. 248/1-a, b). Örneğin erkeğin önceki eşi, erkeğin yeni evliliğinde açılan boşanma davasında tanık olarak gösterilebilir; isterse çekinme hakkını kullanır, kullanmazsa tanıklık eder.

29 Eşlerden biriyle ilişki yaşadığı ileri sürülen dava dışı kişi de taraf değildir ve tanık olarak dinlenebilir. Kanaatimizce bu kişinin beyanı, kendisi hakkında ceza soruşturmasına veya şeref ve itibarının ihlaline yol açabilecek sorular bakımından tanıklıktan çekinme imkânıyla birlikte değerlendirilmelidir (HMK m. 250/1-b). Böyle bir tanığın davada yararı bulunabileceği de açıktır; karşı taraf bu durumu ileri sürüp ispat edebilir (HMK m. 255).

V. Avukat tanık olabilir mi?

30 Evet. Taraf vekili olan avukat dahi tanık olarak dinlenebilir. Hukuk Genel Kurulu, vekili olduğu davada tanık olarak gösterilen avukatın dinlenmemesini hukuki dinlenilme hakkının ihlali saymıştır:

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
24.06.2020 · E. 2017/2209 · K. 2020/475

Taraf vekili avukat üçüncü kişidir; tanık olarak dinlenmesine yasal engel yoktur

Karşılıklı boşanma davasında erkek, kadının sadakatsizliğini ileri sürmüş ve tanık listesinde kendi vekili olan avukatı da göstermişti. Aile mahkemesi, tanığın davalının vekili olduğu gerekçesiyle dinlenmesi talebini reddetti. Özel Daire bu nedenle

4 Yargıtay HGK, 18.06.2025, E. 2023/947, K. 2025/378; Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147.

kararı bozdu; mahkeme ise hukuk davasında vekilin taraf adına iddia ve savunmada bulunduğunu, delil gösterip delilden vazgeçebildiğini belirterek direndi. Hukuk Genel Kurulu oyçokluğuyla Özel Daire kararını benimsemiş ve şöyle demiştir:

> *Avukat vekâleten takip etmekte olduğu bir davada taraflara oranla üçüncü kişi konumunda olduğundan görevi nedeniyle öğrendiği hususlar dışında tanıklık etmek zorunda olup ... tanık olarak dinlenilmesinde de yasal engel bulunmamaktadır.*

DEĞERLENDİRME Genel Kurul görüşmelerinde, vekillik ile tanıklığın aynı davada bağdaşmayacağı, avukatın ancak vekillik görevini bıraktıktan sonra dinlenebileceği görüşü ileri sürülmüş, ancak çoğunlukça benimsenmemiştir. Kararda talebin davayı uzatma amacı taşımadığı da ayrıca belirtilmiştir. Sonuç olarak avukat, görevinden önce veya görevi dışında bizzat tanık olduğu olaylar hakkında dinlenebilir.

31 Bu sonucun sınırı Avukatlık Kanunu'nda çizilmiştir. Avukatın avukatlık görevi dolayısıyla öğrendiği hususlar hakkında tanıklık edebilmesi iş sahibinin muvafakatine bağlıdır; muvafakat bulunsa bile avukat tanıklık etmekten çekinebilir ve çekinme hakkının kullanılması hukuki ve cezai sorumluluk doğurmaz (Avukatlık Kanunu m. 36/2; HMK m. 249). Örneğin müvekkilinin vekâlet ilişkisi içinde kendisine anlattığı olaylar hakkında avukat tanık olamaz; buna karşılık vekâlet ilişkisinden önce bir aile ziyaretinde bizzat gördüğü bir tartışmayı anlatabilir.

DİKKAT
Kendi vekilini tanık göstermek hukuken mümkün olsa da uygulamada dikkatle düşünülmelidir. Tanık olarak dinlenen avukatın, diğer tanıkların dinlendiği oturumda salonda bulunması ayrı dinleme kuralıyla (HMK m. 261/1) çatışabilir; beyanının taraf tutuculukla değerlendirilmesi riski de vardır. Avukatın bildiği olayı aynı şekilde bilen başka bir tanık varsa, onun gösterilmesi çoğu zaman daha güvenlidir.

VI. Komşu, kapıcı ve muhtar tanık olabilir mi?

32 Evet. Evin içindeki olayları ses ya da görüntü olarak algılayan komşular, apartman görevlileri, eşlerin birlikte çalıştığı iş yerindeki kişiler ve mahalle muhtarı da tanık olabilir. Bu kişilerin aileye yakınlığı daha azdır; bu nedenle beyanları çoğu zaman tarafsızlık bakımından ayrı bir ağırlık taşır. Ancak boşanma davasında hâkim, tarafların göstermediği bir kişiyi kendiliğinden tanık olarak dinleyemez; tanığı bildirmek tarafların işidir (HMK m. 240/2; 5. Bölüm).

33 Re'sen araştırma ilkesinin geçerli olduğu davalarda ise durum farklıdır. Boşanmadan sonra eski eşle fiilen birlikte yaşandığı iddiasıyla kesilen ölüm aylığına ilişkin bir davada Hukuk Genel Kurulu, eşlerin yaşadığı adreslerin resmî kayıtlardan ve zabıta aracılığıyla tespit edilmesini, bu adreslerden komşu, apartman yöneticisi,

kapıcı, çevredeki işyeri sahipleri ile mümkünse kamu tanıklarının belirlenip dinlenmesini istemiştir.[5] Boşanma davasında bu tür bir araştırmayı mahkemeden beklemek yerine, olaya tanık olan komşu ve çevre kişilerini tanık listesinde açıkça göstermek gerekir.

VII. Kamu görevlileri tanık olabilir mi?

34 Evet, ama görevleri gereği sır olarak saklamak zorunda oldukları hususlarda izin gerekir. Kamu görevlileri, görevlerinden ayrılmış olsalar bile, görevleri gereğince sır olarak saklamak zorunda oldukları hususlar hakkında sırrın ait olduğu resmî makamın yazılı izni olmadıkça tanık olarak dinlenemez; tanıklık kamu yararına aykırı bulunmadıkça izin verilmesinden kaçınılamaz (HMK m. 242). Olay yerine gelen kolluk görevlisinin gördüklerini anlatması bu kapsamda bir sır değildir; o, gördüğü olayın tanığıdır. Hekim, psikolog ve sosyal çalışmacı gibi meslek sırrı taşıyan kişiler ise kanun gereği sır olarak korunması gereken bilgiler hakkında tanıklıktan çekinebilir; sır sahibi izin verirse çekinemezler (HMK m. 249, 250/1-c).

VIII. Tanıklık yapmak zorunlu mu?

35 Evet. Tanıklık için çağrılan herkes gelmek zorundadır; kanuni bir çekinme sebebi yoksa tanıklık etmek ve yemin etmek de zorunludur (HMK m. 245, 253). Usulüne uygun olarak çağrıldığı hâlde mazeret bildirmeden gelmeyen tanık zorla getirilir, gelmemesinin sebep olduğu giderlere ve beş yüz Türk lirasına kadar disiplin para cezasına hükmolunur (HMK m. 245). Kanuni bir sebep göstermeden tanıklıktan çekinen veya yemin etmeyen tanık hakkında beş yüz Türk lirasından beş bin Türk lirasına kadar disiplin para cezasına hükmedilir; sorulara cevap vermemekte direnen tanık iki haftayı geçmemek üzere disiplin hapsine mahkûm edilebilir (HMK m. 253). Öğretide de yasal olarak çekinme hakkı bulunanlar ve bu hakkı kullananlar dışında tanıklık yapmanın zorunlu olduğu, çekinme sebebi bulunmayan tanıklar dinlenmeden hüküm kurulmasının eksik inceleme olduğu belirtilir.[6]

36 Tanığın gelmemesi, gelmeyen tanığın dinlenmesinden vazgeçme ve zorla getirme konuları 7. Bölümde ele alınmıştır.

IX. Kaç tanık gösterilebilir?

37 Kanunda bir sınır yoktur; taraf istediği sayıda tanık gösterebilir. Hukuk Genel Kurulu, tanık listesinde gösterilecek tanık sayısı hakkında herhangi bir sınırlama bulunmadığını, isteyen tarafın istediği sayıda tanığın dinlenmesini isteyebilece-

5 Yargıtay HGK, 12.09.2024, E. 2023/281, K. 2024/425.
6 Çelik, s. 90.

ğini açıkça belirtmiştir.[7] Bununla birlikte mahkeme, gösterilen tanıklardan bir kısmının tanıklığıyla ispat edilmek istenen husus hakkında yeter derecede bilgi edindiği takdirde geri kalanların dinlenmemesine karar verebilir (HMK m. 241). Genel Kurul'a göre hâkim, çok sayıda tanığın dinlenmesinin gereksiz olduğu veya davayı uzatma amacı taşıdığı sonucuna varırsa, bunu gerekçeli kararında belirtmek şartıyla bütün tanıkları dinlemeyebilir; ama taraf tanıklarından açıkça vazgeçmemişse ve hâkim yeterli bilgiye ulaşmamışsa tanıkların dinlenmesi hukuki dinlenilme hakkının gereğidir.[8] Bu konu 11. Bölümde ayrıca incelenmiştir. Öğretide de tanık sayısının veya tanıkların sosyal konumunun tek başına üstünlük sağlamadığı vurgulanır.[9]

YARGITAY'IN İLKESİ

Davada taraf olmayan herkes, yaşına, hukuki durumuna ve taraflarla akrabalık derecesine bakılmaksızın tanık olabilir; eşler kendi davalarında tanık olarak dinlenemez. Taraf vekili avukatın tanık olarak dinlenmesine de yasal engel yoktur.[10]

UYGULAMA NOTU

Tanık seçerken üç soru sorun: Olayı bizzat gördü veya duydu mu? Olayın yerini ve zamanını anlatabilir mi? Taraflardan biriyle onu yanlı gösterecek bir husumeti veya çıkarı var mı? Aynı olayı gören bir akraba ile bir komşu varsa, ikisini birlikte göstermek beyanların birbirini desteklemesini sağlar.

7 Yargıtay HGK, 20.12.2018, E. 2017/2707, K. 2018/1998; Yargıtay HGK, 24.06.2020, E. 2017/2209, K. 2020/475.
8 Yargıtay HGK, 20.12.2018, E. 2017/2707, K. 2018/1998.
9 Nuhoğlu, s. 634.
10 Yargıtay HGK, 20.12.2018, E. 2017/2707, K. 2018/1998; Yargıtay HGK, 24.06.2020, E. 2017/2209, K. 2020/475.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çocukların Tanıklığı

BÖLÜMÜN PLANI

I. Ortak çocuk tanık olabilir mi? 20
II. Engelli veya küçük çocuğun beyanı hükme esas alınabilir mi? 20
III. Yurt dışında yeminsiz dinlenen çocukların beyanı geçerli mi? 21
IV. Dilekçede çocuğun dinlenmesi istenmişse mahkeme talebi reddedebilir mi? 21
V. Çocuğun velayet için uzmana anlattıkları tanık beyanı yerine geçer mi? 22
VI. Çocuk tanıklıktan çekinebilir mi? 23
VII. Çocuğu tanık göstermek doğru mu? 23

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Ortak çocuk boşanma davasında tanık olabilir; Kanun tanıklık için yaş sınırı veya ehliyet şartı aramaz. On beş yaşını bitirmemiş çocuk yeminsiz dinlenir (HMK m. 257). Yargıtay, zihinsel engelli olduğu belirtilen bir çocuğun kendisini mahkemede ifade edebildiği gözlemlenmişse beyanının hükme esas alınabileceğine karar vermiştir. Tanık olarak dinlenen ortak çocukların beyanlarıyla ispatlanan vakıalar kusur belirlemesinde dikkate alınmalıdır; dilekçede çocuğun dinlenmesi istenmişse talep reddedilemez. Buna karşılık çocuğun velayet için uzmana veya sosyal inceleme sırasında yaptığı açıklamalar tanık beyanı değildir ve kusur yüklemeye esas alınamaz. Çocuk, anne ve babasının altsoyu olarak tanıklıktan çekinme hakkına sahiptir; hâkim bu hakkı çocuğun anlayacağı biçimde hatırlatmalıdır. Öğreti, çocuğun tanıklığının yetişkin tanıklığından farklı olduğunu ve çocuğun ebeveynleri arasındaki çatışmanın tarafı hâline getirilmemesi gerektiğini vurgular.

I. Ortak çocuk tanık olabilir mi?

38 Evet. Ortak çocuk davanın tarafı değildir; bu nedenle anne ve babasının boşanma davasında tanık olarak gösterilebilir. Kanun tanıklık için bir yaş sınırı koymamış, yalnız dinlenme usulünde bir ayrım yapmıştır: Dinlendiği sırada on beş yaşını bitirmemiş olanlar ile yeminin niteliğini ve önemini kavrayamayacak derecede ayırt etme gücüne sahip olmayanlar yeminsiz dinlenir (HMK m. 257).

39 Yargıtay 2. Hukuk Dairesi bu sonucu açıkça şöyle ifade etmiştir: HMK'da tanıklık için özel bir ehliyet şartı aranmamış olmakla birlikte, Kanunun 257. maddesine göre on beş yaşını bitirmemiş olanlar ile yeminin nitelik ve önemini kavrayamayacak derecede ayırt etme gücüne sahip olmayanların yeminsiz olarak dinleneceği belirtildiğinden, tanıklık için herhangi bir yaş sınırlandırması veya temyiz gücünün varlığı aranmamıştır.[1] Öğretide de çocuk tanık bakımından bir yaş sınırı bulunmadığı belirtilir.[2]

40 Uygulamada ortak çocuk özellikle iki durumda tanık olarak gösterilir: Evin içinde yaşanan ve başka kimsenin görmediği olaylarda (şiddet, hakaret, tehdit) ve çocuğun yetişkin olduğu, ailenin ekonomik durumunu veya evdeki düzeni yakından bildiği uzun evliliklerde. Hukuk Genel Kurulu, uzun süreli bir evlilikte tanık olarak dinlenen ortak çocuğun babasının maddi durumuna ilişkin anlatımını, tazminat miktarının belirlenmesinde diğer delillerle birlikte dikkate almıştır.[3]

II. Engelli veya küçük çocuğun beyanı hükme esas alınabilir mi?

41 Evet. Çocuğun kendisini mahkemede ifade edebildiği anlaşılıyorsa, küçük yaşı veya engel durumu beyanını kendiliğinden değersiz kılmaz. Yargıtay'ın bu konudaki kararı yol göstericidir:

> **1** **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
> 03.10.2024 · E. 2023/8603 · K. 2024/6809
>
> **Zihinsel engeli bulunan ortak çocuğun mahkemede kendini ifade edebildiği gözlemlenmişse beyanı hükme esas alınabilir**
>
> Erkeğin açtığı boşanma davasında ortak çocuk tanık olarak bildirilmiş ve mahkeme huzurunda dinlenmişti; kadın çocuğun dinlenmesine itiraz etmemişti. İlk derece mahkemesi, çocuğun engel durumu bulunsa da kendisini mahkeme ortamında ifade edebildiğini gerekçesinde belirterek bu beyana da itibar etmiş ve kadına kusur yüklemişti. Bölge adliye mahkemesi ise çocuğun zihinsel engel nedeniyle yüzde elli engelli raporu bulunduğunu belirterek beyanına itibar edilmesini hatalı bulmuş ve davayı reddetmişti. Daire bu kararı bozmuş ve şöyle demiştir:

1 Yargıtay 2. HD, 03.10.2024, E. 2023/8603, K. 2024/6809.
2 Nuhoğlu, s. 638, dn. 7.
3 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/489, K. 2024/152.

> *Yapılan yargılama ve toplanan delillerden anlaşıldığı üzere; dava konusu olaylar ve olgular hakkında doğrudan bilgisi olan herkes tanık olarak dinlenebilir. Mahkeme huzurunda tanıklık yapacak kişinin kısıtlı olup olmaması veya akıl hastalığının bulunup bulunmaması kural olarak önem taşımaz.*

DEĞERLENDİRME Karar, çocuğun beyanının değerinin rapordaki yüzdeye göre değil, beyanı doğrudan dinleyen hâkimin gözlemine göre belirleneceğini gösterir. İlk derece mahkemesinin çocuğun kendisini ifade edebildiğine ilişkin gözlemini gerekçeye yazmış olması belirleyici olmuştur. Daire, çocuğun beyanını erkeğin diğer tanığının beyanıyla birlikte değerlendirerek kadına kusur yüklenmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

Yaş küçüklüğü tanık tutanağının usulünü de değiştirmez. Bir dosyada ilk derece mahkemesi yeminsiz dinlediği ortak çocuğun sözlerini yaşı küçük olduğu gerekçesiyle imzalatmamıştı; bölge adliye mahkemesi, tanığın yaşının küçük olması hâlinde imzasının alınmayacağına dair yasal bir düzenleme bulunmadığını belirterek kararı kaldırmıştır.[4] Tanığın sözleri tutanağa yazılıp önünde okunur ve tutanak kendisine imzalatılır (HMK m. 261/5); bu kural çocuk tanık için de geçerlidir. 42

III. Yurt dışında yeminsiz dinlenen çocukların beyanı geçerli mi?

Evet. Tanık yurt dışında istinabe yoluyla dinlenmişse, dinleme o ülkenin usulüne göre yapılır; yeminsiz dinlenmiş olması beyanı tek başına geçersiz kılmaz. Bölge adliye mahkemesi, istinabe işlemlerinin yardım istenen devletin kendi mevzuatına göre yerine getirileceğini, bu nedenle o ülke mevzuatına göre yeminsiz dinlenen ortak çocukların beyanlarının hükme esas alınmamasının söz konusu olmayacağını kabul etmiş; babanın çocuklarla arasında husumet bulunduğu itirazını da beyanları hükümden düşürecek nitelikte bir husumetin dosyaya yansımadığı gerekçesiyle reddetmiştir. Yargıtay bu kararı onamıştır.[5] Yurt dışında tanık dinletme konusu 10. Bölümde ayrıca ele alınmıştır. 43

IV. Dilekçede çocuğun dinlenmesi istenmişse mahkeme talebi reddedebilir mi?

Hayır. Dava dilekçesinde ortak çocuğun dinlenmesi istenmişse, mahkeme bu talebi tanık listesi sunulmadığı gerekçesiyle reddedemez. Bir dosyada ilk derece mahkemesi, kadının dava dilekçesinde tanık deliline dayanmadığını, kesin süre içinde tanık listesi vermediğini ve tanıkları hazır etmediğini belirterek ortak çocukların dinlenmesi talebini reddetmiş ve davayı reddetmişti. Yargıtay, kadın vekilinin 44

4 Yargıtay 2. HD, 05.11.2024, E. 2024/482, K. 2024/8264.
5 Yargıtay 2. HD, 12.11.2024, E. 2024/1304, K. 2024/8588.

dava dilekçesinde ortak çocuğun dinlenmesini talep ettiğini tespit ederek şöyle demiştir: "Bu kapsamda, İlk Derece Mahkemesince, ortak çocuk ... tanık sıfatıyla dinlenildikten sonra oluşacak sonuca göre davanın esası hakkında bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme sonucu yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir."[6]

45 Tanık olarak dinlenen çocukların beyanlarıyla ispatlanan vakıalar da kusur belirlemesinde dikkate alınmalıdır. Yargıtay, tanık olarak dinlenen ortak çocukların beyanıyla ispatlanmasına rağmen erkeğin "evi, eşi ve çocukları ile ilgilenmediği" vakıasının kusurları arasından çıkarılmasını doğru bulmamış ve erkeği ağır kusurlu saymıştır.[7]

V. Çocuğun velayet için uzmana anlattıkları tanık beyanı yerine geçer mi?

46 Hayır. Çocuğun velayet düzenlemesi için pedagog, psikolog veya sosyal çalışmacıya ya da sosyal inceleme sırasında yaptığı açıklamalar tanık beyanı değildir; bu açıklamalara dayanarak eşlerden birine kusur yüklenemez. Yargıtay, erkeğe yüklenen "evdeki eşyalara zarar verdiği" vakıasına ilişkin tek beyanın ortak çocuğun sosyal inceleme raporundaki beyanı olduğunu, sosyal inceleme raporundaki beyanlar esas alınarak erkeğe kusur yüklenmesinin mümkün olmadığını vurgulamıştır.[8] Başka bir kararda da ortak çocuğun velayet düzenlemesi kapsamında alınan sosyal inceleme raporunda uzman tarafından yapılan görüşmelerde dinlenen kişilerin beyanlarının boşanma davasına ilişkin kusur belirlemesine esas alınamayacağı belirtilmiştir.[9]

47 Bu ayrımın nedeni açıktır. Tanık, mahkeme huzurunda, kimliği ve taraflarla yakınlığı sorulduktan, çekinme hakkı hatırlatıldıktan ve gerektiğinde yemin ettirildikten sonra, tarafların ve vekillerin soru sorabildiği bir ortamda dinlenir (HMK m. 254–261). Uzman görüşmesi ise çocuğun üstün yararını belirlemeye yöneliktir; taraflar bu görüşmede hazır bulunmaz ve soru soramaz. Öğretide de çocukların boşanma davasında tanık olarak dinlenmesi ile velayet konusundaki görüşlerinin alınmasının boşanmanın çocuklar bakımından sonuçlarıyla ilgili farklı iki konu olduğu vurgulanır.[10] Çocuğun velayet konusundaki görüşünün alınması 20. Bölümde, sosyal inceleme raporlarındaki beyanların değeri 16. Bölümde ele alınmıştır.

6 Yargıtay 2. HD, 04.02.2025, E. 2024/4207, K. 2025/887.
7 Yargıtay 2. HD, 11.02.2026, E. 2025/6968, K. 2026/1509.
8 Yargıtay 2. HD, 15.06.2026, E. 2026/489, K. 2026/6612.
9 Yargıtay 2. HD, 21.10.2025, E. 2024/7219, K. 2025/9055.
10 Nuhoğlu, s. 643.

DİKKAT
Ortak çocuğun bildiklerinden yararlanmak istenen olaylar için çocuk mutlaka tanık listesinde gösterilmelidir. Çocuğun sosyal inceleme raporunda veya pedagog görüşmesinde anlattığı olaylar, ne kadar açık olursa olsun, kusur ispatında kullanılamaz. Yargıtay'ın kararlarında bu hata sık görülür ve çoğu zaman kusur belirlemesinin değişmesine yol açar.

VI. Çocuk tanıklıktan çekinebilir mi?

48 Evet. Ortak çocuk, iki tarafın da altsoyu olduğundan tanıklıktan çekinme hakkına sahiptir (HMK m. 248/1-c). Hâkim, kişisel nedenlerle çekinme sebebi bulunan tanığa çekinme hakkı olduğunu önceden hatırlatmak zorundadır (HMK m. 247/2). Kanun, ayırt etme gücüne sahip küçük çocuğun çekinme hakkını kendisinin mi, yoksa kanuni temsilcisinin mi kullanacağını düzenlememiştir. Kanuni temsilciler çoğu zaman davanın taraflarıdır; bu nedenle kanaatimizce ayırt etme gücüne sahip çocuk çekinme hakkını kendisi kullanmalı, hâkim de hatırlatmayı çocuğun anlayacağı bir dille yapmalıdır. Hatırlatma yapılmadan alınan beyanın değeri 8. Bölümde tartışılmıştır.

VII. Çocuğu tanık göstermek doğru mu?

49 Hukuken mümkündür; ama her dosyada çocuğun yararı ayrıca düşünülmelidir. Öğretide, çocuğun anne ve babası arasındaki çatışmaya taraf olmaya zorlanmasının suçluluk, öfke ve üzüntü duygularına yol açabileceği, ebeveynlerden birinin haklılığını ispat etme yükünü üstlenen çocuk ile anne ve baba arasında olumsuz bir üçgenleme oluşabileceği vurgulanır.[11] Aynı çalışmada çocuğun tanıklığının yetişkin tanıklığından farklı olduğu, çocuklarla yaşa uygun kelimelerle konuşulması gerektiği ve çocukların ölçü, zaman, mesafe gibi kavramları ifade etmekte güçlük çekebileceği belirtilir.[12] Yazar, çocuğun önce aile mahkemesindeki sosyal çalışma görevlisiyle görüşmesini, mahkemede dinlenip dinlenmeyeceğine ise hâkim ile sosyal çalışma görevlisinin ortak değerlendirmesiyle karar verilmesini önerir; çocukların dinlenmesinde Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği'ndeki düzenlemelere de dikkat çeker.[13] Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 12. maddesi çocuğa kendisini etkileyen yargısal işlemlerde dinlenme hakkı tanır; öğretide bunun bir hak olduğu, çocuğa yüklenen bir görev olmadığı vurgulanır.[14]

11 Nuhoğlu, s. 640, 643.
12 Nuhoğlu, s. 641.
13 Nuhoğlu, s. 638, 640, 643.
14 Nuhoğlu, s. 638.

50 Öte yandan öğretide bazı durumlarda çocuk tanıklığına başvurmanın kaçınılmaz olabileceği de kabul edilir: Örneğin kadına yönelik şiddetin tek tanığı çocuksa, çocuk dinlenmeden olayın ispatı mümkün olmayabilir.[15] Uygulamada en doğru yol, çocuğun tanıklığını gerçekten zorunlu olan olaylarla sınırlamak, mümkünse yetişkin tanıklar ve belgelerle ispatı sağlamak, çocuğun dinlenmesi gerekiyorsa mahkemeden uygun ortamda ve uzman desteğiyle dinlenmesini istemektir.

YARGITAY'IN İLKESİ

Tanıklık için yaş sınırı veya ehliyet şartı yoktur; on beş yaşını bitirmemiş çocuk yeminsiz dinlenir. Tanık olarak dinlenen ortak çocuğun beyanı, çocuğun kendisini ifade edebildiği anlaşılıyorsa hükme esas alınabilir; buna karşılık sosyal inceleme raporundaki beyanlarla kusur yüklenemez.[16]

UYGULAMA NOTU

Ortak çocuğu tanık göstermeden önce şu soruları cevaplayın: Olayı başka bir yetişkin de gördü mü? Olayı belgeleyen bir rapor veya kayıt var mı? Çocuğun yaşı ve olgunluğu tanıklığa elverişli mi? Çocuk tanıklığa gerçekten gerekliyse, dilekçede hangi vakıa için dinleneceğini açıkça yazın, mahkemeden çocuğun duruşma salonu dışında, uzman eşliğinde ve diğer tarafla karşılaşmayacağı bir ortamda dinlenmesini isteyin.

15 Nuhoğlu, s. 643.
16 Yargıtay 2. HD, 03.10.2024, E. 2023/8603, K. 2024/6809; Yargıtay 2. HD, 15.06.2026, E. 2026/489, K. 2026/6612; Yargıtay 2. HD, 21.10.2025, E. 2024/7219, K. 2025/9055.

İKİNCİ KISIM

TANIK GÖSTERME

4. Vakıaların Somutlaştırılması ve Tanık Deliline Dayanma 27

5. Tanık Listesi, Kesin Süre ve İkinci Liste Yasağı 33

6. Dilekçede Dayanılmayan Vakıalar ve İddianın Genişletilmesi Yasağı 41

"İkinci tanık listesinin verilemeyeceğine ilişkin bu kesin kural, kamu düzeninden olup, Hâkim tarafından re'sen nazara alınır."

Yargıtay HGK, 22.06.2021, E. 2017/2301, K. 2021/807

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Vakıaların Somutlaştırılması ve Tanık Deliline Dayanma

BÖLÜMÜN PLANI

I. Tanık dinletmek için dilekçede ne yazılmalıdır? 28
II. Vakıa nasıl somutlaştırılır? 28
III. Dilekçede "tanık" ya da "her türlü delil" yazmak yeterli mi? 29
IV. Tanık deliline hiç dayanılmamışsa tanık dinlenebilir mi? 30
V. Süresinde cevap vermeyen davalı tanık dinletebilir mi? 31
VI. Karşı ispat için de tanık deliline dayanmak gerekir mi? 32
VII. Birleşen davalarda bir dilekçede dayanılan vakıa diğer dava için de geçerli mi? 32

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Tanık dinletmek isteyen eş, dayandığı her vakıayı dilekçesinde somut olarak yazmalı ve o vakıanın tanıkla ispat edileceğini belirtmelidir (HMK m. 119/1-e, f; 129/1-d, e; 194). Hukuk Genel Kurulu, dava dilekçesinde sadakatsizlik vakıasının yazılıp "yeğenin bilgi sahibi olduğuna işaret edilerek kanıtlarımız vardır" denilmesini ve tanığın sonra listede gösterilmesini, tanık deliline usulüne uygun dayanma saymıştır. Tanık deliline hiç dayanılmadan süre verilip tanık dinlenmesi bir yargılama hatasıdır; ancak Hukuk Genel Kurulunun 2025 tarihli kararlarına göre bu hata kamu düzenine ilişkin değildir: Karşı taraf itiraz etmez ve istinaf dilekçesinde açıkça ileri sürmezse bölge adliye mahkemesi bunu kendiliğinden gözetemez. Süresinde cevap dilekçesi vermeyen davalı, sonradan bildirdiği tanıkları karşı ispat amacıyla da dinletemez. "Delil" kavramı hem asıl ispatı hem karşı ispatı kapsar.

I. Tanık dinletmek için dilekçede ne yazılmalıdır?

51 Dilekçede iki şey açıkça yazılmalıdır: Dayanılan vakıa ve bu vakıanın hangi delille, burada tanıkla ispat edileceği. Dava dilekçesinde davacının iddiasının dayanağı olan bütün vakıaların sıra numarası altında açık özetleri ile iddia edilen her bir vakıanın hangi delillerle ispat edileceği bulunur (HMK m. 119/1-e, f). Aynı kural cevap dilekçesi için de geçerlidir (HMK m. 129/1-d, e). Kanun ayrıca taraflara somutlaştırma yükü yükler: Taraflar dayandıkları vakıaları ispata elverişli şekilde somutlaştırmalı, dayandıkları delilleri ve hangi delilin hangi vakıanın ispatı için gösterildiğini açıkça belirtmelidir (HMK m. 194).

52 Hukuk Genel Kurulu bu yükümlülüğün boşanma davasındaki anlamını şöyle açıklar:

> *6100 sayılı HMK ile taraflar; dayandıkları vakıaları ispata elverişli şekilde somutlaştırma ve dayandıkları delilleri de, hangi delilin hangi vakıanın ispatı için gösterildiği hakkında açıkça belirtilmesi kapsamında delil gösterme yükümlülüğü altına alınmışlardır. Taraflar bu somutlaştırma ve delil gösterme yükümlülüğü gereği dava, cevap, cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleri ile iddia ettikleri her bir vakıanın hangi delille ispat edileceğini dilekçelerinde belirtmek zorundadır.*[1]

53 Tanık deliline dayanmanın amacı, karşı tarafın hangi iddiaya hangi delille karşı koyacağını bilmesini ve yargılamanın makul sürede bitmesini sağlamaktır. Hukuk Genel Kurulu bu sonucu adil yargılanma hakkının unsurlarına bağlar: Davanın her tarafı iddialarını, karşı taraf karşısında kendisini dezavantajlı bir konumda bırakmayacak şartlarda sunabilmeli; taraflar gösterilen tüm delillerden haberdar olabilmeli ve görüş bildirebilmelidir.[2]

II. Vakıa nasıl somutlaştırılır?

54 Vakıa, ne olduğu, ne zaman ve nerede yaşandığı, kimin ne söylediği veya yaptığı anlaşılacak biçimde yazılmalıdır. "Davalı evlilik birliğinin gereklerini yerine getirmemiştir", "taraflar arasında şiddetli geçimsizlik vardır" veya "davalı sürekli hakaret ederdi" gibi cümleler vakıa değil, değerlendirmedir. Bunun yerine "Davalı, 2024 yılı Mart ayında kayınvalidenin evinde yapılan bayram ziyaretinde, ailenin önünde müvekkile '…' diyerek hakaret etmiş, ardından müvekkili evden kovmuştur" şeklinde yazılan bir cümle, hem tanığın neyi anlatacağını belirler hem de karşı tarafın savunmasını mümkün kılar.

55 Somutlaştırmanın eksikliği iki noktada sonuç doğurur. Birincisi, dilekçede hiç dayanılmamış bir olayı tanık anlatsa bile o olay kusur olarak yüklenemez (6. Bölüm). İkincisi, dilekçede soyut bırakılan iddia, tanığın da soyut konuşmasına yol açar; Yargıtay, kadının "kıskanç ve agresif tavırlar sergilediği, sürekli küstüğü"

1 Yargıtay HGK, 15.06.2021, E. 2020/273, K. 2021/762.
2 Yargıtay HGK, 02.07.2025, E. 2023/1143, K. 2025/416.

iddialarına ilişkin tanık beyanlarının somutlaştırılmadığını, kıskanç veya agresif tavırların nelerden ibaret olduğunun belirtilmediğini tespit ederek bu vakıaları kusur olarak kabul etmemiştir.[3] Soyut beyanların değeri 13. Bölümde ayrıca incelenmiştir.

III. Dilekçede "tanık" ya da "her türlü delil" yazmak yeterli mi?

Tanık deliline dayanıldığının dilekçeden anlaşılması yeterlidir; ama hangi vakıa için hangi tanığın dinleneceği tanık listesinde mutlaka gösterilmelidir. Hukuk Genel Kurulu, bu konuda önemli bir karar vermiştir: 56

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
02.07.2025 · E. 2023/1143 · K. 2025/416

"Kanıtlarımız vardır" denilip tanığın bilgi sahibi olduğuna işaret edilmişse tanık deliline dayanılmış sayılır

Kadın, eşinin yurt dışında başka bir kadınla ilişkisi olduğunu ileri sürerek boşanma davası açmıştı. Dava dilekçesinin ilgili bendinde sadakatsizlik iddiasını anlatmış, aynı bentte eşinin yeğenine bu konuda beyanda bulunduğunu belirterek "kanıtlarımız vardır" demişti; yeğen daha sonra delil ve tanık listesinde gösterilmiş ve dinlenmişti. Bölge adliye mahkemesi, açıkça tanık deliline dayanılmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiş ve Özel Dairenin bozma kararına direnmişti. Hukuk Genel Kurulu oybirliğiyle şöyle demiştir:

> *Uyuşmazlığa konu dava dilekçesinin incelenmesinde; evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı iddiasıyla boşanmaya karar verilmesinin talep edildiği, dilekçenin 4. bendinde somutlaştırma yüküne uygun olarak 6100 sayılı Kanun'un 119/1-e bendi uyarınca davalının sadakat yükümlülüğüne aykırı davranması nedeniyle boşanmaya sebep olan olaylarda kusurlu olduğunun iddia edildiği, aynı bendin devamında sadakatsizlik vakıasına ilişkin 6100 sayılı Kanun'un 119/1-f bendi uyarınca "davacının yeğenin bilgi sahibi olduğuna işaret edilerek kanıtlarımız vardır" denilmek suretiyle tanık deliline dayanıldığı…*

DEĞERLENDİRME Karar, delil gösterme yükümlülüğünün kalıp bir ifadeye bağlı olmadığını gösterir. Önemli olan, vakıanın yazılması, o vakıa için bilgi sahibi bir kişiye işaret edilmesi ve bu kişinin sonra HMK m. 194 ve 240'a uygun biçimde tanık olarak gösterilmesidir. Genel Kurul, bölge adliye mahkemesinin yeğenin beyanıyla davalının sadakat yükümlülüğüne aykırı davrandığını kabul edip davayı kabul etmesi gerektiğine karar vermiştir.

Benzer şekilde Yargıtay, dava dilekçesinin deliller bölümünde "tanık, nüfus kayıtları, ceza dosyaları, polis tutanakları, hastahane raporları, bilirkişi, ikamesi mümkün her türlü yasal delil" yazılmışken delilleri toplanmadan davanın redde- 57

3 Yargıtay 2. HD, 11.03.2025, E. 2023/9014, K. 2025/2584.

dilmesini doğru bulmamıştır. Daire'ye göre boşanma davasının tek ispat aracının tanık delili olduğu kabul edilemez; tanık delili takdiri delil olmakla birlikte, kadının dayandığı şiddetin ceza mahkemesi kararıyla sabit olması kesin delil niteliğindedir.[4] Buradan çıkan sonuç şudur: Dilekçede tanık deliline genel olarak dayanılmışsa tanık listesi verilerek bu delil somutlaştırılabilir; dilekçede gösterilen diğer deliller ise tanık dinlenmese bile toplanmalıdır.

IV. Tanık deliline hiç dayanılmamışsa tanık dinlenebilir mi?

58 Kural olarak hayır; ama hatalı olarak dinlenmişse bu hatanın sonucu, karşı tarafın itirazına bağlıdır. Dilekçesinde tanık deliline dayanmayan tarafa sonradan süre verilip tanık listesi alınması ve bu tanıkların beyanlarının hükme esas alınması, Hukuk Genel Kurulunun ifadesiyle "karara etki eden yargılama hatası veya eksiklikleri bulunması" (HMK m. 371/1-ç) hâlidir. Ne var ki Genel Kurul 15 Ekim 2025 tarihinde aynı gün verdiği üç kararda bu hatayı kamu düzenine ilişkin saymamış, usule ilişkin nispi bir istinaf sebebi olarak nitelendirmiştir:

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
15.10.2025 · E. 2024/760 · K. 2025/637

Dayanılmayan tanığın dinlenmesi nispi bir usul hatasıdır; itiraz edilmez ve istinafta ileri sürülmezse gözetilmez

Kadın, eşinin alkol ve kumar alışkanlığı, eve bakmaması ve sadakatsizliği iddiasıyla boşanma davası açmış, ancak dava dilekçesinde tanık deliline dayanmamış ve cevaba cevap dilekçesi de vermemişti. İlk derece mahkemesi duruşmada taraflara HMK m. 240 uyarınca tanık listesi sunmaları için süre verdi; kadının bildirdiği tanıklar dinlendi ve davalı erkek tanıkların dinlenmesine itiraz etmedi. Erkeğin istinafı üzerine bölge adliye mahkemesi tanık deliline usulüne uygun dayanılmadığı gerekçesiyle davayı reddetti ve Özel Dairenin bozma kararına direndi. Hukuk Genel Kurulu oyçokluğuyla şöyle demiştir:

> *"Ne var ki bu husus yukarıda 9. paragrafta ayrıntıları ile açıklanan usule ilişkin nispi bir istinaf sebebidir. Mahkemece dinlenen tanıklara karşı davalı tarafından yargılamanın hiç bir aşamasında itiraz edilmediği gibi, yapılan usuli hata istinaf dilekçesinde açıkça belirtilmemiş, usul hukukuna dayanan istinaf sebebinin karara ne şekilde etki ettiği açıklanmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Genel Kurul görüşmelerinde, istinaf dilekçesinde tanık beyanlarının yeterli ve somut olmadığının ileri sürülmesinin yeterli olduğu görüşü dile getirilmiş, ancak çoğunlukça benimsenmemiştir. Aynı gün oybirliğiyle verilen iki kararda da sonuç değişmemiştir: Erkeğin delil olarak dayanmadığı tanıklarının dinlenmesinde kamu düzenine aykırılık bulunmadığı, kadın bunu istinaf sebebi yapmadığından bölge adliye mahkemesinin incelemesini istinaf sebepleriyle sınırlı

4 Yargıtay 2. HD, 09.10.2024, E. 2024/7494, K. 2024/7045.

tutması gerektiği belirtilmiştir. Süresinden sonra verilen cevap dilekçesiyle bildirilen tanıkların dinlenmesi de istinafta ileri sürülmedikçe kendiliğinden dikkate alınamaz.

Aynı gün verilen diğer iki karar, kuralın genel olduğunu gösterir.[5] Genel Kurul bu kararlarda istinaf dilekçesinde başvuru sebeplerinin gerekçeleriyle açıkça gösterilmesi gerektiğini (HMK m. 342/2-e), kamu düzenine aykırılık dışında incelemenin bu sebeplerle sınırlı olduğunu (HMK m. 355) ve nispi usul hatasına dayanan tarafın hatanın karara ne şekilde etki ettiğini de açıklaması gerektiğini vurgulamıştır. 59

Bunun pratik karşılığı açıktır: Dayanılmamış tanığın dinlenmesine itiraz edilen dosyalarda sonuç farklıdır. Davalı vekilinin, davacının dava dilekçesinde tanık deliline dayanmadığını, tanık dinletme talebinin usulüne uygun olmadığını ve tanıkların dinlenmesine muvafakat etmediğini duruşmada açıkça bildirdiği bir dosyada ilk derece mahkemesi bu tanıkların beyanlarını hükme esas almamış; karar istinaf ve temyiz aşamalarından geçerek onanmıştır.[6] 60

DİKKAT
Karşı tarafın dilekçesinde dayanmadığı tanıkların dinlenmesine ilk fırsatta, tercihen dinleme yapılmadan önce ve tutanağa geçirilerek itiraz edin. İtiraz etmeden tanıkların dinlenmesine göz yumulursa ve istinaf dilekçesinde bu usul hatası, hükme etkisiyle birlikte açıkça gösterilmezse, Hukuk Genel Kurulunun 2025 tarihli kararlarına göre üst mahkeme bu hatayı kendiliğinden gözetmez.

V. Süresinde cevap vermeyen davalı tanık dinletebilir mi?

Hayır. Süresi içinde cevap dilekçesi vermeyen davalı, davacının iddia ettiği vakıaları inkâr etmiş sayılır; ancak savunmasına dayanak bir vakıa ve delil göstermemiş olur. Hukuk Genel Kurulu, kanuni iki haftalık süreden sonra cevap veren ve aynı dilekçeyle tanık deliline dayanan davalının tanıklarının, karşı ispat hakkı kapsamına taşınarak da dinlenemeyeceğine karar vermiş ve mahkemenin direnme kararını yerinde bulmuştur.[7] Bu kararda Özel Daire, davalının ön inceleme duruşmasından önce bildirdiği tanıkların dinlenmesi gerektiğini söylemişti; Genel Kurul ise bu görüşe katılmamıştır. Karşı tarafın süresinden sonra yapılan cevaba açık muvafakati bulunmadığı da kararda ayrıca belirtilmiştir. 61

Bununla birlikte, süresinden sonra verilen cevap dilekçesindeki tanıklar dinlenmiş ve karşı taraf bunu istinaf sebebi yapmamışsa, bölge adliye mahkemesi bu durumu kendiliğinden dikkate alamaz.[8] Yani kural, ancak zamanında ileri sürülen bir itirazla işler. 62

5 Yargıtay HGK, 15.10.2025, E. 2024/619, K. 2025/639; Yargıtay HGK, 15.10.2025, E. 2024/761, K. 2025/638.
6 Yargıtay 2. HD, 25.09.2024, E. 2024/1955, K. 2024/6362.
7 Yargıtay HGK, 04.02.2021, E. 2017/2710, K. 2021/34.
8 Yargıtay HGK, 15.10.2025, E. 2024/761, K. 2025/638.

VI. Karşı ispat için de tanık deliline dayanmak gerekir mi?

63 Evet. Dilekçede gösterilmesi gereken delil, yalnız kendi iddiasını ispat için değil, karşı tarafın iddiasını çürütmek için de gösterilmelidir. Hukuk Genel Kurulu, HMK m. 119/1-f ve 129/1-e'de belirtilen "delil" sözcüğünün hem asıl ispatı hem de karşı ispatı kapsadığını açıkça belirtmiştir.[9] Örneğin kadın, erkeğin kendisine hakaret ettiğini ileri sürüyorsa, erkek "o gün evde değildim, iş yerindeydim" diyerek karşı ispat yapmak istediğinde bu savunmasını ve tanığını cevap dilekçesinde göstermelidir.

VII. Birleşen davalarda bir dilekçede dayanılan vakıa diğer dava için de geçerli mi?

64 Evet. Karşılıklı açılan ve birleştirilen boşanma davalarında vakıalar ve ispatlanan kusurlu davranışlar iki dava bakımından bir bütün olarak değerlendirilir. Hukuk Genel Kurulu, kadının asıl dava dilekçesinde dayanmadığı, ancak erkeğin açtığı birleşen davaya verdiği cevap dilekçesinde dayandığı kusurlu davranışların asıl davada da dikkate alınması gerektiğine karar vermiştir; bölge adliye mahkemesinin "dayanılmayan vakıa tanık beyanında geçti diye kusur yüklenemez" gerekçesiyle asıl davayı reddetmesini doğru bulmamıştır.[10] Bu karar 6. Bölümde ayrıntılı olarak incelenmiştir.

YARGITAY'IN İLKESİ

Taraflar dayandıkları vakıaları somutlaştırmak ve her vakıanın hangi delille ispat edileceğini dilekçelerinde açıkça belirtmek zorundadır. Vakıa yazılıp bilgi sahibi kişiye işaret edilerek "kanıtlarımız vardır" denilmesi, tanık deliline usulüne uygun dayanma sayılabilir. Dayanılmayan tanığın dinlenmesi nispi bir usul hatasıdır ve istinafta ileri sürülmedikçe gözetilmez.[11]

UYGULAMA NOTU

Dilekçenizi şu düzenle yazın: Her vakıayı ayrı bir paragrafta, tarih ve yer bilgisiyle anlatın; paragrafın sonunda "Deliller: Tanık beyanları (tanık listesinde gösterilecek ..., ...), mesaj kayıtları, ... tarihli darp raporu" şeklinde o vakıanın delillerini sayın. Karşı tarafın iddialarına cevap verirken de "Bu iddianın aksini ispat için tanık ..." diye karşı ispat delilini belirtin. Bu düzen, ön incelemede hangi tanığın hangi olay için dinleneceğini netleştirir.

9 Yargıtay HGK, 22.06.2021, E. 2017/2301, K. 2021/807.
10 Yargıtay HGK, 15.06.2021, E. 2020/273, K. 2021/762.
11 Yargıtay HGK, 02.07.2025, E. 2023/1143, K. 2025/416; Yargıtay HGK, 15.06.2021, E. 2020/273, K. 2021/762; Yargıtay HGK, 15.10.2025, E. 2024/760, K. 2025/637.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tanık Listesi, Kesin Süre ve İkinci Liste Yasağı

BÖLÜMÜN PLANI

I. Tanık listesinde neler bulunmalıdır? 34
II. Tanık listesi ne zaman verilir? 34
III. Kesin süre içinde liste verilmezse ne olur? 35
IV. Kesin süre ne zaman işlemeye başlar? 36
V. İkinci tanık listesi yasağı nedir? 36
VI. Hangi hâllerde yeni bildirilen tanık ikinci liste sayılmaz? 37
VII. Davacı ölürse mirasçılar yeni tanık gösterebilir mi? 38
VIII. Tanık gideri yatırılmazsa ne olur? 38

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Tanık gösteren taraf, tanığı dinletmek istediği vakıayı ve tanıkların adı, soyadı ile tebliğe elverişli adreslerini içeren listeyi mahkemeye sunar; listede gösterilmeyen kişi tanık olarak dinlenemez ve ikinci bir liste verilemez (HMK m. 240/2). Hukuk Genel Kurulu, ikinci tanık listesi yasağını kamu düzeninden sayar ve hâkimin bunu kendiliğinden gözeteceğini belirtir. Uygulamada tanık listesi için çoğunlukla ön inceleme duruşmasında kesin süre verilir; kesin süre içinde yapılması gereken işlemi süresinde yapmayan tarafın o işlemi yapma hakkı ortadan kalkar (HMK m. 94/3). Bununla birlikte liste verilmemiş olsa dahi taraf, dinleme için belirlenen duruşmada tanıklarını hazır bulundurursa tanıklar dinlenir (HMK m. 243/1). Kesin süre ancak usulüne uygun bir ihtar ve tebliğle işlemeye başlar; e-tebligatta tebliğ, elektronik adrese ulaşmayı izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılır. Dava dilekçesinde ve karşı davaya cevap dilekçesinde süresinde bildirilen tanıkların sonradan tek bir dilekçede toplanması ikinci liste sayılmaz.

I. Tanık listesinde neler bulunmalıdır?

65 Tanık listesinde tanığın adı ve soyadı, tebliğe elverişli adresi ve tanığın dinletilmek istendiği vakıa bulunmalıdır. Kanun bu içeriği açıkça sayar: "Tanık gösteren taraf, tanık dinletmek istediği vakıayı ve dinlenilmesi istenen tanıkların adı ve soyadı ile tebliğe elverişli adreslerini içeren listeyi mahkemeye sunar" (HMK m. 240/2). Hukuk Genel Kurulu, her bir tanığın hangi vakıa hakkında dinleneceğinin dilekçede bildirilmesinin HMK m. 194'teki somutlaştırma yükümlülüğünün de bir gereği olduğunu vurgular.[1]

66 Adres eksik veya hatalıysa liste geçersiz olmaz; mahkeme adres göstermesi için işin niteliğine uygun kesin süre verir. Bu süre içinde adres gösterilmez veya yeni adres de doğru değilse o tanığın dinlenmesinden vazgeçilmiş sayılır (HMK m. 240/3). Tanık sayısı için kanuni bir sınır yoktur; ancak mahkeme yeterli bilgi edindiğinde geri kalan tanıkları dinlemeyebilir (HMK m. 241; 2. ve 11. Bölümler).

II. Tanık listesi ne zaman verilir?

67 Tanık listesi kural olarak dilekçelerle birlikte veya ön inceleme duruşmasında mahkemenin verdiği kesin süre içinde verilir. Delil, tarafların üzerinde anlaşamadıkları çekişmeli vakıaların ispatı için gösterilir (HMK m. 187/1); hangi vakıaların çekişmeli olduğu da ön inceleme duruşmasında tutanakla tespit edilir (HMK m. 140/3). Bu nedenle uygulamada ön inceleme duruşmasında uyuşmazlık konuları belirlendikten sonra taraflara tanıklarının ad ve adreslerini bildirmeleri için kesin süre verilir. Bir Özel Daire kararında bu düzen, dava dilekçesinde tanık deliline dayanan tarafa ön inceleme duruşmasında uyuşmazlık konusu belirlendikten sonra tanıkların isim ve adreslerini bildirmesi için süre verilmesi gerektiği şeklinde ifade edilmiştir.[2]

68 Ön inceleme yapılmadan, tensiple verilen süre ise bu anlamda sonuç doğurmaz. Bu görüş de bir Özel Daire bozma kararında dile getirilmiş, ancak aynı dosyada Hukuk Genel Kurulu, süresinde cevap vermeyen davalının sonradan bildirdiği tanıkların dinlenemeyeceğine karar vererek mahkemenin direnmesini yerinde bulmuştur.[3] Dolayısıyla tensiple verilen süre konusunda tartışma, süresinde cevap vermiş ve tanık deliline dayanmış tarafın listesini ne zaman vereceğiyle ilgilidir; dilekçesinde hiç tanık deliline dayanmamış taraf için kesin süre bir kurtarıcı değildir (4. Bölüm).

1 Yargıtay HGK, 20.12.2018, E. 2017/2707, K. 2018/1998.
2 Yargıtay HGK, 22.06.2021, E. 2017/2301, K. 2021/807; Özel Daire bozma kararından aktarım.
3 Yargıtay HGK, 04.02.2021, E. 2017/2710, K. 2021/34.

III. Kesin süre içinde liste verilmezse ne olur?

Liste kesin süre içinde verilmez ve tanıklar dinleme için belirlenen duruşmada da hazır bulundurulmazsa, o taraf tanık deliline dayanmaktan vazgeçmiş sayılır. Kanun bu durumda tarafa son bir imkân tanır: Tanık listesi için kesin süre verildiği ve dinlenme gününün belirlendiği hâllerde, liste verilmemiş olsa dahi taraf o duruşmada tanıklarını hazır bulundurursa tanıklar dinlenir (HMK m. 243/1). 69

Yargıtay'ın onadığı çok sayıda kararda bu kural uygulanmıştır: 70

Olay	Sonuç	Karar
Kesin süreden sonra liste verildi, tahkikat duruşmasında tanıklar hazır edilmedi	Tanıkların dinlenmemesi usule uygun bulundu	Bölge adliye mahkemesi gerekçesi, Yargıtay onaması[4]
Kesin sürede liste yok, izleyen celsede tanık yok; liste son celse günü verildi	Dinlenseler bile beyanlar hükme esas alınamaz	Bölge adliye mahkemesi gerekçesi, Yargıtay onaması[5]
Tanık deliline dayanan davacı kesin sürede liste vermedi, tanıkları da getirmedi	Dava ispatlanamadı, reddedildi	Bölge adliye mahkemesi gerekçesi, Yargıtay onaması[6]
Liste duruşmadan bir gün önce verildi, tanık duruşmada hazırdı	Tanık dinlenmeliydi; dinlenmesi duruşmayı geciktirmezdi	Bölge adliye mahkemesinin kaldırma kararı[7]
Vekil, e-imzayla liste gönderdiğini, sistemin hata verdiğini ileri sürdü	UYAP'ta liste bulunmadı, teknik aksaklık tespit edilemedi; tanıklar dinlenmedi	Bölge adliye mahkemesi gerekçesi, Yargıtay onaması[8]

Bu kararların ortak noktası, kesin sürenin kaçırılmasının tek başına değil, izleyen duruşmada tanıkların da getirilmemesiyle birlikte sonuç doğurmasıdır. Geç verilen listeye rağmen tanığını duruşmada hazır eden tarafın tanığı, dinlenmesi yargılamayı geciktirmeyeceği için dinlenmelidir.[9] Kesin süreyi kaçıran tarafın yapabileceği tek şey, dinleme gününde tanıklarını mahkemede hazır bulundurmaktır. 71

> **DİKKAT**
> Kesin süre içinde verilecek tanık listesinin mahkemeye gerçekten ulaştığını UYAP'tan kontrol edin ve gönderim belgesini saklayın. Sistem hatası iddiası, dosyada bir iz yoksa kabul görmez. Liste geç kaldıysa, dinleme günü tanıkları mutlaka duruşma salonunda hazır bulundurun.

4 Yargıtay 2. HD, 26.09.2024, E. 2024/5851, K. 2024/6482.
5 Yargıtay 2. HD, 19.09.2024, E. 2023/7949, K. 2024/6129.
6 Yargıtay 2. HD, 01.10.2024, E. 2023/8496, K. 2024/6709.
7 Yargıtay 2. HD, 30.09.2024, E. 2023/8201, K. 2024/6594.
8 Yargıtay 2. HD, 11.06.2024, E. 2023/6200, K. 2024/4484.
9 Yargıtay 2. HD, 30.09.2024, E. 2023/8201, K. 2024/6594.

IV. Kesin süre ne zaman işlemeye başlar?

72 Kesin süre, süreye ilişkin ara karar taraf veya vekiline usulüne uygun olarak bildirildiği an işlemeye başlar. Duruşmada hazır bulunan tarafa ara karar yüzüne karşı bildirilmiş olur; duruşmaya katılmayan, örneğin mazeret bildiren vekile ise ara kararı içeren tutanağın tebliği gerekir. Yargıtay'ın bu konudaki kararı, sürenin hesabında yapılan bir hatanın davanın sonucunu nasıl değiştirdiğini gösterir:

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
14.12.2023 · E. 2023/2092 · K. 2023/6256

Kesin süre ihtarlı tutanak e-tebligatla gönderilmişse süre okundu sayılan günden işler

Karşılıklı boşanma davasında ilk derece mahkemesi, ön inceleme duruşmasında tanık deliline dayanan erkeğe tanık listesi ve davetiye gideri için kesin süre vermiş, aksi hâlde tanık deliline dayanmaktan vazgeçmiş sayılacağını ihtar etmişti. Duruşmaya katılmayıp mazeret bildiren erkek vekiline tutanak e-tebligatla gönderildi; vekil listeyi sundu ve erkeğin tanıkları dinlendi. Bölge adliye mahkemesi ise listenin süresinde verilmediğini kabul ederek talimatla dinlenen erkek tanıklarının beyanlarını dışarıda bıraktı ve erkeğin davasını reddetti. Daire şöyle demiştir:

> *"Yapılan incelemede davalı-davacı erkek vekiline ihtaratlı ön inceleme duruşma zaptının e-tebligat yoluyla gönderildiği, 06.07.2019 tarihi olan otomatik olarak okundu sayılan günde tebligatın yapılmış sayıldığı ve bu hale göre 16.07.2019 tarihli dilekçe ile verilen tanık listesinin süresinde sunulmuş olduğu anlaşılmıştır.*

DEĞERLENDİRME Elektronik tebligatta tebliğ, muhataba ulaştığı anda değil, elektronik adrese ulaşmayı izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılır. Bölge adliye mahkemesinin süreyi gönderim tarihinden hesaplaması erkeğin bütün tanıklarını dosyadan çıkarmış ve davanın sonucunu tersine çevirmişti. Daire, erkeğin süresinde bildirdiği tanıklarının beyanları esas alınarak istinaf incelemesinin yeniden yapılması için kararı bozmuştur.

V. İkinci tanık listesi yasağı nedir?

73 İkinci tanık listesi yasağı, süresinde verilen listede gösterilmeyen kişilerin sonradan yeni bir listeyle tanık olarak gösterilememesidir: "Bu listede gösterilmemiş olan kimseler tanık olarak dinlenemez ve ikinci bir liste verilemez" (HMK m. 240/2). Hukuk Genel Kurulu bu kuralın niteliğini şöyle açıklar: İkinci tanık listesinin verilemeyeceğine ilişkin bu kesin kural kamu düzeninden olup hâkim tarafından re'sen nazara alınır; kural aynı zamanda davaların makul süre içinde bitirilmesi açısından usul ekonomisine hizmet eder.[10]

10 Yargıtay HGK, 22.06.2021, E. 2017/2301, K. 2021/807.

Öğretide boşanma davasında kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulanması gerektiği gerekçesiyle ikinci tanık listesinin verilebileceğini savunan yazarlar bulunduğu, bir görüşe göre yasağın yalnız boşanma sebebi olabilecek vakıalar için geçerli olup boşanmaya engel olabilecek vakıalar için uygulanmaması gerektiği aktarılır.[11] Yargıtay uygulaması ise boşanma davasında ikinci tanık listesine izin vermez. 2012 tarihli bir Daire kararında, boşanma davasında hâkimin kendiliğinden delil toplayamayacağı gibi ikinci bir tanık listesi sunulmasının da mümkün olmadığı, sunulmuş olsa dahi bu tanıkların beyanlarının hükme esas alınamayacağı belirtilmiştir.[12] Tezin yazarı da TMK m. 184/1'deki vicdani kanaat ilkesinin birden çok tanık listesi sunulabileceği şeklinde yorumlanamayacağı görüşündedir.[13] Güncel uygulamada da cevaba cevap dilekçesinde tanık listesini sunmuş olan tarafın sonradan sunduğu listedeki tanığın ikinci liste kapsamında dinlenmemesi ve talimatla alınmış beyanının hükme esas alınmaması Yargıtay'ca onanmıştır.[14] 74

Velayetin değiştirilmesi gibi kendiliğinden araştırma ilkesinin geçerli olduğu aile hukuku işlerinde ise durum farklıdır; öğretide bu işlerde tahkikat aşamasında dahi tanık bildirilebileceğine ilişkin bir Hukuk Genel Kurulu kararı aktarılır.[15] Velayete ilişkin tanık beyanları 20. Bölümde ele alınmıştır. 75

VI. Hangi hâllerde yeni bildirilen tanık ikinci liste sayılmaz?

Süresinde verilen dilekçelerde bildirilmiş tanıkların sonradan tek bir dilekçede toplanması ikinci liste sayılmaz. Hukuk Genel Kurulunun bu konudaki kararı uygulama için yol göstericidir: 76

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
22.06.2021 · E. 2017/2301 · K. 2021/807

Dava dilekçesinde ve karşı davaya cevapta süresinde bildirilen tanıklar ikinci liste yasağına takılmaz

Erkek, tanıklarının bir kısmını dava dilekçesinde, diğerlerini süresinde verdiği karşı davaya cevap dilekçesinde bildirmiş, ön inceleme duruşmasında verilen sürede de bütün tanıklarını tek bir dilekçede toplamıştı. Mahkeme yalnız dava dilekçesindeki tanıkları dinlemiş, diğerlerini ikinci tanık listesi sayarak dinlememişti. Özel Dairenin bozma kararına mahkeme direndi. Hukuk Genel Kurulu oyçokluğuyla, değişik gerekçeyle şöyle demiştir:

> *"Tüm bu anlatılanların ışığı altında; yerel mahkemece yapılacak iş, erkek eşin usule uygun şekilde karşı davaya cevap dilekçesinde bildirdiği...ve... isimli*

11 Çelik, s. 90, dn. 415 ve orada anılan yazarlar.
12 Yargıtay 2. HD, 07.06.2012, E. 2011/18569, K. 2012/25524 (aktaran Çelik, s. 109–110, dn. 511).
13 Çelik, s. 91.
14 Yargıtay 2. HD, 01.07.2024, E. 2023/8777, K. 2024/5060.
15 Yargıtay HGK, 14.06.2017, E. 2017/2-1887, K. 2017/1196 (aktaran Çelik, s. 108, dn. 503).

> *tanıklarının dinlenerek, toplanan tüm delillerin birlikte değerlendirilmesi sonucu oluşacak duruma göre bir karar vermekten ibaretken, anlatılan hususlar gözetilmeksizin isimleri açıklanan davacı-karşı davalı tanıklarının ikinci tanık listesi kapsamında görüldüğü gerekçesi ile dinlenilmeden eksik inceleme ile hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir.*
>
> **DEĞERLENDİRME** Genel Kurul, karşı davaya cevap dilekçesinde karşı davadaki iddiaların aksini ispat için bildirilen tanıkların usule uygun gösterildiğini kabul etmiştir. Karar aynı zamanda ikinci liste yasağının kamu düzeninden olduğunu ve "delil" kavramının asıl ve karşı ispatı birlikte kapsadığını vurgular. Değişik gerekçe, Genel Kurul'un dinlenmesi gereken tanıkları usule uygun bildirilenlerle sınırlı tuttuğunu gösterir; aynı vakıalar için daha sonraki bir dilekçede yeni isimler eklemek bu korumadan yararlanmaz.

VII. Davacı ölürse mirasçılar yeni tanık gösterebilir mi?

77 Hayır. Boşanma davası devam ederken eşlerden biri ölürse, ölen eşin mirasçılarından biri davaya devam edebilir; diğer eşin kusuru ispatlanırsa sağ kalan eş yasal mirasçı olamaz ve ölüme bağlı tasarruflarla sağlanan hakları kaybeder (TMK m. 181). Ancak mirasçılar davayı bulunduğu aşamadan devralır. Dilekçeler ve delil bildirme aşaması davacı ölmeden önce tamamlanmışsa ve davacı süresinde tanık listesi vermemişse, mirasçılar yeni bir delile dayanamaz ve ikinci tanık listesi veremez; mirasçıların bildirdiği tanıkların beyanlarıyla sağ kalan eşe kusur yüklenemez. Bölge adliye mahkemesinin bu yöndeki kararı Yargıtay'ca onanmıştır.[16]

VIII. Tanık gideri yatırılmazsa ne olur?

78 Tanığın dinlenmesi için gereken gider, mahkemenin verdiği kesin süre içinde yatırılmalıdır. Taraflardan her biri ikamesini talep ettiği delil için mahkemece belirlenen avansı verilen kesin süre içinde yatırmak zorundadır; yatırılmazsa ve diğer taraf da yatırmazsa talep olunan delilin ikamesinden vazgeçilmiş sayılır (HMK m. 324/1–2). Uygulamada tanık listesi ve davetiye gideri için aynı ara kararla kesin süre verilir ve "aksi halde tanık deliline dayanmaktan vazgeçmiş sayılacağı" ihtar edilir.[17] Kanun, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyeceği dava ve işlere ilişkin hükümleri saklı tutmuştur (HMK m. 324/3); bu nedenle velayet gibi kendiliğinden araştırılacak konularda giderin yatırılmamış olması mahkemenin araştırma yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.

16 Yargıtay 2. HD, 10.10.2024, E. 2023/9437, K. 2024/7155.
17 Yargıtay 2. HD, 14.12.2023, E. 2023/2092, K. 2023/6256.

YARGITAY'IN İLKESİ

Tanık listesinde gösterilmeyen kişi tanık olarak dinlenemez ve ikinci bir liste verilemez; bu kural kamu düzenindendir. Kesin süre içinde liste verilmemişse taraf, dinleme için belirlenen duruşmada tanıklarını hazır bulundurarak dinletebilir. Süresinde verilen dilekçelerde bildirilmiş tanıkların sonradan bir dilekçede toplanması ikinci liste sayılmaz.[18]

UYGULAMA NOTU

Ön inceleme duruşmasından çıkarken tutanakta tanık listesi ve gider için verilen sürenin "kesin" olup olmadığını, başlangıç tarihini ve ihtarın içeriğini kontrol edin. Duruşmaya katılmadıysanız sürenin tutanağın tebliğiyle başlayacağını, e-tebligatta beşinci günün sonunun tebliğ tarihi olduğunu hesaba katın. Listeyi bütün tanıkları içerecek biçimde tek seferde hazırlayın; dava dilekçesinde ve cevap dilekçelerinde adı geçen kişileri listeye yeniden yazın ki hiçbiri dışarıda kalmasın.

18 Yargıtay HGK, 22.06.2021, E. 2017/2301, K. 2021/807; Yargıtay 2. HD, 30.09.2024, E. 2023/8201, K. 2024/6594; Yargıtay 2. HD, 14.12.2023, E. 2023/2092, K. 2023/6256.

ALTINCI BÖLÜM

Dilekçede Dayanılmayan Vakıalar ve İddianın Genişletilmesi Yasağı

BÖLÜMÜN PLANI

I. Dilekçede ileri sürülmeyen bir olayı tanık anlatırsa ne olur? 42

II. Vakıalar hangi dilekçelerle ileri sürülebilir? 43

III. Dilekçede olay ne kadar ayrıntılı anlatılmalıdır? 44

IV. Karşılıklı davalarda bir dilekçedeki vakıa diğer dava için de geçerli mi? 44

V. Bölge adliye mahkemesi istinaf edilmemiş bir vakıayı "dayanılmadı" diye çıkarabilir mi? 45

VI. Dava açıldıktan sonra yaşanan olaylar tanıkla ispat edilebilir mi? 46

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Tanık, dilekçelerde hiç dayanılmamış bir olayı anlatırsa o olay kusur olarak yüklenemez. Vakıalar dava, cevap, cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleriyle serbestçe ileri sürülebilir; dilekçelerin karşılıklı verilmesinden sonra iddia ve savunma ancak ıslah veya karşı tarafın açık muvafakatiyle genişletilebilir (HMK m. 141). Bununla birlikte Hukuk Genel Kurulu, dilekçede olayın özünün anlatılmış olmasını yeterli sayar: Dava dilekçesinde eşin sosyal medya paylaşımları üzerinden aldatma olgusuna dayanılmışsa, tanığın bu konudaki görgüsü kusur belirlemesinde dikkate alınır. Karşılıklı davalarda bir dilekçede dayanılan vakıa iki dava için birlikte değerlendirilir. Bölge adliye mahkemesi, istinaf edilmemiş bir kusur belirlemesinden "dayanılmadı" gerekçesiyle vakıa çıkaramaz. Dava tarihinden sonra yaşanan olaylar kural olarak o davada kusur olarak yüklenemez; bunlar yeni bir davanın konusu olabilir.

I. Dilekçede ileri sürülmeyen bir olayı tanık anlatırsa ne olur?

79 O olay kusur olarak yüklenemez. Tanık beyanı, dilekçelerde dayanılan vakıaları ispat aracıdır; yeni vakıa ileri sürmenin yolu değildir. Yargıtay, kadına kusur olarak yüklenen "evlilik birliği içerisinde alınan eşyaları imam nikahlı eşinin ödeyeceğini söylediği" vakıasına erkek tarafından dilekçeler aşamasında dayanılmadığından bu vakıanın kusur olarak yüklenmesinin mümkün olmadığını vurgulamış; diğer kusurlar nedeniyle sonuç değişmediği için kararı onamıştır.[1]

80 Hukuk Genel Kurulu 2026 yılında verdiği bir kararda kuralı açıkça tekrarlamıştır. Erkek, cevap dilekçesinde fiziksel şiddet iddiasına karşı savunma yaparken olay günü kadının kendisine "Senin saçların temiz, kimde yıkandın? Nerde yıkandın?" dediğini, tartışmanın bu yüzden çıktığını yazmıştı. Bölge adliye mahkemesi bu cümleden hareketle kadının kıskançlık yaptığı vakıasına dayanıldığını kabul etmiş ve tanık beyanıyla kadına psikolojik şiddet kusuru yüklemişti. Genel Kurul oybirliğiyle, bu cümlenin şiddet olayının sebebini açıklamaya yönelik bir savunma olduğunu, dilekçede kadının benzer davranışlarının, eş üzerinde baskı veya denetim kurup kurmadığının ve kıskançlığın evliliği ne ölçüde sarstığının hiç anlatılmadığını belirtmiş; "dayanılmayan bir vakıa hakkında tanık beyanlarından yola çıkılarak tarafa kusur yüklenilmesi de doğru değildir" diyerek erkeği ağır kusurlu saymıştır.[2] Genel Kurul aynı kararda kıskançlığın boşanma sebebi sayılabilmesi için süreklilik ve yoğunluk kazanan somut davranışlara dönüşmesi gerektiğini, tarafların dilekçelerinde kıskançlığın ne şekilde ortaya çıktığını, ne zaman gerçekleştiğini ve evlilik birliğini nasıl sarstığını açıkça somutlaştırmaları gerektiğini de vurgulamıştır.

81 Bu kural iki taraf için de aynı şekilde işler. Bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay'ca onanan kararlarında, erkek tanıklarının kadının erkeğe hakaret ettiğini anlatmalarına rağmen erkek bu vakıaya dilekçelerin karşılıklı verilmesi aşamasında dayanmadığı için kadına kusur yüklenemeyeceği[3]; tanıkların davacı hakkında başka kusurlu eylemlerden söz etmesine rağmen bu eylemlere dilekçelerde dayanılmadığından anlatımların kusur değerlendirmesinde dikkate alınmayacağı[4]; ortak çocuklara kötü davranma vakıasına dilekçelerde dayanılmadığından erkeğe kusur olarak yüklenemeyeceği[5] kabul edilmiştir. Bölge adliye mahkemesinin dilekçelerde dayanılmamış hakaret ve aşağılama vakıalarını erkeğe kusur olarak yüklediği bir dosyada Yargıtay, bu vakıaların yüklenemeyeceğini belirterek kusur belirlemesini bozmuştur.[6]

1 Yargıtay 2. HD, 04.02.2025, E. 2024/8323, K. 2025/4264.
2 Yargıtay HGK, 23.09.2026, E. 2025/463, K. 2026/524.
3 Yargıtay 2. HD, 08.10.2024, E. 2023/1168, K. 2024/6969.
4 Yargıtay 2. HD, 18.11.2024, E. 2024/1100, K. 2024/8606.
5 Yargıtay 2. HD, 15.05.2024, E. 2023/4919, K. 2024/3451.
6 Yargıtay 2. HD, 18.06.2025, E. 2024/9974, K. 2025/6132.

Kadının "sürekli küstüğü" iddiasına ilişkin dosya bu kuralın somutlaştırmayla nasıl birleştiğini gösterir: Tanık yalnız "taraflar küslerdi" demiş, küslüğün kimden kaynaklandığı anlaşılamamış, üstelik erkek kadının sürekli küstüğü yönünde bir vakıaya dilekçelerin karşılıklı verilmesi aşamasında dayanmamıştı. Yargıtay bu vakıanın kadına kusur olarak yüklenmesini doğru bulmamıştır.[7] 82

II. Vakıalar hangi dilekçelerle ileri sürülebilir?

Vakıalar dava ve cevap dilekçeleriyle, ayrıca cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleriyle serbestçe ileri sürülebilir. Kanun bu sınırı açıkça çizer: "Taraflar, cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleri ile serbestçe iddia veya savunmalarını genişletebilir yahut değiştirebilirler. Dilekçelerin karşılıklı verilmesinden sonra iddia veya savunma genişletilemez yahut değiştirilemez" (HMK m. 141/1). Hukuk Genel Kurulu, bu imkânın yalnız cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleriyle söz konusu olduğunu, bu iki dilekçeden sonra hangi ad altında olursa olsun verilecek dilekçelerin sınırlama ve yasak kapsamında kabul edilmesi gerektiğini belirtir.[8] Bu hüküm 22.07.2020 tarihli ve 7251 sayılı Kanunla değiştirilmiştir. Eski metinde ön inceleme aşamasında karşı tarafın açık muvafakatiyle genişletme mümkündü; değişiklikten sonra genişletme imkânı dilekçeler aşamasıyla sınırlandırılmıştır. Hukuk Genel Kurulu bir kararında hükmün değişiklikten önceki ve sonraki metinlerini birlikte aktararak bu farkı göstermiştir.[9] İddia ve savunmanın genişletilmesi konusunda ıslah ve karşı tarafın açık muvafakati hükümleri ise saklıdır (HMK m. 141/2). 83

Dilekçeler aşaması bittikten sonra delil dilekçesinde ileri sürülen yeni bir iddia, bu yasağa takılır. Kadının belirli bir erkekle konuştuğuna ilişkin iddianın dilekçeler aşamasında değil, delil dilekçesinde ileri sürülmesi nedeniyle iddianın genişletilmesi yasağı kapsamında değerlendirilmemesi Yargıtay'ca onanmıştır.[10] Erkeğin, kadının dayandığı bir video kaydının evlilik öncesine ait olduğunu ilk kez istinaf dilekçesinde ileri sürmesi de aynı nedenle sonuç doğurmamıştır.[11] 84

Öğretide teksif ilkesinin boşanma davalarında diğer davalardaki kadar katı uygulanmadığı, ancak ikinci tanık listesi yasağının katı biçimde uygulandığı belirtilir; sadakat yükümlülüğünün dava süresince de devam etmesi nedeniyle dava sırasındaki olaylara ilişkin Yargıtay kararlarının farklılık gösterdiği de vurgulanır.[12] 85

7 Yargıtay 2. HD, 11.03.2025, E. 2023/9014, K. 2025/2584.
8 Yargıtay HGK, 23.09.2026, E. 2025/463, K. 2026/524.
9 Yargıtay HGK, 22.06.2021, E. 2017/2301, K. 2021/807.
10 Yargıtay 2. HD, 25.06.2024, E. 2023/7209, K. 2024/4820.
11 Yargıtay 2. HD, 12.03.2024, E. 2022/10048, K. 2024/1671.
12 Çelik, s. 112–113.

III. Dilekçede olay ne kadar ayrıntılı anlatılmalıdır?

86 Olayın özü dilekçede anlatılmışsa, tanığın onu ayrıntılandırması mümkündür. Hukuk Genel Kurulu bu konuda dar bir yorumu kabul etmemiştir. Kadın dava dilekçesinde, erkeğin sosyal medya hesabında Moskova, Kiev ve Odessa'ya gittiğini bildirdiğini, bir erkeğin bu ülkelere ne amaçla gittiğinin herkesçe malum olduğunu ve erkeğin ilişki durumunu da "serbest ilişki" olarak belirttiğini yazmıştı. Tanık ise erkeğin kadını istememesinin sebebinin bir yabancı kadınla birlikte olması olduğunu, kadın evden gittikten sonra bu kadını birkaç kez evde gördüğünü anlatmıştı. Bölge adliye mahkemesi kadının dilekçeler aşamasında "Rus kadınla beraber yaşama" vakıasına dayanmadığını kabul ederek tarafları eşit kusurlu saymıştı. Hukuk Genel Kurulu oyçokluğuyla, dava dilekçesindeki anlatımla aldatma olgusuna dayanıldığını kabul etmiş, erkeğin başka kadınlarla yaşayarak sadakatsiz davrandığını ve erkeğin ağır, kadının az kusurlu olduğunu belirtmiştir. Genel Kurul görüşmelerinde aldatma olgusuna dava ve cevaba cevap dilekçelerinde dayanılmadığı görüşü ileri sürülmüş, ancak çoğunlukça benimsenmemiştir.[13]

87 Benzer şekilde Genel Kurul, erkeğin süresinde verdiği cevap dilekçesinin beşinci ve altıncı sayfalarında kadının sadakat yükümlülüğünü ihlal eden eylemini açıkça ileri sürdüğünü tespit ederek, Özel Dairenin "dayanılmamıştır" değerlendirmesine katılmamıştır.[14] Yargıtay da bir onama kararında bölge adliye mahkemesinin, kadına yüklenen birlik görevlerini ihmal vakıasına erkeğin dayanmadığı yönündeki değerlendirmesini düzeltmiş; erkeğin bu vakıaya dilekçelerde dayandığını, ancak dosya kapsamına göre sonucun değişmediğini belirtmiştir.[15]

88 Bu kararlardan çıkan sonuç şudur: Mahkeme "dayanılmayan vakıa" sonucuna varmadan önce bütün dilekçeleri, eklerini ve anlatımın özünü incelemelidir. Taraf da dilekçesini yazarken olayın türünü (hakaret, şiddet, sadakatsizlik, ilgisizlik) ve somut örneklerini açıkça belirtmelidir.

IV. Karşılıklı davalarda bir dilekçedeki vakıa diğer dava için de geçerli mi?

89 Evet. Karşılıklı boşanma davalarında vakıalar ve ispatlanan kusurlu davranışlar bir bütün olarak değerlendirilir ve tarafların kusuru bir kez belirlenir:

13 Yargıtay HGK, 08.02.2023, E. 2021/653, K. 2023/58.
14 Yargıtay HGK, 24.09.2025, E. 2024/130, K. 2025/556.
15 Yargıtay 2. HD, 13.02.2024, E. 2022/9224, K. 2024/777.

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
15.06.2021 · E. 2020/273 · K. 2021/762

Karşılıklı davalarda cevap dilekçesinde dayanılan vakıa asıl davada da dikkate alınır

Kadın, dava dilekçesinde tarafların ruhi ve fikri anlaşmazlığından, yıllardır süren tartışmalardan söz etmiş ve tanık deliline dayanmıştı. Kadının tanıkları erkeğin ortak çocuklara sürekli şiddet uyguladığını, eşine ve çocuklara hakaret ettiğini anlattı. Bölge adliye mahkemesi, bu vakıalara asıl dava dilekçesinde dayanılmadığını, dayanılmayan bir vakıanın tanık beyanlarında geçtiğinden bahisle erkeğe kusur yüklenemeyeceğini belirterek kadının davasını reddetti ve Özel Dairenin bozma kararına direndi. Oysa kadın, erkeğin açtığı birleşen davaya verdiği cevap dilekçesinde bu kusurlu davranışlara dayanmıştı. Hukuk Genel Kurulu oybirliğiyle şöyle demiştir:

> *Hâl böyleyken bölge adliye mahkemesince, somut olaya uygun ve aynı yönlere işaret eden bozma kararına uyularak, asıl davanın kabulü ile tarafların boşanmalarına karar verilmesi gerekirken, kadın eşin birleşen davaya verdiği cevap dilekçesinde erkeğe yüklenen kusurlu davranışlara dayandığı, bu iddiaların ispatlanması karşısında taraflar arasında ortak hayatı temelinden sarsacak derecede ve birliğin devamına imkân vermeyecek nitelikte bir geçimsizliğin mevcut ve sabit olduğu…*

DEĞERLENDİRME Karar, "dayanılmayan vakıa" kuralının dosyanın bütününe bakılarak uygulanması gerektiğini gösterir. Karşılıklı davalarda iki eşin bütün dilekçeleri birlikte okunmalıdır; bir davada cevap olarak ileri sürülen vakıa, diğer davada iddia olarak ileri sürülmüş sayılır. Genel Kurul ayrıca erkeğin de boşanmak istemesine rağmen kadının davasına itirazını hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirmiştir.

V. Bölge adliye mahkemesi istinaf edilmemiş bir vakıayı "dayanılmadı" diye çıkarabilir mi?

Hayır. Bölge adliye mahkemesi kamu düzenine aykırılık dışında istinaf dilekçesin- 90
de gösterilen sebeplerle bağlıdır (HMK m. 355). Bir dosyada ilk derece mahkemesi, erkeğin kadına hitaben söylediği ağır bir sözü kusur olarak yüklemişti. Bölge adliye mahkemesi, bu vakıaya kadının dilekçeler aşamasında usulüne uygun dayanmadığını ve tanık beyanının duyuma dayalı olduğunu belirterek vakıayı erkeğin kusurlarından çıkarmış ve kadının manevi tazminat isteğini reddetmişti. Yargıtay, erkeğin istinaf dilekçesinde bu vakıaya yönelik açık bir itirazda bulunmadığını, kusur belirlemesine de itiraz etmediğini tespit etmiş; bölge adliye mahkemesinin hatalı istinaf sınırlaması yaparak vakıayı erkeğin kusurlarından çıkarmasını doğru bulmamış ve erkeğin tam kusurlu olduğu kesinleşmiş kusur belirlemesine göre kadın yararına manevi tazminata hükmedilmesi gerektiğine karar vermiştir.[16]

91 Bu karar, Hukuk Genel Kurulunun 2025 tarihli istinaf sınırına ilişkin kararlarıyla aynı çizgidedir (4. Bölüm). "Dayanılmayan vakıa" itirazı da bir usul itirazıdır; ileri sürülmezse üst mahkeme onu kendiliğinden gündeme getiremez.

VI. Dava açıldıktan sonra yaşanan olaylar tanıkla ispat edilebilir mi?

92 Kural olarak bu olaylar o davada kusur olarak yüklenemez. Boşanma davasında kusur incelemesi, davanın açılmasına sebep olan, dava tarihinden önceki olaylara yönelik yapılır. Yargıtay, ilk derece mahkemesinin dava tarihinden sonra meydana gelen ve yeni bir davaya konu olabilecek bir vakıayı erkeğe kusur olarak yüklemesini doğru bulmamıştır.[17] Başka bir kararda, tanık beyanlarından erkeğin "öldürürüm" diyerek tehdit ettiği olayın dava tarihinden sonra gerçekleştiğinin anlaşıldığı, bu nedenle kusur olarak yüklenemeyeceği belirtilmiştir.[18] Yargıtay başka bir kararında da dava tarihinden sonra meydana gelen olayların davalıya kusur olarak yüklenemeyeceğini belirtmiştir.[19]

93 Bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay'ca onanan kararlarında da kadının evine gelerek öldürmekle tehdit etme olayının dava açıldıktan sonra gerçekleştiği, bu nedenle erkeğe kusur olarak yüklenmemesinin doğru olduğu[20]; her iki dava tarihinden sonra gönderildiği anlaşılan mesajların hükme esas alınamayacağı[21] kabul edilmiştir.

94 Bu kuralın sonucu, tanık hazırlığında olayların tarihinin önemli olmasıdır. Tanık "geçen ay da tehdit etti" derse ve dava daha önce açılmışsa, o olay bu davanın kusur hesabına girmez. Dava sırasında yaşanan ağır olaylar (sadakatsizlik, şiddet, tehdit) ise yeni bir boşanma davasına konu edilebilir; bu dava önceki davayla birleştirilirse olaylar birleşen dava kapsamında değerlendirilir. Hangi olayın hangi davanın konusu olduğu, karşılıklı davalarda dava tarihleri karşılaştırılarak belirlenir.[22]

16 Yargıtay 2. HD, 21.10.2025, E. 2025/1974, K. 2025/9079.
17 Yargıtay 2. HD, 19.02.2026, E. 2025/6062, K. 2026/1938.
18 Yargıtay 2. HD, 22.12.2025, E. 2025/5069, K. 2025/11564.
19 Yargıtay 2. HD, 09.09.2025, E. 2025/415, K. 2025/6984.
20 Yargıtay 2. HD, 07.11.2024, E. 2024/741, K. 2024/8431.
21 Yargıtay 2. HD, 24.06.2024, E. 2023/7367, K. 2024/4695.
22 Yargıtay 2. HD, 25.09.2024, E. 2023/9649, K. 2024/6398.

YARGITAY'IN İLKESİ

Dilekçelerde dayanılmamış bir vakıa, tanık beyanında geçse bile kusur olarak yüklenemez; ancak olayın özü dilekçede anlatılmışsa tanığın ayrıntılandırması dikkate alınır. Karşılıklı davalarda bütün dilekçeler birlikte değerlendirilir. Dava tarihinden sonra yaşanan olaylar o davada kusur olarak yüklenemez.[23]

UYGULAMA NOTU

Dilekçeleri yazmadan önce müvekkille birlikte bir olay çizelgesi hazırlayın: tarih, yer, olay, kim gördü. Dilekçede her olayı bu çizelgeye göre anlatın; tanık listesinde her tanığın hangi olayları göreceğini belirtin. Karşı tarafın dilekçelerinde yer almayan bir olayı onun tanığı anlatırsa, beyanlara karşı diyeceklerinizde ve istinaf dilekçenizde bu vakıaya dilekçelerde dayanılmadığını açıkça yazın.

DİKKAT

Cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleri vakıa ileri sürmenin son fırsatıdır. Bu dilekçeleri "aynen tekrar ederiz" diye geçiştirmeyin; karşı tarafın cevabında öğrendiğiniz yeni olayları ve bunların tanıklarını burada mutlaka yazın.

23 Yargıtay 2. HD, 04.02.2025, E. 2024/8323, K. 2025/4264; Yargıtay HGK, 08.02.2023, E. 2021/653, K. 2023/58; Yargıtay HGK, 15.06.2021, E. 2020/273, K. 2021/762; Yargıtay 2. HD, 19.02.2026, E. 2025/6062, K. 2026/1938.

ÜÇÜNCÜ KISIM

TANIĞIN DİNLENMESİ

7. Tanığın Çağrılması, Gelmemesi ve Tanıktan Vazgeçme 51

8. Tanıklıktan Çekinme 57

9. Duruşmada Tanık Dinleme: Yemin, Ayrı Dinleme, Soru ve Yüzleştirme 63

10. Talimatla, SEGBİS ile ve Yurt Dışında Tanık Dinleme 71

11. Tanıkların Dinlenmemesi ve Hukuki Dinlenilme Hakkı 77

"...tanıkların duruşmada hazır edilmeleri taraflara yüklenemeyeceği gibi, adli kolluğun zorla getirme kararını yerine getirmemesinin sonuçları da taraflara yüklenemez."

Yargıtay 2. HD, 08.04.2025, E. 2024/6544, K. 2025/3378

YEDİNCİ BÖLÜM

Tanığın Çağrılması, Gelmemesi ve Tanıktan Vazgeçme

BÖLÜMÜN PLANI

I. Tanık mahkemeye nasıl çağrılır? 51
II. Taraf tanığını duruşmaya getirmek zorunda mı? 52
III. Tanık gelmezse ne olur? 52
IV. Tanığın adresi bulunamazsa ne olur? 54
V. Tanık gideri yatırılmazsa tanık dinlenmez mi? 54
VI. Tanıktan nasıl vazgeçilir? 55

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Tanık mahkemece davetiyeyle çağrılır; taraf tanığını duruşmaya getirmek zorunda değildir, ancak getirirse tanık davetiye gönderilmeden de dinlenir (HMK m. 243/1). Yargıtay'a göre tanıkların duruşmada hazır edilmesi taraflara yüklenemez; usulüne uygun çağrıldığı hâlde gelmeyen tanık zorla getirilir ve kolluğun zorla getirme kararını yerine getirmemesinin sonuçları da taraflara yüklenemez. Hasta veya engelli olduğu için gelemeyen tanık bulunduğu yerde dinlenir (HMK m. 259/3). Tanık gideri için verilen kesin süre, hangi işlem için ne kadar avansın nereye yatırılacağını açıkça göstermiyorsa sonuç doğurmaz; adli yardımdan yararlanan tarafın tanık giderleri devletçe karşılanır. Taraf, tanığından ancak açıkça vazgeçebilir; "öncelikle şu tanıkları dinleyin" demek vazgeçme sayılmaz ve delil gösteren taraf karşı tarafın açık izni olmadıkça o delilden vazgeçemez (HMK m. 196).

I. Tanık mahkemeye nasıl çağrılır?

Tanık davetiyeyle çağrılır. Davetiyenin duruşma gününden en az bir hafta önce tebliğ edilmiş olması gerekir; acele hâllerde tanığın daha önce gelmesine karar 95

verilebilir (HMK m. 243/1–2). Davetiyede tanığın adı, soyadı ve açık adresi, tarafların ad ve soyadları, tanıklık yapacağı konu, hazır bulunması gereken yer, gün ve saat, gelmemesinin veya tanıklıktan ya da yemin etmekten çekinmesinin hukuki ve cezai sonuçları ve Adalet Bakanlığınca hazırlanan tarife gereğince ücret ödeneceği yazılır (HMK m. 244).

96 Tanık gerektiğinde telefon, faks veya elektronik posta gibi araçlarla da davet edilebilir; ancak davete rağmen gelmemeye bağlanan sonuçlar bu durumda uygulanmaz (HMK m. 243/3). Yani telefonla çağrılıp gelmeyen tanık zorla getirilemez; zorla getirme için usulüne uygun bir davetiye tebliği gerekir.

II. Taraf tanığını duruşmaya getirmek zorunda mı?

97 Hayır. Tanığı çağırmak mahkemenin işidir; taraf yalnız tanığın adını, soyadını, adresini ve dinletileceği vakıayı bildirir ve gerekli gideri yatırır. Yargıtay bu ilkeyi açıkça ifade eder: Tarafların tanıklarını duruşmada hazır bulundurma yükümlülüğü bulunmamaktadır.[1] Tanıkların duruşmada hazır edilmesi taraflara yüklenemeyeceği gibi, adli kolluğun zorla getirme kararını yerine getirmemesinin sonuçları da taraflara yüklenemez.[2]

98 Bununla birlikte tarafın tanığını kendisinin getirmesi her zaman mümkündür: Davetiye gönderilmeden taraflarca hazır bulundurulan tanık da dinlenir (HMK m. 243/1). Bu imkân, tanık listesi için verilen kesin sürenin kaçırıldığı durumda hayati önem taşır; Kanun, kesin sürenin geçirildiği ve dinlenme gününün belirlendiği hâllerde liste verilmemiş olsa dahi o duruşmada hazır bulundurulan tanıkların dinleneceğini öngörür (5. Bölüm).

III. Tanık gelmezse ne olur?

99 Usulüne uygun olarak çağrıldığı hâlde mazeret bildirmeden gelmeyen tanık zorla getirilir; gelmemesinin sebep olduğu giderlere ve beş yüz Türk lirasına kadar disiplin para cezasına hükmolunur. Zorla getirilen tanık evvelce gelmemesini haklı gösterecek sebepleri sonradan bildirirse aleyhine hükmedilen giderler ve disiplin para cezası kaldırılır (HMK m. 245). Zorla getirme kararı mahkemenin görevidir; tanığın gelmemesi tarafın tanığından vazgeçtiği anlamına gelmez.

100 Yargıtay'ın bu konudaki kararı, mahkemenin tanığa ulaşmak için hangi yolları denemesi gerektiğini gösterir:

1 Yargıtay 2. HD, 09.03.2026, E. 2025/7893, K. 2026/2582; Yargıtay 2. HD, 29.09.2025, E. 2025/1239, K. 2025/7915.
2 Yargıtay 2. HD, 08.04.2025, E. 2024/6544, K. 2025/3378; Yargıtay 2. HD, 21.04.2025, E. 2024/7901, K. 2025/4068.

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
08.04.2025 · E. 2024/6544 · K. 2025/3378

Kolluğun zorla getirme kararını yerine getirmemesinin sonucu taraflara yüklenemez; hasta tanık bulunduğu yerde dinlenir

Erkek cevap dilekçesinde tanıklarını bildirmiş, mahkeme bu tanıkların zorla getirilmesine karar vermişti. Kolluk tutanağına göre zorla getirme kararı, tanıkların yaşlı ve yürüyemeyecek durumda olmaları nedeniyle yerine getirilmemişti. Sonraki duruşmada erkeğin vekili tanıklarının hazır olduğunu bildirmiş, ancak davacı vekilinin mazeretsiz katılmaması nedeniyle dosya işlemden kaldırılmış; devam eden duruşmada mahkeme bu tanıkların dinlenmesinden vazgeçerek hüküm kurmuştu. Daire şöyle demiştir:

> *Usulüne uygun bildirilen davalı tanıkları dinlenilmeden yapılan yargılama ile hüküm kurulması, iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkının ihlali niteliğindedir. Ayrıca Mahkemece, tanıkların duruşmada hazır edilmeleri taraflara yüklenemeyeceği gibi, adli kolluğun zorla getirme kararını yerine getirmemesinin sonuçları da taraflara yüklenemez.*

DEĞERLENDİRME Daire, erkeğin tanıkların dinlenmesinden vazgeçmediğini ve HMK m. 241'in koşullarının da oluşmadığını belirtmiştir. Yapılacak iş, tanıkların önce usulüne uygun davet edilmesi, gelmezlerse zorla getirilmesi, hasta veya engelli olmaları nedeniyle gelemiyorlarsa HMK m. 259/3 uyarınca bulundukları yerde dinlenmeleridir. Mahkemenin kendiliğinden "tanıklardan vazgeçilmesine" karar vermesi bir usul hatasıdır.

Yargıtay başka bir kararında, tanığa çıkarılan davetiyede adreste bulunmadığının bildirildiği, ancak bunun öğrenildiği komşunun adının okunaklı yazılmadığı ve tebligatın geçersiz olduğu bir dosyada, zorla getirme müzekkeresine rağmen hazır edilemedi gerekçesiyle tanığın dinlenmeden hüküm kurulmasını doğru bulmamıştır. Daire'ye göre tanıkların hangi hususta dinleneceği delil listesinde belirtilmiş, taraf tanıklarından açıkça vazgeçmemiş ve HMK m. 241'in şartları oluşmamıştır.[3] Aynı kararda, tanığın daha önce talep edilmediği, hangi konuda dinleneceğinin bildirilmediği ve dosyaya katkı sağlamayacağı gerekçesiyle başka bir tanığın dinlenme talebinin reddedilmesi de bozma kapsamında değerlendirilmiştir. 101

DİKKAT
Tanığınız davetiyeye rağmen gelmediyse duruşmada zorla getirilmesini açıkça isteyin ve bunu tutanağa geçirin; "tanığımızı getirmeye çalışacağız" gibi ifadeler mahkemenin size süre verip sonra "vazgeçmiş sayılma" sonucuna gitmesine yol açabilir. Tanık hasta veya yaşlıysa, sağlık raporunu sunarak bulunduğu yerde dinlenmesini (HMK m. 259/3) veya ses ve görüntü aktarımıyla dinlenmesini (HMK m. 149/2) talep edin.

3 Yargıtay 2. HD, 21.10.2025, E. 2024/7352, K. 2025/9063.

IV. Tanığın adresi bulunamazsa ne olur?

102 Tanık listesinde adres gösterilmemiş veya gösterilen adreste tanık bulunamamışsa, tarafa adres göstermesi için işin niteliğine uygun kesin süre verilir; bu süre içinde adres gösterilmez veya yeni adres de doğru değilse o tanığın dinlenmesinden vazgeçilmiş sayılır (HMK m. 240/3). İlk derece mahkemesinin, kadının kesin süre içinde tanık adreslerini bildirmediği için tanık deliline dayanmaktan vazgeçmiş sayılmasına karar verdiği bir dosyada bu sonuç Yargıtay'ca onanmıştır.[4] Ancak "vazgeçmiş sayılma" sonucu, ancak usulüne uygun bir kesin süre ve ihtarla doğar; tebligatın geçersiz olduğu veya ihtarın belirsiz kaldığı durumlarda tanık dinlenmelidir.[5]

V. Tanık gideri yatırılmazsa tanık dinlenmez mi?

103 Tanık gideri için usulüne uygun bir kesin süre verilmiş ve süre geçirilmişse tanığın dinlenmesinden vazgeçilmiş sayılır (HMK m. 324). Ancak Yargıtay bu sonucun koşullarını sıkı tutar. Mahkemenin tanıkların dinlenmesi konusunda verdiği ara kararların ve kesin sürenin taraflarda duraksamaya yol açmayacak açıklıkta olması gerekir; hangi işlemler için ne miktar avans istendiği ve avansın nereye yatırılacağı ara kararda gösterilmemişse verilen kesin süre sonuç doğurmaz. Yargıtay, delil avansının nereye yatırılacağı açıkça gösterilmeyen bir muhtırayla verilen sürenin usule uygun olmadığını belirterek, tarafa masrafın tamamlanması için usule uygun ihtaratlı kesin süre verilmesi ve tanıkların dinlenmesi gerektiğine karar vermiştir.[6]

104 Adli yardımdan yararlanan taraf bakımından durum farklıdır. Yargıtay, adli yardım talebi kabul edilerek yargılama giderlerinden geçici olarak muaf tutulan erkeğin tanıklarına masrafları suçüstü ödeneğinden karşılanarak tebligat yapılması gerekirken, tebligat ve tanıklık ücretlerinin kesin sürede yatırılmadığı gerekçesiyle tanıkların dinlenmemesini hukuki dinlenilme hakkına aykırı bulmuştur.[7] Avansın kesin süreye rağmen yatırılmadığı durumda ise mahkeme davayı mevcut delil durumuna göre değerlendirmeli; diğer delillerle dava kanıtlanamamışsa davanın usulden değil, esastan reddine karar vermelidir.[8]

105 Mahkeme tarafından çağrılan tanığa, kaybettiği zamanla orantılı bir ücret ile gerekiyorsa yol, konaklama ve beslenme giderleri ödenir; bu ücret ve giderler hiçbir vergi, resim ve harca tabi değildir (HMK m. 265). Tanığın ücretini taraf doğrudan ödeyemez; ücret mahkeme veznesine yatırılan avanstan karşılanır.

4 Yargıtay 2. HD, 22.02.2024, E. 2023/4493, K. 2024/1107.
5 Yargıtay 2. HD, 21.10.2025, E. 2024/7352, K. 2025/9063.
6 Yargıtay 2. HD, 29.09.2025, E. 2025/1239, K. 2025/7915.
7 Yargıtay 2. HD, 09.03.2026, E. 2025/7893, K. 2026/2582.
8 Yargıtay 2. HD, 23.09.2025, E. 2025/700, K. 2025/7664.

VI. Tanıktan nasıl vazgeçilir?

106 Tanıktan ancak açıkça vazgeçilebilir; vazgeçme iradesi tutanağa geçmelidir. Hukuk Genel Kurulu, davalının beş tanık bildirip duruşmada "öncelikle dinlenmesini istediğimiz tanıklarımız" diyerek ikisini işaret etmesinin diğer tanıklardan vazgeçme sayılamayacağını, davalının dinlenmesinden açıkça vazgeçmediği tanıkların hukuki dinlenilme hakkı gereği dinlenmesi gerektiğini kabul etmiştir.[9]

107 Kanun ayrıca vazgeçmeyi karşı tarafın iznine bağlar: "Delil gösteren taraf, karşı tarafın açık izni olmadıkça, o delile dayanmaktan vazgeçemez" (HMK m. 196). Bu kural, gösterilen delilin artık iki tarafa da ait olduğu düşüncesine dayanır. Yargıtay, tanığını hazır etmediği için kadının tanığın dinlenmesinden vazgeçmiş sayıldığı bir dosyada, karşı taraf vekilinin vazgeçmeyi kabul etmediğini bildirdiğini, HMK m. 196'ya göre bu hâlde tanığın dinlenmesinden vazgeçilmesinin sonuç doğurmayacağını, tanığın HMK m. 245 uyarınca zorla getirilerek dinlenmesi gerektiğini belirtmiştir.[10] Yargıtay kararında aktarılan bir bölge adliye mahkemesi kararında da delil gösteren tarafın karşı tarafın açık izni olmadıkça o delile dayanmaktan vazgeçemeyeceği, tanıkların açıkça vazgeçme ve karşı tarafın açık izni olmadıkça dinlenmek zorunda olduğu vurgulanmıştır.[11]

108 Bu kuralın pratik sonucu önemlidir: Karşı tarafın gösterdiği bir tanığın beyanından yararlanmak istiyorsanız, o taraf tanığından vazgeçmek istediğinde vazgeçmeye muvafakat etmediğinizi açıkça bildirin.

YARGITAY'IN İLKESİ

Tanıkların duruşmada hazır edilmesi taraflara yüklenemez; gelmeyen tanık zorla getirilir, hasta veya engelli tanık bulunduğu yerde dinlenir. Tanık gideri için verilen kesin süre açık ve usule uygun olmalıdır. Tanıktan ancak açıkça vazgeçilebilir ve delil gösteren taraf karşı tarafın açık izni olmadıkça o delilden vazgeçemez.[12]

UYGULAMA NOTU

Her duruşmadan sonra tutanakta tanıklarınızla ilgili ara kararları kontrol edin: Hangi tanık için ne kadar gider istenmiş, nereye ve ne zamana kadar yatırılacak, tanık davetiyeyle mi çağrılacak, zorla getirme kararı verilmiş mi? Açık olmayan bir ara karar varsa, süre bitmeden açıklama isteyen bir dilekçe verin. Bir tanığınızdan vazgeçecekseniz bunu bilinçli bir kararla ve tutanağa geçirerek yapın; vazgeçmediğiniz tanıkların dinlenmesi için ısrarınızı her duruşmada tekrarlayın.

9 Yargıtay HGK, 20.12.2018, E. 2017/2707, K. 2018/1998.
10 Yargıtay 2. HD, 21.04.2025, E. 2024/7901, K. 2025/4068.
11 Yargıtay 2. HD, 15.10.2024, E. 2024/64, K. 2024/7391.
12 Yargıtay 2. HD, 08.04.2025, E. 2024/6544, K. 2025/3378; Yargıtay 2. HD, 29.09.2025, E. 2025/1239, K. 2025/7915; Yargıtay HGK, 20.12.2018, E. 2017/2707, K. 2018/1998; Yargıtay 2. HD, 21.04.2025, E. 2024/7901, K. 2025/4068.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Tanıklıktan Çekinme

BÖLÜMÜN PLANI

I. Kimler tanıklıktan çekinebilir? 57
II. Hâkim çekinme hakkını hatırlatmak zorunda mı? 58
III. Çekinme hakkı olan tanık nasıl çekinir? 59
IV. Hangi konularda çekinme hakkı kullanılamaz? 59
V. Çekinme hakkı olan tanığın beyanı daha mı az değerlidir? 60

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Taraflardan birinin nişanlısı, eşi (evlilik bağı ortadan kalkmış olsa dahi), tanığın kendisinin veya eşinin altsoyu ve üstsoyu, evlatlık bağı bulunanlar, üçüncü derece dâhil kan ve kayın hısımları ile koruyucu aile ilişkisindeki kişiler tanıklıktan çekinebilir (HMK m. 248). Boşanma davasında tanıkların büyük kısmı bu kişilerden oluştuğu için çekinme hakkı uygulamada çok önemlidir. Hâkim, kişisel nedenlerle çekinme hakkı bulunan tanığa bu hakkı dinlemeden önce hatırlatmak zorundadır (HMK m. 247/2); hatırlatma yapılmadan yeminli dinlenen tanığın beyanı usulsüz sayılabilir. Çekinme hakkı bulunan tanık çekinmezse tanıklık eder ve yemin etmek zorundadır; on beş yaşını bitirmemiş olmak gibi yeminsiz dinlenme sebepleri ayrıdır. Aile bireyleri arasındaki ailevi ilişkilerden kaynaklanan mali uyuşmazlıklara ilişkin vakıalarda, örneğin ziynet ve mal rejimi davalarında, kişisel nedenlerle çekinilemez (HMK m. 251/1-c). Çekinme hakkının varlığı, tanık çekinmediği takdirde beyanını değersiz kılmaz.

I. Kimler tanıklıktan çekinebilir?

Kanunda sayılan kişiler tanıklıktan çekinebilir. Kişisel nedenlerle çekinme hakkı olanlar şunlardır: iki taraftan birinin nişanlısı; evlilik bağı ortadan kalkmış olsa dahi iki taraftan birinin eşi; tanığın kendisinin veya eşinin altsoyu ya da üstsoyu; 109

taraflardan biri ile arasında evlatlık bağı bulunanlar; üçüncü derece dâhil kan veya kendisini oluşturan evlilik bağı ortadan kalkmış olsa dahi kayın hısımları; koruyucu aile ve onların çocukları ile koruma altına alınan çocuk (HMK m. 248).

110 Bunlara ek olarak sır nedeniyle (HMK m. 249) ve menfaat ihlali tehlikesi nedeniyle (HMK m. 250) çekinme hâlleri vardır. Tanığın beyanı kendisine veya HMK m. 248'de yazılı kişilerden birine doğrudan maddi bir zarar verecekse, kendisinin veya bu kişilerden birinin şeref veya itibarını ihlal edecek ya da ceza soruşturmasına veya kovuşturmasına sebep olacaksa, ya da meslek veya sanatına ait sırların ortaya çıkmasına sebebiyet verecekse tanık çekinebilir (HMK m. 250).

111 Boşanma davasında bu hükümlerin anlamı şudur: Eşlerin anne ve babaları, kardeşleri, amca, dayı, hala, teyze ve bunların eşleri, kayınpeder ve kayınvalide, ortak çocuklar ve eşlerin önceki evliliklerinden olan çocukları tanıklıktan çekinebilir. Kuzenler ise dördüncü derece kan hısmı olduğundan HMK m. 248 kapsamında değildir. Komşular, arkadaşlar ve iş arkadaşları kişisel nedenle çekinemez; yalnız HMK m. 249 ve 250'deki şartlar varsa çekinebilir.

Tanık	Taraflarla ilişkisi	Kişisel nedenle çekinebilir mi?
Ortak çocuk	İki tarafın altsoyu	Evet (HMK m. 248/1-c)
Eşin annesi, babası	Üstsoy	Evet
Kardeş, amca, dayı, hala, teyze	İkinci ve üçüncü derece kan hısmı	Evet (HMK m. 248/1-d)
Kayınpeder, kayınvalide, görümce, kayınbirader	Kayın hısmı	Evet (HMK m. 248/1-d)
Eşin eski eşi	Evlilik bağı sona ermiş eş	Evet (HMK m. 248/1-b)
Kuzen	Dördüncü derece kan hısmı	Hayır
Komşu, arkadaş, iş arkadaşı	Yakınlık yok	Hayır (HMK m. 249–250 hâlleri saklı)

II. Hâkim çekinme hakkını hatırlatmak zorunda mı?

112 Evet. Kişisel nedenlerle tanıklıktan çekinme sebeplerinin varlığı hâlinde hâkim, tanık olarak çağrılmış kimsenin çekinme hakkı bulunduğunu önceden hatırlatır (HMK m. 247/2). Hatırlatma, tanığın kimliği ve taraflarla yakınlığı sorulduktan sonra (HMK m. 254) ve yeminden önce yapılır; tutanağa da geçirilmelidir.

113 Hatırlatma yapılmadan alınan beyanın sonucu Kanunda açıkça düzenlenmemiştir. Yargıtay'ın bir kararında aktarıldığı üzere, davalının kardeşinin tanıklıktan çekinme hakkı hatırlatılmadan yeminli şekilde dinlenmesi usulsüz bulunmuş ve usulsüz dinlenen tanığın beyanının hükme esas alınması isabetsiz sayılmıştır.[1]

1 Yargıtay 10. HD, 01.10.2025, E. 2025/12634, K. 2025/12836.

Kanaatimizce bu sonuç boşanma davasında da geçerlidir: Hatırlatma, tanığın yakını aleyhine konuşmak zorunda olmadığını bilerek karar vermesini sağlar; bu güvence verilmeden alınan beyan, tanığın serbest iradesine dayandığı tartışmalı bir beyandır. Bu durumda tanığın çekinme hakkı hatırlatılarak yeniden dinlenmesi en doğru yoldur.

Ceza hukuku da hatırlatmanın önemini gösterir: Tanıklıktan çekinme hakkı olma- 114
sına rağmen bu hakkı kendisine hatırlatılmadan gerçeğe aykırı tanıklık yapan kişi hakkında cezada indirim yapılabilir veya ceza vermekten vazgeçilebilir; ancak bu hüküm özel hukuk uyuşmazlıkları kapsamında yapılan yalan tanıklık hâllerinde uygulanmaz (TCK m. 273). Boşanma davası bir özel hukuk uyuşmazlığı olduğundan, bu davada yalan tanıklık yapan yakın, hatırlatma yapılmamış olsa bile TCK m. 273'teki indirimden yararlanamaz (23. Bölüm).

III. Çekinme hakkı olan tanık nasıl çekinir?

Tanıklıktan çekinen kişi, çekinme sebebini ve bu sebebi haklı gösterecek delilini 115
dinleneceği günden önce yazılı olarak veya davet edildiği duruşmada sözlü olarak bildirmek zorundadır. Çekinme sebeplerini ve dayanaklarını önceden bildiren tanık belirlenen günde mahkemeye gelmek zorunda değildir. Mahkeme duruşmada bulunan tarafları dinledikten sonra çekinmenin haklı olup olmadığına karar verir (HMK m. 252).

Tanık kanuni bir sebep göstermeden çekinir, yemin etmez veya gösterdiği sebep 116
mahkemece kabul edilmemesine rağmen tanıklık yapmaktan çekinirse beş yüz Türk lirasından beş bin Türk lirasına kadar disiplin para cezasına ve bu yüzden doğan giderleri ödemeye mahkûm edilir ve yeniden dinlenmek üzere yargılama başka güne bırakılır; sorulara cevap vermemekte veya yemin etmemekte direnen tanık iki haftayı geçmemek üzere disiplin hapsine mahkûm edilir (HMK m. 253).

Çekinme hakkı bütün tanıklığı kapsayabileceği gibi tanık belirli sorulara cevap 117
vermekten de çekinebilir. Örneğin bir kardeş, kardeşinin eşine yönelik şiddetini anlatmaktan çekinip diğer olaylar hakkında tanıklık edebilir. Kanaatimizce bu durumda hâkim, çekinmenin hangi sorulara ilişkin olduğunu tutanağa açıkça geçirmeli ve tanığın cevap verdiği kısımları ayrıca değerlendirmelidir.

IV. Hangi konularda çekinme hakkı kullanılamaz?

Bazı konularda kişisel nedenlerle (HMK m. 248), sır nedeniyle (HMK m. 249) veya 118
maddi zarar tehlikesi nedeniyle (HMK m. 250/1-a) çekinme hakkı kullanılamaz. Bunlar şunlardır: bir hukuki işlemin yapılması sırasında tanık olarak bulundurulmuş kimsenin o işlemin esası ve içeriği; aile bireylerinin doğum, ölüm veya evlenmelerinden kaynaklanan olaylar; aile bireyleri arasında ailevi ilişkilerden

kaynaklanan mali uyuşmazlıklara ilişkin vakıalar; taraflardan birinin hukuki selefi veya temsilcisi olarak kendisinin yaptığı işler (HMK m. 251).

119 Boşanma davası bakımından en önemli istisna, ailevi ilişkilerden kaynaklanan mali uyuşmazlıklardır (HMK m. 251/1-c). Ziynet eşyalarının iadesi, mal rejiminin tasfiyesi, katkı payı ve eşler arasındaki ödünç uyuşmazlıkları bu kapsamdadır. Kanaatimizce bu davalarda, örneğin ziynetlerin kime teslim edildiğine şahit olan anne veya kardeş, yakını aleyhine olsa bile kişisel nedenle tanıklıktan çekinemez. Buna karşılık boşanmanın kendisine ilişkin kusur vakıaları (hakaret, şiddet, sadakatsizlik) mali uyuşmazlık niteliğinde olmadığından, aynı tanık bu vakıalar bakımından çekinme hakkını kullanabilir. Bir dava içinde hem boşanma hem ziynet talebi bulunduğunda hâkim, çekinme hakkını hangi vakıalar için kullanılabileceğini tanığa açıklamalıdır.

V. Çekinme hakkı olan tanığın beyanı daha mı az değerlidir?

120 Hayır. Çekinme hakkının bulunması, tanık bu hakkı kullanmadığı takdirde beyanının değerini düşürmez. Çekinme hakkı tanığı korumak için tanınmıştır, beyanının güvenilirliğine ilişkin bir karine değildir. Tanığın taraflardan birinin yakını olması, akrabalığın başlı başına tanık beyanını değerden düşürmeyeceği ilkesi çerçevesinde değerlendirilir (14. Bölüm). Öğretide de çekinme hakkı bulunanlar ve bu hakkı kullananlar dışında tanıklık yapmanın zorunlu olduğu vurgulanır.[2]

121 Çekinme hakkı bulunan tanık tanıklık etmeyi kabul ederse yemin etmek zorundadır. Kanun yeminsiz dinlenecekleri sınırlı olarak saymıştır: dinlendiği sırada on beş yaşını bitirmemiş olanlar ile yeminin niteliğini ve önemini kavrayamayacak derecede ayırt etme gücüne sahip olmayanlar (HMK m. 257). Akrabalık bu sayım içinde yer almaz. Bir bölge adliye mahkemesi, tanıklıktan çekinme hakkı bulunan tanıkların yeminsiz dinlenmesini de ilk derece mahkemesi kararının kaldırılma sebepleri arasında saymıştır.[3] On beş yaşından küçük ortak çocuğun ise çekinme hakkı hatırlatılarak, ama yeminsiz ve uygun ortamda dinlenmesi gerekir; bölge adliye mahkemesinin, on bir yaşındaki ortak çocuğun pedagog veya psikolog uzman bulunmadan yemin ettirilerek dinlenmesini doğru bulmadığı ve çocuğun annesi tarafından yönlendirildiğinin uzman raporu ve tanık beyanlarıyla sabit olduğunu belirttiği karar Yargıtay'ca onanmıştır.[4]

2 Çelik, s. 90.
3 Yargıtay 2. HD, 14.12.2023, E. 2023/4241, K. 2023/6258.
4 Yargıtay 2. HD, 11.06.2024, E. 2024/3357, K. 2024/4505.

DİKKAT

Yakınlarınızı tanık gösterirken onlara çekinme hakları olduğunu ve hâkimin bunu soracağını önceden anlatın. Duruşmada "çekinmek istiyorum" diyen bir anne veya kardeş, dilekçede o tanığa dayandırdığınız olayı ispatsız bırakabilir. Önemli bir olay için yalnız çekinme hakkı bulunan yakınlara dayanmayın; mümkünse aynı olayı bilen ve çekinme hakkı olmayan bir komşu veya arkadaşı da listeye ekleyin.

YARGITAY'IN İLKESİ

Taraflardan birinin eşi, nişanlısı, altsoyu ve üstsoyu, üçüncü derece dâhil kan ve kayın hısımları tanıklıktan çekinebilir; hâkim bu hakkı dinlemeden önce hatırlatmak zorundadır. Aile bireyleri arasındaki ailevi ilişkilerden kaynaklanan mali uyuşmazlıklara ilişkin vakıalarda kişisel nedenle çekinilemez. Çekinme hakkı bulunan tanık tanıklık ederse yemin eder ve beyanı bu nedenle değersiz sayılmaz.[5]

UYGULAMA NOTU

Duruşmada tanık dinlenmeden önce tutanağa bakın: Tanığın taraflarla yakınlığı yazıldı mı, çekinme hakkı hatırlatıldı mı, yemin ettirildi mi? Bunlardan biri eksikse hemen düzeltilmesini isteyin; eksiklik sonradan fark edilirse istinaf dilekçesinde usul hatası olarak ve karara etkisiyle birlikte açıkça gösterin (4. Bölüm).

5 Yargıtay 10. HD, 01.10.2025, E. 2025/12634, K. 2025/12836; Yargıtay 2. HD, 14.12.2023, E. 2023/4241, K. 2023/6258; Yargıtay 2. HD, 11.06.2024, E. 2024/3357, K. 2024/4505.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Duruşmada Tanık Dinleme: Yemin, Ayrı Dinleme, Soru ve Yüzleştirme

BÖLÜMÜN PLANI

I. Duruşmada tanık hangi sırayla dinlenir? 64
II. Tanığa yemin ettirilmesi zorunlu mu? 64
III. Tanıklar neden ayrı ayrı dinlenir? 65
IV. Tanık yazılı notlardan okuyabilir mi? 65
V. Tanığa kim soru sorabilir? 66
VI. Tanık beyanları çelişirse yüzleştirme yapılır mı? 66
VII. Tanığın sözleri tutanağa nasıl geçer? 67
VIII. Tanık Türkçe bilmiyorsa veya engelliyse nasıl dinlenir? 68
IX. Tanıklar dinlenirken duruşma gizli yapılabilir mi? 68

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Tanık duruşmada belirli bir sırayla dinlenir: Kimliği, taraflarla akrabalığı veya yakınlığı ve tanıklığına duyulacak güveni etkileyebilecek durumu sorulur (HMK m. 254); çekinme hakkı varsa hatırlatılır (HMK m. 247/2); gerçeği söylemesinin önemi ve yalan tanıklığın cezası anlatılır (HMK m. 256); yemin ettirilir (HMK m. 258). Tanıklar ayrı ayrı dinlenir ve henüz dinlenmemiş tanıklar salonda bulunamaz; tanık bildiğini sözlü olarak, sözü kesilmeden anlatır, yazılı not kullanamaz (HMK m. 261). Hâkim açıklama ve tamamlama soruları sorar; taraf vekilleri tanığa doğrudan, taraflar hâkim aracılığıyla soru sorabilir (HMK m. 152, 261/3). Beyanlar çelişirse tanıklar yüzleştirilebilir; Yargıtay çelişkinin yüzleştirmeyle giderilmeye çalışılmasını ister. Tanığın sözleri tutanağa yazılıp önünde okunur ve kendisine imzalatılır (HMK m. 261/5). Boşanma davasında taraflardan birinin istemi üzerine duruşmanın gizli yapılmasına karar verilebilir (TMK m. 184/6); bu imkân tanıkların rahat konuşmasını da kolaylaştırır.

I. Duruşmada tanık hangi sırayla dinlenir?

122 Tanığın dinlenmesi Kanunda gösterilen bir sırayı izler ve her aşama, beyanın güvenilirliği için bir güvencedir:

Aşama	İçerik	Dayanak
Kimlik ve yakınlık	Ad, soyad, doğum tarihi, meslek, adres; taraflarla akrabalık veya yakınlık; güveni etkileyebilecek durum	HMK m. 254
Çekinme hakkının hatırlatılması	Kişisel nedenle çekinme hakkı olan tanığa önceden hatırlatma	HMK m. 247/2
Uyarı	Gerçeği söylemenin önemi, yalan tanıklığın cezası, yemin, salonu izinsiz terk edememe ve yüzleştirilebilme	HMK m. 256
Yemin	Dinlenmeden önce, herkes ayağa kalkarak; on beş yaşından küçükler ve ayırt etme gücü olmayanlar yeminsiz	HMK m. 257, 258
Bilgilendirme	Hâkim tanığa tanıklık edeceği olay hakkında bilgi verir ve bildiklerini söylemesini ister	HMK m. 260
Serbest anlatım	Tanık bildiğini sözlü olarak ve sözü kesilmeden anlatır	HMK m. 261/2
Sorular	Hâkimin açıklama ve tamamlama soruları; vekillerin doğrudan, tarafların hâkim aracılığıyla soruları	HMK m. 152, 261/3
Tutanak	Beyan tutanağa yazılır, tanığa okunur ve imzalatılır	HMK m. 154/3-d, 261/5

123 Bu sıra, hem tanığın beyanının ağırlığını hem de kanun yolunda yapılacak denetimi belirler. Örneğin tanığın taraflarla yakınlığı tutanağa geçmemişse beyanın değerlendirilmesinde bu durum tartışma yaratır; çekinme hakkı hatırlatılmamışsa beyan usulsüz sayılabilir (8. Bölüm).

II. Tanığa yemin ettirilmesi zorunlu mu?

124 Evet, kural olarak zorunludur. Yemin tanığın dinlenmesinden önce eda edilir; hâkim de dâhil olmak üzere hazır bulunan herkes ayağa kalkar ve tanık Kanunda yazılı yemin metnini söyleyerek yemin eder (HMK m. 258). Yeminsiz dinlenecekler yalnız dinlendiği sırada on beş yaşını bitirmemiş olanlar ile yeminin niteliğini ve önemini kavrayamayacak derecede ayırt etme gücüne sahip olmayanlardır (HMK m. 257).

125 Taraflarla akrabalık yemin yükümlülüğünü kaldırmaz. Bir bölge adliye mahkemesi, tanıklıktan çekinme hakkı bulunan tanıkların yeminsiz dinlenmesini ilk derece mahkemesi kararının kaldırılma sebepleri arasında saymıştır.[1] Tersine, on beş yaşından küçük bir çocuğun yemin ettirilerek dinlenmesi de usule aykırıdır: Bölge

adliye mahkemesinin, on bir yaşındaki ortak çocuğun yaşı nedeniyle yeminsiz dinlenmesi gerekirken pedagog veya psikolog uzman bulunmadan yemin tahtında dinlenmesini doğru bulmadığı karar Yargıtay'ca onanmıştır.[2] Kanun gereği yeminsiz dinlenmesi gereken tanığa yemin ettirilmesi ya da yemin etmesi gereken tanığın yeminsiz dinlenmesi, beyanın değerlendirilmesinde itiraz konusu yapılabilecek bir usul hatasıdır.

126 Tanık yemin etmekten kaçınırsa beş yüz Türk lirasından beş bin Türk lirasına kadar disiplin para cezasına ve giderlere mahkûm edilir; yemin etmemekte direnirse iki haftayı geçmemek üzere disiplin hapsine mahkûm edilir (HMK m. 253).

III. Tanıklar neden ayrı ayrı dinlenir?

127 Tanıkların birbirinin beyanından etkilenmemesi için. Tanıklar hâkim tarafından ayrı ayrı dinlenir ve biri dinlenirken henüz dinlenmemiş olanlar salonda bulunamazlar (HMK m. 261/1). Bu kural, özellikle aynı aileden gelen tanıkların aynı olayı birbirini duyarak aynı cümlelerle anlatmasını önler. Tanık dinlendikten sonra salonda kalabilir; ancak gerekirse yüzleştirilebileceği için hâkimin açık izni olmadan salonu terk edemez (HMK m. 256/1-ç).

128 Ayrı dinleme kuralı, tarafın vekilinin aynı zamanda tanık gösterildiği durumda özel bir sorun doğurur: Vekil, diğer tanıkların dinlendiği oturumda salonda bulunmuşsa, onun tanıklığının değerlendirilmesinde bu durum dikkate alınabilir (2. Bölüm). Bu nedenle vekilin tanık olarak dinlenmesi gerekiyorsa, diğer tanıklardan önce dinlenmesi uygun olur.

IV. Tanık yazılı notlardan okuyabilir mi?

129 Hayır. Tanık bildiğini sözlü olarak açıklar ve dinlenme sırasında yazılı notlar kullanamaz. Ancak tarihleri ve rakamları tespit etmek, bazı hususları açıklamak veya hatırlamak için yazılarına bakmak zorunda olduğunu hâkime söylerse, hâkim derhâl yazılarına bakmasına veya belirleyeceği duruşmada yeniden dinlenmesine karar verebilir (HMK m. 261/2). Kural, tanığın kendi hafızasından konuşmasını, önceden yazılmış ve ezberletilmiş bir metni okumamasını güvence altına alır. Ziynetlerin cins ve ağırlığı, ödeme tarihleri veya banka işlemleri gibi ayrıntılar için ise hâkimden yazıya bakma izni istenebilir.

1 Yargıtay 2. HD, 14.12.2023, E. 2023/4241, K. 2023/6258.
2 Yargıtay 2. HD, 11.06.2024, E. 2024/3357, K. 2024/4505.

V. Tanığa kim soru sorabilir?

130 Hâkim, tanık sözünü bitirdikten sonra ifade ettiği hususların açıklanması veya tamamlanması amacıyla başka sorular da sorabilir (HMK m. 261/3). Duruşmaya katılan taraf vekilleri tanıklara duruşma disiplinine uygun olarak doğrudan soru yöneltebilir; taraflar ise hâkim aracılığıyla soru sorabilir. Yöneltilen soruya itiraz edilirse sorunun yöneltilmesinin gerekip gerekmediğine hâkim karar verir (HMK m. 152).

131 Soru sorma hakkı, tanık beyanının somutlaştırılmasının ve denetlenmesinin başlıca aracıdır. "Bu olayı kendiniz mi gördünüz?", "Ne zaman oldu?", "Olaydan sonra eşler birlikte yaşamaya devam etti mi?" gibi sorular, beyanın görgüye dayalı olup olmadığını, soyut kalıp kalmadığını ve affedilen bir olaya ilişkin olup olmadığını ortaya çıkarır (12., 13. ve 17. Bölümler). Bölge adliye mahkemesinin, talimat yoluyla dinlenen tanığın dinlenmesi sırasında erkek ve vekilinin talimat mahkemesindeki duruşmada hazır bulunup sorularını da yönelttiklerini belirterek tanığın istinafta yeniden dinlenmesi talebini yerinde görmediği karar Yargıtay'ca onanmıştır.[3] Soru sorma imkânı kullanılmışsa, tanığın yeniden dinlenmesini istemek kolay değildir.

132 Taraflar ve vekilleri tanığın sözünü kesemez, söz veya hareketle onu öven ya da tahkir eden davranışlarda bulunamaz; hâkimin uyarısına rağmen bu davranışı sürdüren taraf veya vekili hakkında disipline ilişkin hükümler uygulanır (HMK m. 262).

VI. Tanık beyanları çelişirse yüzleştirme yapılır mı?

133 Evet, gerektiğinde yapılır. Kanun tanıkların gerektiğinde yüzleştirileceğini öngörür (HMK m. 261/1). Yargıtay da tanık beyanları arasındaki çelişkinin önce yüzleştirmeyle giderilmeye çalışılmasını ister:

> **1** **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
> 24.09.2020 · E. 2020/944 · K. 2020/5388
>
> **Tanık beyanları çelişirse çelişki yüzleştirmeyle giderilmeye çalışılmalıdır**
>
> Kadın, düğünde takılan ziynetlerin erkeğe verildiğini ileri sürerek ziynetlerin iadesini istemişti. Mahkeme davayı kısmen kabul etmişti. Daire, kadına özgü ziynet eşyalarının aksine bir anlaşma veya yerel bir adet bulunmadıkça kadının kişisel malı sayıldığını, kadına özgü olmayan altınların ise hangi eşe ait olduğu ispatlanamazsa paylı mülkiyette kabul edileceğini belirttikten sonra tanıkların nasıl dinlenmesi gerektiğini şöyle açıklamıştır:

3 Yargıtay 2. HD, 07.06.2023, E. 2023/385, K. 2023/3072.

> *Bu durumda mahkemece yapılacak iş ise, taraf tanıklarından eşler arasında ziynet eşyalarına yönelik bir anlaşma veya bu konuda yerel bir adet olup olmadığı etraflıca sorulup maddi olaylara dayalı olarak açıklattırılması, tanık beyanlarının çelişmesi halinde gerektiğinde yüzleştirme yapılmak suretiyle çelişkinin giderilmeye çalışılması…*
>
> **DEĞERLENDİRME** Karar, tanık dinlemenin edilgen bir kayıt işlemi olmadığını gösterir. Hâkim, uyuşmazlığın çözümü için gerekli soruları tanıklara etraflıca sormalı, cevapları maddi olaylara dayandırmalı ve çelişkiyi yüzleştirmeyle gidermeye çalışmalıdır. Karar ziynet uyuşmazlıklarının 8. Hukuk Dairesinin görev alanında olduğu döneme aittir; ilke boşanma davalarındaki tanık dinlemesi için de geçerlidir.

Yüzleştirmeye rağmen çelişki giderilemezse, hâkim hangi tanığın beyanını neden üstün tuttuğunu gerekçesinde göstermelidir. Yargıtay'ın farklı dairelerinin kararlarında da tanık beyanları arasındaki çelişkinin yüzleştirmeyle giderilmeye çalışılması, giderilemezse hangi taraf tanığının beyanının üstün tutulduğunun karar gerekçesinde gösterilmesi istenir.[4] Çelişkili beyanların değerlendirilmesi 15. Bölümde ayrıntılı olarak ele alınmıştır. 134

VII. Tanığın sözleri tutanağa nasıl geçer?

Tanığın sözleri tutanağa yazılarak önünde okunur ve tutanağın altı kendisine imzalatılır (HMK m. 261/5). Tanık beyanı mutlak olarak tutanağa yazılması gereken hususlardandır ve beyanda bulunana okunur (HMK m. 154/3-d). Tutanak, kanun yolu incelemesinde beyanın tek kaynağıdır; bu nedenle tanığın kendi sözcüklerinin, özellikle "gördüm", "duydum", "bana anlattılar" gibi ifadelerinin tutanağa doğru geçmesi büyük önem taşır. 135

İmza kuralı çocuk tanık için de geçerlidir. Bölge adliye mahkemesi, ilk derece mahkemesinin yeminsiz dinlediği ortak çocuğun sözlerini yaşı küçük olduğu gerekçesiyle imzalatmamasını, tanığın yaşının küçük olması hâlinde imzasının alınmayacağına dair yasal bir düzenleme bulunmadığı gerekçesiyle kaldırma sebebi saymıştır.[5] Tahkikat ve yargılama işlemleri teknik araçlarla kayda alınırsa, bu durum bir tutanakla tespit edilir (HMK m. 154/5). 136

4 Yargıtay 8. HD, 26.03.2019, E. 2019/804, K. 2019/3168.
5 Yargıtay 2. HD, 05.11.2024, E. 2024/482, K. 2024/8264.

DİKKAT

Tanık beyanı tutanağa yazılırken söylenenin özü değişebilir; "kızım anlattı" sözü tutanakta "olayı biliyorum" diye geçerse beyanın duyuma dayalı olduğu anlaşılamaz. Beyan okunurken dikkatle dinleyin; eksik veya hatalı yazılan bir ifadeyi tanık imzalamadan önce düzeltilmesini isteyin. Taraf vekilleri sözlü açıklamalarını hâkimin izniyle doğrudan tutanağa yazdırabilir (HMK m. 154/2).

VIII. Tanık Türkçe bilmiyorsa veya engelliyse nasıl dinlenir?

137 Tanık Türkçe bilmezse tercümanla dinlenir. Tanık sağır ve dilsiz olup okuma yazma biliyorsa sorular kendisine yazılı olarak bildirilir ve cevapları yazdırılır; okuma yazma bilmiyorsa hâkim, işaret dilinden anlayan bilirkişi yardımıyla dinler (HMK m. 263). Hasta veya engelli olması nedeniyle mahkemeye gelemeyen tanık bulunduğu yerde dinlenir (HMK m. 259/3); mahkeme gerçeğin ortaya çıkması için gerekliyse tanığın olayın gerçekleştiği veya şeyin bulunduğu yerde dinlenmesine de karar verebilir (HMK m. 259/2).

IX. Tanıklar dinlenirken duruşma gizli yapılabilir mi?

138 Evet. Boşanma davasında hâkim, taraflardan birinin istemi üzerine duruşmanın gizli yapılmasına karar verebilir (TMK m. 184/6). Evliliğin mahrem ayrıntılarının, cinsel hayatın veya çocuklara ilişkin hassas olayların konuşulacağı dosyalarda gizli duruşma, tanıkların dinleyici önünde konuşmanın sıkıntısını yaşamadan anlatmalarını kolaylaştırır. Öğretide de mahkeme salonunun ve bir otorite önünde konuşmanın tanıklar için zorlayıcı olabileceği, mekânın beyanın içeriğini etkileyebileceği vurgulanır.[6]

YARGITAY'IN İLKESİ

Tanık kimliği ve yakınlığı sorulduktan, çekinme hakkı hatırlatıldıktan ve kural olarak yemin ettirildikten sonra, diğer tanıklardan ayrı olarak dinlenir; beyanı tutanağa yazılıp okunur ve imzalatılır. Tanık beyanları çelişirse çelişki gerektiğinde yüzleştirmeyle giderilmeye çalışılır.[7]

6 Nuhoğlu, s. 643.
7 Yargıtay 8. HD, 24.09.2020, E. 2020/944, K. 2020/5388; Yargıtay 2. HD, 05.11.2024, E. 2024/482, K. 2024/8264; Yargıtay 2. HD, 11.06.2024, E. 2024/3357, K. 2024/4505.

UYGULAMA NOTU

Tanık dinlenecek duruşmaya bir soru listesiyle gidin ve listeyi tanığın serbest anlatımına göre güncelleyin. Karşı tarafın tanığına soru sorarken tek bir amaca odaklanın: duyumu, soyutluğu veya çelişkiyi ortaya çıkarmak. Tanığın kendi tanığınızdan farklı anlattığı bir olay varsa, iki tanığın yüzleştirilmesini o duruşmada isteyin; çünkü tanıklar sonraki duruşmalarda birbirinin beyanını öğrenmiş olur.

ONUNCU BÖLÜM

Talimatla, SEGBİS ile ve Yurt Dışında Tanık Dinleme

BÖLÜMÜN PLANI

I. Başka şehirdeki tanık nasıl dinlenir? 72
II. Talimat yazısında tanığın hangi konularda dinleneceği belirtilmeli mi? 72
III. Talimat duruşmasına katılmak gerekir mi? 73
IV. Tanık SEGBİS ile dinlenebilir mi? 73
V. Yurt dışındaki tanık nasıl dinlenir? 74
VI. Tanığa soru kâğıdı gönderilebilir mi? 74

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Tanıklar kural olarak davaya bakan mahkemede dinlenir; mahkemenin yargı çevresi dışında bulunan tanık, bulunduğu yer mahkemesi tarafından talimat (istinabe) yoluyla dinlenebilir (HMK m. 259). Talimatla dinlemede tanığın hangi hususlardan dinleneceğini hâkim belirler; talimat yazısı bu hususları göstermezse tanık eksik dinlenir. Yargıtay, talimatla dinlenen tanıklara yalnız boşanma hakkında soru sorulup ziynet iddiası sorulmadığı için ziynet davasının reddini bozmuştur. Talep edilirse tanığın nerede ve ne zaman dinleneceği taraflara bildirilir; talimat duruşmasına katılıp soru soran taraf, sonradan tanığın yeniden dinlenmesini kolayca isteyemez. Mahkeme tanığın ses ve görüntü aktarımıyla (SEGBİS) bulunduğu yerden dinlenmesine resen veya talep üzerine karar verebilir (HMK m. 149/2). Yurt dışındaki tanık, yardım istenen devletin mevzuatına göre dinlenir; o ülkenin usulüne göre yeminsiz dinlenmesi beyanı geçersiz kılmaz. Hâkim gerekli gördüğünde tanığa soru kâğıdı da gönderebilir (HMK m. 246).

I. Başka şehirdeki tanık nasıl dinlenir?

139 Tanık mahkemenin yargı çevresi dışında bulunuyorsa, bulunduğu yer mahkemesi tarafından dinlenmesine karar verilebilir. İstinabe yoluyla dinlenmesine karar verilen tanığın nerede, hangi gün ve saatte dinleneceği talepleri hâlinde taraflara tebliğ edilir; tanığın hangi hususlardan dolayı dinleneceğini hâkim belirler (HMK m. 259/4). Uygulamada buna talimat denir: Davaya bakan mahkeme, tanığın bulunduğu yerdeki aile mahkemesine bir yazı göndererek tanığın dinlenmesini ister; talimat mahkemesi tanığı dinler ve tutanağı asıl mahkemeye gönderir.

140 Talimatla dinlemede de HMK m. 254–261'deki bütün kurallar uygulanır: Kimlik ve yakınlık sorulur, çekinme hakkı hatırlatılır, yemin ettirilir, tanık ayrı dinlenir ve beyanı okunup imzalatılır. Talimat mahkemesi davayı bilmediği için, tanığa neyin sorulacağı asıl mahkemenin talimat yazısından anlaşılır. Bu nedenle talimat yazısının içeriği tanık beyanının kalitesini doğrudan belirler.

II. Talimat yazısında tanığın hangi konularda dinleneceği belirtilmeli mi?

141 Evet. Tanık dinlenmeden önce hakkında tanıklık yapacağı olayla ilgili olarak hâkim tarafından kendisine bilgi verilir ve tanıklık edeceği konulara ilişkin bildiklerini söylemesi istenir (HMK m. 260). Talimatla dinlemede bu bilgi talimat yazısıyla verilir. Yargıtay'ın bu konudaki kararı eksik bir talimatın sonucunu açıkça gösterir:

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
28.11.2024 · E. 2024/1912 · K. 2024/9220

Talimatla dinlenen tanığa davadaki bütün çekişmeli konular sorulmalıdır

Kadın, erkeğin borçlarını kapatmak için ziynetlerini elinden aldığını ve iade etmediğini ileri sürerek ziynetlerin iadesini istemiş, usulüne uygun olarak tanık ve yemin deliline dayanmıştı. Kadının tanıkları talimat yoluyla dinlenmiş, ancak yalnız boşanma davası hakkında beyanda bulunmuşlardı; ziynetlere ilişkin bilgileri kendilerine sorulmamıştı. Mahkeme ziynet davasını ispatlanamadığı gerekçesiyle reddetti. Daire şöyle demiştir:

> *Davalı-davacı kadının bildirdiği tanıklar talimat yoluyla dinlenmiş, tanıklar sadece boşanma davası hakkında beyanlarda bulunmuş, ziynet eşyasına ilişkin bilgileri tanıklara sorulmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Daire, kadının bildirdiği tanıkların usulünce dinlenerek dosyadaki bütün delillerin birlikte değerlendirilmesini ve gerekirse yemin delilinin de hatırlatılmasını istemiş, kararı bu yönden bozmuştur. Talimat yazısının eksik kalmasının sonucu tarafa yüklenemez; ancak tarafın da talimat yazısını kontrol edip eksikliği ilk fırsatta bildirmesi gerekir.

DİKKAT
Talimat yazılmadan önce mahkemeye, her tanığın hangi vakıalar (kusur olayları, ziynet, ekonomik durum, velayet) hakkında dinleneceğini gösteren bir dilekçe verin ve talimat yazısına eklenmesini isteyin. Talimat mahkemesine gidecekseniz, dinleme gününün size bildirilmesini talep edin (HMK m. 259/4).

III. Talimat duruşmasına katılmak gerekir mi?

142 Zorunlu değildir, ama çok önemlidir. Talep edilirse tanığın talimat mahkemesinde dinleneceği yer, gün ve saat taraflara tebliğ edilir (HMK m. 259/4). Taraf veya vekili talimat duruşmasına katılarak tanığa soru sorabilir (HMK m. 152). Bu imkân kullanılmışsa, tanığın sonradan yeniden dinlenmesini istemek güçleşir: Bölge adliye mahkemesinin, talimatla dinlenen tanığın dinlenmesi sırasında erkek ve vekilinin talimat mahkemesindeki duruşmada hazır bulunduğunu ve sorularını da yöneltiğini belirterek tanığın istinaf aşamasında yeniden dinlenmesi talebini yerinde görmediği karar Yargıtay'ca onanmıştır.[1]

143 Talimatla dinlenen tanığın daha sonra asıl mahkemede yeniden dinlenmesi de mümkündür; ancak iki beyan arasındaki farklar, beyanın inandırıcılığı bakımından değerlendirilir. Hukuk Genel Kurulu, erkeğin babasının talimatla dinlendiğinde olayı oğlunun telefonla anlatmasıyla öğrendiğini, ilk derece mahkemesinde yeniden dinlendiğinde ise gelininin itirafıyla öğrendiğini söylediğine dikkat çekmiş ve iki beyanın da duyuma dayalı olduğunu kabul etmiştir.[2]

IV. Tanık SEGBİS ile dinlenebilir mi?

144 Evet. Mahkeme resen veya taraflardan birinin talebi üzerine tanığın, bilirkişinin veya uzmanın aynı anda ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla bulunduğu yerden dinlenmesine karar verebilir (HMK m. 149/2). Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri dava ve işlerde mahkeme, ilgililerin bu yolla dinlenmesine resen de karar verebilir (HMK m. 149/3).

145 Ses ve görüntü aktarımı, talimat yoluna göre önemli bir üstünlük taşır: Tanığı davaya bakan hâkim doğrudan dinler, soruları kendisi sorar, tanığın tavrını ve cevaplarını kendisi gözlemler. Talimatta ise beyanı dosyayı bilmeyen bir mahkeme alır. Bu nedenle başka şehirdeki veya hasta ya da engelli tanık için SEGBİS ile dinleme talep edilmesi, beyanın kalitesini artırır. SEGBİS ile dinlemede de kimlik tespiti, çekinme hakkının hatırlatılması, yemin ve ayrı dinleme kuralları uygulanır. Kanaatimizce tanığın bağlandığı yerde başka tanıkların veya taraflardan birinin

1 Yargıtay 2. HD, 07.06.2023, E. 2023/385, K. 2023/3072.
2 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147.

bulunmaması güvence altına alınmalı, bu husus tutanağa geçirilmelidir. 16.07.2026 tarihli ve 7589 sayılı Kanunla HMK m. 149'a eklenen dördüncü fıkra, ses ve görüntü aktarımıyla duruşmaya katılanlar bakımından ikrar, yeminin edası, davanın geri alınmasına muvafakat, davadan feragat, davayı kabul ve sulh dışında elle atılan imzaya ilişkin hükümlerin uygulanmayacağını öngörür; tanık beyanının imzası bakımından da bu hüküm göz önünde tutulmalıdır.

V. Yurt dışındaki tanık nasıl dinlenir?

146 Yurt dışındaki tanık, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler veya karşılıklılık çerçevesinde istinabe yoluyla dinlenir; dinleme, yardım istenen devletin kendi mevzuatında öngörülen şekillere uygun olarak yapılır. Bölge adliye mahkemesi, Yurt Dışı Tebligat ve İstinabe Taleplerinde Uyulması Gereken Usul ve Esaslara Dair Tebliğ uyarınca istinabe işlemlerinin adli yardımlaşma istenen tarafın kendi mevzuatında öngörülen şekillere uygun olarak yerine getirileceğini, bu nedenle o ülke mevzuatına göre yeminsiz dinlenen ortak çocukların beyanlarının hükme esas alınmamasının söz konusu olmayacağını kabul etmiş; karar Yargıtay'ca onanmıştır.[3]

147 Uygulamada yurt dışındaki tanık için istinabe süreci uzun sürebilir. Bu nedenle tanık Türkiye'ye geliyorsa duruşmada hazır bulundurulması (HMK m. 243/1), mümkünse ses ve görüntü aktarımıyla dinlenmesi veya konsolosluk aracılığıyla dinlenmesinin talep edilmesi pratik çözümlerdir. Yurt dışındaki eşlerin boşanma davalarına ilişkin ayrıntılar yazarların *Yargıtay İçtihatları Işığında Anlaşmalı Boşanma Davası* adlı eserinde de ele alınmıştır.

VI. Tanığa soru kâğıdı gönderilebilir mi?

148 Evet, ama istisnaidir. Hâkim gerekli görülen hâllerde, sözlü olarak dinlenmesi yerine belirlenecek süre içinde cevaplarını yazılı olarak bildirmesi için tanığa soru kâğıdı gönderilmesine karar verebilir. Bu şekilde işlem yapılması, tanığın vereceği cevabın hükme yeterli olup olmadığını hâkimin takdir etmesine engel olmaz; hâkim yazılı cevapların yetersiz olması hâlinde tanığı dinlemek üzere davet edebilir (HMK m. 246).

149 Soru kâğıdı, tanığın beyanının yalnız sınırlı ve teknik bir konuya ilişkin olduğu durumlarda, örneğin bir ödeme tarihinin veya bir belgenin varlığının doğrulanmasında yararlı olabilir. Kusur vakıalarına ilişkin tanıklıkta ise soru kâğıdı uygun değildir; çünkü tanığın tavrını gözlemleme, ek sorular sorma ve karşı tarafın soru sorma imkânı ortadan kalkar. Kanaatimizce boşanma davasının çekişmeli kusur vakıalarında soru kâğıdıyla alınan cevaplar, sözlü dinlemenin yerini tutmaz.

3 Yargıtay 2. HD, 12.11.2024, E. 2024/1304, K. 2024/8588.

YARGITAY'IN İLKESİ

Talimatla dinlenecek tanığa davadaki bütün çekişmeli konular sorulmalıdır; talimat yazısındaki eksiklik nedeniyle sorulmayan konu bakımından tanık usulünce dinlenmiş sayılmaz. Yurt dışında istinabe yoluyla dinlenen tanık, o ülkenin usulüne göre dinlenir; yeminsiz dinlenmesi beyanı tek başına geçersiz kılmaz.[4]

UYGULAMA NOTU

Başka şehirdeki önemli tanıklar için talimat yerine ses ve görüntü aktarımıyla dinlenmeyi talep edin; talep reddedilirse talimat yazısını kontrol edin ve dinleme gününün size bildirilmesini isteyin. Talimat tutanağı dosyaya geldiğinde, tanığa bütün konuların sorulup sorulmadığını hemen inceleyin; eksik varsa beyanlara karşı diyeceklerinizi bildirirken tanığın eksik konularda yeniden dinlenmesini isteyin.

4 Yargıtay 2. HD, 28.11.2024, E. 2024/1912, K. 2024/9220; Yargıtay 2. HD, 12.11.2024, E. 2024/1304, K. 2024/8588.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

Tanıkların Dinlenmemesi ve Hukuki Dinlenilme Hakkı

BÖLÜMÜN PLANI

I. Tanığın dinlenmemesi neden bozma sebebidir? 77
II. Mahkeme gösterilen tanıkların bir kısmını dinlemeden karar verebilir mi? 78
III. Hangi gerekçelerle tanık dinlenmeden karar verilemez? 79
IV. Tanıkların dinleneceği duruşmadan haberdar edilmek bir hak mıdır? 80
V. Dinlenmeyen tanık kanun yolunda dinlenebilir mi? 81

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Usulüne uygun gösterilmiş bir tanığın yasal bir sebep olmadan dinlenmemesi, hukuki dinlenilme hakkını (HMK m. 27) ihlal eden önemli bir usul hatasıdır ve kararın kaldırılması veya bozulması sonucunu doğurur. Mahkeme, gösterilen tanıklardan bir kısmının tanıklığıyla ispat edilmek istenen husus hakkında yeter derecede bilgi edinmişse geri kalanları dinlemeyebilir (HMK m. 241); ancak Hukuk Genel Kurulu bunu, hâkimin çok sayıda tanığın dinlenmesinin gereksiz olduğu veya davayı uzatma amacı taşıdığı sonucuna varması ve bunu gerekçesinde göstermesi şartına bağlar. Taraf tanıklarından açıkça vazgeçmemişse ve hâkim yeterli bilgiye ulaşmamışsa tanıklar dinlenmelidir. "Daha önce talep edilmedi", "dosyaya katkı sağlamaz", "taraf vekilidir", "tanığını getirmedi" gibi gerekçelerle tanık dinlenmeden hüküm kurulması Yargıtay kararlarında bozma sebebi sayılmıştır. Dinlenmeyen tanık, istinafta bölge adliye mahkemesince dinlenebilir (HMK m. 357/3) ve temyizde bozma sebebidir (HMK m. 371/1-c).

I. Tanığın dinlenmemesi neden bozma sebebidir?

Çünkü tanık dinletmek tarafın ispat hakkının ve hukuki dinlenilme hakkının bir 150
parçasıdır. Davanın tarafları kendi hakları ile bağlantılı olarak hukuki dinlenilme

hakkına sahiptir; bu hak yargılamayla ilgili bilgi sahibi olmayı, açıklama ve ispat hakkını, mahkemenin açıklamaları dikkate alarak değerlendirmesini ve kararların somut ve açık olarak gerekçelendirilmesini içerir (HMK m. 27). Taraflar Kanunda belirtilen süre ve usule uygun olarak ispat hakkına sahiptir (HMK m. 189/1).

151 Yargıtay bu ilkeyi tanık delili bakımından açıkça ifade eder: Yasal sebep bulunmadıkça gösterilen tanığın dinlenmemiş olması savunma hakkını kısıtlayan önemli bir usul hatasıdır.[1] Güncel kararlarda da usulüne uygun bildirilen tanıklar dinlenmeden yapılan yargılama ile hüküm kurulmasının iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde olduğu belirtilir.[2] Hukuk Genel Kurulu da vekili olan avukatın tanık olarak dinlenmemesini hukuki dinlenilme ve buna bağlı olarak adil yargılanma hakkının ihlali saymıştır.[3]

152 Kanun yolu bakımından bu hatanın karşılığı açıktır: Taraflardan birinin davasını ispat için dayandığı delillerin kanuni bir sebep olmaksızın kabul edilmemesi bozma sebebidir (HMK m. 371/1-c). Bölge adliye mahkemesi de uyuşmazlığın çözümünde etkili olabilecek ölçüde önemli delillerin toplanmamış veya değerlendirilmemiş olması hâlinde kararı kaldırıp dosyayı ilk derece mahkemesine gönderebilir (HMK m. 353/1-a-6).

II. Mahkeme gösterilen tanıkların bir kısmını dinlemeden karar verebilir mi?

153 Evet, ama ancak yeterli bilgiye ulaştığını gerekçesinde göstererek. Kanun mahkemeye bu imkânı tanır: "Mahkeme, gösterilen tanıklardan bir kısmının tanıklığı ile ispat edilmek istenen husus hakkında yeter derecede bilgi edindiği takdirde, geri kalanların dinlenilmemesine karar verebilir" (HMK m. 241). Hukuk Genel Kurulu bu yetkinin sınırını şöyle çizmiştir:

> **1** **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
> 20.12.2018 · E. 2017/2707 · K. 2018/1998
>
> **Tanıklardan bir kısmıyla yetinmek için gerekçe gerekir; açıkça vazgeçilmeyen tanıklar dinlenmelidir**
>
> Davalı erkek cevap dilekçesinde beş tanık bildirmiş ve dinlenecekleri vakıa bakımından bir sınırlama yapmamıştı. Bir duruşmada mahkemenin sorması üzerine "öncelikle dinlenmesini istediğimiz tanıklarımız" diyerek iki tanığı işaret etti; mahkeme yalnız bu tanıklara tebligat yaptı, iki tanığı dinleyip hüküm kurdu. Özel Daire, davalının diğer tanıklarından açıkça feragat etmediğini belirterek kararı bozdu;

1 Yargıtay 2. HD, 19.06.2018, E. 2016/20124, K. 2018/7667; bu bozma kararı Yargıtay 2. HD, 25.04.2024, E. 2024/2776, K. 2024/2871 sayılı kararda aktarılmıştır.
2 Yargıtay 2. HD, 08.04.2025, E. 2024/6544, K. 2025/3378; Yargıtay 2. HD, 21.04.2025, E. 2024/7901, K. 2025/4068.
3 Yargıtay HGK, 24.06.2020, E. 2017/2209, K. 2020/475.

mahkeme HMK m. 241'i gerekçe göstererek direndi. Hukuk Genel Kurulu oybirliğiyle şöyle demiştir:

> *Tanık listesinde gösterilecek olan tanık sayısı hakkında herhangi bir sınırlama yoktur. İsteyen taraf, istediği sayıda tanığın dinlenmesini isteyebilir. Kural bu olmakla birlikte hâkim gösterilen çok sayıda tanığın dinlenmesinin gereksiz olduğu veya davayı uzatma amacıyla yapıldığı sonucuna varırsa, gerekçeli kararında belirtmek şartıyla bütün tanıkları dinlemeyebilir.*

DEĞERLENDİRME Genel Kurul'a göre "öncelikle" denilerek iki tanığın işaret edilmesi diğer tanıklardan vazgeçme anlamına gelmez; davalının dinlenmesinden açıkça vazgeçmediği tanıkların hukuki dinlenilme hakkının gereği olarak dinlenmesi gerekir. HMK m. 241 hâkime geniş bir takdir değil, gerekçeye bağlı sınırlı bir yetki tanır.

Öğretide de hâkimin uyuşmazlık hakkında tam bir kanaate ulaşmamışsa ve tanıkların dinlenmesinden açıkça vazgeçilmemişse bütün tanıkları dinlemesi gerektiği, aksi hâlde bu durumun istinaf ve temyiz sebebi oluşturduğu belirtilir.[4] Yargıtay da cevap dilekçesinde erkeğin fiili ayrılık döneminde başka bir kadınla yaşadığını ileri süren kadının, bu iddianın ispatı için gösterdiği ve dinlenmesinden açıkça vazgeçmediği tanıklar bakımından HMK m. 241'in koşullarının oluşmadığını belirterek kararı bozmuştur.[5] 154

HMK m. 241'in uygulanabilmesi için dinlenen tanıkların, dinlenmeyenlerin anlatacağı vakıa hakkında yeterli bilgi vermiş olması gerekir. Farklı vakıalar için gösterilen tanıklardan birinin dinlenip diğerinin dinlenmemesi, diğer vakıa bakımından ispat hakkını ortadan kaldırır; bu durumda HMK m. 241'den söz edilemez. 155

III. Hangi gerekçelerle tanık dinlenmeden karar verilemez?

Yargıtay kararlarında aşağıdaki gerekçelerle tanık dinlenmeden hüküm kurulması bozma sebebi sayılmıştır: 156

4 Çelik, s. 91.
5 Yargıtay 2. HD, 19.06.2018, E. 2016/20124, K. 2018/7667; Yargıtay 2. HD, 25.04.2024, E. 2024/2776, K. 2024/2871.

Mahkemenin gerekçesi	Yargıtay'ın değerlendirmesi	Karar
Tanık taraf vekilidir	Avukat üçüncü kişidir, dinlenmesine yasal engel yoktur	Hukuk Genel Kurulu[6]
Tanıklar ikinci liste kapsamındadır	Karşı davaya cevapta süresinde bildirilen tanıklar ikinci liste sayılmaz	Hukuk Genel Kurulu[7]
Taraf "öncelikle" iki tanığı istedi	Bu, diğer tanıklardan vazgeçme değildir	Hukuk Genel Kurulu[8]
Tanık daha önce talep edilmedi, hangi konuda dinleneceği bildirilmedi, katkı sağlamaz	Tanıkların konusu delil listesinde belirtilmiş; açıkça vazgeçilmemiş; HMK m. 241 şartları yok	2. Hukuk Dairesi[9]
Taraf tanığını hazır etmedi	Tanığı hazır etmek tarafa yüklenemez; gelmeyen tanık zorla getirilir	2. Hukuk Dairesi[10]
Tanık ücreti yatırılmadı	Adli yardımdan yararlanan tarafın giderleri devletçe karşılanır	2. Hukuk Dairesi[11]
Avans için verilen kesin süre geçti	Ara karar avansın miktarını ve nereye yatırılacağını açıkça göstermemişse süre sonuç doğurmaz	2. Hukuk Dairesi[12]
Nafaka davası dosya üzerinden karara bağlandı	Ekonomik durum için bildirilen tanıklar dinlenmeden karar verilemez	Hukuk Genel Kurulu[13]

157 Bu tablonun gösterdiği ortak ilke şudur: Tanık talebini reddetmek veya dinlenmeden karar vermek için kanuni bir sebep gerekir. Bu sebepler sınırlıdır: Dilekçede tanık deliline hiç dayanılmamış olması (4. Bölüm), süresinde cevap verilmemesi (4. Bölüm), kesin süre ve ihtara rağmen listenin verilmemesi ve tanığın da hazır edilmemesi (5. Bölüm), tanıktan açıkça vazgeçilmesi (7. Bölüm) ve HMK m. 241'in gerekçeli olarak uygulanması.

IV. Tanıkların dinleneceği duruşmadan haberdar edilmek bir hak mıdır?

158 Evet. Hukuki dinlenilme hakkı yargılamayla ilgili bilgi sahibi olunmasını içerir (HMK m. 27/2-a). Tanık dinlenecek duruşmanın tarafa usulüne uygun bildirilmesi, tanığa soru sorma ve beyana karşı açıklama yapma imkânının ön şartıdır. İstinabe yoluyla dinlenecek tanığın nerede, hangi gün ve saatte dinleneceği de talep edilirse taraflara tebliğ edilir (HMK m. 259/4). Aile mahkemesinde görülen ve çocuğun

6 Yargıtay HGK, 24.06.2020, E. 2017/2209, K. 2020/475.
7 Yargıtay HGK, 22.06.2021, E. 2017/2301, K. 2021/807.
8 Yargıtay HGK, 20.12.2018, E. 2017/2707, K. 2018/1998.
9 Yargıtay 2. HD, 21.10.2025, E. 2024/7352, K. 2025/9063.
10 Yargıtay 2. HD, 08.04.2025, E. 2024/6544, K. 2025/3378; Yargıtay 2. HD, 21.04.2025, E. 2024/7901, K. 2025/4068.
11 Yargıtay 2. HD, 09.03.2026, E. 2025/7893, K. 2026/2582.
12 Yargıtay 2. HD, 29.09.2025, E. 2025/1239, K. 2025/7915.
13 Yargıtay HGK, 01.03.2022, E. 2020/728, K. 2022/237.

soyadına ilişkin bir davada, davalı babanın ön inceleme duruşmasından usulüne uygun şekilde haberdar edilmediği, davalıların yokluğunda yapılan duruşmada hiçbir delil toplanmadan karar verildiği tespit edilerek ilk derece mahkemesi kararı kaldırılmıştır.[14]

Taraf, tanık beyanlarına karşı diyeceklerini bildirme hakkına da sahiptir. Tanık dinlendikten sonra hâkim, beyanlara karşı diyeceklerini taraflara sorar; bu beyanlar tutanağa geçer. Beyanlara karşı itirazların, örneğin duyum, soyutluk, husumet veya çelişki itirazlarının ilk fırsatta yapılması, kanun yolu incelemesinde bu itirazların değerlendirilmesini kolaylaştırır (4. ve 22. Bölümler). 159

V. Dinlenmeyen tanık kanun yolunda dinlenebilir mi?

Evet. İlk derece mahkemesinde usulüne uygun olarak gösterildiği hâlde incelenmeden reddedilen deliller bölge adliye mahkemesince incelenebilir (HMK m. 357/3). Bölge adliye mahkemesi bu durumda tanıkları kendisi dinleyerek yeniden esas hakkında karar verebileceği gibi, önemli delillerin toplanmadığı gerekçesiyle kararı kaldırıp dosyayı ilk derece mahkemesine de gönderebilir (HMK m. 353/1-a-6). Yargıtay ise tanığın kanuni bir sebep olmaksızın dinlenmemesini bozma sebebi sayar (HMK m. 371/1-c). İstinaf ve temyiz aşamasındaki tanık meseleleri 22. Bölümde ele alınmıştır. 160

DİKKAT

Mahkeme tanığınızı dinlemeden yargılamayı bitirmeye yöneliyorsa, son duruşmada tanığınızın dinlenmesinden vazgeçmediğinizi ve HMK m. 241'in koşullarının oluşmadığını açıkça beyan edip tutanağa geçirin. Bu beyan, istinaf dilekçesinde "usulüne uygun gösterilen tanığın dinlenmemesi" itirazının en güçlü dayanağıdır.

YARGITAY'IN İLKESİ

Yasal bir sebep bulunmadıkça usulüne uygun gösterilen tanığın dinlenmemesi hukuki dinlenilme hakkını ihlal eden önemli bir usul hatasıdır. Tanıklardan bir kısmıyla yetinmek ancak hâkimin yeterli bilgiye ulaştığını gerekçesinde göstermesiyle mümkündür; açıkça vazgeçilmeyen tanıklar dinlenmelidir.[15]

14 Yargıtay 2. HD, 18.05.2023, E. 2023/1439, K. 2023/2515.
15 Yargıtay HGK, 20.12.2018, E. 2017/2707, K. 2018/1998; Yargıtay HGK, 24.06.2020, E. 2017/2209, K. 2020/475; Yargıtay 2. HD, 08.04.2025, E. 2024/6544, K. 2025/3378; Yargıtay 2. HD, 21.10.2025, E. 2024/7352, K. 2025/9063.

UYGULAMA NOTU

Hükümden önceki son duruşmaya gitmeden önce tanık listenizi kontrol edin: Her tanık dinlendi mi, dinlenmediyse neden? Dinlenmeyen tanıklar için ya açıkça vazgeçin ya da dinlenmeleri için ısrar edip bunu tutanağa geçirin. Kararı aldıktan sonra gerekçede dinlenmeyen tanıklarla ilgili bir açıklama olup olmadığına bakın; açıklama yoksa istinaf dilekçesinde bu eksikliği, tanıkların hangi vakıayı ispat edeceğini ve sonucu nasıl değiştireceğini göstererek ileri sürün.

DÖRDÜNCÜ KISIM

BEYANLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

12. Görgüye Dayalı Beyan ve Duyum 85

13. Soyut, Genel ve Yer-Zaman İçermeyen Beyanlar 91

14. Akrabalık, Husumet ve Tanığa İtiraz 97

15. Çelişkili Beyanlar, Tek Tanık ve Gerekçe 103

16. Başka Dosyalardaki Beyanlar ve Sosyal İnceleme Raporu 109

"Tanık beyanlarının bir bütün olduğu ve bir bölümü esas alınan tanık beyanlarının aynı konuya ilişkin devam eden tüm bölümlerinin de hükme esas alınması gerektiğinden..."

Yargıtay HGK, 18.06.2025, E. 2023/947, K. 2025/378

ON İKİNCİ BÖLÜM

Görgüye Dayalı Beyan ve Duyum

BÖLÜMÜN PLANI

I. Görgüye dayalı beyan nedir? 85
II. Duyuma dayalı beyan nedir ve neden hükme esas alınmaz? 86
III. Olaydan sonra yetişen tanığın beyanı yeterli mi? 87
IV. Taraflardan birinin anlattığını aktaran tanığın beyanı ne değer taşır? 88
V. Eylemi yapan eşin kendi sözlerini aktaran tanığın beyanı duyum mudur? 88
VI. Duyuma dayalı beyanın hiçbir yararı yok mu? 89

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Hükme esas alınabilecek tanık beyanı, tanığın olayı kendi gözüyle görmesine veya kulağıyla duymasına dayanan beyandır. Olayı taraflardan birinden veya üçüncü bir kişiden duyduğunu anlatan tanığın beyanı duyuma dayalıdır ve kusur ispatında tek başına hükme esas alınamaz. Hukuk Genel Kurulu, "kendi gözümle bir şey görmedim" diyerek olayı başkasından öğrendiğini anlatan tanıkların beyanlarını bu nedenle dışarıda bırakmış; olaydan sonra yetişip yalnız eşin ağladığını gören, şiddete ve hakarete şahit olmayan tanıkların anlatımını da kusur belirlemesinde yeterli görmemiştir. Buna karşılık şiddetin sonucunu, örneğin morlukları gören tanığın beyanı ile telefon konuşmasını bizzat işiten tanığın beyanı görgüye dayalıdır. Eylemi yapan eşin tanığa doğrudan söylediği sözler, söylenme koşulları hayatın olağan akışına uygunsa ve beyan çelişkisizse değerlendirilebilir; ancak bu sınır mekanik değildir ve Genel Kurul'da tartışmalı olmuştur.

I. Görgüye dayalı beyan nedir?

Görgüye dayalı beyan, tanığın anlattığı olayı kendi duyularıyla algıladığı beyandır: 161
Tanık hakareti kendi kulağıyla duymuş, itişmeyi kendi gözüyle görmüş, morluk-

ları bizzat fark etmiştir. Hukuk Genel Kurulu tanığı "uyuşmazlık hakkında bilgi ve görgüsü bulunan üçüncü kişi" olarak tanımlar.[1] Yargıtay kararlarında hükme esas alınan beyanlar için "bizzat görgüye dayalı", "görgüye dayalı ve somut veriler içeren", "birbirini doğrular, görgüye dayalı ve benzer" gibi ifadeler kullanılır.

162 Görgü yalnız görmeyi değil, işitmeyi de kapsar. İlk derece mahkemesinin Yargıtay'ca onanan bir kararında, kadının kardeşinin ablasında şiddet izi ve gözünde morluk gördüğünü, tarafların telefon konuşmasında erkeğin kadına sinkaflı küfür ettiğini duyduğunu anlatması hükme esas alınmış; buna karşılık erkeğin tanıklarının erkekten duyuma dayalı, soyut ve görgüye dayalı olmayan beyanları kadına kusur yüklemeye yetmemiştir.[2]

II. Duyuma dayalı beyan nedir ve neden hükme esas alınmaz?

163 Duyuma dayalı beyan, tanığın olayı başkasından duyduğunu anlattığı beyandır: "Kızım anlattı", "komşular söylüyordu", "oğlum bana telefonda söyledi" gibi. Bu beyan, olayın kendisini değil, başkasının olay hakkındaki anlatımını mahkemeye taşır; o başkası çoğu zaman davanın tarafıdır. Bu nedenle Yargıtay, kusur belirlemesinde duyuma dayalı beyanları tek başına hükme esas almaz.

164 Hukuk Genel Kurulu, erkeğin anne ve babasının gelinlerinin sadakatsizliğine ilişkin anlatımlarını bu ölçütle değerlendirmiştir. Erkeğin babası talimatla dinlendiğinde kendi gözüyle ve kulağıyla bir şey duymadığını, olayı oğlunun telefonla anlatmasıyla öğrendiğini söylemiş; sonra ilk derece mahkemesinde yeniden dinlendiğinde olayı gelininin itirafıyla öğrendiğini belirtmiş, yer ve zaman göstermemişti. Erkeğin annesi de tarih vererek olayı anlatmış, ama "ben kendi gözümle bir şey görmedim" demişti. Genel Kurul, annenin beyanının tarih belirtilmiş olsa da duyuma dayalı olduğunu ve "bu hâliyle zaten hükme esas alınamayacağı"nı vurgulamıştır.[3] Aynı kararda kadının annesinin damadının kızına vurduğunu bizzat gördüğüne ilişkin anlatımı ise görgüye dayalı kabul edilmiştir.

165 Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin güncel kararlarında da aynı ölçüt uygulanır: Kadına yüklenen "yaptığı işten dolayı kocasını hor gördüğü" vakıasına ilişkin tanık beyanları duyuma dayalı olduğundan bu vakıa ispat edilmiş sayılmamıştır[4]; şiddet dışındaki vakıalara ilişkin tanık beyanlarının soyut ve duyuma dayalı olması bu vakıaların yüklenmesini engellemiştir[5]; hakaret vakıasına ilişkin tanık beyanının duyuma dayalı olması nedeniyle vakıa kusur olarak yüklenmemiştir.[6] Kadının bir erkekle ilişkisi olduğunu bu erkeğin kendisinden öğrendiğini söyleyen tanığın

1 Yargıtay HGK, 20.12.2018, E. 2017/2707, K. 2018/1998.
2 Yargıtay 2. HD, 19.12.2023, E. 2023/2676, K. 2023/6302.
3 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147.
4 Yargıtay 2. HD, 29.06.2026, E. 2026/1444, K. 2026/7357.
5 Yargıtay 2. HD, 15.01.2026, E. 2025/3853, K. 2026/411.
6 Yargıtay 2. HD, 02.06.2026, E. 2025/10700, K. 2026/5931.

üçüncü kişiden duyuma dayalı beyanı da hükme esas alınmamış; bölge adliye mahkemesinin bu yöndeki kararı Yargıtay'ca onanmıştır.[7]

III. Olaydan sonra yetişen tanığın beyanı yeterli mi?

166 Tanık olaydan sonra yetişmiş ve yalnız olayın etkisini görmüşse, bu görgü olayın kendisini ispat etmeye kural olarak yetmez. Hukuk Genel Kurulunun bu konudaki kararı öğreticidir:

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
18.10.2023 · E. 2022/768 · K. 2023/976

Sesi duyup sonradan gelen, eşin ağladığını gören ama hakarete şahit olmayan tanıkların beyanı küfür vakıasını ispat etmez

Kadın, erkeğin kendisine küfür ettiğini ileri sürerek boşanma davası açmıştı. Tanıklardan ikisi eşlerin yedi yıl önce açılan bir davadan sonra barıştığını, son olayın kurban bayramında yaşandığını anlatmış, ama bu olaya ilişkin bilgileri davacıdan duyduklarını aktarmıştı. Köydeki evleri eşlerin evinin karşısında olan iki tanık, bayramın ikinci günü duydukları ses üzerine kadının yanına gittiklerini, kadının ağladığını, şiddete ve hakarete şahit olmadıklarını, kadında yara bere veya kızarıklık görmediklerini söylemişti. Kadının kız kardeşi ise erkeğin sürekli kavga çıkardığını ve küfür ettiğini genel ifadelerle anlatmıştı. Bölge adliye mahkemesi Özel Dairenin bozma kararına direndi. Hukuk Genel Kurulu şöyle demiştir:

> *Özel Daire ile Bölge Adliye Mahkemesi arasındaki uyuşmazlığa konu tanık …'nun beyanlarının incelenmesinde genel ifadeler kullanıldığı, anlatılan olayların hangi tarihte ve nerede gerçekleştiğine dair bilgiler barındırmadığı, anlatımlarında zaman belirtilmediği gibi ifade şeklinde de olayın oluşunun nasıl gerçekleştiğinin anlaşılamadığı, tanık tarafından davalının eşine küfür ettiği söylenmişse de bunun somutlaştırılmadığı…*

DEĞERLENDİRME Kararda üç ayrı zayıflık birleşmiştir: Kardeşin beyanı genel ve somutlaştırılmamıştır; son olaya ilişkin bilgi davacıdan duyulmuştur; olay yerine yetişen komşular ise yalnız ağlamayı görmüş, ne hakareti duymuş ne de bir iz görmüştür. Genel Kurul ayrıca eşlerin önceki dava nedeniyle barıştıklarını, tanığın anlattığı olayların bu davadan önce mi sonra mı yaşandığının belli olmadığını vurgulamış ve beyanların kusur belirlemesinde dikkate alınamayacağına karar vermiştir.

167 Bu kararı, şiddetin sonucunu gören tanığın beyanıyla karıştırmamak gerekir. Hukuk Genel Kurulu bir başka kararında fiziksel şiddet vakıasının bir tanığın bizzat görgüsüyle ve diğer tanıkların "fiziksel şiddet sonucu oluşan morlukların görülmesine dayalı" ifadeleriyle ispatlandığını kabul etmiştir.[8] Kadının babasının, kızının yüzündeki ve gözündeki morlukları gördüğünü anlatması da annenin biz-

7 Yargıtay 2. HD, 21.02.2024, E. 2023/3574, K. 2024/1093.
8 Yargıtay HGK, 18.06.2025, E. 2023/947, K. 2025/378.

zat gördüğü şiddeti destekleyen görgüye dayalı bir beyan sayılmıştır.[9] Fark açıktır: Morluk, şiddetin bedende bıraktığı ve tanığın bizzat gördüğü bir izdir; ağlamak ise birçok sebebi olabilecek bir durumdur ve tek başına hakaretin ya da şiddetin varlığını göstermez.

IV. Taraflardan birinin anlattığını aktaran tanığın beyanı ne değer taşır?

168 Tanık, olayı iddiada bulunan eşten duymuşsa beyanı duyuma dayalıdır. Eş, kendi iddiasını annesine, kardeşine veya arkadaşına anlatmakla o iddianın delilini yaratmış olmaz. Hukuk Genel Kurulu, son olaya ilişkin bilgileri davacıdan duyarak aktaran tanıkların beyanlarını bu nedenle yeterli görmemiştir.[10] Bölge adliye mahkemesinin Yargıtay'ca onanan bir kararında da bir tanığın beyanının erkekten, diğer bir tanığın beyanının kadından duyuma dayandığı, görgüye dayalı bilgilerinin bulunmadığı tespit edilmiş ve bu beyanlar kusur belirlemesinde esas alınmamıştır.[11]

169 Hukuk Genel Kurulu, eşlerden birinin yurt dışında yaşadığı bir evlilikte Türkiye'de yaşayan tanıkların yurt dışında devam eden evlilik hakkında görgüye dayalı bilgilerinin bulunmadığını, buna karşılık eşlerle aynı ülkede yaşayan kayınvalide ve kayınbabanın birbirini doğrulayan ve görgüye dayalı beyanlarının hükme esas alınması gerektiğini belirtmiştir.[12] Tanığın evliliğe coğrafi ve zamansal yakınlığı, görgüsünün kaynağını belirlemede önemli bir göstergedir.

V. Eylemi yapan eşin kendi sözlerini aktaran tanığın beyanı duyum mudur?

170 Bu soru Yargıtay'da tartışmalıdır ve cevap olayın koşullarına göre değişir. Tanığın bizzat muhatap olduğu, eylemi yapan eşin tanığa doğrudan söylediği sözler, tanık için duyulan bir anlatım değil, bizzat işitilen bir olaydır. Hukuk Genel Kurulu bir kararında, kadının babasının "davalının kızımı aldattığına dair sağda solda dedikodular oluyordu, bunlar kulağıma gelince ben davalıyı uyardım, oda inkar etmedi aksine siz bana karışamazsınız, ben hür bir insanın istediğimi yaparım" şeklindeki anlatımını erkeğin sadakatsizliğini ispatlayan bir beyan olarak değerlendirmiş ve tarafları eşit kusurlu saymıştır.[13] Bölge adliye mahkemesinin erkeğin aldatmayı itiraf ettiğine dair yeminli tanık beyanını da dikkate alarak zinayı kabul ettiği bir kararı da Yargıtay'ca onanmıştır.[14]

9 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147.
10 Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/768, K. 2023/976.
11 Yargıtay 2. HD, 28.02.2024, E. 2023/3844, K. 2024/1299.
12 Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/765, K. 2023/974.
13 Yargıtay HGK, 24.09.2025, E. 2024/130, K. 2025/556; oyçokluğuyla.

Buna karşılık Hukuk Genel Kurulu, eşinden boşanma aşamasındaki bir kadının maaşını eşinin ödediği çocuk bakıcısına cinsel hayatını anlattığı iddiasına itibar etmemiştir. Bölge adliye mahkemesi, Özel Dairenin istikrarlı içtihatlarına göre bizzat eylemi gerçekleştiren taraftan duyulan olayların duyuma dayalı aktarım sayılmadığını belirterek direnmişti. Genel Kurul ise bakıcının zinaya ilişkin bilgisinin "Benim bildiklerim …'ın bana anlattıklarıdır" sözünden duyuma dayalı olduğunu, görgüye dayalı bilgisinin bulunmadığını, böyle bir anlatımın hayatın olağan akışına uygun olmadığını ve bakıcının evde çalıştığı tarihler konusunda dahi çelişkiye düştüğünü belirterek kadına kusur yüklenemeyeceğine karar vermiştir.[15] 171

Sınırın ne kadar ince olduğunu gösteren bir karar daha vardır. Kadının annesi, kızına çok iyi baktığını bizzat gördüğünü anlatmış, aynı ifadesinin devamında erkeğin kızına zenginliğini ve yaşını ima eden aşağılayıcı bir söz söylediğini aktarmıştı. Hukuk Genel Kurulu çoğunluğu bu sözü erkeğin kusurlu davranışları arasında saymıştır. Genel Kurul görüşmelerinde ve karşı oy yazısında ise annenin bu sözü bizzat duymadığı, kızının anlatmasından öğrendiği, bu nedenle duyuma dayalı olduğu ileri sürülmüş, ancak bu görüş çoğunlukça benimsenmemiştir.[16] 172

Bu kararlardan çıkan ölçüt şöyle özetlenebilir: Eylemi yapan eşin tanığın yüzüne karşı söylediği, tanığın uyarısına ya da sorusuna verdiği cevap gibi sözler görgü niteliği taşıyabilir. Ama tanığın aktardığı "itirafın" söylendiği koşullar hayatın olağan akışına uygun olmalı, tanığın beyanı çelişkisiz olmalı ve mümkünse başka delillerle desteklenmelidir. "Bana anlattı" şeklindeki genel aktarımlar ise duyum riskini taşır. 173

> **DİKKAT**
> Eylemi yapan eşin itirafını aktaran tanık, itirafın nerede, ne zaman, hangi konuşma içinde ve kimlerin yanında yapıldığını anlatabilmelidir. "Bana sevgilisi olduğunu söyledi" demek yetmez; konuşmanın nasıl başladığı, tanığın ne sorduğu, eşin ne cevap verdiği somut olarak anlatılmalıdır. Aksi hâlde beyan duyum veya soyut beyan sayılabilir.

VI. Duyuma dayalı beyanın hiçbir yararı yok mu?

Duyuma dayalı beyan, kusur ispatında tek başına hükme esas alınamaz; ancak dosyadaki diğer delillerle birlikte olayların seyrini anlamaya yardımcı olabilir. Kanaatimizce, örneğin olaydan hemen sonra eşin annesini arayıp yaşadıklarını anlatması, darp raporu ve olay yerindeki tanığın görgüsüyle birlikte değerlendi- 174

14 Yargıtay 2. HD, 27.06.2024, E. 2023/6614, K. 2024/4953.
15 Yargıtay HGK, 17.12.2025, E. 2025/33, K. 2025/839.
16 Yargıtay HGK, 21.01.2026, E. 2025/34, K. 2026/18; oyçokluğuyla.

rildiğinde anlatımın tutarlılığını gösteren bir unsur olabilir. Ne var ki Yargıtay kararlarında duyuma dayalı beyan bu yardımcı rolün ötesine taşınmamaktadır. Tanık hazırlığında, aynı olay için görgü tanığı yoksa duyum tanığına güvenmek yerine belge ve kayıtlara yönelmek gerekir.

YARGITAY'IN İLKESİ

Tanık beyanının hükme esas alınabilmesi için tanığın anlattığı olayı bizzat görmüş veya duymuş olması gerekir. Olayı taraflardan veya üçüncü kişilerden duyduğunu aktaran tanığın beyanı duyuma dayalıdır ve kusur belirlemesinde tek başına esas alınamaz; buna karşılık şiddetin sonucunu, örneğin morlukları bizzat gören tanığın beyanı görgüye dayalıdır.[17]

UYGULAMA NOTU

Tanığınızla görüşürken her olay için şu iki soruyu sorun: "Bunu siz mi gördünüz veya duydunuz, yoksa size mi anlatıldı?" ve "Olay sırasında neredeydiniz?" Karşı tarafın tanığını dinlerken de aynı soruları hâkim aracılığıyla sorun; tanık "anlattılar" derse bunun tutanağa açıkça geçmesini isteyin. Tutanakta tanığın kendi sözcükleriyle "görmedim, duydum" demesi, istinaf ve temyiz aşamasında belirleyici olabilir.

17 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147; Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/768, K. 2023/976; Yargıtay HGK, 18.06.2025, E. 2023/947, K. 2025/378; Yargıtay 2. HD, 29.06.2026, E. 2026/1444, K. 2026/7357.

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Soyut, Genel ve Yer-Zaman İçermeyen Beyanlar

BÖLÜMÜN PLANI

I. Soyut beyan nedir? 92
II. Soyut beyan neden kusur ispatına yetmez? 92
III. Fiili ayrılığı anlatan tanık terki ispatlamış olur mu? 93
IV. Tanığın kişisel kanaati vakıa yerine geçer mi? 94
V. Her olayın tarihi verilmezse beyan soyut mu sayılır? 94
VI. Tanığın beyanı nasıl somutlaştırılır? 95

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Tanık beyanının hükme esas alınabilmesi için olayın ne olduğunu, ne zaman ve nerede yaşandığını, nasıl geliştiğini anlatması gerekir. "Sürekli kavga ederlerdi", "kadın evine bakmazdı", "erkek hep hakaret ederdi" gibi genel, soyut, yer ve zaman içermeyen, sebep ve saiki açıklanmayan beyanlar evlilik birliğinin temelinden sarsıldığını kabule elverişli sayılmaz. Hukuk Genel Kurulu, salt fiili ayrılığı anlatan, terkin ortak hayatı kesme amacıyla yapıldığını açıklamayan soyut beyanlara itibar edilerek boşanmaya karar verilmesini doğru bulmamıştır. Tanığın kişisel kanaati ve değerlendirmesi de vakıa yerine geçmez. Bununla birlikte "soyut" nitelemesi mekanik uygulanamaz: Hukuk Genel Kurulu, on yıl boyunca süren şiddeti bizzat gördüğünü anlatan annenin ve morlukları gören babanın beyanlarını, her olayın tarihi verilmedi diye soyut saymamış; 2026 tarihli bir kararında da sürekli hakaret ve şiddeti, yüzdeki yara izlerini gördüğünü anlatan yakınların beyanlarını görgüye dayalı kabul etmiştir.

I. Soyut beyan nedir?

175 Soyut beyan, tanığın somut bir olay anlatmadan genel bir durum veya kanaat bildirdiği beyandır. Yargıtay kararlarında bu tür beyanlar için "genel, soyut, yer ve zaman belirtilmeyen", "zamanı belli olmayan, soyut nitelikte, sebep ve saiki açıklanmayan", "sebep ve saiki açıklanmayan ve inandırıcı olmaktan uzak" gibi ifadeler kullanılır. Bu ifadelerin her biri beyanın ayrı bir eksiğine işaret eder:

Eksik	Örnek beyan	Sonuç
Yer ve zaman yok	"Erkek kadına hep hakaret ederdi."	Olay somutlaşmadığından ispat sayılmaz
Olayın oluşu anlatılmıyor	"Aralarında kavga oldu, küfür etti."	Kim, neden, nasıl belli değil
Sebep ve saik yok	"Kadın evden gitti."	Neden gittiği, haklı olup olmadığı anlaşılmıyor
Tarihi belirsiz	"Eskiden de böyle şeyler olurdu."	Olayın aftan sonra mı önce mi, davadan sonra mı olduğu bilinmiyor
Kanaat bildiriyor	"Kadın iyi bir ev hanımı değildi."	Vakıa değil, tanığın değerlendirmesi

176 Hukuk Genel Kurulu, bir tanığın beyanında genel ifadeler kullanıldığını, anlatılan olayların hangi tarihte ve nerede gerçekleştiğine dair bilgi bulunmadığını, olayın oluşunun nasıl gerçekleştiğinin anlaşılamadığını ve davalının eşine küfür ettiği söylenmişse de bunun somutlaştırılmadığını tespit ederek bu beyanın kusur belirlemesinde dikkate alınamayacağına karar vermiştir.[1]

II. Soyut beyan neden kusur ispatına yetmez?

177 Çünkü hâkim, tanığın bildirdiği genel kanaatin doğru olup olmadığını denetleyemez ve karşı taraf da böyle bir beyana karşı somut bir savunma yapamaz. Ayrıca soyut bir beyandan olayın ne zaman yaşandığı anlaşılamadığı için, olayın affedilip affedilmediği, davadan önce mi sonra mı gerçekleştiği de belirlenemez. Yargıtay, erkeğe yüklenen hakaret vakıasına ilişkin bir tanığın beyanının "zamanı belli olmayan, soyut nitelikte, sebep ve saiki açıklanmayan" olduğunu, olaydan sonra evliliğin devam edip etmediğinin de anlaşılamadığını belirterek bu vakıanın ispatlanmadığını kabul etmiştir.[2]

178 Güncel kararlarda bu ölçüt sık uygulanır. Kadına kusur olarak yüklenen eşini ve ailesini kötüleme, ev işleriyle ve çocukla ilgilenmeme, borç yapma, küfür ve tehdit gibi vakıalara ilişkin tanık beyanlarının "soyut nitelikte, yer ve zamanı belli olmayan, duyuma dayalı beyanlar" olduğu, bu nedenle usulünce ispatlanamayan bu

1 Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/768, K. 2023/976.
2 Yargıtay 2. HD, 02.06.2026, E. 2025/10700, K. 2026/5931.

vakıaların kadına kusur olarak yüklenemeyeceği belirtilmiştir.[3] Başka bir kararda kadına yüklenen vakıalara ilişkin tanık beyanlarının bir kısmının evlilik birliğinin temelinden sarsılmasını kabule elverişli olmayan beyanlar, bir kısmının ise "sebep ve saiki açıklanmayan ve inandırıcı olmaktan uzak soyut ve duyuma dayalı izahlardan" ibaret olduğu, bu nedenle kadının boşanmaya sebebiyet verecek bir kusurunun kanıtlanamadığı ve erkeğin davasının reddi gerektiği kabul edilmiştir.[4] Şiddet dışındaki vakıalara ilişkin tanık beyanlarının "tarih, zaman ve yer unsuru" içermemesi de aynı sonucu doğurmuştur.[5]

III. Fiili ayrılığı anlatan tanık terki ispatlamış olur mu?

Hayır. Eşlerin ayrı yaşadığını anlatmak, ayrılığın kimin kusuruyla ve hangi amaçla başladığını göstermez. Hukuk Genel Kurulunun bu konudaki kararı soyut beyan ölçütünün en açık uygulamalarından biridir: 179

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
01.11.2023 · E. 2022/771 · K. 2023/1039

Yalnız fiili ayrılığı anlatan soyut beyanlarla birlikte yaşama yükümlülüğünün ihlali ispatlanamaz

Erkek, kadının evi terk ettiğini ileri sürerek genel boşanma sebebine dayalı boşanma davası açmış ve tanık deliline dayanmıştı. Mahkeme, terk vakıasını TMK m. 185'teki birlikte yaşama yükümlülüğünü ihlal eden kusurlu davranış olarak değerlendirip boşanmaya karar vermiş, Özel Dairenin bozma kararına direnmişti. Hukuk Genel Kurulu oybirliğiyle, TMK m. 164'e göre ileri sürülmeyen terkin TMK m. 166 kapsamında kusur olarak değerlendirilebilmesi için eylemin delillerle somutlaştırılması ve ortak hayatı kesme kastının açıkça ortaya konulması gerektiğini belirttikten sonra şöyle demiştir:

> *Yapılan açıklamalar ışığı altında somut olay değerlendirildiğinde; tarafların 04.12.1995 tarihinde evlendikleri, ortak iki çocuklarının bulunduğu, davacının dava dilekçesinde davalı hakkında ileri sürmüş olduğu iddialarını ispat için tanık deliline dayandığı, dinlenen tanık beyanlarından salt fiili ayrılık hâlinin ispatlandığı, bunun dışında iddia edilen terk eyleminin ortak hayatı kesmek amacıyla yapıldığına dair açıklamaları barındırmadığı gibi beyanların yer ve zaman içermeyen soyut, davalının birlikte yaşama yükümlülüğünü ihlâl ettiğini kabule yetersiz, sebep ve saiki belli olmadığı anlaşılmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Karar, "sebep ve saik" ölçütünün ne anlama geldiğini gösterir. Bir eşin evden ayrıldığını anlatan tanık, ayrılığın sebebini (şiddet mi, kavga mı, kendi isteği mi) ve ayrılan eşin amacını anlatamıyorsa, beyanı kusuru değil yalnız

3 Yargıtay 2. HD, 20.11.2025, E. 2025/2864, K. 2025/9967.
4 Yargıtay 2. HD, 10.09.2025, E. 2025/30, K. 2025/7101.
5 Yargıtay 2. HD, 15.01.2026, E. 2025/3853, K. 2026/411.

ayrılığı ispatlar. Genel Kurul'a göre ayrı yaşama sebebinin iddiayı ileri süren taraftan kaynaklanmadığı da dosyadan hayatın olağan akışına uygun biçimde anlaşılmalıdır.

IV. Tanığın kişisel kanaati vakıa yerine geçer mi?

180 Hayır. Tanığın görevi gördüğünü ve duyduğunu anlatmaktır; olayları değerlendirmek ve kimin kusurlu olduğuna karar vermek hâkimin işidir. "Kadın evine bakmazdı", "erkek sorumsuz biriydi", "boşanmanın sebebi kadındır" gibi ifadeler tanığın kanaatidir. Bölge adliye mahkemesinin, tanık beyanlarındaki bazı ifadelerin duyuma dayalı olduğunu ve anlatımların tanıkların kişisel kanaatlerinden ibaret bulunduğunu belirterek bu ifadeleri kusur belirlemesinde esas almadığı kararı Yargıtay'ca onanmıştır.[6]

181 Kanaat ile vakıa arasındaki fark, tanık dinlenirken yapılacak soru ve açıklama istemleriyle giderilebilir. Tanık "evine bakmazdı" dediğinde hâkim "bunu neye dayanarak söylüyorsunuz, hangi olayı gördünüz?" diye sorabilir (HMK m. 261/3); tanık "eve her gittiğimde bulaşıklar yığılıydı, çocuk aç kalmıştı, bir keresinde bayram günü yemek yapılmamıştı" gibi somut gözlemler anlatırsa, beyan vakıaya dönüşür.

V. Her olayın tarihi verilmezse beyan soyut mu sayılır?

182 Hayır, özellikle süreklilik arz eden davranışlarda her olayın tarihini aramak gerekmez. "Soyut" nitelemesinin mekanik biçimde kullanılması, Hukuk Genel Kurulunun bozma sebebi saydığı bir hatadır. Genel Kurul, yaklaşık on yıllık bir evlilikte kadının annesinin damadının kızına vurduğunu bizzat gördüğünü ve şiddetin on yıldır devam ettiğini, babasının da kızında oluşan morlukları gördüğünü anlattığı bir dosyada, bölge adliye mahkemesinin bu beyanları "ne zaman gerçekleştiği belli olmayan, zamanı ve mekanı belirsiz soyut ifadeler" sayarak eşit kusur kabul etmesini doğru bulmamıştır. Genel Kurul'a göre bu anlatımlar bir bütün olarak değerlendirilmeli ve fiziksel şiddetin süreklilik arz ettiği kabul edilmelidir.[7]

183 Genel Kurulun Eylül 2026 tarihli bir kararı da aynı yöndedir. Kadının annesi damadının evlilik boyunca kızına sürekli hakaret ettiğini, tehdit ettiğini, onu eve kapattığını ve aileyle görüştürmediğini; kardeşi ise ablasının evlilik boyunca şiddet ve darp gördüğünü, kendilerini arayıp yardım istediğini, yanlarına geldiğinde yüzünde yara izleri bulunduğunu anlatmıştı. Genel Kurul oybirliğiyle bu tanıkların görgüye dayalı bilgilerinin olduğunu, kayınbiradere karşı bıçakla işlenen yaralama eylemini de gösteren ceza dosyasıyla birlikte değerlendirildiğinde erkeğin eşine

6 Yargıtay 2. HD, 03.10.2024, E. 2023/8943, K. 2024/6875.
7 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147.

süreklilik arz eder şekilde hakaret ettiğinin ve fiziksel şiddet uyguladığının açık olduğunu kabul etmiş ve erkeği ağır kusurlu saymıştır.[8]

Bu kararlardan çıkan denge şudur: Tek bir olaya dayanılıyorsa tanık o olayın 184
yerini, zamanını ve oluşunu anlatmalıdır. Süreklilik arz eden bir davranışa dayanılıyorsa, tanığın davranışın ne zamandan beri sürdüğünü, kendisinin hangi vesilelerle gördüğünü ve sonuçlarını (morluk, yara izi, eşin aileden koparılması gibi) anlatması yeterli olabilir. Önemli olan, beyanın tanığın kendi görgüsüne dayanması ve hâkime olayların gerçekliği konusunda kanaat verecek ayrıntıyı içermesidir.

DİKKAT
Karşı tarafın tanık beyanlarını "soyut" diye nitelemek, her zaman kazandıran bir itiraz değildir. Beyan süreklilik arz eden bir davranışı görgüye dayalı olarak anlatıyor ve bir sonuç gözlemiyle (yara izi, morluk, ağlama hâlinde eve gelme) destekleniyorsa, Hukuk Genel Kurulu bunu soyut saymayabilir. İtirazınızı, beyanın hangi bakımdan somut olmadığını ve neden görgüye dayanmadığını göstererek gerekçelendirin.

VI. Tanığın beyanı nasıl somutlaştırılır?

Tanık duruşmada önce bildiklerini kendi sözleriyle anlatır; hâkim sözünü bitirdik- 185
ten sonra ifade ettiği hususların açıklanması veya tamamlanması amacıyla başka sorular da sorabilir (HMK m. 261/2–3). Taraf ve vekilleri de hâkim aracılığıyla soru sorulmasını isteyebilir. Somutlaştırma için sorulacak temel sorular şunlardır: Olay ne zaman oldu (yıl, ay, bayram, düğün gibi bir hatırlatıcı)? Nerede oldu? Siz neredeydiniz, ne gördünüz, ne duydunuz? Kim ne söyledi, ne yaptı? Olaydan sonra ne oldu, eşler birlikte yaşamaya devam etti mi? Bu soruların cevapları tutanağa geçtiğinde beyan, hem ilk derece mahkemesi hem de kanun yolu incelemesi için somut bir dayanak hâline gelir.

Tanık, tarihleri ve rakamları hatırlamak için yazılarına bakmak zorunda olduğunu 186
söylerse, hâkim derhâl yazılarına bakmasına veya yeniden dinlenmesine karar verebilir; bunun dışında tanık dinlenirken yazılı not kullanamaz (HMK m. 261/2). Bu nedenle tanıkların hazırlıklı gelmesi, olayları kendi hafızalarıyla ve kendi cümleleriyle anlatabilmeleri önemlidir; ezberletilmiş ve birbirinin aynı cümlelerden oluşan beyanlar ise inandırıcılığı zedeler (15. ve 24. Bölümler).

8 Yargıtay HGK, 09.09.2026, E. 2025/454, K. 2026/470.

YARGITAY'IN İLKESİ

Genel, soyut, yer ve zaman içermeyen, sebep ve saiki açıklanmayan tanık beyanları evlilik birliğinin temelinden sarsıldığını kabule elverişli değildir; tanığın kişisel kanaati de vakıa yerine geçmez. Ancak süreklilik arz eden davranışları görgüye dayalı olarak anlatan beyanlar, her olayın tarihi verilmedi diye soyut sayılamaz.[9]

UYGULAMA NOTU

Tanık listesindeki her tanık için iki satırlık bir "olay kartı" hazırlayın: hangi olayı, ne zaman ve nerede gördü; olaydan sonra ne gözlemledi. Tanığa olayları sizin cümlelerinizle değil, kendi hatırladığı biçimde anlatmasını söyleyin. Tanık bir davranışın sürekli olduğunu söyleyecekse, en az bir iki somut örnek ve bunların zamanını hatırlamasına yardımcı olacak hatırlatıcıları (bayram, doğum günü, taşınma) önceden düşünmesini isteyin.

9 Yargıtay HGK, 01.11.2023, E. 2022/771, K. 2023/1039; Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/768, K. 2023/976; Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147; Yargıtay HGK, 09.09.2026, E. 2025/454, K. 2026/470.

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Akrabalık, Husumet ve Tanığa İtiraz

BÖLÜMÜN PLANI

I. Akraba tanığın beyanı güvenilir mi? 97
II. Akraba tanıklara iki taraf için de aynı ölçüt mü uygulanır? 98
III. Hangi durumda tanığın beyanına husumet nedeniyle itibar edilmez? 99
IV. Husumet nasıl ispat edilir? 99
V. Tanığa dinlenirken yakınlığı sorulmalı mı? 100
VI. Tanığın karşı tarafla konuşmamış olması beyanını zayıflatır mı? 101

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Akrabalık veya başka bir yakınlık, tanık beyanını tek başına değerden düşürmez; Hukuk Genel Kurulu, evliliğin mahremiyeti hakkındaki bilgilerin büyük ölçüde ailenin bir parçası sayılan yakın akrabaların bilgisi dâhilinde kaldığını vurgular. Aynı ölçüt iki tarafın akraba tanıklarına eşit biçimde uygulanmalıdır. Buna karşılık tanık ile taraflardan biri arasında somut bir husumet varsa, örneğin aralarında kesinleşmiş bir ceza davası bulunuyorsa, o tanığın beyanı hükme esas alınmayabilir. Husumet, onu ileri süren tarafça iddia ve ispat edilmelidir (HMK m. 255); yalnız "aramız bozuktur" demek yetmez. Husumet bulunsa bile tanığın beyanı başka bir tanıkla veya delille doğrulanıyorsa değerlendirilebilir. Tanık dinlenirken taraflarla akrabalığı veya başka bir yakınlığı ve tanıklığına duyulacak güveni etkileyebilecek bir durumu bulunup bulunmadığı sorulmalıdır (HMK m. 254).

I. Akraba tanığın beyanı güvenilir mi?

Evet, kural olarak güvenilirdir. Akrabalık tanık beyanını kendiliğinden değerden düşürmez. Hukuk Genel Kurulunun yerleşik gerekçesine göre aile kurumunun varlığı ve devamlılığı bakımından çok büyük önem taşıyan mahremiyet, ailenin 187

iç durumu hakkında doğru bilgi edinilmesini engeller; bu nedenle Yargıtay kararlarında yakın akrabalığın veya diğer bir yakınlığın başlı başına tanık beyanını değerden düşürücü bir sebep sayılamayacağına işaret edilmiştir.[1]

188 Genel Kurul bu ilkeyi somut olaylarda da uygular. Yurt dışında yaşayan eşlerin evliliğinde kayınvalide ile kayınbabanın, gelinlerinin güven sarsıcı davranışlarına ilişkin birbirini doğrulayan ve görgüye dayalı beyanlarını, hayatın olağan akışına uygun ve samimi bulmuş; aksine ciddi ve inandırıcı delil bulunmadıkça asıl olanın tanıkların gerçeği söylediklerinin kabulü olduğunu, akrabalığın başlı başına tanık beyanını değerden düşürücü bir sebep sayılamayacağını vurgulamıştır.[2] Aynı kararda bölge adliye mahkemesi, kayınvalide ile kayınbabanın öğrendikleri olayı gelinleriyle paylaşıp ondan açıklama istemediklerini, bu nedenle beyanlarına itibar edilemeyeceğini kabul etmişti. Genel Kurul ise tanıkların kusurlu eşle durumu paylaşmamış veya açıklama istememiş olmalarının beyanlarına itibar edilmemesine gerekçe olamayacağını, bu durumun beyanları değerden düşürücü bir sebep de sayılamayacağını belirtmiştir.[3]

189 Öğretide de akrabaların tanıklığının boşanma davalarının ayırt edici özelliği olduğu, tanıklığın evlilik sınırını aşarak daha geniş bir akrabalık sınırına uzandığı belirtilir. Aynı yazar, özellikle kök aile üyeleri ve yakın akrabalardan oluşan tanıklar için yaşanan olayların konumlarına göre farklı anlamlar taşıyabileceğini, tanık beyanlarının yalan içermese bile taraf olmanın etkisiyle sınırlı bir gerçekliği yansıtabileceğini ve örtük yanlılıklar içerebileceğini vurgular.[4] Yargıtay'ın akraba tanığa güvenen yaklaşımı ile öğretinin bu uyarısı birlikte okunduğunda, hâkimin akraba tanığı dinlerken somut ayrıntı istemesi ve beyanı diğer delillerle karşılaştırması gereği ortaya çıkar.

II. Akraba tanıklara iki taraf için de aynı ölçüt mü uygulanır?

190 Evet. Hâkim bir tarafın akraba tanıklarına itibar edip diğer tarafınkileri yalnız akrabalık nedeniyle dışarıda bırakamaz. Hukuk Genel Kurulu, bölge adliye mahkemesinin kadının anne ve babasının başka bir şehirde yaşadığını vurgulayarak beyanlarına itibar etmemesini, aynı durumun hükme esas aldığı erkeğin anne ve babası için de geçerli olduğunu belirterek silahların eşitliği ilkesi gereği dikkate almamıştır.[5] Bu karar, tanık değerlendirmesinde tutarlılığın bir usul güvencesi olduğunu gösterir: Hangi ölçüt kullanılıyorsa iki tarafın tanıklarına aynı şekilde uygulanmalıdır.

1 Yargıtay HGK, 18.06.2025, E. 2023/947, K. 2025/378; Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147.
2 Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/765, K. 2023/974.
3 Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/765, K. 2023/974.
4 Nuhoğlu, s. 642–643.
5 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147.

III. Hangi durumda tanığın beyanına husumet nedeniyle itibar edilmez?

191 Tanık ile taraflardan biri arasında beyanın tarafsızlığını kuşkuya düşürecek somut bir husumet varsa, o tanığın beyanı hükme esas alınmayabilir. Yargıtay'ın kendi gerekçesiyle onadığı bir kararı bu konuda açıktır:

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
08.12.2025 · E. 2025/3085 · K. 2025/10769

Tanık ile taraf arasında kesinleşmiş ceza davası bulunması husumet göstergesidir; bu tanığın beyanıyla kusur yüklenemez

İlk derece mahkemesi erkeğe, evlenirken daha önce kaç kez evlendiğini sakladığı ve bunun güven sarsıcı hareket niteliğinde olduğu yönünde bir kusur yüklemişti. Bu kusur, kadının babası olan tanığın beyanına dayanıyordu; tanık ile erkek arasında ise kesinleşmiş bir ceza davası vardı. Daire, kararı onarken gerekçesinde şöyle demiştir:

> *...ayrıca yüklenen bu kusurun davacı-karşı davalı kadının babası olan tanık ...'in beyanlarına istinaden yüklendiğinin, ancak tanık ... ile davalı-karşı davacı erkek arasında kesinleşmiş ceza davası olup husumet bulunduğunun, tanık ...'in beyanlarının hükme esas alınamayacağının ve davalı-karşı davacı erkeğe bu tanığın beyanları esas alınarak kusur yüklenemeyeceğinin...*

DEĞERLENDİRME Kararda husumet soyut bir iddiaya değil, kesinleşmiş bir ceza davasına dayanmaktadır. Daire ayrıca evlilik öncesine ait bir davranışın evlilik birliği içindeki kusur olarak yüklenemeyeceğini de belirtmiştir. Erkeğin diğer kusurları kadının diğer tanıklarının beyanlarıyla ve dosyadaki delillerle ispatlandığı için sonuç değişmemiş, karar onanmıştır.

192 Husumet nedeniyle beyanın dışarıda bırakıldığı başka örnekler de vardır. Bölge adliye mahkemesinin Yargıtay'ca onanan bir kararında, bir tanık hakkında usulüne uygun husumet itirazında bulunulduğu, ayrıca başka bir tanığın, bu tanığın kendisine erkeğin yalan tanıklık yapması için para teklif ettiğini söylediğini anlatması nedeniyle bu tanığın beyanlarının hükme esas alınamayacağı kabul edilmiştir.[6] Başka bir onanmış kararda ortak çocuğun annesiyle konuşmadığını ifade etmesi karşısında aralarında husumet bulunduğu, bu nedenle çocuğun beyanına itibar edilemeyeceği değerlendirilmiştir.[7]

IV. Husumet nasıl ispat edilir?

193 Husumet, onu ileri süren tarafça somut olarak iddia ve ispat edilmelidir. Kanun bu yükü açıkça taraflara verir: "Tanığın davada yararı bulunmak gibi tanıklığının

6 Yargıtay 2. HD, 27.02.2024, E. 2022/10089, K. 2024/1260.
7 Yargıtay 2. HD, 06.06.2024, E. 2023/5734, K. 2024/4337.

doğruluğu konusunda kuşkuyu gerektiren sebepler varsa, bunu iki taraftan biri iddia ve ispat edebilir" (HMK m. 255). Kesinleşmiş veya devam eden bir ceza davası, şikâyet dilekçesi, koruma kararı, mal paylaşımı veya miras uyuşmazlığı gibi belgeler husumetin en güçlü delilleridir.

194 Husumetin ispatlanamadığı durumda beyan değerlendirilir. Bölge adliye mahkemesinin Yargıtay'ca onanan bir kararında, babanın tanık olarak dinlenen çocuklarıyla arasında husumet bulunduğunu ileri sürmesine rağmen, aralarında ailevi sorunlar nedeniyle bir kısım anlaşmazlıklar bulunsa da tanık beyanlarını hükümden düşürecek nitelikte bir husumetin dosyaya yansımadığı kabul edilmiştir.[8]

195 Husumet bulunsa bile, tanığın beyanı başka bir tanıkla doğrulanıyorsa değerlendirilebilir. Yargıtay, ziynet eşyalarına ilişkin bir dosyada kadının babası olan tanık ile erkek arasında hakaret nedeniyle bir dava görüldüğünü, bu nedenle aralarında husumet olabileceği kabul edilse bile babanın beyanının diğer tanığın beyanıyla doğrulandığını belirterek beyanı değerlendirmiştir.[9] Aynı kararda erkeğin annesinin ziynetlerin akıbeti konusunda önce bilmediğini söyleyip, tekrar sorulunca farklı bir anlatıma geçmesi ise beyanlarının çelişkili olduğunu gösteren bir unsur sayılmıştır.

> **DİKKAT**
> Karşı tarafın tanığına husumet itirazında bulunacaksanız, itirazı tanık dinlenmeden önce veya dinleme sırasında yapın, tutanağa geçirin ve husumeti gösteren belgeleri (ceza dosyası numarası, şikâyet, koruma kararı) dosyaya sunun. Yalnız istinaf aşamasında ileri sürülen ve hiçbir belgeye dayanmayan "tanık bize düşmandır" itirazı çoğu zaman sonuç vermez.

V. Tanığa dinlenirken yakınlığı sorulmalı mı?

196 Evet. Dinleme sırasında öncelikle tanıktan adı, soyadı, doğum tarihi, mesleği, adresi, taraflarla akrabalığının veya başka bir yakınlığının bulunup bulunmadığı, tanıklığına duyulacak güveni etkileyebilecek bir durumu olup olmadığı sorulur (HMK m. 254). Bu sorulara verilen cevaplar tutanağa geçer ve beyanın değerlendirilmesinde göz önünde tutulur. Tanığın kendisinin, yakınlarının veya işinin davanın sonucundan etkilenip etkilenmeyeceği de bu aşamada ortaya çıkar. Örneğin tarafın işvereni, ortağı veya borçlusu olan bir tanığın davada yararı bulunabilir (HMK m. 255).

197 Tanığın yakınlığı aynı zamanda tanıklıktan çekinme hakkının doğup doğmadığını belirler. Taraflardan birinin altsoyu, üstsoyu, eşi, nişanlısı veya üçüncü dereceye

8 Yargıtay 2. HD, 12.11.2024, E. 2024/1304, K. 2024/8588.
9 Yargıtay 2. HD, 19.03.2024, E. 2023/3846, K. 2024/1911.

kadar kan ya da kayın hısmı olan tanığa hâkim çekinme hakkını önceden hatırlatmalıdır (HMK m. 247/2, 248). Bu konu 8. Bölümde ele alınmıştır.

VI. Tanığın karşı tarafla konuşmamış olması beyanını zayıflatır mı?

198 Hayır. Tanığın, öğrendiği bir olayı kusurlu eşle konuşmamış veya ondan açıklama istememiş olması, beyanının değerini düşürmez. Hukuk Genel Kurulu, evlilik birliğinin temelinden sarsılması nedeniyle boşanmaya karar verilebilmesi için taraflar arasında ortak hayatı temelinden sarsacak derecede bir geçimsizliğin mevcut ve sabit olmasının yeterli olduğunu, tanıkların kusurlu eşle durumu paylaşmamış veya açıklama istememiş olmalarının beyanlarına itibar edilmemesi için gerekçe olamayacağını açıkça belirtmiştir.[10] Aile içi ilişkilerde, özellikle eşlerin akraba olduğu ya da gelinin yurt dışına götürüldüğü durumlarda, yaşanan olayı doğrudan konuşmamanın hayatın olağan akışına uygun olabileceği de aynı kararda vurgulanmıştır.

YARGITAY'IN İLKESİ

Akrabalık veya diğer bir yakınlık başlı başına tanık beyanını değerden düşürmez ve bu ölçüt iki tarafın tanıklarına eşit uygulanır. Tanık ile taraf arasında kesinleşmiş ceza davası gibi somut bir husumet varsa beyan hükme esas alınmayabilir; husumeti ileri süren taraf bunu iddia ve ispat etmelidir.[11]

UYGULAMA NOTU

Kendi tanıklarınızı seçerken her birinin karşı tarafla geçmişte bir davası, şikâyeti veya ciddi bir anlaşmazlığı olup olmadığını öğrenin; varsa aynı olayı bilen başka bir tanığı da listeye ekleyin. Karşı tarafın akraba tanıklarına yalnız akrabalık gerekçesiyle itiraz etmek yerine, beyanlarındaki duyum, soyutluk ve çelişki noktalarını gösterin; husumet varsa bunu belgeyle ortaya koyun.

10 Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/765, K. 2023/974.
11 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147; Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/765, K. 2023/974; Yargıtay 2. HD, 08.12.2025, E. 2025/3085, K. 2025/10769.

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

Çelişkili Beyanlar, Tek Tanık ve Gerekçe

BÖLÜMÜN PLANI

I. İki tarafın tanıkları birbirini tutmazsa hâkim kime inanır? 104
II. Tanık beyanının bir kısmı kabul edilip bir kısmı reddedilebilir mi? 104
III. Aynı tanığın beyanları farklı zamanlarda değişirse ne olur? 105
IV. Tanık beyanı belgeyle çelişirse hangisi esas alınır? 106
V. Tek tanığın beyanı yeterli mi? 106
VI. Birbirini doğrulayan beyanlar neden önemlidir? 107
VII. Gerekçede her tanık beyanı ayrı ayrı yazılmalı mı? 107

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Tanık beyanları çeliştiğinde hâkim, hangi beyanı neden esas aldığını ve hangisini neden esas almadığını gerekçesinde göstermek zorundadır (HMK m. 297/1-c). Tanık beyanı bir bütündür: Hukuk Genel Kurulu, bir bölümü esas alınan tanık beyanının aynı konuya ilişkin devam eden bütün bölümlerinin de hükme esas alınması gerektiğine karar vermiştir. Aynı tanığın farklı zamanlardaki beyanları arasındaki çelişki ve beyanın dosyadaki belgelerle, örneğin kamera görüntüleri veya soruşturma ifadeleriyle uyuşmaması, beyanın değerini düşürür. Tek tanığın beyanı, görgüye dayalı, somut ve inandırıcıysa tek başına yeterli olabilir; soyut tek tanık beyanı ise yetmez. Birbirini doğrulayan, görgüye dayalı ve çelişkisiz beyanlar hükmün en güçlü dayanağıdır. Gerekçe her tanık beyanının tek tek yazılmasını gerektirmez; ama hangi vakıanın hangi delille sabit görüldüğü denetlenebilir biçimde açıklanmalıdır.

I. İki tarafın tanıkları birbirini tutmazsa hâkim kime inanır?

199 Hâkim, beyanlardan hangisinin görgüye dayalı, somut, hayatın olağan akışına uygun ve dosyadaki diğer delillerle uyumlu olduğuna bakar ve vardığı sonucu gerekçesinde açıklar. Kanun hükmün gerekçesinde çekişmeli vakıalar hakkında toplanan delillerin tartışılmasını ve değerlendirilmesini, sabit görülen vakıalarla bunlardan çıkarılan sonucu göstermeyi zorunlu kılar (HMK m. 297/1-c). Hukuki dinlenilme hakkı da mahkemenin açıklamaları dikkate alarak değerlendirmesini ve kararların somut ve açık olarak gerekçelendirilmesini içerir (HMK m. 27/2-c).

200 Bölge adliye mahkemelerinin kaldırma kararlarında bu yükümlülük somut olarak tarif edilir: Mahkeme tarafların bütün iddia ve savunmalarını değerlendirmeli, delilleri tartışmalı, hangi delillere itibar edildiğini, hangi delillere neden itibar edilmediğini, iddia edilen hangi vakıaların ne şekilde sabit görüldüğünü ve hangi beyanlara itibar edildiğini açıklamalı ve tarafların kusur durumunu belirterek yargısal denetime elverişli bir gerekçe yazmalıdır.[1] Yargıtay da gerekçenin bir bölümünde "davacı tanıkları dinlenmiştir" denilip devamında tanık dinlenmediği için davanın reddedildiği, böylece kendi içinde çelişkili hâle gelen bir kararı bozmuştur.[2]

201 Çelişki giderilemiyorsa ve beyanların hiçbiri diğerine üstün tutulamıyorsa, iddiayı ispat yükü altındaki taraf bu yükü yerine getirememiş olur. Bu nedenle çelişkili beyanlar, çoğu zaman o vakıanın kusur olarak yüklenmemesiyle sonuçlanır. Kanun hâkime tanıkları gerektiğinde yüzleştirme imkânı da verir (HMK m. 261/1); çelişkinin bir noktada yoğunlaştığı durumlarda yüzleştirme talep edilebilir (9. Bölüm).

II. Tanık beyanının bir kısmı kabul edilip bir kısmı reddedilebilir mi?

202 Hayır, aynı konuya ilişkin beyanın bir bölümünü alıp devamını bırakmak mümkün değildir. Hukuk Genel Kurulu tanık beyanının bir bütün olduğunu şu kararıyla açıkça ortaya koymuştur:

> **1** **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
> 18.06.2025 · E. 2023/947 · K. 2025/378
>
> **Tanık beyanı bir bütündür; bir bölümü esas alınan beyanın aynı konudaki devamı da esas alınmalıdır**
>
> Bölge adliye mahkemesi, kadının son tartışmada kayınvalidesinin boğazını sıktığını ve eşine tokat attığını, olay sırasında evde bulunan erkeğin anne ve babasının birbirini doğrulayan beyanlarına dayanarak kabul etmiş; erkeğe yüklenen fiziksel

1 Yargıtay 2. HD, 03.06.2024, E. 2023/7350, K. 2024/4133; Yargıtay 2. HD, 28.02.2024, E. 2023/4384, K. 2024/1311.
2 Yargıtay 2. HD, 09.10.2024, E. 2024/7494, K. 2024/7045.

şiddet vakıasını ise tanık beyanlarının yer ve zaman bakımından somutlaştırılmadığı gerekçesiyle kabul etmeyerek Özel Dairenin bozma kararına direnmişti. Aynı olayda orada bulunan kadının babası ise kızıyla birlikte çocukların eşyalarını almaya gittiklerinde kayınvalidenin "siz köpeksiniz" demesi üzerine tartışmanın çıktığını anlatmıştı. Hukuk Genel Kurulu oyçokluğuyla şöyle demiştir:

> *"Tanık beyanlarının bir bütün olduğu ve bir bölümü esas alınan tanık beyanlarının aynı konuya ilişkin devam eden tüm bölümlerinin de hükme esas alınması gerektiğinden, esasen kadına yüklenen kusurlu davranışların süreklilik arzetmediği, kayın validenin -siz köpeksiniz- şeklindeki söylemi üzerine gerçekleştiği anlaşılmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Karar, kadının eylemini inkâr etmez; ama eylemin hangi koşulda ve neye tepki olarak gerçekleştiğini de hesaba katar. Genel Kurul, eşine hakaret eden, fiziksel şiddet uygulayan ve birlik görevlerini yerine getirmeyen erkeği ağır, son tartışmada tokat atan ve kayınvalidesinin boğazını sıkan kadını az kusurlu saymış ve kadın yararına tazminata hükmedilmesi gerektiğine karar vermiştir. Görüşmelerde bölge adliye mahkemesinin direnme kararının onanması gerektiği görüşü ileri sürülmüş, ancak çoğunlukça benimsenmemiştir.

203 Genel Kurul daha önceki bir kararında da aynı ilkeyi vurgulamıştır: Kadının anne ve babasının beyanlarıyla erkeğe fiziksel şiddet kusuru yüklendiğine göre, bu anlatımlar bir bütün olarak değerlendirilerek şiddetin sürekli olduğu da kabul edilmelidir; bir bölümü esas alınan tanık beyanlarının, aynı konuya ilişkin devam eden bölümlerinin hatalı gerekçeyle hükme esas alınamayacağının kabul edilmesi doğru değildir.[3]

III. Aynı tanığın beyanları farklı zamanlarda değişirse ne olur?

204 Aynı tanığın beyanları arasındaki önemli çelişki, beyanın inandırıcılığını zedeler. Hukuk Genel Kurulu, iki kez dinlenen bir çocuk bakıcısının ilk beyanında evde belirli yıllar arasında yatılı çalıştığını, ikinci beyanında ise altı aylık sürelerle çalıştığını ve en son geldiğinde davacının evden ayrılmış olduğunu söylediğini tespit etmiş; evde çalıştığı tarihler konusunda dahi çelişki yaratan tanığın beyanının hükme esas alınarak kadına kusur yüklenmesini doğru bulmamıştır.[4] Başka bir kararda Genel Kurul, erkeğin babasının talimatla dinlendiğinde olayı oğlunun telefonla anlatmasıyla öğrendiğini, ilk derece mahkemesinde yeniden dinlendiğinde ise gelininin itirafıyla öğrendiğini söylediğine dikkat çekmiştir.[5]

205 Yargıtay da ziynet eşyalarına ilişkin bir dosyada erkeğin annesinin önce oğlunun kumar oynadığını, düğünde takılan ziynetlere ne olduğunu bilmediğini, kız evinin

3 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147.
4 Yargıtay HGK, 17.12.2025, E. 2025/33, K. 2025/839.
5 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147.

yemiş olabileceğini söylediğini, mahkemece tekrar sorulduğunda ise ziynetlerin babasına ait kasada bulunduğunu söyleyerek beyanları arasında çelişkiye düştüğünü belirtmiştir.[6]

206 Bununla birlikte her farklılık çelişki sayılmaz. Yıllar önce yaşanan bir olayı anlatan tanığın küçük ayrıntılarda yanılması olağandır; öğretide de hafızanın olayları yeniden kurguladığı ve tanık anlatılarının bu nedenle özenle değerlendirilmesi gerektiği vurgulanır.[7] Önemli olan, çelişkinin olayın özüne, tanığın olayı nasıl öğrendiğine veya olay yerinde bulunup bulunmadığına ilişkin olup olmadığıdır.

IV. Tanık beyanı belgeyle çelişirse hangisi esas alınır?

207 Tanık beyanı, olayın nasıl geçtiğini objektif olarak gösteren bir belgeyle çelişiyorsa beyana itibar edilmez. Bölge adliye mahkemesinin Yargıtay'ca onanan bir kararında, bir tanığın olay sırasında orada bulunduğunu anlatmasına rağmen ceza mahkemesinin gerekçeli kararında betimlenen kamera görüntülerinden olay esnasında tarafların yanında üçüncü bir kişinin bulunmadığının anlaşıldığı, bu nedenle tanığın anlatımına itibar edilmemesinin yerinde olduğu kabul edilmiştir.[8]

208 Yargıtay, erkeğe yüklenen bir vakıaya ilişkin tanık beyanının dosyadaki diğer tanıkların ve tarafların beyanlarıyla uyumlu olmadığını, ayrıca Cumhuriyet başsavcılığının soruşturma dosyasında toplanan deliller ve alınan ifadelerle desteklenmediğini belirterek, tek başına bu tanık beyanına dayanılarak erkeğe kusur yüklenemeyeceğine karar vermiştir.[9] Ceza dosyaları, kolluk tutanakları ve soruşturma ifadeleri bu nedenle tanık beyanlarının doğrulanmasında veya çürütülmesinde önemli bir rol oynar (16. Bölüm).

V. Tek tanığın beyanı yeterli mi?

209 Evet, görgüye dayalı, somut ve inandırıcıysa tek bir tanığın beyanı da yeterli olabilir. Kanun tanık sayısı için bir alt sınır koymaz ve Yargıtay da vakıanın tek tanıkla ispatını kabul eder. Hukuk Genel Kurulu, dava dilekçesinde dayanılan ve usulüne uygun gösterilen tek bir tanığın, yani davacının yeğeninin beyanıyla erkeğin sadakat yükümlülüğüne aykırı davrandığının kabul edilmesi gerektiğine karar vermiştir.[10] Erkeğin sadakatsizliğinin kayınbabasının beyanıyla sabit görüldüğü Genel Kurul kararında da vakıa tek tanığa dayanmaktadır.[11]

6 Yargıtay 2. HD, 19.03.2024, E. 2023/3846, K. 2024/1911.
7 Nuhoğlu, s. 635.
8 Yargıtay 2. HD, 07.11.2024, E. 2024/741, K. 2024/8431.
9 Yargıtay 2. HD, 06.11.2024, E. 2024/652, K. 2024/8400.
10 Yargıtay HGK, 02.07.2025, E. 2023/1143, K. 2025/416.
11 Yargıtay HGK, 24.09.2025, E. 2024/130, K. 2025/556.

Ancak tek tanığın beyanı soyutsa veya görgüye dayanmıyorsa, onu destekleyecek başka bir delil yoksa vakıa ispatlanmış sayılmaz. Bölge adliye mahkemesinin, davacının tek bir tanık bildirdiğini, bu tanığın beyanının soyut olup dava dilekçesindeki vakıaları ispatlar nitelikte olmadığını ve başka bir delil bulunmadığını belirterek davanın reddini isabetli bulduğu bir karar Yargıtay'ca onanmıştır.[12] Tek tanığa dayanan tarafın riski açıktır: O tanık dinlenemezse, çekinirse veya beyanı zayıf kalırsa vakıa ispatsız kalır. 210

VI. Birbirini doğrulayan beyanlar neden önemlidir?

Çünkü farklı kişilerin aynı olayı birbirinden bağımsız olarak benzer biçimde anlatması, beyanların gerçeği yansıttığına dair güçlü bir göstergedir. Hukuk Genel Kurulu, kayınvalide ile kayınbabanın "birbirini doğrular, görgüye dayalı ve benzer" beyanlarını ve bu beyanların dava dilekçesindeki anlatımla birebir uyumlu olmasını hükme esas almıştır.[13] İlk derece mahkemesinin Yargıtay'ca onanan bir kararında da olayları bilen, duyuma değil görgüye dayalı bilgisi olan, çelişki içermeyen ve dosyadaki diğer delillerle birlikte değerlendirildiğinde birbirini doğrulayan tanık beyanlarının hükme esas alınabileceği belirtilmiştir.[14] 211

Birbirini doğrulamak ile aynı cümleleri tekrar etmek ise farklıdır. Kanaatimizce kelimesi kelimesine aynı ifadeleri kullanan, aynı ayrıntıları aynı sırayla anlatan beyanlar, tanıkların önceden yönlendirildiği kuşkusunu doğurabilir; her tanığın olayı kendi konumundan, kendi gördükleri ve duyduklarıyla anlatması daha inandırıcıdır. 212

VII. Gerekçede her tanık beyanı ayrı ayrı yazılmalı mı?

Hayır, ama hangi vakıanın hangi delille sabit görüldüğü açıkça gösterilmelidir. Bölge adliye mahkemesinin Yargıtay'ca onanan bir kararında, HMK m. 297'de gerekçeli kararda hangi hususların bulunması gerektiğinin belli olduğu, mahkemelerin tanık beyanlarını tek tek yazmalarının gerekmediği belirtilmiştir.[15] Bu, gerekçenin yüzeysel olabileceği anlamına gelmez: Kararda tarafların hangi kusurlu davranışlarının sabit görüldüğü, bunların hangi delillere dayandığı ve karşı tarafın itiraz ettiği beyanlara neden itibar edilmediği anlaşılmalıdır. Aksi hâlde karar yargısal denetime elverişli olmaz ve bölge adliye mahkemesince kaldırılabilir.[16] 213

12 Yargıtay 2. HD, 20.11.2024, E. 2024/1425, K. 2024/8858.
13 Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/765, K. 2023/974.
14 Yargıtay 2. HD, 26.09.2024, E. 2023/8923, K. 2024/6519.
15 Yargıtay 2. HD, 07.06.2023, E. 2023/385, K. 2023/3072.
16 Yargıtay 2. HD, 03.06.2024, E. 2023/7350, K. 2024/4133.

YARGITAY'IN İLKESİ

Tanık beyanı bir bütündür; bir bölümü esas alınan beyanın aynı konuya ilişkin devamı da esas alınmalıdır. Çelişkili beyanlar arasında tercih yapan hâkim, gerekçesini somut olarak göstermelidir. Belgelerle ve diğer delillerle desteklenmeyen tek tanık beyanıyla kusur yüklenemez; görgüye dayalı ve inandırıcı tek tanık beyanı ise yeterli olabilir.[17]

UYGULAMA NOTU

Karşı tarafın tanıklarının beyanlarına karşı diyeceklerinizi yazarken üç sütunlu bir tablo kullanın: Tanığın söylediği, bunun neden güvenilmez olduğu (duyum, soyutluk, çelişki, belgeyle uyumsuzluk), dosyadaki karşı delil. Kendi tanıklarınızın beyanlarında ise olayın tamamının, özellikle tepki ve kışkırtma unsurlarının tutanağa geçmesine dikkat edin; Hukuk Genel Kurulu, beyanın devam eden bölümlerinin de değerlendirilmesini zorunlu saymaktadır.

17 Yargıtay HGK, 18.06.2025, E. 2023/947, K. 2025/378; Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147; Yargıtay 2. HD, 06.11.2024, E. 2024/652, K. 2024/8400; Yargıtay HGK, 02.07.2025, E. 2023/1143, K. 2025/416.

ON ALTINCI BÖLÜM

Başka Dosyalardaki Beyanlar ve Sosyal İnceleme Raporu

BÖLÜMÜN PLANI

I. Başka bir davada dinlenen tanığın beyanı bu davada kullanılabilir mi? 110
II. Önceki boşanma davasındaki olaylar yeni davada ileri sürülebilir mi? 110
III. Ceza mahkemesi kararı tanık beyanıyla nasıl birleşir? 111
IV. Ceza dosyasındaki deliller tanık beyanını çürütebilir mi? 112
V. Sosyal inceleme raporundaki beyanlar tanık beyanı yerine geçer mi? 113
VI. Noterde düzenlenen yazılı tanık beyanı delil olur mu? 113

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Tanıkların başka bir davada verdiği beyanlar, o dosyaya delil olarak dayanılmışsa bu davada da değerlendirilebilir; Yargıtay, eşler arasında önceki reddedilmiş boşanma davasında ve eldeki davada dinlenen tanıkların beyanlarını birlikte değerlendirerek zinanın sabit olduğuna karar vermiştir. Kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı ve ceza dosyasındaki tespitler, tanık beyanlarıyla birlikte kusur belirlemesinin en güçlü dayanakları arasındadır; Hukuk Genel Kurulu, ceza dosyasında haksız tahrik kabul edilen hakareti boşanma davasındaki görgü tanıklarının anlatımıyla birlikte değerlendirmiştir. Ceza dosyasındaki kamera görüntüleri veya soruşturma ifadeleri tanık beyanını doğrulayabileceği gibi çürütebilir de. Buna karşılık sosyal inceleme raporunda üçüncü kişilerin ve çocuğun uzmana yaptığı açıklamalar tanık beyanı değildir ve kusur belirlemesine esas alınamaz; tarafın kendi açıklaması ise aleyhine değerlendirilebilir. Önceki davadan feragat ve barışma, önceki olayların affedildiği sonucunu doğurabilir.

I. Başka bir davada dinlenen tanığın beyanı bu davada kullanılabilir mi?

214 Evet, o dosyaya delil olarak dayanılmışsa ve beyanlar eldeki davanın delilleriyle birlikte değerlendirilirse kullanılabilir. Yargıtay'ın bu konudaki kararı açıktır:

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
08.10.2025 · E. 2025/1397 · K. 2025/8448

Delil olarak dayanılan önceki boşanma dosyasındaki tanık beyanları eldeki davadaki beyanlarla birlikte değerlendirilir

Eşler arasında daha önce erkeğin açtığı bir boşanma davası reddedilmiş ve kesinleşmişti. Kadın, daha sonra zina sebebine dayanarak açtığı davada bu önceki dosyaya delil olarak dayandı. İlk derece mahkemesi zinaya dayalı talebi reddetmiş, bölge adliye mahkemesi de istinaf başvurusunu esastan reddetmişti. Daire şöyle demiştir:

> *Davacı kadın dava dilekçesinde söz konusu dosyaya delil olarak dayanmıştır. Eldeki dava dosyası ile önceki dava dosyasında dinlenen tanık beyanlarından, erkeğin evlilik birliği içinde başka bir kadınla birlikte yaşadığı sabittir.*

DEĞERLENDİRME

DEĞERLENDİRME Karar, önceki dosyanın bir delil kaynağı olarak kullanılabileceğini, ama bunun için dava dilekçesinde o dosyaya açıkça dayanılması gerektiğini gösterir. Daire, iki dosyadaki tanık beyanlarını birlikte değerlendirmiş ve kadının zina hukuki sebebine dayalı asli talebinin kabulü gerektiğine karar vermiştir. Önceki dava eşler arasında görüldüğü için iki taraf da o dosyadaki tanıklara karşı açıklama ve soru hakkını kullanabilmiştir.

215 Başka bir davadaki beyanın kullanılmasında hukuki dinlenilme hakkı göz önünde tutulmalıdır. Tanık önceki dosyada eşlerin ikisinin de taraf olduğu bir davada, onların huzurunda ve soru sorma imkânı tanınarak dinlenmişse, beyanın bu davada değerlendirilmesi taraflar bakımından bir sakınca doğurmaz. Kanaatimizce eşlerden birinin taraf olmadığı bir dosyadaki beyanlar ise ancak destekleyici bir delil olarak değerlendirilmeli; çekişmeli olayın ispatı için gerekiyorsa tanık bu davada yeniden dinlenmelidir. Tanıklar kural olarak davaya bakan mahkemede dinlenir (HMK m. 259/1).

II. Önceki boşanma davasındaki olaylar yeni davada ileri sürülebilir mi?

216 Önceki davadan sonra eşler barışıp birlikte yaşamaya devam etmişse, önceki dönemin olayları affedilmiş veya en azından hoşgörüyle karşılanmış sayılabilir. Hukuk Genel Kurulu, eşlerin yedi yıl önce açılan bir boşanma davası nedeniyle barışarak evlilik birliğine devam ettiklerini, tanığın anlattığı kusurlu davranışların bu davadan önce mi sonra mı gerçekleştiğinin belirtilmediğini vurgulayarak tanık

beyanlarını kusur belirlemesinde yeterli görmemiştir.[1] Bölge adliye mahkemesinin Yargıtay'ca onanan bir kararında da kadının önceki davasından feragat ettiği ve kararın kesinleştiği, bu nedenle önceki döneme ait vakıalar yönünden erkeği affetmiş, en azından hoşgörmüş sayılacağı, ancak sonraki döneme ilişkin ispatlanan hususların kusur olarak yüklenebileceği kabul edilmiştir.[2]

Önceki davada af olgusuna ilişkin kesinleşmiş bir tespit varsa, bu tespit sonraki davayı da etkiler. Yargıtay, önceki boşanma davasında erkeğin "barıştık" demesine rağmen kadının bunu kabul etmediği, fotoğraf dışında delil bulunmadığı için af olgusunun gerçekleşmediğinin kabul edildiği ve kararın kesinleştiği bir dosyada, aynı dönem ve aynı vakıa yönünden sonraki davada af olgusunun gerçekleştiğinin kabul edilmesini doğru bulmamıştır.[3] Af ve hoşgörünün tanıkla ispatı 17. Bölümde ayrıca ele alınmıştır. 217

III. Ceza mahkemesi kararı tanık beyanıyla nasıl birleşir?

Kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı ve ceza dosyasındaki tespitler, boşanma davasındaki tanık beyanlarıyla birlikte değerlendirildiğinde kusur belirlemesinin en güçlü dayanaklarından biri olur. Yargıtay'a göre tanık delili takdiri delil olmakla birlikte, kadının vakıa olarak dayandığı şiddetin ceza mahkemesi kararıyla sabit olması kesin delil niteliğindedir.[4] Hukuk Genel Kurulunun bu konudaki kararı, ceza dosyasının iki taraf için de sonuç doğurabildiğini gösterir: 218

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
16.04.2025 · E. 2023/705 · K. 2025/239

Ceza dosyasında haksız tahrik sayılan hakaret, aynı olayı gören tanıkların anlatımıyla birlikte kusur olarak değerlendirilir

Erkek, eşinin kendisine hakaret ettiğini ileri sürerek boşanma davası açmıştı. Son olayda erkek eşini darp ettiği için ceza mahkemesince cezalandırılmış, ancak kadının olay sırasında eşine söylediği sözler haksız tahrik sayılarak cezasında indirim yapılmıştı. İlk derece mahkemesi erkeği tam kusurlu bulmuş, Özel Dairenin bozma kararına karşı kadının sözlerinin tepki niteliğinde olduğunu belirterek direnmişti. Hukuk Genel Kurulu oybirliğiyle şöyle demiştir:

> *"...ne var ki olay anında kadının eşine karşı sarf ettiği "sen aşağılık adamsın, şerefsizsin" şeklindeki sözlerinin sanık bakımından tahrik olarak kabul edilerek cezasında indirim yapıldığı, eldeki davada tanık olarak dinlenen ... ve ...'ün aynı tarihli olay hakkında bizzat görgüye dayalı anlatımlarına göre de kadının eşine*

1 Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/768, K. 2023/976.
2 Yargıtay 2. HD, 17.09.2024, E. 2023/6713, K. 2024/5895.
3 Yargıtay 2. HD, 17.09.2025, E. 2025/509, K. 2025/7409.
4 Yargıtay 2. HD, 09.10.2024, E. 2024/7494, K. 2024/7045.

karşı "şerefsiz, adam mı, insan mı" şeklinde hakaret ettiği ve sinkaflı konuştuğu anlaşılmaktadır.

DEĞERLENDİRME Genel Kurul, ceza dosyasındaki tespit ile boşanma davasındaki görgü tanıklarının anlatımlarını birbirini doğrulayan iki delil olarak ele almıştır. Kadının sözleri tepki niteliğini aşar boyutta görülmüş, erkek ağır, kadın az kusurlu sayılmıştır. Henüz bir yaşında olmayan ortak bebeğin yanında gerçekleşen son olay da dikkate alınarak kadının itirazının boşanmaya engel olmadığı, evlilik birliğinin devamında korunmaya değer bir yarar kalmadığı sonucuna varılmıştır.

219 Ceza dosyası boşanma davasında yalnız mahkûmiyet kararıyla değil, içindeki belgelerle de önem taşır. Hukuk Genel Kurulu, kadın ile erkeğin karşılıklı yaralanmalarının yanında erkeğin kayınbiraderini bıçakla hayati tehlike geçirecek şekilde yaraladığını gösteren ceza dosyasını, kadının yakınlarının görgüye dayalı beyanlarıyla birlikte değerlendirerek erkeğin ağır kusurlu olduğuna karar vermiştir.[5] Başka bir Genel Kurul kararında kadının sadakatsizliği, kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararından anlaşılan olaylarla sabit görülmüştür.[6]

IV. Ceza dosyasındaki deliller tanık beyanını çürütebilir mi?

220 Evet. Ceza dosyasındaki objektif deliller, tanığın olay yerinde bulunmadığını veya olayı farklı anlattığını gösterebilir. Bölge adliye mahkemesinin Yargıtay'ca onanan bir kararında, ceza mahkemesinin gerekçeli kararında betimlenen kamera görüntülerine göre olay sırasında tarafların yanında üçüncü bir kişinin bulunmadığı anlaşıldığından, olayı gördüğünü anlatan tanığın beyanına itibar edilmemiştir.[7] Yargıtay da bir tanığın beyanının Cumhuriyet başsavcılığının soruşturma dosyasında toplanan deliller ve alınan ifadelerle desteklenmediğini, diğer tanıkların ve tarafların beyanlarıyla da uyumlu olmadığını belirterek bu beyana dayanılarak kusur yüklenemeyeceğine karar vermiştir.[8]

221 Bu nedenle boşanma davasında eşler arasında görülen veya görülmüş ceza dosyalarına delil olarak dayanmak, hem kendi tanık beyanlarını desteklemek hem de karşı tarafın tanıklarını denetlemek için önemlidir. Tanığın soruşturma aşamasında kolluğa veya savcılığa verdiği ifade ile boşanma davasındaki beyanı arasında fark varsa, bu fark beyanların değerlendirilmesinde göz önünde tutulur.

5 Yargıtay HGK, 09.09.2026, E. 2025/454, K. 2026/470.
6 Yargıtay HGK, 24.09.2025, E. 2024/130, K. 2025/556.
7 Yargıtay 2. HD, 07.11.2024, E. 2024/741, K. 2024/8431.
8 Yargıtay 2. HD, 06.11.2024, E. 2024/652, K. 2024/8400.

DİKKAT
Ceza dosyasına boşanma davasının dilekçelerinde açıkça delil olarak dayanın ve dosyanın esas numarasını yazın. Dayanılmayan bir ceza dosyasının mahkemece kendiliğinden getirtilip hükme esas alınması, taraflarca getirilme ilkesi bakımından tartışma yaratır; öğretide aktarılan bir Yargıtay kararında, tarafların bildirmediği bir ceza dosyasına dayanılarak verilen boşanma kararı bu nedenle bozulmuştur.[9]

V. Sosyal inceleme raporundaki beyanlar tanık beyanı yerine geçer mi?

222 Hayır. Velayet ve kişisel ilişki düzenlemesi için hazırlanan sosyal inceleme raporlarında uzmanın görüştüğü kişilerin açıklamaları tanık beyanı değildir ve kusur belirlemesine esas alınamaz. Yargıtay, ortak çocuğun velayet düzenlemesi kapsamında alınan sosyal inceleme raporunda uzman tarafından yapılan görüşmelerde dinlenen kişilerin beyanlarının boşanma davasına ilişkin kusur belirlemesine esas alınamayacağını[10]; bir vakıaya ilişkin tek beyan ortak çocuğun sosyal inceleme raporundaki beyanı olduğunda, bu beyana dayanılarak kusur yüklenemeyeceğini[11] açıkça belirtmiştir.

223 Tarafın kendisinin sosyal inceleme sırasında yaptığı açıklama ise farklı değerlendirilir. Bu açıklama tanık beyanı değil, taraf beyanıdır; tarafın aleyhine olan kısmı diğer delillerle birlikte dikkate alınabilir. Yargıtay, tanık beyanı ve konutta çekilmiş bir fotoğrafla birlikte kadının sosyal inceleme raporundaki kendi beyanlarından kadının dava dışı bir erkekle zaman zaman aynı evde kaldığını ve zina olgusunun ispatlandığını kabul etmiştir.[12] Benzer şekilde Hukuk Genel Kurulunun incelediği bir dosyada bölge adliye mahkemesi, kadının Cumhuriyet başsavcılığına verdiği şikâyet dilekçesindeki kendi açıklamalarını da sadakatsizlik vakıasının değerlendirilmesinde dikkate almıştı.[13]

VI. Noterde düzenlenen yazılı tanık beyanı delil olur mu?

224 Hayır, yazılı beyan tanık beyanı yerine geçmez. Kanunda tanık mahkemede, hâkimin huzurunda, kimliği ve yakınlığı sorulup gerektiğinde yemin ettirilerek sözlü olarak dinlenir; tanık bildiğini sözlü olarak açıklar ve sözü kesilmeden dinlenir (HMK m. 254, 258, 261). Kanunun tanığın yazılı cevabına imkân verdiği tek durum, hâkimin gerekli gördüğü hâllerde tanığa soru kâğıdı göndermesidir; bu durumda

9 Yargıtay 2. HD, 13.03.2012, E. 2011/8077, K. 2012/5679 (aktaran Çelik, s. 108, dn. 499).
10 Yargıtay 2. HD, 21.10.2025, E. 2024/7219, K. 2025/9055.
11 Yargıtay 2. HD, 15.06.2026, E. 2026/489, K. 2026/6612.
12 Yargıtay 2. HD, 03.02.2026, E. 2025/2553, K. 2026/1002.
13 Yargıtay HGK, 24.09.2025, E. 2024/130, K. 2025/556.

da yazılı cevabın hükme yeterli olup olmadığını hâkim takdir eder ve gerekirse tanığı dinlemek üzere davet eder (HMK m. 246). Kanaatimizce noterde veya başka bir yerde tarafın hazırladığı ve tanığın imzaladığı bir beyan yazısı, karşı tarafın soru sorma imkânını ortadan kaldırdığı ve yalan tanıklık güvencesinden yoksun olduğu için tanık beyanı niteliği taşımaz; en fazla tanığın mahkemede dinlenmesi gerektiğini gösteren bir belge olarak işlev görebilir. Soru kâğıdı usulü 10. Bölümde ele alınmıştır.

YARGITAY'IN İLKESİ

Delil olarak dayanılan önceki dosyadaki tanık beyanları eldeki davadaki beyanlarla birlikte değerlendirilebilir. Kesinleşmiş ceza kararı ve ceza dosyasındaki tespitler tanık beyanlarını doğrular veya çürütür. Sosyal inceleme raporunda üçüncü kişilerin ve çocuğun uzmana yaptığı açıklamalar kusur belirlemesine esas alınamaz.[14]

UYGULAMA NOTU

Dava dilekçesinin deliller bölümünde eşler arasındaki bütün dosyaları (önceki boşanma, nafaka, koruma kararı, ceza ve soruşturma dosyaları) esas numaralarıyla sayın. Önceki dosyada önemli bir tanık dinlenmişse, o tanığı bu davada da tanık listesine yazın; böylece hem önceki beyan hem de yeni beyan birlikte değerlendirilir ve karşı tarafın "bu davada dinlenmedi" itirazının önüne geçilir.

14 Yargıtay 2. HD, 08.10.2025, E. 2025/1397, K. 2025/8448; Yargıtay HGK, 16.04.2025, E. 2023/705, K. 2025/239; Yargıtay 2. HD, 07.11.2024, E. 2024/741, K. 2024/8431; Yargıtay 2. HD, 21.10.2025, E. 2024/7219, K. 2025/9055.

BEŞİNCİ KISIM

KONULARA GÖRE TANIK BEYANI

17. Kusurun Tanıkla İspatı 117

18. Özel Boşanma Sebeplerinde Tanık 123

19. Tazminat ve Nafakada Tanık Beyanı 129

20. Velayet ve Kişisel İlişkide Tanık Beyanı 135

21. Ziynet, Eşya ve Mal Rejiminde Tanık 141

"Af olgusu ise; kayıtsız şartsız bir irade beyanı, eğer yoksa en azından affı gösterir nitelikte tutum ve davranış ile ispatlanmış olması gerekmektedir."

Yargıtay HGK, 24.09.2025, E. 2024/213, K. 2025/557

ON YEDİNCİ BÖLÜM

Kusurun Tanıkla İspatı

BÖLÜMÜN PLANI

I. Kusur nasıl belirlenir? 117
II. Tanık beyanında hangi olaylar kusur olarak dikkate alınır? 118
III. Olaydan sonra birlikte yaşamaya devam etmek af sayılır mı? 119
IV. Karşı tarafın davranışına tepki kusur sayılır mı? 120
V. Süreklilik arz eden davranış nasıl ispatlanır? 121
VI. Kusur belirlemesinde tanığa sorulacak sorular nelerdir? 121

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Boşanma davasında kusur belirlemesi büyük ölçüde tanık beyanlarına dayanır. Hâkim önce tanıklarla ve diğer delillerle ispatlanan kusurlu davranışları tek tek tespit eder, sonra bunları karşılaştırarak eşleri "kusursuz, az kusurlu, eşit kusurlu, ağır kusurlu veya tam kusurlu" olarak nitelendirir. Tanığın anlattığı olaydan sonra eşler evlilik birliğini sürdürmüşse, o olay affedilmiş veya hoşgörüyle karşılanmış sayılabilir; ancak Hukuk Genel Kurulu affın kayıtsız şartsız bir irade beyanı veya en azından affı gösteren tutum ve davranışla ispatlanmasını arar ve zorunluluk nedeniyle eve dönmeyi af saymaz. Karşı tarafın kusurlu davranışına tepki olarak ortaya çıkan davranış kusur sayılmayabilir; ancak tepkiyi aşan hakaret kusurdur. Evlilikten önceki ve dava açıldıktan sonraki olaylar kusur belirlemesine girmez. Tanık hazırlığında olayların tarihi, sırası ve olaydan sonra eşlerin birlikte yaşayıp yaşamadığı bu nedenle belirleyicidir.

I. Kusur nasıl belirlenir?

Hâkim önce ispatlanan kusurlu davranışları tek tek belirler, ardından bunları karşılaştırarak eşlerin kusur derecesini tespit eder. Hukuk Genel Kurulu, denetime uygun bir kararda tarafların gerçekleşen kusurlu davranışları belirtildikten sonra 225

eşlerin kusur durumlarının "kusursuz, az kusurlu, eşit kusurlu, ağır kusurlu veya tam kusurlu eş" şeklinde belirlenmesi gerektiğini vurgular. Genel Kurul aynı kararda Yargıtay'ın 03.07.1978 tarihli ve 5/6 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararıyla kimin daha fazla kusurlu olduğunu tayin hususunda önceden bir ölçü konulamayacağını kabul ettiğini, her boşanma davasında kusur durumunun kendine özgü ve o evliliğe münhasır olduğunu hatırlatır.[1]

226 Kusur derecesinin sonuçları tanık beyanının önemini gösterir:

Kusur durumu	Boşanma	Maddi ve manevi tazminat (TMK m. 174)	Yoksulluk nafakası (TMK m. 175)
Kusursuz veya az kusurlu	Davayı açabilir; davalıysa, daha ağır kusurlu davacının davasına itiraz hakkı vardır (TMK m. 166/2)	İsteyebilir	İsteyebilir (yoksulluğa düşecekse)
Eşit kusurlu	Davayı açabilir	İsteyemez	İsteyebilir (yoksulluğa düşecekse)
Ağır kusurlu	Davayı açabilir; ancak az kusurlu davalı itiraz eder ve itiraz hakkın kötüye kullanılması niteliğinde değilse dava reddedilir	İsteyemez	İsteyemez
Tam kusurlu	Dava açamaz	İsteyemez	İsteyemez

227 Hukuk Genel Kurulu, kanun koyucunun eşit kusurlu eşlere boşanma sebebiyle ekonomik durumda meydana gelecek azalmaları tamamlama borcu yüklemediğini, eşit kusurlu kadının tazminat taleplerinin reddedilmesi gerektiğini; yoksulluk nafakası için ise en azından eşit kusurlu olma şartının arandığını, ağır veya tam kusurlu eş yararına yoksulluk nafakasına karar verilemeyeceğini belirtmiştir.[2] Tam kusurlu eşin dava açamayacağı ise Yargıtay'ın yerleşik yorumudur; Genel Kurul bu yorumu, tam kusurlu eşin boşanma davası açmasının tek taraflı iradeyle sistemimize aykırı bir boşanma olgusu yaratacağı gerekçesine dayandırır.[3] Bu tabloda tek bir tanık beyanının kabul veya reddi, eşin bir sütundan diğerine geçmesine yol açabilir.

II. Tanık beyanında hangi olaylar kusur olarak dikkate alınır?

228 Dilekçelerde dayanılan, dava tarihinden önce ve evlilik birliği içinde yaşanan, affedilmemiş veya hoşgörüyle karşılanmamış olaylar kusur olarak dikkate alınır. Bu dört şartın her biri tanık beyanıyla birlikte değerlendirilir:

1 Yargıtay HGK, 10.09.2025, E. 2024/129, K. 2025/499.
2 Yargıtay HGK, 24.09.2025, E. 2024/130, K. 2025/556.
3 Yargıtay HGK, 24.09.2025, E. 2024/130, K. 2025/556.

Şart	Tanık beyanında aranacak bilgi	Bölüm
Dilekçede dayanılmış olmak	Olayın dilekçede anlatılan vakıayla ilgisi	6
Dava tarihinden önce yaşanmış olmak	Olayın tarihi veya en azından dava ile sırası	6
Evlilik birliği içinde yaşanmış olmak	Olayın evlilikten önce mi sonra mı olduğu	17
Affedilmemiş olmak	Olaydan sonra eşlerin birlikte yaşayıp yaşamadığı	17

Yargıtay, erkeğin evlenirken daha önce kaç kez evlendiğini saklaması vakıasının evlilik öncesine ait bir eylem olduğunu, bu nedenle erkeğe kusur olarak yüklenemeyeceğini belirtmiştir.[4] Dava tarihinden sonra yaşanan olaylar da o davada kusur olarak yüklenemez (6. Bölüm). 229

III. Olaydan sonra birlikte yaşamaya devam etmek af sayılır mı?

Olaydan sonra eşlerin evlilik birliğini sürdürmesi, o olayın affedildiği veya en azından hoşgörüyle karşılandığı sonucunu doğurabilir. Yargıtay, erkeğe yüklenen bir vakıanın tanık beyanlarına göre 2014-2015 yıllarına ait olduğunu ve sonrasında evlilik birliğinin devam ettiğini, bu hâliyle kadının erkeği affettiğinin veya en azından hoşgörüyle karşıladığının kabulü gerektiğini belirterek bu vakıanın kusur olarak yüklenemeyeceğini kabul etmiştir.[5] Başka bir kararda da tanık beyanlarında anlatılan vakıalardan sonra evlilik birliğinin devam ettiği, bu nedenle yaşananların hoşgörüyle karşılandığının kabulü gerektiği vurgulanmıştır.[6] 230

Bununla birlikte her bir araya gelme af değildir. Hukuk Genel Kurulu, affın koşullarını ve tanık beyanının bu konudaki rolünü şu kararında açıklamıştır: 231

1 YARGITAY HUKUK GENEL KURULU
24.09.2025 · E. 2024/213 · K. 2025/557

Zorunluluk nedeniyle ortak eve dönmek af sayılmaz; af, affı gösteren tutum ve davranışla ispatlanmalıdır

Kadın, eşinin güven sarsıcı davranışları nedeniyle ortak evden ayrılmış ve ailesinin yanına gitmişti. Erkeğin annesine kanser teşhisi konulup çocuğa bakamayacak duruma gelince kadın, akrabaların araya girmesiyle ortak eve döndü; bir ay sonra çocuğunu alarak kiraladığı başka bir eve taşındı. Erkeğin babası tanık olarak gelinin dönüşünün o dönemde çocuğa bakabilecek durumlarının olmamasından kaynaklandığını anlatmıştı. Bir başka tanık ise aynı dönemde erkeği bir kadını kuaföre bırakırken ve el ele görmüştü; dosyada erkeğin aynı kadınla seyahat ettiğine dair

4 Yargıtay 2. HD, 08.12.2025, E. 2025/3085, K. 2025/10769.
5 Yargıtay 2. HD, 15.06.2026, E. 2026/489, K. 2026/6612.
6 Yargıtay 2. HD, 09.09.2025, E. 2025/415, K. 2025/6984.

uçuş kaydı da vardı. Bölge adliye mahkemesi eşlerin bir araya gelmesini af sayarak direnmişti. Hukuk Genel Kurulu oybirliğiyle şöyle demiştir:

> *Af olgusu ise; kayıtsız şartsız bir irade beyanı, eğer yoksa en azından affı gösterir nitelikte tutum ve davranış ile ispatlanmış olması gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Genel Kurul'a göre evlilik birliğini kurtarmak amacıyla yapılan iyiniyetli girişimler ve barış müzakereleri af niteliğinde sayılamaz; af için ortak hayatın yeniden kurulmuş olması gerekir. Kararda tanık beyanı iki ayrı rol oynamıştır: Erkeğin babasının beyanı dönüşün zorunluluktan kaynaklandığını, diğer tanığın görgüsü ise güven sarsıcı davranışın aynı dönemde sürdüğünü göstermiştir. Kira sözleşmesi de anlatımları doğrulamıştır.

232 Önceki boşanma davasından sonra barışma ve önceki davadan feragat de af sonucu doğurabilir; bu durumda önceki döneme ait olaylar yeni davada ileri sürülemez (16. Bölüm). Eylemli ayrılık hâlinde ise ortak çocuklar ve yakın akrabaların eşlerin bir araya geldiğine ilişkin evliliği kurtarmaya yönelik beyanlarına itibar edilmez (18. Bölüm).

DİKKAT
Tanığınız bir olayı anlatırken mutlaka "bundan sonra ne oldu, eşler birlikte yaşamaya devam etti mi?" sorusunun cevabını da hazırlamalıdır. Olaydan sonra yıllarca birlikte yaşandığı anlaşılırsa, olay ne kadar ağır olursa olsun af veya hoşgörü kapsamında kalabilir. Af iddiasına karşı ise birlikte yaşamanın zorunluluktan, çocuk için veya geçici olarak sürdüğünü gösteren tanık ve belgeleri hazırlayın.

IV. Karşı tarafın davranışına tepki kusur sayılır mı?

233 Karşı tarafın kusurlu davranışına tepki olarak ortaya çıkan davranış, tepki sınırları içinde kalıyorsa kusur sayılmaz. Hukuk Genel Kurulu, kayınvalidesine süregelen şekilde ağır hakaret ettiği erkeğin annesi, ablası ve eniştesinin bizzat görgüye dayalı ifadeleriyle sabit olan kadın karşısında, erkeğin kadını otobüse bindirip ailesinin evine göndermesinin tepki niteliğinde olduğunu ve erkeğe kusur olarak yüklenemeyeceğini kabul etmiş; kadını tam kusurlu saymıştır. Genel Kurul görüşmelerinde, tanıkların eşlerin başka bir şehirde birlikte geçirdiği on aylık dönem hakkında bilgisi bulunmadığı, ilk olaydan sonra eşlerin birlikte yaşamaya döndüğü ve kadının gece geç saatte parasız biçimde yola çıkarıldığı ileri sürülmüş, ancak bu görüş çoğunlukça benimsenmemiştir.[7]

234 Tepkinin de bir ölçüsü vardır. Hukuk Genel Kurulu, eşinden fiziksel şiddet gören kadının eşine ve kayınvalidesine yönelik hakaret ve sinkaf içerikli sözlerinin tepki

7 Yargıtay HGK, 25.06.2025, E. 2023/1141, K. 2025/395; oyçokluğuyla.

niteliğindeki davranışı aşar boyutta olduğunu kabul etmiş ve kadını az kusurlu saymıştır.[8] Kayınvalidenin aşağılayıcı sözü üzerine çıkan tartışmada kadının tokat attığı bir olayda da Genel Kurul, kışkırtıcı sözü dikkate alarak kadının kusurlu davranışlarının süreklilik arz etmediğini ve kadının daha ağır kusurlu sayılamayacağını belirtmiştir.[9] Bu kararlar, tanık beyanlarında olayın yalnız sonucunun değil, nasıl başladığının da anlatılmasının önemini gösterir.

V. Süreklilik arz eden davranış nasıl ispatlanır?

235 Süreklilik arz eden şiddet, hakaret veya baskı, tanığın bu davranışın ne zamandan beri sürdüğünü, kendisinin hangi vesilelerle gördüğünü ve sonuçlarını anlatmasıyla ispatlanabilir. Hukuk Genel Kurulu, kadının annesinin on yıldır süren şiddeti bizzat gördüğünü ve babasının morlukları gördüğünü anlattığı dosyada fiziksel şiddetin süreklilik arz ettiğini kabul etmiştir.[10] Eylül 2026 tarihli bir kararında da kadının annesinin ve kardeşinin görgüye dayalı anlatımlarını ve ceza dosyasını birlikte değerlendirerek erkeğin eşine süreklilik arz eder şekilde hakaret ettiğini ve fiziksel şiddet uyguladığını kabul etmiştir.[11]

236 Tek seferlik bir olay ile süreklilik arz eden bir davranış arasındaki fark, kusurun derecesini belirler. Genel Kurul, kadının tek bir son olaydaki tepkisel davranışını erkeğin uzun süre devam eden hakaret ve şiddetiyle karşılaştırarak erkeği ağır kusurlu saymıştır.[12] Bu nedenle tanık, gördüğü olayın ilk ve tek olup olmadığını, benzer olayları başka zamanlarda da görüp görmediğini anlatmalıdır.

VI. Kusur belirlemesinde tanığa sorulacak sorular nelerdir?

237 Tanığın beyanının kusur belirlemesine elverişli olması için şu soruların cevaplanması gerekir:

8 Yargıtay HGK, 16.04.2025, E. 2023/705, K. 2025/239.
9 Yargıtay HGK, 18.06.2025, E. 2023/947, K. 2025/378.
10 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147.
11 Yargıtay HGK, 09.09.2026, E. 2025/454, K. 2026/470.
12 Yargıtay HGK, 18.06.2025, E. 2023/947, K. 2025/378.

Soru	Amaç
Olay ne zaman ve nerede oldu?	Somutluk; dava ve af ile ilişkinin kurulması
Olayı kendiniz mi gördünüz veya duydunuz?	Görgü ile duyumun ayrılması
Olay nasıl başladı, kim ne dedi, ne yaptı?	Tepki ve kışkırtmanın belirlenmesi
Olayın sonucunda ne gördünüz (yara, morluk, ağlama, evden ayrılma)?	Sonuç gözleminin tespiti
Benzer olayları başka zamanlarda da gördünüz mü?	Süreklilik
Olaydan sonra eşler birlikte yaşamaya devam etti mi?	Af ve hoşgörü
Taraflarla yakınlığınız nedir, aranızda bir anlaşmazlık var mı?	Tarafsızlık ve husumet

YARGITAY'IN İLKESİ

Kusur belirlemesinde tanık beyanlarıyla ispatlanan, dilekçelerde dayanılan, evlilik içinde ve dava tarihinden önce yaşanan, affedilmemiş olaylar dikkate alınır. Af, kayıtsız şartsız bir irade beyanıyla veya affı gösteren tutum ve davranışla ispatlanmalıdır; zorunluluk nedeniyle bir araya gelmek af değildir. Tepki niteliğindeki davranış kusur sayılmaz; tepkiyi aşan hakaret ise kusurdur.[13]

UYGULAMA NOTU

Müvekkilinizle birlikte evliliğin bir zaman çizelgesini hazırlayın: evlenme, çocukların doğumu, önemli olaylar, ayrılıp barışmalar, önceki davalar, son ayrılık, dava tarihi. Her olayın yanına onu gören tanığı yazın. Bu çizelge hem dilekçeyi hem tanık listesini hem de duruşmada tanığa sorulacak soruları belirler; af, dava sonrası olay ve evlilik öncesi olay itirazlarını önceden görmenizi sağlar.

13 Yargıtay HGK, 24.09.2025, E. 2024/213, K. 2025/557; Yargıtay HGK, 25.06.2025, E. 2023/1141, K. 2025/395; Yargıtay HGK, 16.04.2025, E. 2023/705, K. 2025/239; Yargıtay HGK, 10.09.2025, E. 2024/129, K. 2025/499.

ON SEKİZİNCİ BÖLÜM

Özel Boşanma Sebeplerinde Tanık

BÖLÜMÜN PLANI

I. Zina tanıkla nasıl ispat edilir? 123
II. Hangi tanık beyanı zina için yetmez? 125
III. Hayata kast ve pek kötü davranış tanıkla ispat edilebilir mi? 125
IV. Terk tanıkla ispat edilir mi? 126
V. Akıl hastalığı tanıkla ispat edilebilir mi? 126
VI. Eylemli ayrılıkta tanığın rolü nedir? 126

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Özel boşanma sebeplerinde tanık beyanı, sebebin kendine özgü unsurlarını ispat etmelidir. Zinada cinsel ilişkinin gerçekleştiğine dair kuvvetli emareler aranır; salt şüphe yetmez. Hukuk Genel Kurulu, eşin başka bir kadınla birlikte olduğunu tanığa bizzat söylemesini, erkeğin farklı kadınlarla çekilmiş çok sayıdaki fotoğrafını ve erkeğin kendi tanıklarının fotoğraftaki kişinin erkek olduğunu doğrulamasını birlikte değerlendirerek zinayı sabit görmüştür; buna karşılık bilgisi "bana anlatıldı" düzeyinde kalan ve çelişkiye düşen tanığın beyanıyla zina kabul edilmez. Hayata kast ve pek kötü davranışta tanık beyanı çoğu zaman adli rapor ve ceza dosyasıyla desteklenir. Terkte ihtar ve haklı sebep yokluğu belgeyle, terkin amacı ise tanıkla gösterilir; yalnız ayrı yaşandığını anlatan tanık terki ispat etmez. Akıl hastalığında resmî sağlık kurulu raporu şarttır. Eylemli ayrılıkta ise ortak çocukların ve yakın akrabaların evliliği kurtarmaya yönelik "bir araya geldiler" beyanlarına itibar edilmez.

I. Zina tanıkla nasıl ispat edilir?

Zina, cinsel ilişkinin gerçekleştiğini hayat tecrübelerine göre kuvvetle muhtemel gösteren delillerin toplamıyla ispat edilir; tanık beyanı bu delillerin en önemlile- 238

rinden biridir. Hukuk Genel Kurulu, zinanın eşlerden birinin başka bir kişiyle bilerek ve isteyerek cinsel ilişkide bulunması olduğunu, ispatı için cinsel ilişkinin gerçekleştiğine dair kuvvetli emarelerin bulunması gerektiğini, salt "şüphe"nin yeterli olmadığını, hâkimin kişileri ve durumlarını göz önünde tutarak zinanın yapıldığına kanaat getirmesi gerektiğini vurgular.[1] Zina mutlak bir boşanma sebebidir; ayrıca ortak hayatın çekilmez hâle gelmesi aranmaz. Ancak boşanma sebebini öğrenmeden itibaren altı ay ve her hâlde zina eyleminin üzerinden beş yıl geçmekle dava hakkı düşer ve affeden tarafın dava hakkı yoktur (TMK m. 161).

239 Zinayı gözüyle gören tanık nadirdir; bu nedenle tanık beyanları çoğu zaman eşin başka biriyle birlikte yaşadığını, aynı evde kaldığını veya eşin bunu bizzat kabul ettiğini anlatır ve diğer delillerle birleşir:

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
01.04.2026 · E. 2025/201 · K. 2026/200

Tanığa yapılan açıklama, fotoğraflar ve karşı taraf tanıklarının teşhisi birlikte zinayı ispatlar

Kadın, eşinin evlilik süresince birden fazla kadınla kendisini aldattığını ve son olarak bir kadınla dini nikâh kıydığını ileri sürmüştü. Kadının kardeşi tanık olarak, erkeğin kendisine başka bir kadınla birlikte olduğunu ve bu yüzden kardeşiyle kalmak istemediğini söylediğini anlatmıştı. Dosyada erkeğin birden fazla kadınla, farklı zamanlarda çekilmiş çok sayıda fotoğrafı vardı; erkeğin kendi tanıkları da bu fotoğraflardaki kişinin erkek olduğunu, ancak kadınları tanımadıklarını söylemişti. Bölge adliye mahkemesi erkeğin davranışlarının güven sarsıcı davranış boyutunda kaldığını kabul ederek zina davasını reddetmiş ve direnmişti. Hukuk Genel Kurulu oyçokluğuyla şöyle demiştir:

> *"Gerçekten de zinaya ilişkin dosyada mevcut tüm deliller ile olağan hayat tecrübeleri birlikte değerlendirildiğinde; erkeğin zina eylemini işlediği kabul edilmelidir.*

DEĞERLENDİRME Genel Kurul, kardeşin anlatımını "bizzat görgü ve duyuma dayalı" bir bilgi olarak nitelendirmiştir; çünkü erkek açıklamayı kardeşe doğrudan yapmıştı. Fotoğraflar ise ancak bir tanık veya tarafın kendisi onlardaki kişiyi teşhis ettiğinde anlam kazanır; burada teşhis erkeğin kendi tanıklarından gelmiştir. Görüşmelerde erkeğin davranışlarının güven sarsıcı davranış boyutunda kaldığı görüşü ileri sürülmüş ve kararda karşı oy yazılmıştır; zinanın sınırı bu yüzden tartışmalıdır.

240 Yargıtay 2. Hukuk Dairesi de benzer bir değerlendirmeyle, delil olarak dayanılan önceki boşanma dosyasında ve eldeki davada dinlenen tanıkların beyanlarından erkeğin evlilik birliği içinde başka bir kadınla birlikte yaşadığının sabit olduğunu kabul etmiştir.[2] Başka bir kararında tanık beyanı, konut içinde çekilmiş bir fotoğraf ve kadının sosyal inceleme raporundaki kendi beyanları birlikte değerlendirilerek

1 Yargıtay HGK, 01.04.2026, E. 2025/201, K. 2026/200; Yargıtay HGK, 17.12.2025, E. 2025/33, K. 2025/839.
2 Yargıtay 2. HD, 08.10.2025, E. 2025/1397, K. 2025/8448.

kadının dava dışı bir erkekle zaman zaman aynı evde kaldığı ve zina olgusunun ispatlandığı sonucuna varılmıştır.[3] Erkeğin aldatmayı itiraf ettiğine dair yeminli tanık beyanını da dikkate alan bölge adliye mahkemesi kararı onanmıştır.[4]

II. Hangi tanık beyanı zina için yetmez?

241 Bilgisi başkasının anlatımına dayanan, çelişkili veya hayatın olağan akışına aykırı tanık beyanı zinayı ispat etmez. Hukuk Genel Kurulu, kadının cinsel hayatını kendisine anlattığını söyleyen, evde çalıştığı tarihler konusunda çelişkiye düşen çocuk bakıcısının beyanıyla kadına zina kusuru yüklenemeyeceğine karar vermiştir.[5] Erkeğin anne ve babasının "kendi gözümle bir şey görmedim" diyerek olayı oğullarından veya gelinlerinin itirafından öğrendiklerini anlattıkları dosyada da sadakatsizlik vakıası bu beyanlarla kabul edilmemiştir.[6]

242 Zinanın ispatlanamadığı durumda aynı olaylar güven sarsıcı davranış olarak genel boşanma sebebi kapsamında kusur belirlemesine girebilir. Uygulamada dava dilekçesinde zina sebebi asıl, evlilik birliğinin temelinden sarsılması terditli olarak ileri sürülür. Hukuk Genel Kurulu, eşin sosyal medyadaki paylaşımları ve evde başka bir kadınla görülmesi gibi olayları, zinaya dayanılmamış bir genel boşanma davasında sadakatsizlik kusuru olarak değerlendirmiştir.[7] Zina ve sadakatsizliğin ispatı yazarların *Zina ve Sadakatsizlik Sebebiyle Boşanma* adlı eserinde ayrıntılı olarak incelenmiştir.

III. Hayata kast ve pek kötü davranış tanıkla ispat edilebilir mi?

243 Evet, ama tanık beyanı çoğu zaman adli rapor ve ceza dosyasıyla birlikte değerlendirilir. TMK m. 162'ye göre eşlerden biri tarafından diğerinin hayatına kast edilmesi veya ona pek kötü davranılması ya da ağır derecede onur kırıcı bir davranışta bulunulması hâlinde diğer eş boşanma davası açabilir; bu davada da altı aylık ve beş yıllık hak düşürücü süreler ile affedenin dava hakkının bulunmaması kuralı uygulanır. İlk derece mahkemesinin, erkeğin kadına şiddet uyguladığını ve kadının adli muayene raporu aldığını belirterek erkeğin darp eylemiyle kadına pek kötü muamelede bulunduğunu kabul ettiği bir dosyada bu yön temyizde tartışma konusu olmamıştır.[8] Şiddetin tanık beyanı ve ceza mahkemesi kararıyla birlikte ispatlanması hâlinde, ceza kararı kesin delil niteliğinde değerlendirilir (16. Bölüm).[9]

3 Yargıtay 2. HD, 03.02.2026, E. 2025/2553, K. 2026/1002.
4 Yargıtay 2. HD, 27.06.2024, E. 2023/6614, K. 2024/4953.
5 Yargıtay HGK, 17.12.2025, E. 2025/33, K. 2025/839.
6 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147.
7 Yargıtay HGK, 08.02.2023, E. 2021/653, K. 2023/58.
8 Yargıtay 2. HD, 03.02.2026, E. 2025/2553, K. 2026/1002.
9 Yargıtay 2. HD, 09.10.2024, E. 2024/7494, K. 2024/7045.

244 Tanık, şiddetin olay anını görmemiş olsa bile sonuçlarını, örneğin yaraları, morlukları veya eşin korku içinde eve gelişini gördüyse, bu gözlem adli raporla birleştiğinde güçlü bir ispat aracıdır (12. Bölüm). Hak düşürücü süre bakımından ise tanığın olayın tarihini doğru belirlemesi önemlidir; olayın üzerinden altı ay geçmişse özel sebep düşer, ama aynı olay genel boşanma sebebi kapsamında kusur olarak değerlendirilebilir.

IV. Terk tanıkla ispat edilir mi?

245 Terkin bazı unsurları belgeyle, bazıları tanıkla ispat edilir. TMK m. 164'e göre terk sebebine dayalı davada ihtar şarttır ve ihtar noterden veya mahkemeden istenir; terkin en az altı ay sürmesi gerekir. Ayrılığın haklı bir sebebe dayanıp dayanmadığı, terkin ortak hayatı sona erdirme amacı taşıyıp taşımadığı gibi konular ise çoğu zaman tanıkla açıklanır. Hukuk Genel Kurulu, TMK m. 164'e göre ileri sürülmemiş bir terk olgusunun TMK m. 166 kapsamında birlikte yaşama yükümlülüğünü ihlal eden kusurlu davranış olarak değerlendirilebilmesi için eylemin gösterilen delillerle somutlaştırılmasını, kusurlu tarafın bu eylemindeki kastın ortak hayatı kesmek amacı taşıdığının açıkça ortaya konulmasını ve ayrı yaşama sebebinin iddiayı ileri süren taraftan kaynaklanmadığının hayatın olağan akışına uygun bilgilerle anlaşılmasını aramıştır. Somut olayda tanık beyanlarından yalnız fiili ayrılığın anlaşıldığını, beyanların yer ve zaman içermeyen, sebep ve saiki belli olmayan soyut beyanlar olduğunu belirterek boşanma kararını bozmuştur.[10]

V. Akıl hastalığı tanıkla ispat edilebilir mi?

246 Hayır. Akıl hastalığı sebebiyle boşanma için hastalığın varlığının ve geçmesine imkân bulunmadığının resmî sağlık kurulu raporuyla tespit edilmesi şarttır (TMK m. 165). Öğretide de kanun koyucunun bu konuda resmî sağlık kurulu raporu dışında başka bir rapora veya bilirkişi görüşüne izin vermeyerek mahkemenin takdir yetkisini kısıtladığı belirtilir.[11] Tanıklar eşin davranışlarını anlatarak hastalığın ortak hayatı diğer eş için çekilmez hâle getirdiğini açıklayabilir; ama hastalığın varlığı ve iyileşmezliği tanıkla ispat edilemez.

VI. Eylemli ayrılıkta tanığın rolü nedir?

247 Boşanma davasının reddine ilişkin kararın kesinleşmesinden başlayarak bir yıl geçmesi hâlinde, her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa evlilik birliği temelden sarsılmış sayılır ve eşlerden birinin istemi üzerine boşan-

10 Yargıtay HGK, 01.11.2023, E. 2022/771, K. 2023/1039.
11 Çelik, s. 93.

maya karar verilir (TMK m. 166/4). Bu davada ispat konusu kusur değil, ortak hayatın yeniden kurulup kurulmadığıdır. Hukuk Genel Kurulu bu konudaki ispat araçlarını ve tanık beyanlarının sınırını şöyle açıklamıştır:

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
01.03.2023 · E. 2021/825 · K. 2023/136

Eylemli ayrılık davasında çocukların ve yakınların evliliği kurtarmaya yönelik beyanlarına itibar edilmez

Eşler arasındaki ilk boşanma davası reddedilip kesinleşmiş, erkek bir yılı aşkın süre ortak hayatın yeniden kurulmadığını ileri sürerek dava açmıştı. Erkeğin işyerinde uzun süre çalışan kişi ve diğer tanıklar eşlerin uzun yıllardır ayrı yaşadığını, bir araya geldiklerine şahit olmadıklarını anlatmıştı. Kadının tanık olarak dinlettiği ortak çocuk ise yazları memlekete gittiğinde anne ve babasını aynı evde gördüğünü, başka dönemleri bilmediğini söylemiş; aynı gün babasıyla yazışmasında önceki ifadesini küçülttüğünü, ikisini de üzmemek için ortada kaldığını yazmıştı. Hukuk Genel Kurulu oybirliğiyle şöyle demiştir:

> *Eylemli ayrılık sebebine dayalı boşanma davalarında tanıkların evliliği kurtarmaya yönelik beyanlarına dayalı hüküm kurulamaz. Hayatın olağan akışında, özellikle anne ve babalarının ayrılmalarına sebep olmak istemeyen ortak çocuklar ile yakın akrabaların tarafların bir araya geldiklerine dair gerçeğin aksine beyanda bulunmaları mümkündür.*

DEĞERLENDİRME Genel Kurul, ortak hayatın yeniden kurulmadığını ispat yükünün davacıda olduğunu, davacının bunu tanık anlatımları, zabıta araştırması, taraflar arasındaki nafaka, ceza ve icra dosyaları, otel ve pasaport kayıtları gibi delillerle ispatlayabileceğini, davalının beyanının da büyük önem taşıdığını belirtmiştir. Karar, çocuk tanığın anne ve babası arasında kalma hâlinin beyanına nasıl yansıyabileceğini açıkça gösterir; öğretide vurgulanan sadakat çatışması burada somut bir hukuki sonuç doğurmuştur (3. Bölüm).

YARGITAY'IN İLKESİ

Zina için cinsel ilişkinin gerçekleştiğine dair kuvvetli emare gerekir; salt şüphe yetmez, duyuma dayalı ve çelişkili tanık beyanı zinayı ispat etmez. Yalnız fiili ayrılığı anlatan soyut beyan terki ispat etmez. Eylemli ayrılık davasında ortak çocukların ve yakın akrabaların evliliği kurtarmaya yönelik beyanlarına itibar edilmez.[12]

12 Yargıtay HGK, 01.04.2026, E. 2025/201, K. 2026/200; Yargıtay HGK, 17.12.2025, E. 2025/33, K. 2025/839; Yargıtay HGK, 01.11.2023, E. 2022/771, K. 2023/1039; Yargıtay HGK, 01.03.2023, E. 2021/825, K. 2023/136.

UYGULAMA NOTU

Zina iddiasında tanığınızın anlatacağı olayı, fotoğraf, mesaj, otel veya seyahat kaydı gibi bir belgeyle eşleştirin; fotoğraflardaki kişilerin kim olduğunu tanıklara duruşmada gösterip teşhis ettirin. Eylemli ayrılık davasında ise tanık beyanlarını kira sözleşmesi, ayrı adres kayıtları, nafaka ve icra dosyaları ile destekleyin; karşı tarafın çocuk ve akraba tanıklarının "bir araya geldiler" beyanlarına karşı bu belgeleri öne çıkarın.

ON DOKUZUNCU BÖLÜM

Tazminat ve Nafakada Tanık Beyanı

BÖLÜMÜN PLANI

I. Tanık beyanı tazminatı nasıl etkiler? 129
II. Tazminat miktarının belirlenmesinde tanık beyanının yeri nedir? 130
III. Ekonomik ve sosyal durum tanıkla ispat edilebilir mi? 130
IV. Gelir ve yoksulluk tanık beyanıyla belirlenebilir mi? 131
V. Ekonomik kusurlar tanıkla nasıl ispat edilir? 132
VI. Tedbir nafakasında tanık dinlenir mi? 132

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Tanık beyanı tazminat ve nafakayı iki yoldan etkiler. Birincisi kusurdur: Maddi ve manevi tazminat ile yoksulluk nafakası talep eden eşin kusurunun daha ağır olmaması gerekir ve kusur büyük ölçüde tanıkla belirlenir. İkincisi ekonomik ve sosyal durumdur: Hukuk Genel Kurulu, kişinin ekonomik sosyal durumunun diğer delillerin yanında takdiri delil olan tanık deliliyle de ispatlanabileceğini kabul eder ve tarafların bu konuda bildirdiği tanıklar dinlenmeden nafaka davasının dosya üzerinden karara bağlanmasını hukuki dinlenilme hakkının ihlali sayar. Bununla birlikte gelir ve yoksulluk gibi konularda tanık beyanı tek başına yeterli görülmez; Yargıtay, tanık beyanlarına ve UYAP sorgulamalarına dayanarak kadının düzenli gelir getiren bir işte çalıştığını kabul eden kararı, eşin çalışıp çalışmadığı ve gelirinin onu yoksulluktan kurtaracak düzeyde olup olmadığı etraflıca araştırılmadığı için bozmuştur. Manevi tazminat için tanık beyanıyla ispatlanan olayların kişilik haklarına saldırı niteliği taşıması gerekir.

I. Tanık beyanı tazminatı nasıl etkiler?

Tanık beyanı önce kusuru, kusur da tazminat hakkını belirler. TMK m. 174/1'e göre mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen kusursuz veya 248

daha az kusurlu taraf, kusurlu taraftan uygun bir maddi tazminat isteyebilir; TMK m. 174/2'ye göre boşanmaya sebep olan olaylar yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevi tazminat isteyebilir. Eşit kusurlu eş yararına tazminata hükmedilemez.[1] Bu nedenle tanığın anlattığı bir olayın kabul edilip edilmemesi, tazminatın varlığını doğrudan belirler (17. Bölüm).

249 Manevi tazminat bakımından ayrıca tanıkla ispatlanan olayın kişilik haklarına saldırı niteliği taşıması gerekir. Hukuk Genel Kurulu, manevi tazminatın boşanmaya sebep olan olayın kişilik haklarına saldırı teşkil etmesi hâlinde hükmedilen, aile hukukuna özgü bir haksız fiil düzenlemesi olduğunu belirtir.[2] Hakaret, aşağılama, fiziksel şiddet, sadakatsizlik gibi olaylar tanıkla ispatlandığında genellikle kişilik haklarına saldırı niteliğinde sayılır. Yargıtay, bölge adliye mahkemesinin istinaf edilmemiş bir vakıayı erkeğin kusurlarından çıkararak kadının manevi tazminat isteğini reddetmesini doğru bulmamış; kesinleşen kusur belirlemesine göre erkeğin tam kusurlu olduğunu ve kusurlu eylemlerinin kadının kişilik haklarına saldırı teşkil ettiğini belirterek kadın yararına manevi tazminata hükmedilmesi gerektiğine karar vermiştir.[3]

II. Tazminat miktarının belirlenmesinde tanık beyanının yeri nedir?

250 Tazminat miktarı tarafların ekonomik ve sosyal durumlarına, kusurun ağırlığına ve hakkaniyete göre belirlenir; ekonomik ve sosyal durum da tanıkla ispatlanabilir. Hukuk Genel Kurulu, uzun süreli bir evlilikte tanık olarak dinlenen ortak çocuğun babasının maddi durumunun çok iyi olduğunu ve araç alım satımıyla uğraştığını anlatmasını, erkeğin adına kayıtlı çok sayıda taşınmaz ve galeri işletmesiyle birlikte değerlendirmiş; kadın yararına hükmedilen tazminatların hakkaniyete göre az olduğunu belirterek artırılması gerektiğine karar vermiştir.[4] Tanık, tarafların yaşam düzeyini, araçlarını, evlerini, tatillerini, işyerlerini ve çalışma durumlarını bizzat gördüğü ölçüde anlatabilir; resmî kayıtlarda görünmeyen kazançlar bakımından tanık beyanı özellikle önemlidir.

III. Ekonomik ve sosyal durum tanıkla ispat edilebilir mi?

251 Evet. Kişinin ekonomik ve sosyal durumu belge ve resmî kayıtların yanında tanık deliliyle de ispat edilebilir; tarafların bu konuda bildirdiği tanıklar dinlenmeden karar verilmesi hukuki dinlenilme hakkını ihlal eder:

1 Yargıtay HGK, 24.09.2025, E. 2024/130, K. 2025/556.
2 Yargıtay HGK, 24.09.2025, E. 2024/130, K. 2025/556; Yargıtay HGK, 09.09.2026, E. 2025/454, K. 2026/470.
3 Yargıtay 2. HD, 21.10.2025, E. 2025/1974, K. 2025/9079.
4 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/489, K. 2024/152; oyçokluğuyla.

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
01.03.2022 · E. 2020/728 · K. 2022/237

Ekonomik ve sosyal durumu ispat için bildirilen tanıklar dinlenmeden nafaka davası karara bağlanamaz

Anne, ortak çocuk için hükmedilen iştirak nafakasının çocuğun ihtiyaçlarını karşılamadığını ve babanın kazancına göre az olduğunu ileri sürerek artırılmasını istemişti; baba ise durumda bir değişiklik olmadığını, tarafların ekonomik durumlarının denk olduğunu savunmuştu. İki taraf da ekonomik ve sosyal durumlarına ilişkin üçer tanık bildirmişti. Mahkeme duruşma açmadan dosya üzerinden karar verdi; Özel Dairenin bozma kararına direndi. Hukuk Genel Kurulu oybirliğiyle şöyle demiştir:

> *Her iki tarafın da "iddia ve savunmalarına dayanak" ekonomik sosyal durumlarına ilişkin üçer tanık bildirdiği anlaşılmakta olup, bilindiği üzere kişinin ekonomik sosyal durumu, diğer delillerin yanında takdiri delil olan "tanık delili" ile de ispatlanabilir.*

DEĞERLENDİRME Genel Kurul'a göre tarafların ileri sürdüğü ve karara etkili olabilecek tanıklar dinlenmeksizin dava kesin olarak çözümlenemez; yeterli olmayan kanıtlara bakılarak ve taraflar duruşmaya çağrılmaksızın davanın sonuçlandırılması maddi gerçeğe aykırı bir karara yol açabilir. Hukuki dinlenilme hakkı yargılamanın her aşamasında uyulması gereken bir ilkedir ve bu dosyada duruşma yapılması zorunludur.

IV. Gelir ve yoksulluk tanık beyanıyla belirlenebilir mi?

252 Tek başına çoğu zaman yeterli değildir. Tanık beyanı eşin çalışıp çalışmadığı, nerede ve hangi koşullarda çalıştığı hakkında bilgi verir; ama gelirin düzenli ve sürekli olup olmadığı, eşi yoksulluktan kurtaracak düzeyde olup olmadığı resmî kayıtlar ve ekonomik-sosyal durum araştırmasıyla birlikte belirlenmelidir. Yargıtay, ilk derece mahkemesinin UYAP sorgulamaları, sosyal ve ekonomik durum araştırmaları ve tanık beyanlarına göre kadının düzenli gelir getiren bir işte çalıştığını kabul ederek yoksulluk nafakası talebini reddettiği bir dosyada, tarafların sosyal ve ekonomik durumlarının yeniden usulünce ve etraflıca araştırılmasını, kadının çalışıp çalışmadığının, başka düzenli ve sürekli geliri olup olmadığının, gelirinin kendisini yoksulluktan kurtaracak düzeyde bulunup bulunmadığının ve tarafların gelirlerinin denk olup olmadığının tespit edilmesini istemiş ve kararı bozmuştur.[5]

253 Hukuk Genel Kurulu da yoksulluğa düşme hâlinin boşanma davası sırasındaki duruma göre belirlenmesi gerektiğini, kadının çalışıp çalışmadığının, çalışıyorsa yoksulluktan kurtaracak düzeyde düzenli ve sürekli bir gelirinin olup olmadığının, işten ayrılmışsa kendi isteğiyle mi zorunlu olarak mı ayrıldığının araştırılmasını

5 Yargıtay 2. HD, 07.09.2026, E. 2026/7341, K. 2026/7625.

istemiştir.[6] Asgari ücret düzeyindeki gelirin eşi yoksulluktan kurtarmayacağı da Yargıtay'ın yerleşik görüşüdür; bu konuda Hukuk Genel Kurulunun 24.12.2014 tarihli ve 2013/2-1364 E., 2014/1082 K. sayılı kararına atıf yapılır.[7]

DİKKAT
Nafaka yükümlüsünün gerçek gelirini resmî kayıtlarda görünmeyen kazançlar oluşturuyorsa (kayıt dışı işyeri, kira gelirleri, ticari faaliyet), bunu bizzat bilen tanıkları gösterin ve beyanlarını tapu, araç, banka ve vergi kayıtlarıyla destekleyin. Tanığın "çok zengindir" demesi yetmez; neyi gördüğünü (işyerini, aracı, mülkleri, harcamaları) somut olarak anlatmalıdır.

V. Ekonomik kusurlar tanıkla nasıl ispat edilir?

254 Eşin evin ihtiyaçlarını karşılamaması, gelirini aileye harcamaması, kumar veya başka alışkanlıklarla aile bütçesini tüketmesi gibi ekonomik kusurlar da tanıkla ispat edilir. Yargıtay, görgüye dayalı tanık beyanlarıyla sabit olduğu üzere erkeğin sürekli kumar oynayarak gelirinin bir kısmını buraya harcamak suretiyle birlik görevini ihmal ettiği vakıasının erkeğe kusur olarak yüklenmesi gerektiğini kabul etmiştir.[8] Ekonomik şiddetin ispatında tanık beyanı; eşin evde yiyecek bırakmadığını, kıyafet almadığını, kadının ailesinden yardım almak zorunda kaldığını gören yakınların anlatımlarıyla somutlaşır. Bu beyanların banka kayıtları, kredi kartı ekstreleri ve fatura ödemeleriyle desteklenmesi, ispatı güçlendirir.

VI. Tedbir nafakasında tanık dinlenir mi?

255 Evet. Dava süresince eşlerin ve çocukların geçimine ilişkin tedbir nafakası da tarafların ekonomik ve sosyal durumlarına göre belirlenir ve bu durum tanıkla da ispatlanabilir. Hukuk Genel Kurulunun yukarıdaki kararı iştirak nafakasının artırılması davasına ilişkin olsa da, ekonomik ve sosyal durumu ispat için gösterilen tanıkların dinlenmesi gerektiği ilkesi bütün nafaka uyuşmazlıkları bakımından yol göstericidir.[9] Uygulamada mahkemeler tarafların ekonomik ve sosyal durumunu zabıta aracılığıyla yaptırılan araştırma, SGK ve tapu kayıtları ile birlikte değerlendirir; tanık beyanı bu araştırmanın eksik kaldığı veya gerçeği yansıtmadığı durumlarda önem kazanır.

6 Yargıtay HGK, 24.09.2025, E. 2024/130, K. 2025/556.
7 Yargıtay 2. HD, 05.11.2024, E. 2024/482, K. 2024/8264.
8 Yargıtay 2. HD, 01.12.2025, E. 2025/3412, K. 2025/10469.
9 Yargıtay HGK, 01.03.2022, E. 2020/728, K. 2022/237.

YARGITAY'IN İLKESİ

Kişinin ekonomik ve sosyal durumu, diğer delillerin yanında takdiri delil olan tanık deliliyle de ispatlanabilir; tarafların bu konuda bildirdiği tanıklar dinlenmeden nafaka uyuşmazlığı karara bağlanamaz. Yoksulluk ve gelir ise tanık beyanıyla birlikte resmî kayıtlar ve etraflı bir ekonomik-sosyal durum araştırmasıyla belirlenmelidir.[10]

UYGULAMA NOTU

Tazminat ve nafaka için ayrı bir tanık planı yapın: Kusuru anlatacak tanıklar ile ekonomik durumu anlatacak tanıklar farklı kişiler olabilir. Ekonomik durum tanığı, karşı tarafın işyerini, araçlarını, evini ve yaşam düzeyini bizzat gören kişi olmalıdır. Tanık listesinde her tanığın hangi konuda (kusur, gelir, yaşam düzeyi) dinleneceğini ayrıca belirtin.

10 Yargıtay HGK, 01.03.2022, E. 2020/728, K. 2022/237; Yargıtay 2. HD, 07.09.2026, E. 2026/7341, K. 2026/7625; Yargıtay HGK, 24.09.2025, E. 2024/130, K. 2025/556.

YİRMİNCİ BÖLÜM

Velayet ve Kişisel İlişkide Tanık Beyanı

BÖLÜMÜN PLANI

I. Velayet kararında tanık beyanının yeri nedir? 135
II. Velayette tanık listesi ve kesin süre kuralları aynı şekilde uygulanır mı? 136
III. Çocuğun görüşü ile çocuğun tanıklığı arasındaki fark nedir? 137
IV. Velayet için hangi tanıklar gösterilmeli? 138

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Velayet ve kişisel ilişki düzenlemesinde belirleyici ölçüt çocuğun üstün yararıdır; bu konular kamu düzenine ilişkindir ve mahkeme gerekli araştırmayı kendiliğinden yapar. Bu nedenle velayette tanık beyanı, kusur ispatındaki katı usul sınırlarına tabi değildir; öğretide aktarılan bir Hukuk Genel Kurulu kararına göre velayetin değiştirilmesi gibi işlerde tahkikat aşamasında dahi tanık bildirilebilir. Velayet kararında tanık beyanları, sosyal inceleme raporu, uzman görüşü ve çocuğun kendi görüşü birlikte değerlendirilir. Kusur belirlemesinde esas alınamayan sosyal inceleme raporundaki çocuk beyanları, velayet ve kişisel ilişki için önemli bir dayanaktır. Yargıtay, ceza soruşturmasında tanık olarak dinlenen ortak çocuğun, kardeşinin dedesi tarafından istismar edildiğini doğrulayan anlatımı dosyaya yansımışken bu dosya getirtilmeden ve çocukların beyanları uzman aracılığıyla yeniden alınmadan velayetin babaya verilmesini kendiliğinden bozmuştur.

I. Velayet kararında tanık beyanının yeri nedir?

Tanık beyanı velayet kararının dayanaklarından biridir; ama velayet kararı tanık 256
beyanından çok, çocuğun üstün yararını gösteren bütün delillerin birlikte değerlendirilmesine dayanır. Yargıtay, kişisel ilişki düzenlenirken gözetilmesi gereken

temel ilkenin çocuğun üstün yararı olduğunu, bunun belirlenmesinde çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişiminin sağlanması amacının gözetilmesi gerektiğini; ana ve babanın yararları, ahlaki değer yargıları, sosyal konumları gibi durumların çocuğun üstün yararını etkilemediği ölçüde göz önünde tutulacağını vurgular.[1]

257 Tanık, anne veya babanın çocukla ilişkisini, çocuğun bakımını kimin üstlendiğini, çocuğun okul ve sağlık işleriyle kimin ilgilendiğini, evdeki şiddet veya ihmali bizzat gördüğü ölçüde anlatabilir. Bu anlatımlar, sosyal inceleme raporu ve uzman görüşleriyle birlikte değerlendirilir. Kusur belirlemesinde ortaya çıkan olaylar da, çocukları ilgilendirdiği ölçüde velayet ve kişisel ilişki düzenlemesini etkiler: Yargıtay, sosyal inceleme raporları ve toplanan delillerle sabit olan, kadına yüklenen ve çocukları da ilgilendiren kusurlu davranışları dikkate alarak anne ile çocuklar arasında asgari düzeyde kişisel ilişki kurulması gerektiğine karar vermiştir.[2]

II. Velayette tanık listesi ve kesin süre kuralları aynı şekilde uygulanır mı?

258 Hayır, aynı katılıkla uygulanmaz. Velayet ve kişisel ilişki çocuğun üstün yararıyla ilgili olduğundan mahkeme bu konuları kendiliğinden araştırır; Yargıtay da velayet düzenlemesindeki eksiklikleri tarafların temyiz sebebi olmasa bile kendiliğinden bozma sebebi yapar.[3] Öğretide, velayetin değiştirilmesi gibi aile hukukundan doğan ve kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulandığı işlerde tahkikat aşamasında dahi tanık bildirilebileceğine ilişkin bir Hukuk Genel Kurulu kararı aktarılır.[4] Kendiliğinden araştırma ilkesinin geçerli olduğu bu alanda Kanun da tarafların serbestçe tasarruf edemeyeceği dava ve işler bakımından ayrık hükümleri saklı tutar (HMK m. 324/3; 5. Bölüm).

259 Bunun pratik anlamı şudur: Boşanma davasında kusur için tanık listesi süresini kaçıran taraf, velayet bakımından önemli bir olayı bilen tanığın dinlenmesini yine de isteyebilir; mahkeme çocuğun üstün yararı için gerekli gördüğü araştırmayı yapmakla yükümlüdür. Ancak bu tanığın beyanı, kusur belirlemesinde kullanılamaz.

1 Yargıtay 2. HD, 22.04.2025, E. 2024/7807, K. 2025/4137.
2 Yargıtay 2. HD, 22.04.2025, E. 2024/7807, K. 2025/4137.
3 Yargıtay 2. HD, 03.06.2026, E. 2025/9730, K. 2026/5995.
4 Yargıtay HGK, 14.06.2017, E. 2017/2-1887, K. 2017/1196 (aktaran Çelik, s. 108, dn. 503).

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
03.06.2026 · E. 2025/9730 · K. 2026/5995

Ceza soruşturmasında tanık olarak dinlenen çocuğun anlatımı velayet için araştırılmadan karar verilemez

Baba yurt dışında yaşıyor, ortak çocuklar fiilen babanın anne ve babasıyla birlikte kalıyordu. Annenin Cumhuriyet başsavcılığındaki ifadesinde, çocuklardan birinin dedesi tarafından istismar edildiği iddia edilmiş; aynı tarihte beyanına başvurulan çocuk dedesi tarafından istismara uğradığını ve bazen fiziksel şiddet gördüğünü söylemiş, aynı soruşturmada tanık olarak dinlenen kardeşi de onun anlatımını doğrulamıştı. Bölge adliye mahkemesi velayeti babaya vermişti. Daire, velayet düzenlemesini kendiliğinden bozmuş ve şöyle demiştir:

> *…bu kapsamda velayetin babaya verilmesi durumunda fiilen çocuklarla birlikte olacağı anlaşılan dede … yönünden soruşturma dosyasını celbi, dosyanın tekrar bilirkişi heyetine tevdii, ortak çocuklar …, … ve …'ın yeniden beyanlarının uzman vasıtası ile tespiti ve alınacak rapor sonucunda ortak çocuklar …, … ve …'ın velayeti hususunda hüküm kurulması gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, velayette mahkemenin araştırma yükümlülüğünün kapsamını gösterir. Çocuğun ceza soruşturmasında verdiği beyan ve kardeşinin tanık sıfatıyla anlatımı, velayet kararı için göz ardı edilemez. Ancak bu beyanlar mahkemede doğrudan tanık beyanı gibi kullanılmamış; çocukların beyanlarının uzman aracılığıyla yeniden tespiti ve bilirkişi raporu istenmiştir. Çocuklara ilişkin hassas olaylarda doğru yol budur.

III. Çocuğun görüşü ile çocuğun tanıklığı arasındaki fark nedir?

Çocuğun velayet konusundaki görüşünün alınması, onun tanık olarak dinlenmesinden farklıdır. Görüş alma, çocuğun kendi geleceğine ilişkin düşüncesini mahkemeye taşımasıdır; Yargıtay, çocuğun görüşlerine gereken önemin verilmesi gerektiğini, çocuğun üstün yararı gerektirdiği takdirde görüşlerinin aksine karar verilebileceğini belirtir.[5] Tanıklık ise çocuğun anne ve babası arasında yaşanan olayları ispat amacıyla anlatmasıdır ve kusur belirlemesine yöneliktir. Öğretide de bu iki konunun boşanmanın çocuklar bakımından sonuçlarıyla ilgili farklı konular olduğu vurgulanır.[6] 260

Bu ayrım, sosyal inceleme raporundaki çocuk beyanlarının değerini de belirler. Çocuğun uzmana yaptığı açıklamalar kusur belirlemesine esas alınamaz (3. ve 16. Bölümler); ama velayet ve kişisel ilişki düzenlemesinde, uzmanın değerlendirmesiyle birlikte temel dayanaklardan biridir. Yargıtay, sosyal inceleme raporlarında çocukların uzmana anneleri hakkında olumsuz beyanlarda bulunduklarını ve an- 261

5 Yargıtay 2. HD, 03.06.2026, E. 2025/9730, K. 2026/5995.
6 Nuhoğlu, s. 643.

neleriyle görüşmek istemediklerini, uzmanın da ilk aşamada asgari düzeyde kişisel ilişkiyi uygun gördüğünü dikkate alarak uzun süreli kişisel ilişki kurulmasını çocukların üstün yararına aykırı bulmuştur.[7]

IV. Velayet için hangi tanıklar gösterilmeli?

262 Velayet için en değerli tanıklar, çocuğun günlük yaşamını bizzat gören kişilerdir: çocuğa bakan büyükanne ve büyükbaba, komşular, çocuğun öğretmeni, okul servisi şoförü, çocuk doktoru. Bu kişiler çocuğun bakımını kimin üstlendiğini, çocuğun hangi ebeveynle daha güvende olduğunu, evde şiddet veya ihmal bulunup bulunmadığını anlatabilir. Öğretmen ve doktor gibi meslek sırrı taşıyan kişiler, sır kapsamındaki bilgiler bakımından çekinme hakkına sahiptir (HMK m. 249); kamu görevlisi öğretmenin tanıklığı için görev sırrı kapsamındaki konularda izin gerekebilir (HMK m. 242).

263 Ortak çocuğun kendisinin velayet davasında tanık gösterilmesinden ise kaçınılmalıdır. Kanaatimizce çocuğun görüşü uzman aracılığıyla alınmalı, çocuk ebeveynlerinden birini diğerine karşı anlatmaya zorlanmamalıdır. Hukuk Genel Kurulunun eylemli ayrılığa ilişkin kararında da, anne ve babasının ayrılmasına sebep olmak istemeyen ortak çocukların gerçeğin aksine beyanda bulunabileceği kabul edilmiştir (18. Bölüm).[8]

DİKKAT

Velayet için önemli olan bir olayı (şiddet, istismar, ihmal) yalnız sosyal inceleme raporuna veya uzman görüşmesine bırakmayın. Olayı bilen yetişkin tanıkları gösterin, varsa ceza soruşturması ve hastane kayıtlarını dosyaya getirtin. Çocuklara ilişkin istismar şüphesinde mahkemeden, çocukların beyanlarının uygun ortamda ve uzman aracılığıyla alınmasını açıkça isteyin.

YARGITAY'IN İLKESİ

Velayet ve kişisel ilişki düzenlemesinde çocuğun üstün yararı esastır; mahkeme gerekli araştırmayı kendiliğinden yapar. Tanık beyanları, sosyal inceleme raporu, uzman görüşü ve çocuğun görüşü birlikte değerlendirilir; sosyal inceleme raporundaki çocuk beyanları kusur için değil, velayet ve kişisel ilişki için dayanak olabilir.[9]

7 Yargıtay 2. HD, 22.04.2025, E. 2024/7807, K. 2025/4137.
8 Yargıtay HGK, 01.03.2023, E. 2021/825, K. 2023/136.
9 Yargıtay 2. HD, 22.04.2025, E. 2024/7807, K. 2025/4137; Yargıtay 2. HD, 03.06.2026, E. 2025/9730, K. 2026/5995.

UYGULAMA NOTU

Velayet talebinizi desteklemek için tanık listesinde ayrı bir başlık açın: “Velayet ve kişisel ilişkiye ilişkin tanıklar”. Her tanığın çocuğun hangi yönünü (bakım, okul, sağlık, güvenlik) bildiğini belirtin. Sosyal inceleme raporu geldiğinde, rapordaki tespitleri tanık beyanlarıyla karşılaştırarak beyan dilekçesi verin; raporla çelişen tanık anlatımları varsa uzmanın yeniden değerlendirme yapmasını isteyin.

YİRMİ BİRİNCİ BÖLÜM

Ziynet, Eşya ve Mal Rejiminde Tanık

BÖLÜMÜN PLANI

I. Ziynet davasında ispat yükü kimdedir? 141
II. Ziynetlerin erkeğe teslimi tanıkla ispat edilebilir mi? 142
III. Hangi tanık beyanı ziynet alacağını ispatlamaya yetmez? 143
IV. Ziynet davasında yemin deliline başvurulabilir mi? 143
V. Mal rejiminde tanık beyanı ne değer taşır? 144
VI. Eşler arasındaki işlemler tanıkla ispat edilebilir mi? 144

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Ziynet, eşya ve mal rejimi uyuşmazlıklarında tanık beyanı, boşanmanın kendisinden farklı bir ispat düzeni içinde değerlendirilir. Ziynet davasında kadın önce ziynetlerin varlığını, sonra bunların kendi elinden çıkıp erkeğin hâkimiyetine girdiğini ispat etmelidir; bu ispat ancak sonra erkeği ziynetleri iade etmediğini ispat yükü altına sokar. Hukuk Genel Kurulu, balayına giderken ziynetlerin erkeğin babasına teslim edildiğine bizzat şahit olan tanığın beyanıyla ziynetlerin erkeğin hâkimiyetine girdiğini kabul etmiştir; buna karşılık duyuma dayalı tanık beyanıyla ziynet alacağı ispatlanamaz. Boşanmadan farklı olarak mal davalarında yemin deliline başvurulabilir. Mal rejiminde kişisel mal savunması tanık dâhil her türlü delille ispatlanabilir; tanık beyanı banka ve tapu kayıtlarıyla birlikte değerlendirilir. Eşler arasındaki hukuki işlemler senetle ispat zorunluluğunun istisnasıdır (HMK m. 203/1-a); irade bozukluğu iddiaları da tanıkla ispat edilebilir (HMK m. 203/1-ç).

I. Ziynet davasında ispat yükü kimdedir?

Ziynet davasında ispat yükü önce kadındadır. Hukuk Genel Kurulunun açıkladığı düzene göre kadın önce dava konusu ziynetlerin cins, sayı, nitelik ve miktar 264

olarak varlığını kanıtlamalı; ikinci olarak bu ziynetlerin evlilik birliği içinde kendisinden alındığını ve iade edilmediğini veya evden ayrılırken bunları yanında götürmesinin mümkün olmadığını ispat etmelidir. Kadın, kişisel malı niteliğindeki ziynetlerin kendi himayesinden çıkıp erkeğin himayesine girdiğini şüpheye yer vermeyecek şekilde ispatlamışsa, artık erkek ziynetleri iade etmekle yükümlü olmadığını ispat yükü altına girer.[1]

265 Yargıtay bu düzenin dayanağını hayat tecrübesiyle açıklar: Bu tür eşyanın kadının üzerinde olması veya evde saklanması olağandır; erkeğin zilyetliğine terk edilmesi olağana ters düşer; ziynetler kolayca saklanabilen ve götürülebilen türdendir, bu nedenle evden ayrılmayı tasarlayan kadının bunları önceden götürmesi her zaman mümkündür.[2] Kadının ispat yükünü taşıyabilmesi için tanık beyanı çoğu zaman tek başına yeterli olmaz; düğün fotoğrafları ve videoları ziynetlerin varlığını, tanık beyanı ise ziynetlerin erkeğe veya ailesine teslimini ispat eder.

II. Ziynetlerin erkeğe teslimi tanıkla ispat edilebilir mi?

266 Evet, teslime bizzat şahit olan tanığın beyanıyla ispat edilebilir. Hukuk Genel Kurulunun bu konudaki kararı tanık beyanının ziynet davasındaki rolünü açıkça gösterir:

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
28.01.2026 · E. 2025/200 · K. 2026/52

Ziynetlerin erkeğin babasına teslimine bizzat şahit olan tanığın beyanıyla ziynetlerin erkeğin hâkimiyetine girdiği ispatlanır

Kadın, düğünde takılan ziynetlerin balayına giderken hırsızlığa karşı önlem amacıyla erkek tarafından kendi babasına teslim edildiğini ve iade edilmediğini ileri sürmüştü; erkek ise ziynetlerin hiçbir zaman kadından alınmadığını, kadının evden ayrılırken götürdüğünü savunmuştu. Bölge adliye mahkemesi ziynetlerin babaya verildiğini, bu nedenle erkeğe husumet yöneltilemeyeceğini kabul etmiş ve direnmişti. Hukuk Genel Kurulu oybirliğiyle, görgüye dayalı bilgisi olan tanığın anlatımını şöyle aktarmıştır:

> *Dosya kapsamı bir bütün olarak değerlendirildiğinde; dava konusu ziynetlerin balayına giderken güvenlik amacıyla davalının babasına teslim edildiğini iddia eden davacının dinletmiş olduğu tanık beyanları incelendiğinde görgüye dayalı bilgisi olduğu anlaşılan ve davacının dayısı olan …'nın "taraflar evlendikten sonra balayına gidecekleri dönemde ben de oradaydım, …'in babası ziynetleri bırakın, banka kasasına koyalım dedi, … ziynetlerini bir torba halinde …'in babasına teslim etti, ben buna şahit oldum…*

1 Yargıtay HGK, 28.01.2026, E. 2025/200, K. 2026/52.
2 Yargıtay 2. HD, 14.04.2026, E. 2025/8901, K. 2026/4068.

DEĞERLENDİRME Genel Kurul, dayının teslime bizzat şahit olmasını, kadının eşyalarını almaya giderken yanında bulunan kuzeninin erkek tarafının ziynetler sorulduğunda verdiği cevabı bizzat duymasını ve diğer anlatımları birlikte değerlendirmiştir. Ziynetlerin erkeğin müdahalesiyle babasına teslim edildiği ve erkeğin hâkimiyetinde olduğu tartışmasız kabul edilmiş; erkek ise savunmasına dayanak yaptığı, ziynetlerin kadında kaldığı iddiasını ispatlayamamıştır. Kararda tanığın kadının dayısı olması beyanın değerini düşürmemiştir.

Yargıtay da bir ziynet davasında olayların akışı ve kadının iddialarıyla uyumlu tanık beyanlarından altınların erkek tarafından kâğıt üzerinde ortak olarak açılan ancak fiilen kendi tasarrufunda bulunan kasaya konulduğunu ve altınların erkekte olduğunu kabul etmiştir; erkeğin kasanın hangi amaçla açıldığına ilişkin çelişkili beyanları ile boşanma dava dilekçesinin tebliğinden iki gün sonra kasayı kapatması da bu sonuca ulaşılmasında dikkate alınmıştır.[3] 267

III. Hangi tanık beyanı ziynet alacağını ispatlamaya yetmez?

Duyuma dayalı tanık beyanı ziynet alacağını ispatlamaz. Yargıtay, kadının tanıklarının beyanlarının duyuma dayalı olduğunu, kadının tanık beyanı veya başka bir delille ziynetlere ilişkin iddiasını ispatlayamadığını, yemin deliline de dayanmadığını belirterek ziynet alacağı davasının reddi gerektiğine karar vermiştir.[4] Kadının annesinin ve kardeşinin "ziynetleri kumarda kaybettiğini duyduk" gibi anlatımları da bu nedenle zayıf kalır; ancak aynı tanıkların erkekle ziynetler hakkında bizzat yaptıkları bir konuşmayı, örneğin erkeğin ziynetleri bozdurduğunu kendilerine söylemesini anlatmaları, görgüye dayalı bir unsur taşır. 268

Yargıtay'ın bir ziynet davasında verdiği karar bu ayrımı gösterir: Kadının babası, ayrılıktan sonra ziynetlerin akıbetini damadıyla bizzat konuştuğunu, damadının ziynetleri bozdurup bir kısmını bankaya yatırdığını ve geri vereceğini söylediğini anlatmıştı; kız kardeşi de ziynetlerin akıbetini erkeğe sorduklarında borç ödediğini söylediğini, kardeşinin baba evine geldiğinde üzerinde hiçbir takı bulunmadığını beyan etmişti. Yargıtay, baba ile erkek arasında bir dava görülmüş olsa bile babanın beyanının kız kardeşin beyanıyla doğrulandığını, buna karşılık erkeğin annesinin beyanlarının çelişkili olduğunu tespit etmiştir.[5] 269

IV. Ziynet davasında yemin deliline başvurulabilir mi?

Evet. Yemin yasağı boşanma davasının dayandığı olgulara ilişkindir (TMK m. 184/2). Ziynet alacağı ise boşanmanın fer'isi niteliğinde olmayan bir mal dava- 270

3 Yargıtay 2. HD, 25.06.2025, E. 2024/10218, K. 2025/6482.
4 Yargıtay 2. HD, 14.04.2026, E. 2025/8901, K. 2026/4068.
5 Yargıtay 2. HD, 19.03.2024, E. 2023/3846, K. 2024/1911.

sıdır; bu nedenle ispat yükü altındaki taraf yemin deliline dayanabilir. Yargıtay'ın ziynet davasını reddederken kadının yemin deliline de dayanmadığını ayrıca belirtmesi, bu imkânın kullanılmamasının sonucunu gösterir.[6] Tanık beyanının yetersiz kalabileceği ziynet davalarında, dilekçede tanığın yanında yemin deliline de dayanılması önemli bir güvencedir.

> **DİKKAT**
> Ziynet davasında dilekçede "tanık" yanında mutlaka "yemin" deliline de dayanın. Tanıklarınız teslim anını görmemişse ve beyanları duyuma dayalı kalırsa, yemin delili davayı kurtarabilecek son imkândır. Yemin deliline dilekçede dayanılmamışsa, sonradan bu delile başvurulması güçleşir.

V. Mal rejiminde tanık beyanı ne değer taşır?

271 Mal rejiminin tasfiyesinde kişisel mal savunması, katkı ve değer artış payı iddiaları tanık dâhil her türlü delille ispatlanabilir; ancak tanık beyanı banka, tapu ve vergi kayıtlarıyla birlikte değerlendirilir. Hukuk Genel Kurulu, bir eşin bütün mallarının aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal sayıldığını (TMK m. 222/3), kişisel mal iddiasında ispat yükünün bunu iddia eden eşte olduğunu ve kişisel mal savunmasının tanık dâhil her türlü delille ispatlanabileceğini vurgulamıştır.[7]

272 Aynı kararda tanık beyanlarının ağırlığı da tartışılmıştır. Davacı tanıklarından biri evin alındığını duyduğunu ama nasıl alındığını bilmediğini söylemiş, diğeri evin kimin tarafından alındığına dair duyumu bulunduğunu, ancak görgüye dayalı bir bilgisi olmadığını açıkça belirtmişti. Davalı tanıkları ise erkeğin babasının iş hanını sattığını, satıştan elde edilen parayla evin alındığını ve bu parayı bizzat aldıklarını ayrıntılı olarak anlatmıştı. Genel Kurul, bu görgüye dayalı anlatımları, satış bedelinin erkeğin hesabına yatırıldığını gösteren banka kaydı ve aynı parayla aynı dönemde alınan diğer evlere ilişkin bilirkişi raporuyla birlikte değerlendirmiş ve evin kişisel mal olduğunu kabul etmiştir.[8] Mal rejimi tasfiyesine ilişkin ayrıntılar yazarların *Mal Paylaşımında Şirket Hisseleri* ve *Mal Paylaşımında Yurt Dışındaki Mallar* adlı eserlerinde incelenmiştir.

VI. Eşler arasındaki işlemler tanıkla ispat edilebilir mi?

273 Evet. Kural olarak belirli bir değeri aşan hukuki işlemler senetle ispat edilmelidir (HMK m. 200); ancak altsoy ve üstsoy, kardeşler, eşler, kayınbaba, kaynana ile gelin ve damat arasındaki işlemlerde tanık dinlenebilir (HMK m. 203/1-a). Bu

6 Yargıtay 2. HD, 14.04.2026, E. 2025/8901, K. 2026/4068.
7 Yargıtay HGK, 22.10.2025, E. 2024/618, K. 2025/646; oyçokluğuyla.
8 Yargıtay HGK, 22.10.2025, E. 2024/618, K. 2025/646.

istisna, eşler arasında yazılı belgeye bağlanmadan yapılan ödünç, katkı ve devir iddialarının tanıkla ispatına imkân verir; ama kayın hısımlarının dışındaki üçüncü kişilerle yapılan işlemleri kapsamaz.

274 Hukuki işlemlerde irade bozukluğu iddiaları da senetle ispat zorunluluğunun istisnasıdır (HMK m. 203/1-ç). Yargıtay, hile ve ikrah iddialarının senede bağlanmasının mümkün olmadığını, bu nedenle hile olgusunun tanık dâhil her türlü delille ispatının mümkün olduğunu belirtmiş; eşler arasında anlaşmalı boşanmanın ardından yapılan ve kadının mal rejiminden doğan haklarına ilişkin harici sözleşmenin, erkeğin gerçek dışı beyanıyla kadını yanıltması nedeniyle hile sebebiyle geçersiz olduğuna karar vermiştir.[9] Buna karşılık anlaşmalı boşanma protokolündeki taşınmaz devrinin korkutma altında kabul edildiğini ileri süren kadının tanığı, olayı kadından duyduğunu anlattığı için beyanı görgüye dayalı sayılmamış; erkeğin "Evi bana vermez isen boşanmam" şeklindeki sözü de sözleşmenin iptalini gerektiren korkutma niteliğinde görülmemiştir. Bölge adliye mahkemesinin bu kararı Yargıtay'ca onanmıştır.[10]

YARGITAY'IN İLKESİ

Ziynet davasında kadın, ziynetlerin varlığını ve kendi elinden çıkıp erkeğin hâkimiyetine girdiğini ispat etmelidir; teslime bizzat şahit olan tanığın beyanı bu ispatı sağlayabilir, duyuma dayalı beyan sağlamaz. Mal davalarında yemin deliline başvurulabilir. Kişisel mal savunması tanık dâhil her türlü delille ispatlanabilir; eşler arasındaki işlemlerde ve irade bozukluğu iddialarında tanık dinlenebilir.[11]

UYGULAMA NOTU

Ziynet davasına hazırlanırken düğün fotoğrafları ve videosundan takıların listesini çıkarın, takıların kime teslim edildiğini, nerede saklandığını ve ne zaman bozdurulduğunu kimin gördüğünü belirleyin. Tanık listesinde teslime şahit olan kişiyi ayrıca belirtin. Karşı tarafın "kadın götürdü" savunmasına karşı, kadının evden ayrıldığı gün yanında bulunan ve ne götürdüğünü gören kişiyi tanık gösterin.

9 Yargıtay 2. HD, 04.05.2023, E. 2023/1061, K. 2023/2206.
10 Yargıtay 2. HD, 20.06.2023, E. 2023/3385, K. 2023/3330.
11 Yargıtay HGK, 28.01.2026, E. 2025/200, K. 2026/52; Yargıtay 2. HD, 14.04.2026, E. 2025/8901, K. 2026/4068; Yargıtay HGK, 22.10.2025, E. 2024/618, K. 2025/646; Yargıtay 2. HD, 04.05.2023, E. 2023/1061, K. 2023/2206.

ALTINCI KISIM

KANUN YOLU VE YALAN TANIKLIK

22. İstinaf ve Temyizde Tanık Delili 149

23. Yalan Tanıklık ve Yargılamanın Yenilenmesi 155

24. Tanığın Hakları, Sorumluluğu ve Avukatın Tanıkla İlişkisi 161

"...hâkimin mantık kurallarına aykırı bir maddi vakıa tespiti yapması ve bunun sonucunda da yanlış bir hukukî sonuca varması hâlinde pek tabi Yargıtay bu hatalı tespit ile bağlı olmayacak ve hatalı kararı denetleyecektir."

Yargıtay HGK, 29.03.2022, E. 2022/280, K. 2022/409

YİRMİ İKİNCİ BÖLÜM

İstinaf ve Temyizde Tanık Delili

BÖLÜMÜN PLANI

I. Tanık beyanına ilişkin itiraz istinafta nasıl ileri sürülür? 149
II. Bölge adliye mahkemesi istinaf edilmeyen bir kusur tespitini değiştirebilir mi? 150
III. İstinafta tanık dinlenebilir mi? 151
IV. Yargıtay tanık beyanlarını yeniden değerlendirir mi? 151
V. Temyizde tanık beyanına ilişkin hangi itirazlar sonuç verir? 152

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Tanık beyanlarının değerlendirilmesine ilişkin itirazlar önce istinaf yoluyla bölge adliye mahkemesine taşınır. Bölge adliye mahkemesi hem hukuki hem vakıa denetimi yapar; ancak kamu düzenine aykırılık dışında istinaf dilekçesinde gösterilen sebeplerle bağlıdır (HMK m. 355). Hukuk Genel Kurulunun 2025 tarihli kararlarına göre dayanılmayan tanığın dinlenmesi veya süresinden sonra bildirilen tanıkların dinlenmesi gibi usul hataları nispi istinaf sebebidir: İstinaf dilekçesinde açıkça ve karara etkisiyle birlikte gösterilmezse gözetilmez. İlk derece mahkemesinde usulüne uygun gösterildiği hâlde incelenmeden reddedilen tanık bölge adliye mahkemesince dinlenebilir (HMK m. 357/3); önemli delillerin toplanmadığı durumda karar kaldırılıp dosya geri gönderilebilir (HMK m. 353/1-a-6). Yargıtay ise hukuki denetim merciidir; yeni tanık dinlemez, ama delillerle çelişen, bir delili gözden kaçıran veya mantık kurallarına aykırı vakıa tespitini denetler. Tanık beyanının yanlış değerlendirilmesi sonucu yapılan hatalı kusur belirlemesi, Yargıtay'ın en sık bozma sebeplerinden biridir.

I. Tanık beyanına ilişkin itiraz istinafta nasıl ileri sürülür?

İstinaf dilekçesinde başvuru sebeplerinin gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmesi gerekir (HMK m. 342/2-e). İnceleme istinaf dilekçesinde belirtilen sebeplerle 275

sınırlı olarak yapılır; bölge adliye mahkemesi yalnız kamu düzenine aykırılık gördüğünde bunu resen gözetir (HMK m. 355). Tanık beyanlarına ilişkin itirazlar bu nedenle iki gruba ayrılarak yazılmalıdır: Beyanların değerlendirilmesine ilişkin itirazlar (duyum, soyutluk, çelişki, husumet, dayanılmayan vakıa, af) ve usule ilişkin itirazlar (dayanılmayan tanığın dinlenmesi, süresinden sonra bildirilen tanık, çekinme hakkının hatırlatılmaması, tanığın dinlenmemesi).

276 Hukuk Genel Kurulu, usul hukukuna ilişkin mutlak istinaf sebepleri ile nispi istinaf sebeplerini ayırır. Mutlak sebepler bölge adliye mahkemesince kendiliğinden dikkate alınır; mutlak sayılmayan diğer usul ihlalleri ise nispi istinaf sebebidir ve bu tür bir sebebe dayanan taraf, sebebi belirtmek ve ayrıca bu sebebin karara ne şekilde etki ettiğini açıklamak zorundadır.[1] Genel Kurul bu ayrımı tanık delili bakımından üç kararla somutlaştırmıştır: Dilekçede tanık deliline dayanmayan tarafa süre verilip tanık dinlenmesi, delil olarak dayanılmayan tanıkların dinlenmesi ve süresinden sonra verilen cevap dilekçesiyle bildirilen tanıkların dinlenmesi, istinaf dilekçesinde açıkça ileri sürülmedikçe bölge adliye mahkemesince kendiliğinden dikkate alınamaz.[2]

> **DİKKAT**
> İstinaf dilekçesinde "tanık beyanları yeterli ve somut değildir" demek, bir usul hatasını ileri sürmek anlamına gelmez. Hukuk Genel Kurulu görüşmelerinde bu tür bir itirazın yeterli olduğu görüşü ileri sürülmüş, ancak çoğunlukça benimsenmemiştir.[3] Usul hatasını ayrı bir başlıkta, hangi kurala aykırı olduğunu ve karara nasıl etki ettiğini göstererek yazın.

II. Bölge adliye mahkemesi istinaf edilmeyen bir kusur tespitini değiştirebilir mi?

277 Hayır. İstinaf edilmeyen kusur belirlemesi o taraf bakımından kesinleşir ve bölge adliye mahkemesi, karşı tarafın istinaf etmediği bir vakıayı tanık beyanlarını yeniden değerlendirerek kusurlardan çıkaramaz. Yargıtay, erkeğin istinaf dilekçesinde kusur belirlemesine yönelik bir itirazı bulunmadığı hâlde bölge adliye mahkemesinin bir vakıayı dayanılmadığı ve tanık beyanının duyuma dayalı olduğu gerekçesiyle erkeğin kusurlarından çıkarmasını hatalı istinaf sınırlaması saymış ve kararı bozmuştur.[4] Aleyhe istinaf yasağı da aynı sonucu doğurur: Yalnız bir tarafın istinaf ettiği dosyada onun hukuki durumu ağırlaştırılamaz.[5]

1 Yargıtay HGK, 15.10.2025, E. 2024/619, K. 2025/639.
2 Yargıtay HGK, 15.10.2025, E. 2024/760, K. 2025/637; Yargıtay HGK, 15.10.2025, E. 2024/619, K. 2025/639; Yargıtay HGK, 15.10.2025, E. 2024/761, K. 2025/638.
3 Yargıtay HGK, 15.10.2025, E. 2024/760, K. 2025/637.
4 Yargıtay 2. HD, 21.10.2025, E. 2025/1974, K. 2025/9079.
5 Yargıtay 2. HD, 27.02.2024, E. 2022/10089, K. 2024/1260.

III. İstinafta tanık dinlenebilir mi?

278 Evet, sınırlı olarak. Bölge adliye mahkemesinde, bölge adliye mahkemesince resen göz önünde tutulacaklar dışında ilk derece mahkemesinde ileri sürülmeyen iddia ve savunmalar dinlenemez ve yeni delillere dayanılamaz (HMK m. 357/1). Ancak ilk derece mahkemesinde usulüne uygun olarak gösterildiği hâlde incelenmeden reddedilen veya mücbir bir sebeple gösterilmesine olanak bulunmayan deliller bölge adliye mahkemesince incelenebilir (HMK m. 357/3).

279 Buna göre ilk derece mahkemesinin dinlemediği, usulüne uygun gösterilmiş tanıklar istinafta dinlenebilir. Bölge adliye mahkemesi bu tanıkları duruşma açarak kendisi dinleyebilir veya uyuşmazlığın çözümünde etkili olabilecek ölçüde önemli delillerin toplanmadığı gerekçesiyle kararı kaldırıp dosyayı ilk derece mahkemesine gönderebilir (HMK m. 353/1-a-6). Uygulamada sık görülen ikinci yoldur: Bölge adliye mahkemesinin, dinlenmeyen tanıkların dinlenmesi ve delillerin toplanması için dosyayı ilk derece mahkemesine gönderdiği kararlar bu kapsamdadır.[6]

280 İlk derece mahkemesinde dinlenmiş bir tanığın istinafta yeniden dinlenmesi ise ancak haklı bir sebeple mümkündür. Bölge adliye mahkemesinin, talimatla dinlenen tanığın dinlenmesi sırasında erkek ve vekilinin talimat mahkemesindeki duruşmada hazır bulunup sorularını da yönelttiklerini belirterek tanığın istinafta yeniden dinlenmesi talebini yerinde görmediği karar Yargıtay'ca onanmıştır.[7] Süresinde bildirilmemiş tanıkların istinafta dinletilmesi de mümkün değildir: Erkeğin süresinde bildirmediği tanıklarının dinlenmesinin ve beyanlarının kusur belirlemesinde dikkate alınmasının mümkün olmadığını kabul eden bölge adliye mahkemesi kararı bu yönden Yargıtay'ca bozulmamıştır.[8]

IV. Yargıtay tanık beyanlarını yeniden değerlendirir mi?

281 Yargıtay yeni tanık dinlemez ve delil toplamaz; ama derece mahkemelerinin tanık beyanlarından yaptığı vakıa tespitini belirli hâllerde denetler. Hukuk Genel Kurulu Yargıtay'ın denetiminin sınırını şöyle açıklamıştır:

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
29.03.2022 · E. 2022/280 · K. 2022/409

Yargıtay delillerle çelişen, bir delili gözden kaçıran veya mantığa aykırı vakıa tespitiyle bağlı değildir

Bölge adliye mahkemesi, erkeğin ağır kusurlu olduğunu kabul ederek kadın yararına maddi ve manevi tazminata hükmetmişti. Özel Daire tazminat miktarlarını çok bularak kararı bozdu; bölge adliye mahkemesi ise Yargıtay'ın yalnız hukuki denetim yapabileceğini, maddi vakıa ve delil değerlendirmesi yapma yetkisinin bulunmadığı-

6 Yargıtay 2. HD, 02.05.2024, E. 2023/4655, K. 2024/3108.
7 Yargıtay 2. HD, 07.06.2023, E. 2023/385, K. 2023/3072.
8 Yargıtay 2. HD, 07.11.2023, E. 2023/2513, K. 2023/5207.

nı belirterek direndi. Hukuk Genel Kurulu oybirliğiyle Yargıtay'ın denetim yetkisini şöyle tanımlamıştır:

> *Bununla birlikte mahkemenin vakıayı tespit ederken kanuna aykırı davranmış olması, örneğin taraflarca ileri sürülmeyen bir vakıanın re'sen dikkate alınarak hüküm verilmesi, vakıa tespitinin dosyada ki delillerle çelişik bulunması, dosyada bulunan bir delilin gözden kaçırılarak karar verilmiş olması, maddi vakıa tespitinin akla aykırı bir konuya ilişkin bulunması, hâkimin mantık kurallarına aykırı bir maddi vakıa tespiti yapması ve bunun sonucunda da yanlış bir hukukî sonuca varması hâlinde pek tabi Yargıtay bu hatalı tespit ile bağlı olmayacak ve hatalı kararı denetleyecektir.*

DEĞERLENDİRME Genel Kurul, Yargıtay'ın hukuki denetim ve içtihat mercii olduğunu, süresi içinde ileri sürülmeyen yeni vakıa ve delilleri inceleyemeyeceğini kabul etmekle birlikte, tanık beyanlarından çıkarılan vakıa tespitinin yukarıdaki hatalardan biriyle sakat olması hâlinde Yargıtay'ın bu tespitle bağlı olmadığını vurgulamıştır. Tazminat miktarının takdiri de maddi hukuktan kaynaklanan bir hukuka uygunluk sorunu olarak Yargıtay denetimine tabidir.

282 Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin kararlarında bu denetim, tanık beyanlarına dayanılarak yapılan kusur belirlemesinin düzeltilmesi biçiminde sıkça görülür: Duyuma dayalı veya soyut beyanlarla yüklenen bir kusurun çıkarılması, görgüye dayalı tanık beyanıyla ispatlanmış bir kusurun eklenmesi, affedilmiş bir olayın kusurdan çıkarılması gibi.[9] Bu kararlarda Yargıtay tanığı yeniden dinlemez; dosyadaki tanık tutanaklarını okuyarak derece mahkemesinin değerlendirmesini hukuki ölçütlere göre denetler. Bu nedenle tanık beyanlarının tutanağa eksiksiz ve doğru geçmesi, Yargıtay denetiminin de temelidir (9. Bölüm).

V. Temyizde tanık beyanına ilişkin hangi itirazlar sonuç verir?

283 Temyizde sonuç veren itirazlar, tanık beyanının hukuki ölçütlere göre yanlış değerlendirildiğini gösteren itirazlardır: Beyanın duyuma dayalı olduğu, yer ve zaman içermediği, dilekçelerde dayanılmamış bir vakıaya ilişkin olduğu, affedilmiş bir olayı anlattığı, dava tarihinden sonraki bir olaya ilişkin olduğu, tanığın kesinleşmiş bir ceza davası nedeniyle husumetli olduğu, beyanın bir bölümünün hatalı gerekçeyle dışarıda bırakıldığı veya usulüne uygun gösterilen tanığın dinlenmediği. "Tanıklar yalan söylüyor" veya "karşı tarafın tanıklarına itibar edilmemeliydi" gibi genel itirazlar ise tanıkların inandırıcılığına ilişkin takdirin değiştirilmesini istediği için Yargıtay'da çoğu zaman sonuç vermez; bu itirazları yukarıdaki hukuki ölçütlerden birine bağlamak gerekir.

9 Yargıtay 2. HD, 15.01.2026, E. 2025/3853, K. 2026/411; Yargıtay 2. HD, 11.02.2026, E. 2025/6968, K. 2026/1509; Yargıtay 2. HD, 15.06.2026, E. 2026/489, K. 2026/6612; Yargıtay 2. HD, 01.12.2025, E. 2025/3412, K. 2025/10469.

İtiraz	Hukuki ölçüt	Bölüm
Tanık olayı görmedi, duydu	Duyuma dayalı beyan hükme esas alınamaz	12
Tanık yer ve zaman söylemedi	Soyut beyan kusur ispatına yetmez	13
Olay dilekçede yoktu	Dayanılmayan vakıa kusur olarak yüklenemez	6
Olaydan sonra birlikte yaşandı	Af ve hoşgörü	17
Olay davadan sonra oldu	Dava sonrası olaylar yüklenemez	6
Tanıkla taraf arasında ceza davası var	Somut husumet	14
Beyanın devamı yok sayıldı	Tanık beyanının bütünlüğü	15
Tanığım dinlenmedi	Hukuki dinlenilme hakkı, HMK m. 241	11

YARGITAY'IN İLKESİ

Tanık delilinin dinlenmesine ilişkin usul hataları, kamu düzenine aykırı olmadıkça nispi istinaf sebebidir ve istinaf dilekçesinde açıkça, karara etkisiyle birlikte gösterilmelidir. Usulüne uygun gösterildiği hâlde dinlenmeyen tanık bölge adliye mahkemesince dinlenebilir. Yargıtay, delillerle çelişen, bir delili gözden kaçıran veya mantık kurallarına aykırı vakıa tespitiyle bağlı değildir.[10]

UYGULAMA NOTU

İstinaf dilekçesini üç bölüm hâlinde yazın: (1) Usul hataları: her biri için ihlal edilen kural, hatanın nasıl gerçekleştiği ve karara etkisi. (2) Tanık beyanlarının değerlendirilmesindeki hatalar: her vakıa için tanığın tutanaktaki sözü ve neden yetersiz veya yeterli olduğu. (3) Sonuç: doğru değerlendirmeye göre kusur durumunun ve tazminat-nafaka sonuçlarının ne olması gerektiği. Aynı düzeni temyiz dilekçesinde, bölge adliye mahkemesinin değerlendirmesine yönelterek kullanın.

10 Yargıtay HGK, 15.10.2025, E. 2024/760, K. 2025/637; Yargıtay HGK, 15.10.2025, E. 2024/619, K. 2025/639; Yargıtay HGK, 29.03.2022, E. 2022/280, K. 2022/409.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yalan Tanıklık ve Yargılamanın Yenilenmesi

BÖLÜMÜN PLANI

I. Boşanma davasında yalan tanıklığın cezası nedir? 156
II. Tanığın yakınını korumak için yalan söylemesi cezayı azaltır mı? 156
III. Yalan söyleyen tanık sonradan doğruyu söylerse ne olur? 157
IV. Hâkim tanığın yalan söylediğini düşünürse ne yapar? 157
V. Tanık hakkında yalan tanıklık soruşturması varsa boşanma davası beklenir mi? 157
VI. Yalan tanıklık boşanma kararı kesinleştikten sonra ileri sürülebilir mi? 158
VII. Sonradan yeni bir tanık bulunursa dava yeniden görülür mü? 159
VIII. Tanık beyanı ve ceza kararı anlaşmalı boşanmanın iadesine yol açabilir mi? 159

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Mahkeme huzurunda gerçeğe aykırı tanıklık yapan kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır (TCK m. 272/2); boşanma davası özel hukuk uyuşmazlığı olduğundan tanığın yakınlarını korumak için yaptığı yalan tanıklıkta TCK m. 273'teki indirim ve cezasızlık imkânı uygulanmaz. Aleyhine tanıklık yapılan kişi hakkında karar verilmeden önce gerçeği söyleyen tanık etkin pişmanlıktan yararlanır (TCK m. 274). Hâkim tanığın yalan söylediği konusunda yeterli delil veya emare elde ederse tutanak düzenleyip Cumhuriyet başsavcılığına gönderir (HMK m. 264). Boşanma davası sürerken kusur belirlemesinde belirleyici olan tek tanık hakkında yalan tanıklık soruşturması varsa, Yargıtay soruşturmanın sonucunun beklenmesini istemiştir. Karar kesinleştikten sonra ise ifadesi karara esas alınan tanığın yalan tanıklık yaptığının kesinleşmiş ceza kararıyla sabit olması yargılamanın iadesi sebebidir (HMK m. 375/1-e, 2); süre ceza kararının kesinleşmesinden itibaren üç ay ve her hâlde hükmün kesinleşmesinden itibaren on yıldır (HMK m. 377/1-ç). Hukuk Genel Kurulu, yargılamanın

iadesinde yeni vakıalara dayanılamayacağını vurgular; sonradan bulunan yeni bir tanık, yargılamanın iadesi sebebi değildir.

I. Boşanma davasında yalan tanıklığın cezası nedir?

284 Mahkeme huzurunda gerçeğe aykırı olarak tanıklık yapan kişiye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir (TCK m. 272/2). Boşanma davası mahkeme huzurunda görüldüğünden, aile mahkemesinde yalan tanıklık bu fıkra kapsamındadır. Fıkra "mahkeme huzurunda ya da yemin ettirerek tanık dinlemeye kanunen yetkili kişi veya kurul önünde" yapılan tanıklıktan söz eder; bu nedenle mahkeme huzurunda yapılan tanıklıkta yemin ettirilmiş olmak suçun şartı değildir. Yargıtay'ın bir ceza dairesi kararında aktarıldığı üzere, ceza mahkemesinde tanık sıfatıyla takdiren yeminsiz verdiği ifadede gerçeğe aykırı beyanda bulunan sanığın TCK m. 272/2 uyarınca cezalandırılması gerektiği kabul edilmiştir.[1]

285 Tanığa dinlenmeden önce gerçeği söylemesinin önemi ve gerçeği söylememesi hâlinde yalan tanıklık suçundan dolayı cezalandırılacağı anlatılır (HMK m. 256/1-a, b). Bu uyarı tutanağa geçer ve sonradan açılacak ceza davasında tanığın uyarıldığının kanıtıdır.

II. Tanığın yakınını korumak için yalan söylemesi cezayı azaltır mı?

286 Hayır, boşanma davasında azaltmaz. TCK m. 273/1'e göre kişinin kendisinin, üstsoy, altsoy, eş veya kardeşinin soruşturma ve kovuşturmaya uğramasına neden olabilecek bir hususla ilgili olarak yalan tanıklıkta bulunması veya tanıklıktan çekinme hakkı olmasına rağmen bu hakkı kendisine hatırlatılmadan gerçeğe aykırı tanıklık yapması hâlinde cezada indirim yapılabileceği gibi ceza vermekten de vazgeçilebilir. Ancak aynı maddenin ikinci fıkrası açıktır: "Birinci fıkra hükmü, özel hukuk uyuşmazlıkları kapsamında yapılan yalan tanıklık hallerinde uygulanmaz" (TCK m. 273/2).

287 Boşanma davası bir özel hukuk uyuşmazlığıdır. Bu nedenle kızını, oğlunu veya kardeşini korumak için boşanma davasında gerçeğe aykırı tanıklık yapan anne, baba veya kardeş TCK m. 273'teki indirimden yararlanamaz; çekinme hakkının kendisine hatırlatılmamış olması da sonucu değiştirmez. Yakının aleyhine konuşmak istemeyen tanığın doğru yolu yalan söylemek değil, tanıklıktan çekinmektir (8. Bölüm).

1 Yargıtay 8. CD, 08.10.2024, E. 2024/20720, K. 2024/7460.

III. Yalan söyleyen tanık sonradan doğruyu söylerse ne olur?

288 Etkin pişmanlık hükümleri uygulanır. Aleyhine tanıklık yapılan kişi hakkında bir hak kısıtlamasını veya yoksunluğunu sonuçlayacak nitelikte karar verilmeden veya hükümden önce gerçeğin söylenmesi hâlinde cezaya hükmolunmaz. Böyle bir karar verildikten sonra fakat hükümden önce gerçeğin söylenmesi hâlinde verilecek cezanın üçte ikisinden yarısına kadarı indirilebilir; mahkûmiyet kararı kesinleşmeden önce gerçeğin söylenmesi hâlinde ise cezanın yarısından üçte birine kadarı indirilebilir (TCK m. 274). Boşanma davasında tanık, örneğin bir sonraki duruşmada veya karar verilmeden önce mahkemeye başvurarak önceki beyanının gerçeğe aykırı olduğunu açıklarsa, cezadan kurtulabilir.

IV. Hâkim tanığın yalan söylediğini düşünürse ne yapar?

289 Hâkim, tanığın tanıklığı sırasında yalan söylediği veya menfaat temin ederek tanıklık ettiği hakkında yeterli delil veya emare elde ederse bir tutanak düzenler ve bu tutanağı derhâl Cumhuriyet başsavcılığına gönderir; tanığın ve suçta ortakları varsa onların tutuklanmasına da karar verebilir ve kovuşturma yapılmak üzere Cumhuriyet başsavcılığına sevk eder (HMK m. 264). Uygulamada bu hükme pek başvurulmaz; yalan tanıklık iddiası çoğunlukla aleyhine beyanda bulunulan tarafın suç duyurusuyla gündeme gelir. Bölge adliye mahkemesinin Yargıtay'ca onanan bir kararında, başka bir tanığın, bir tanığa erkeğin yalan tanıklık yapması için para teklif ettiğini söylediğini anlatması da bu tanığın beyanlarının hükme esas alınmaması sebepleri arasında sayılmıştır.[2]

V. Tanık hakkında yalan tanıklık soruşturması varsa boşanma davası beklenir mi?

290 Beklenebilir; özellikle o tanığın beyanı kusur belirlemesinde tek ve belirleyici delilse. Yargıtay'ın 2026 tarihli kararı bu konuda yol göstericidir:

> **1** **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
> 01.04.2026 · E. 2025/7799 · K. 2026/3530
>
> **Kusuru ispatlayan tek tanık hakkında yalan tanıklık soruşturması varsa sonucu beklenmelidir**
>
> Karşılıklı açılan boşanma davalarında taraflar eşit kusurlu sayılmış ve boşanmalarına karar verilmişti. Kadına yüklenen güven sarsıcı davranış kusurunun tek dayanağı, kadının yeğeni olan bir tanığın beyanıydı; bu beyan dışında başka delil yoktu. Bu tanık hakkında ise Cumhuriyet başsavcılığında yalan tanıklık suçunu iş-

2 Yargıtay 2. HD, 27.02.2024, E. 2022/10089, K. 2024/1260.

leyip işlemediği yönünden soruşturma sürüyordu. Bölge adliye mahkemesi kadının istinaf başvurusunu esastan reddetmişti. Daire şöyle demiştir:

> *Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2025/170981 Soruşturma numaralı dosyasında tanık ... hakkında yalan tanıklık suçunu işleyip işlemediği yönünden soruşturmanın devam ettiği, iş bu soruşturmanın neticesinin boşanma davasındaki kusur durumunu etkileyeceğinden, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2025/170981 Soruşturma numaralı dosyasının sonucunun beklenerek hasıl olacak neticeye göre hüküm kurulmak üzere kararın bozulması gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Kararda belirleyici olan, kadına yüklenen kusurun yalnızca soruşturma konusu tanığın beyanına dayanmasıdır. Soruşturmanın sonucu kusur belirlemesini doğrudan etkileyebileceğinden Daire, bu sonucun bekletici mesele yapılmasını istemiştir. Kusur başka delillerle de ispatlanmışsa veya tanığın beyanı belirleyici değilse, yalnız bir suç duyurusunun bulunması davanın bekletilmesini gerektirmeyebilir.

291 Gerçekten de başka bir dosyada erkek, tanık olarak dinlenen ortak çocuk ve kadının babası hakkında yalancı şahitlik iddiasıyla suç duyurusunda bulunulduğunu ve soruşturma dosyalarının bekletici mesele yapılması gerektiğini temyiz dilekçesinde ileri sürmüş; bu itiraz kabul görmemiş ve karar onanmıştır.[3] İki karar arasındaki fark, soruşturma konusu tanığın beyanının kusur belirlemesindeki ağırlığıdır.

DİKKAT
Karşı tarafın tanığının yalan söylediğini düşünüyorsanız, suç duyurusunda bulunmakla yetinmeyin; boşanma davasında da beyanın neden gerçeğe aykırı olduğunu delilleriyle gösterin ve soruşturmanın bekletici mesele yapılmasını isteyin. Soruşturma dosyasının numarasını ve aşamasını mahkemeye bildirin. Suç duyurusunu yalnız davayı uzatmak için kullanmak ise hem başarısız olur hem de iftira suçu riskini doğurur.

VI. Yalan tanıklık boşanma kararı kesinleştikten sonra ileri sürülebilir mi?

292 Evet, yargılamanın iadesi yoluyla. İfadesi karara esas alınan tanığın, karardan sonra yalan tanıklık yaptığının sabit olması yargılamanın iadesi sebebidir (HMK m. 375/1-e). Bu sebebe dayanılabilmesi için yalan tanıklığın kesinleşmiş bir ceza mahkûmiyet kararıyla belirlenmiş olması gerekir; ancak delil yokluğundan başka bir sebeple ceza kovuşturmasına başlanamamış veya mahkûmiyet kararı verilememişse ceza mahkemesi kararı aranmaz ve bu durumda yalan tanıklık yargılamanın

3 Yargıtay 2. HD, 06.02.2024, E. 2023/8949, K. 2024/559.

iadesi davasında öncelikle ispat edilir (HMK m. 375/2). Örneğin tanık yargılama sırasında ölmüşse veya suç zamanaşımına uğramışsa, yalan tanıklık doğrudan yargılamanın iadesi davasında ispat edilebilir.

Süre kısadır: Yargılamanın iadesi süresi, ceza mahkûmiyetine ilişkin hükmün kesinleştiği veya ceza kovuşturmasına başlanamadığı ya da soruşturmanın sonuçsuz kaldığı tarihten itibaren üç ay ve her hâlde iade talebine konu olan hükmün kesinleşmesinden itibaren on yıldır (HMK m. 377/1-ç). 293

Yalan tanıklığın yargılamanın iadesi sebebi olabilmesi için tanığın ifadesinin karara esas alınmış olması gerekir. Mahkeme kusuru başka delillere, örneğin ceza mahkemesi kararına veya diğer tanıklara dayandırmışsa, bir tanığın yalan söylediğinin sonradan anlaşılması kararı değiştirmeyebilir. 294

VII. Sonradan yeni bir tanık bulunursa dava yeniden görülür mü?

Hayır. Yargılamanın iadesi sebepleri Kanunda sınırlı olarak sayılmıştır ve bunlar dışında, yargılama hatası ne kadar ağır olursa olsun yargılamanın iadesi istenemez.[4] Kararın verilmesinden sonra ele geçirilen ve yargılama sırasında elde olmayan nedenlerle elde edilemeyen bir belge iade sebebidir (HMK m. 375/1-ç); ancak Hukuk Genel Kurulu bu bentte yalnız "belge" ibaresi yer aldığından, dava tarihinden sonra gerçekleşen vakıalara da, dava tarihinden önce gerçekleşmesine rağmen ileri sürülmeyen vakıalara da dayanılarak yargılamanın yenilenmesinin istenemeyeceğini vurgulamıştır.[5] Tanık bir belge değildir; kanaatimizce kesinleşmiş bir boşanma kararından sonra olayı bildiğini söyleyen yeni bir tanığın ortaya çıkması, yargılamanın iadesi sebebi oluşturmaz. Bu nedenle bütün tanıkların dava sırasında, süresinde gösterilmesi gerekir (5. Bölüm). 295

VIII. Tanık beyanı ve ceza kararı anlaşmalı boşanmanın iadesine yol açabilir mi?

Evet, irade sakatlığı ispatlanırsa. Yargıtay, kadının boşanmak istememesine rağmen erkeğin kendisini ve ortak çocukları ölüm tehdidiyle korkutarak anlaşmalı boşanmayı kabul etmek zorunda bıraktığı, kadının ailesinin yanına dönünce suç duyurusunda bulunduğu ve erkeğin tehdit suçundan cezalandırıldığı bir dosyada, anlaşmalı boşanma davasında kadının iradesinin serbestçe açıklanmadığının ispat edildiğini ve yargılamanın iadesi şartlarının oluştuğunu kabul etmiştir.[6] Dosyada ortak çocuk da tanık olarak dinletilmişti. Karar, tanık beyanlarıyla desteklenen ve kesinleşmiş bir ceza kararıyla sabit olan baskının, anlaşmalı boşanma kararının 296

4 Yargıtay HGK, 03.12.2025, E. 2025/520, K. 2025/769.
5 Yargıtay HGK, 03.12.2025, E. 2025/520, K. 2025/769.
6 Yargıtay 2. HD, 03.04.2024, E. 2023/8763, K. 2024/2370.

iadesine kadar uzanabildiğini gösterir. Anlaşmalı boşanmada irade sakatlığı yazarların *Yargıtay İçtihatları Işığında Anlaşmalı Boşanma Davası* adlı eserinde ayrıntılı olarak incelenmiştir.

YARGITAY'IN İLKESİ

Boşanma davasında yalan tanıklık TCK m. 272/2 kapsamında cezalandırılır ve özel hukuk uyuşmazlığı olduğu için TCK m. 273'teki indirim uygulanmaz. Kusur belirlemesinde tek ve belirleyici olan tanık hakkındaki yalan tanıklık soruşturmasının sonucu beklenmelidir. Kesinleşen kararda ifadesi esas alınan tanığın yalan tanıklığı kesinleşmiş ceza kararıyla sabitse yargılamanın iadesi istenebilir; yeni tanık bulunması ise iade sebebi değildir.[7]

UYGULAMA NOTU

Karşı tarafın tanığının yalan söylediğine dair somut deliliniz varsa (mesaj, belge, kamera kaydı, tanığın o gün başka bir yerde olduğunu gösteren kayıt), önce boşanma davasında beyanlara karşı diyeceklerinizde bu delilleri sunun; ardından suç duyurusunda bulunarak soruşturma numarasını mahkemeye bildirin ve bekletici mesele yapılmasını isteyin. Karar kesinleşmişse, ceza kararının kesinleşmesinden itibaren üç aylık süreyi takvime işleyin.

7 Yargıtay 2. HD, 01.04.2026, E. 2025/7799, K. 2026/3530; Yargıtay HGK, 03.12.2025, E. 2025/520, K. 2025/769; Yargıtay 2. HD, 03.04.2024, E. 2023/8763, K. 2024/2370.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Tanığın Hakları, Sorumluluğu ve Avukatın Tanıkla İlişkisi

BÖLÜMÜN PLANI

I. Tanığın hakları nelerdir? 161
II. Tanığın yükümlülükleri ve sorumluluğu nelerdir? 162
III. Tanık, beyanı nedeniyle taraflarca dava edilebilir mi? 163
IV. Avukat tanıkla görüşebilir mi? 164
V. Tanık nasıl doğru hazırlanır? 164

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Tanıklık bir kamu görevidir; tanığın yükümlülükleri yanında hakları da vardır. Tanık, kaybettiği zamanla orantılı bir ücret ile yol, konaklama ve beslenme giderlerini alır (HMK m. 265); kanunda sayılan hâllerde tanıklıktan çekinebilir (HMK m. 247–251); hasta veya engelli olduğu için gelemiyorsa bulunduğu yerde dinlenir (HMK m. 259/3); taraflar tanığın sözünü kesemez, onu övemez veya tahkir edemez (HMK m. 262). Tanığın sorumluluğu ise gelme, yemin etme ve gerçeği söyleme yükümlülüklerinden doğar: Gelmeyen tanık zorla getirilir ve disiplin para cezasına mahkûm edilir, yalan tanıklık yapan tanık cezalandırılır. Avukat, olayları öğrenmek ve usulü anlatmak için tanıkla görüşebilir; ancak tanığa ne söyleyeceğini dikte etmek, beyanını yönlendirmek veya ona menfaat sağlamak meslek kurallarına ve ceza kanununa aykırıdır. Görülmekte olan bir davada gerçeğin ortaya çıkmasını engellemek veya bir haksızlık oluşturmak amacıyla tanığı hukuka aykırı olarak etkilemeye teşebbüs eden kişi iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır (TCK m. 277).

I. Tanığın hakları nelerdir?

Tanığın başlıca hakları şunlardır: 297

Hak	İçerik	Dayanak
Ücret ve giderler	Kaybettiği zamanla orantılı ücret; yol, konaklama ve beslenme giderleri; vergi, resim ve harçtan muaf	HMK m. 265
Tanıklıktan çekinme	Yakınlık, sır ve menfaat ihlali tehlikesi hâllerinde	HMK m. 247–251
Çekinme hakkının hatırlatılması	Kişisel nedenle çekinme hakkı olan tanığa hâkim bu hakkını önceden hatırlatır	HMK m. 247/2
Bulunduğu yerde dinlenme	Hasta veya engelli olduğu için gelemeyen tanık bulunduğu yerde dinlenir	HMK m. 259/3
Ses ve görüntü aktarımı	Mahkeme tanığın bulunduğu yerden dinlenmesine karar verebilir	HMK m. 149/2
Tercüman ve işaret dili	Türkçe bilmeyen tanık tercümanla; konuşma ve işitme engelli tanık yazılı olarak veya işaret dilini bilen bilirkişi yardımıyla dinlenir	HMK m. 263
Sözünün kesilmemesi	Taraflar tanığın sözünü kesemez, onu övemez veya tahkir edemez	HMK m. 261/2, 262
Mazeret	Gelmemesini haklı gösteren sebebi sonradan bildirirse gider ve disiplin cezası kaldırılır	HMK m. 245

298 Mahkeme tarafından çağrılan tanığa, her yıl Adalet Bakanlığınca hazırlanan tarifeye göre kaybettiği zamanla orantılı bir ücret verilir; tanık hazır olmak için seyahat etmek zorunda kalmışsa yol giderleri ile tanıklığa çağrıldığı yerdeki konaklama ve beslenme giderleri de karşılanır. Bu ücret ve giderler hiçbir vergi, resim ve harca tabi değildir (HMK m. 265). Ödemeler tanığı gösteren tarafın yatırdığı avanstan yapılır; adli yardımdan yararlanan tarafın tanık giderleri ise devletçe karşılanır (7. Bölüm).

299 Öğretide tanıkların mahkeme salonunda, aşina olmadıkları bir mekânda ve bir otorite karşısında bildiklerini söylemekte zorlanabilecekleri, mekânın beyanın içeriğini etkileyebileceği vurgulanır.[1] Boşanma davasında duruşmanın gizli yapılması (TMK m. 184/6), tanığın uygun koşullarda dinlenmesi ve çocuk tanıklar için uzman desteği bu nedenle tanığın korunmasına da hizmet eder (3. ve 9. Bölümler).

II. Tanığın yükümlülükleri ve sorumluluğu nelerdir?

300 Tanığın üç temel yükümlülüğü vardır: çağrıya uyup gelmek, kanuni bir çekinme sebebi yoksa tanıklık etmek ve yemin etmek, gerçeği söylemek. Bu yükümlülüklerin her birinin yaptırımı Kanunda gösterilmiştir:

1 Nuhoğlu, s. 643.

Yükümlülük	İhlal	Yaptırım
Çağrıya uyma	Mazeretsiz gelmeme	Zorla getirme, giderler ve 500 TL'ye kadar disiplin para cezası (HMK m. 245)
Tanıklık etme ve yemin	Sebepsiz çekinme veya yemin etmeme	500–5.000 TL disiplin para cezası ve giderler; direnme hâlinde iki haftaya kadar disiplin hapsi (HMK m. 253)
Gerçeği söyleme	Yalan tanıklık	Mahkeme huzurunda 1–3 yıl hapis (TCK m. 272/2); hâkimin tutanak düzenleyip savcılığa göndermesi (HMK m. 264)

Yalan tanıklık ve sonuçları 23. Bölümde ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Burada vurgulanması gereken, tanığın yalnız bilerek gerçeğe aykırı beyanda bulunmasından sorumlu olduğudur. Hafızanın zamanla bulanıklaşması, olayın ayrıntılarında yanılma veya olayı farklı yorumlama yalan tanıklık değildir; öğretide de tanık anlatılarının hafızanın yeniden kurgulanmasından etkilendiği vurgulanır.[2] Tanığın emin olmadığı konularda "hatırlamıyorum" veya "emin değilim" demesi, hem doğru hem de kendisi için güvenli olan tutumdur. 301

III. Tanık, beyanı nedeniyle taraflarca dava edilebilir mi?

Kanaatimizce gerçeğe uygun beyanı nedeniyle tanığın hukuki veya cezai sorumluluğu yoktur. Tanıklık, kanunun yüklediği bir yükümlülüktür: Çağrılan tanık gelmek, tanıklık etmek ve bildiğini söylemek zorundadır (HMK m. 245, 253). Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez (TCK m. 24/1); aynı düşünceyle, bu yükümlülüğü yerine getiren tanığın gerçeğe uygun anlatımı hukuka aykırı sayılamaz. Türk Ceza Kanunu da yargı mercileri nezdinde yapılan yazılı veya sözlü başvuru, iddia ve savunmalar kapsamında, gerçek ve somut vakıalara dayanan ve uyuşmazlıkla bağlantılı olan isnat ve değerlendirmeler nedeniyle ceza verilmeyeceğini öngörür (TCK m. 128). Bu hüküm doğrudan tarafların iddia ve savunmalarını düzenlese de, aynı düşünce gerçeğe uygun tanık beyanı bakımından da geçerlidir. 302

Sorumluluk, ancak tanık bilerek gerçeğe aykırı beyanda bulunmuşsa veya beyanı uyuşmazlıkla ilgisi olmayan, kişiyi küçük düşürmeye yönelik ifadeler içeriyorsa gündeme gelir. Bu durumda yalan tanıklık suçu yanında, beyan nedeniyle kişilik hakları zedelenen taraf manevi tazminat da isteyebilir; ancak bunun için beyanın gerçeğe aykırılığı ve tanığın kastı ispatlanmalıdır. Tanığı, gerçeği anlattığı için dava etmekle tehdit etmek ise tanığı etkileme niteliği taşıyabilir. 303

2 Nuhoğlu, s. 635.

IV. Avukat tanıkla görüşebilir mi?

304 Evet, ama sınırları vardır. Avukatın davayı hazırlarken tanığın hangi olayları bildiğini öğrenmesi, tanığa tanıklığın usulünü (çağrı, yemin, çekinme hakkı, ayrı dinleme, soru sorma) anlatması meşrudur. Avukatlar yüklendikleri görevleri bu görevin kutsallığına yakışır bir şekilde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek, avukatlık unvanının gerektirdiği saygı ve güvene uygun biçimde davranmak ve Türkiye Barolar Birliğince belirlenen meslek kurallarına uymakla yükümlüdür (Avukatlık Kanunu m. 34).

305 Avukatın tanığa ne söyleyeceğini dikte etmesi, beyanını yönlendirmesi, ezberletmesi, olmayan olayları anlatmaya teşvik etmesi veya ona herhangi bir menfaat sağlaması ise hem meslek kurallarına hem de ceza kanununa aykırıdır. Görülmekte olan bir davada gerçeğin ortaya çıkmasını engellemek veya bir haksızlık oluşturmak amacıyla davanın taraflarından birinin lehine veya aleyhine sonuç doğuracak beyanda bulunması için tanığı hukuka aykırı olarak etkilemeye teşebbüs eden kişi iki yıldan dört yıla kadar, teşebbüs iltimas derecesini geçmediği takdirde altı aydan iki yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır (TCK m. 277). Hâkim, tanığın yalan söylediği veya menfaat temin ederek tanıklık ettiği hakkında yeterli delil veya emare elde ederse bir tutanak düzenler ve bu tutanağı derhâl Cumhuriyet başsavcılığına gönderir (HMK m. 264).

306 Yargıtay kararlarına yansıyan bir örnek, bu sınırın pratik önemini gösterir: Zinaya dayalı bir boşanma davasında bir tanık, başka bir tanığın kendisine, erkeğin yalan tanıklık yapması için o tanığa para teklif ettiğini söylediğini anlatmıştı. Bölge adliye mahkemesi, hakkında usulüne uygun husumet itirazı da bulunan bu tanığın beyanlarını hükme esas almamış; karar Yargıtay'ca onanmıştır.[3] Tanığa yönelik en küçük bir menfaat iddiası bile, o tanığın bütün beyanını şüpheli hâle getirebilir.

V. Tanık nasıl doğru hazırlanır?

307 Doğru hazırlık, tanığın kendi bildiklerini kendi sözleriyle, düzenli ve somut biçimde anlatmasını sağlamaktır. Bunun için tanığa şunlar anlatılabilir: Duruşmanın nasıl geçeceği; hâkimin kimliğini ve yakınlığını soracağı, varsa çekinme hakkını hatırlatacağı ve yemin ettireceği; diğer tanıkların dinlenmesi sırasında salonda bulunamayacağı; bildiklerini sözü kesilmeden anlatacağı ve yazılı not kullanamayacağı; hâkimin ve vekillerin soru sorabileceği. Tanığa ayrıca yalnız kendi gördüğünü ve duyduğunu anlatması, duyduğu şeyleri "şunu anlattılar" diye belirtmesi, emin olmadığı konularda tahmin yürütmemesi, olayların tarihini ve yerini hatırlamaya çalışması söylenebilir.

3 Yargıtay 2. HD, 27.02.2024, E. 2022/10089, K. 2024/1260.

Tanığa söylenmemesi gerekenler de açıktır: Ne söyleyeceğinin yazılı bir metin hâlinde verilmesi, başka tanıkların anlatımlarının aktarılması, "şunu da söyle" diye görmediği bir olayın eklenmesi, beyanın içeriğine bağlı herhangi bir menfaat vaadi. Bu tür bir hazırlık hem hukuka aykırıdır hem de duruşmada çoğu zaman fark edilir: Birbirinin aynı cümlelerle konuşan, ayrıntı sorulunca susan veya çelişkiye düşen tanığın beyanı inandırıcılığını yitirir (15. Bölüm). 308

DİKKAT

Tanığınızla görüşmenizi müvekkilin yanında değil, mümkünse ayrı yapın ve tanığın kendi anlatımını not alın. Tanığa beyanını değiştirmesi veya genişletmesi için baskı yapmayın. Karşı tarafın tanığıyla görüşmekten ise kaçının; bu görüşme, tanığı etkileme iddiasına yol açabilir.

YARGITAY'IN İLKESİ

Tanıklık bir kamu görevidir: Tanık gelmek, kanuni çekinme sebebi yoksa tanıklık etmek, yemin etmek ve gerçeği söylemekle yükümlüdür; buna karşılık ücret, gider, çekinme ve uygun koşullarda dinlenme hakları vardır. Tanığı hukuka aykırı olarak etkilemeye teşebbüs etmek suçtur ve menfaat iddiası tanığın beyanını hükme esas alınamaz hâle getirebilir.[4]

UYGULAMA NOTU

Tanık hazırlığını yazılı bir kontrol listesiyle yapın (Ek 4): Tanığın hangi olayları bildiği, bunları nasıl öğrendiği, olayların tarihi ve yeri, taraflarla yakınlığı, çekinme hakkı bulunup bulunmadığı, duruşmaya ulaşım ve izin durumu. Bu liste hem tanık listesini hem de duruşmadaki soruları belirler; tanığın beyanını değiştirmeye yönelik değil, onun bildiklerini doğru ve eksiksiz anlatmasına yöneliktir.

4 Yargıtay 2. HD, 27.02.2024, E. 2022/10089, K. 2024/1260.

Bu eserde incelenen kararlar, boşanma davasının çoğu zaman bir tanık davası olduğunu göstermektedir. Eşlerin evlilik içinde yaşadıkları büyük ölçüde dört duvar arasında kalır; mahkemeye ulaşan ise o olayları gören veya duyan kişilerin anlatımıdır. Bu anlatımın değerini belirleyen, tanığın kim olduğundan çok neyi, nasıl ve ne zaman gördüğüdür. Tanık beyanının hükme esas alınabilmesi için iki şart birlikte aranır: Usul bakımından vakıa dilekçede ileri sürülmüş, tanık süresinde gösterilmiş ve usulüne uygun dinlenmiş olmalı; esas bakımından beyan görgüye dayalı, somut ve inandırıcı olmalıdır. Eserde varılan sonuçlar aşağıda kısa cümlelerle toplanmıştır. 309

I. Tanık Delilinin Temeli

1. Tanık, davanın tarafı olmayan ve çekişmeli vakıayı bizzat algılamış kişidir. Boşanma davasında tanık beyanı takdiri delildir; hâkimi bağlamaz ve hâkim tarafından serbestçe değerlendirilir (Bkz. 1. Bölüm).[1]
2. Hayatın olağan akışına uygun ve samimi tanık beyanı bakımından, aksine ciddi ve inandırıcı delil bulunmadıkça asıl olan tanığın gerçeği söylemiş olmasıdır. Bu kabul, tanığın olmamışı olmuş gibi anlattığı anlaşıldığında düşer (Bkz. 1. Bölüm).[2]
3. Davada taraf olmayan herkes, yaşına, hukuki durumuna ve taraflarla akrabalık derecesine bakılmaksızın tanık olabilir. Eşler kendi davalarında tanık olarak dinlenemez; taraf vekili avukatın tanık olarak dinlenmesine ise yasal engel yoktur (Bkz. 2. Bölüm).[3]
4. Tanıklık için yaş sınırı yoktur; on beş yaşını bitirmemiş çocuk yeminsiz dinlenir (HMK m. 257). Kendisini ifade edebildiği anlaşılan ortak çocuğun tanık beyanı hükme esas alınabilir; ancak çocuğun tanıklığına gerçekten gerekli olduğunda başvurulmalıdır (Bkz. 3. Bölüm).[4]
5. Sosyal inceleme raporunda çocuğun veya üçüncü kişilerin uzmana yaptığı açıklamalar tanık beyanı değildir; bu açıklamalarla kusur yüklenemez. Bu

1 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147.
2 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147; Yargıtay HGK, 18.06.2025, E. 2023/947, K. 2025/378.
3 Yargıtay HGK, 20.12.2018, E. 2017/2707, K. 2018/1998; Yargıtay HGK, 24.06.2020, E. 2017/2209, K. 2020/475.
4 Yargıtay 2. HD, 03.10.2024, E. 2023/8603, K. 2024/6809; Yargıtay 2. HD, 15.06.2026, E. 2026/489, K. 2026/6612.

açıklamalar velayet ve kişisel ilişki düzenlemesinde ise değerlendirilebilir (Bkz. 3., 16. ve 20. Bölümler).[5]

II. Tanık Gösterme

1. Taraflar dayandıkları vakıaları somutlaştırmak ve her vakıanın hangi delille ispat edileceğini dilekçelerinde belirtmek zorundadır. Vakıa yazılıp bilgi sahibi kişiye işaret edilerek "kanıtlarımız vardır" denilmesi, tanık deliline usulüne uygun dayanma sayılabilir (Bkz. 4. Bölüm).[6]
2. Dilekçede dayanılmamış bir tanığın dinlenmesi nispi bir usul hatasıdır; istinaf dilekçesinde ileri sürülmedikçe gözetilmez (Bkz. 4. ve 22. Bölümler).[7]
3. Tanık listesinde gösterilmeyen kişi tanık olarak dinlenemez ve ikinci bir tanık listesi verilemez. Bu kural kamu düzenindendir ve hâkim tarafından resen gözetilir (Bkz. 5. Bölüm).[8]
4. Süresinde verilen dilekçelerde bildirilmiş tanıkların sonradan bir dilekçede toplanması ikinci liste sayılmaz. Kesin süre içinde liste verilmemiş olsa bile taraf, dinleme için belirlenen duruşmada tanıklarını hazır bulundurarak dinletebilir (Bkz. 5. Bölüm).[9]
5. Dilekçelerde dayanılmamış bir vakıa, tanık beyanında geçse bile tarafa kusur olarak yüklenemez. Olayın özü dilekçede anlatılmışsa, tanığın bu olayı ayrıntılandırması dikkate alınır; karşılıklı davalarda bütün dilekçeler birlikte değerlendirilir (Bkz. 6. Bölüm).[10]
6. Dava tarihinden sonra yaşanan olaylar o davada kusur olarak yüklenemez; bu olaylar ancak yeni bir davanın konusu olabilir (Bkz. 6. Bölüm).[11]

III. Tanığın Dinlenmesi

1. Tanık mahkemece çağrılır; tanıkların duruşmada hazır edilmesi taraflara yüklenemez. Usulüne uygun çağrıldığı hâlde gelmeyen tanık zorla getirilir; hasta veya engelli olduğu için gelemeyen tanık bulunduğu yerde dinlenir (Bkz. 7. Bölüm).[12]

5 Yargıtay 2. HD, 21.10.2025, E. 2024/7219, K. 2025/9055; Yargıtay 2. HD, 03.06.2026, E. 2025/9730, K. 2026/5995.
6 Yargıtay HGK, 02.07.2025, E. 2023/1143, K. 2025/416.
7 Yargıtay HGK, 15.10.2025, E. 2024/760, K. 2025/637; Yargıtay HGK, 15.10.2025, E. 2024/619, K. 2025/639.
8 Yargıtay HGK, 22.06.2021, E. 2017/2301, K. 2021/807.
9 Yargıtay 2. HD, 14.12.2023, E. 2023/2092, K. 2023/6256; Yargıtay 2. HD, 30.09.2024, E. 2023/8201, K. 2024/6594.
10 Yargıtay HGK, 23.09.2026, E. 2025/463, K. 2026/524; Yargıtay 2. HD, 04.02.2025, E. 2024/8323, K. 2025/4264; Yargıtay HGK, 08.02.2023, E. 2021/653, K. 2023/58.
11 Yargıtay 2. HD, 19.02.2026, E. 2025/6062, K. 2026/1938; Yargıtay 2. HD, 22.12.2025, E. 2025/5069, K. 2025/11564.
12 Yargıtay 2. HD, 08.04.2025, E. 2024/6544, K. 2025/3378; Yargıtay 2. HD, 29.09.2025, E. 2025/1239, K. 2025/7915.

2. Tanık gideri için verilen kesin süre, hangi işlem için ne kadar avansın yatırılacağını açıkça göstermelidir. Adli yardımdan yararlanan tarafın tanıklarının giderleri devletçe karşılanır; avans yatırılmadı diye bu tanıklar dinlenmeden bırakılamaz (Bkz. 7. Bölüm).[13]
3. Tanıktan ancak açıkça vazgeçilebilir; delil gösteren taraf karşı tarafın açık izni olmadıkça o delilden vazgeçemez (HMK m. 196; Bkz. 7. ve 11. Bölümler).[14]
4. Taraflardan birinin eşi, nişanlısı, altsoyu ve üstsoyu ile üçüncü derece dâhil kan ve kayın hısımları tanıklıktan çekinebilir; hâkim bu hakkı dinlemeden önce hatırlatır. Çekinme hakkı bulunan tanık tanıklık ederse yemin eder ve beyanı yalnız yakınlık nedeniyle değersiz sayılmaz (Bkz. 8. Bölüm).[15]
5. Aile bireyleri arasında, ailevi ilişkilerden kaynaklanan mali uyuşmazlıklara ilişkin vakıalar hakkında kişisel nedenle tanıklıktan çekinilemez (HMK m. 251; Bkz. 8. Bölüm).
6. Tanık, kimliği ve taraflarla yakınlığı sorulduktan, çekinme hakkı hatırlatıldıktan ve kural olarak yemin ettirildikten sonra, diğer tanıklardan ayrı olarak dinlenir; beyanı tutanağa yazılır, okunur ve imzalatılır. Tanık beyanları çelişirse gerektiğinde yüzleştirme yapılır (Bkz. 9. Bölüm).[16]
7. Talimatla dinlenecek tanığa davadaki bütün çekişmeli konular sorulmalıdır; talimat yazısındaki eksiklik nedeniyle sorulmayan konu bakımından tanık usulünce dinlenmiş sayılmaz. Talimat duruşmasına katılıp soru soran taraf, tanığın yeniden dinlenmesini kolayca isteyemez (Bkz. 10. Bölüm).[17]
8. Yurt dışında istinabe yoluyla dinlenen tanık, o ülkenin usulüne göre dinlenir; yeminsiz dinlenmesi beyanı tek başına geçersiz kılmaz (Bkz. 10. Bölüm).[18]
9. Yasal bir sebep bulunmadıkça usulüne uygun gösterilmiş tanığın dinlenmemesi hukuki dinlenilme hakkını ihlal eder. Tanıkların bir kısmıyla yetinen hâkim, yeterli bilgiye ulaştığını gerekçesinde göstermelidir (Bkz. 11. Bölüm).[19]

IV. Beyanların Değerlendirilmesi

1. Tanık beyanının hükme esas alınabilmesi için tanığın anlattığı olayı bizzat görmüş veya duymuş olması gerekir. Olayı taraflardan veya üçüncü kişilerden

13 Yargıtay 2. HD, 29.09.2025, E. 2025/1239, K. 2025/7915; Yargıtay 2. HD, 09.03.2026, E. 2025/7893, K. 2026/2582.
14 Yargıtay 2. HD, 21.04.2025, E. 2024/7901, K. 2025/4068; Yargıtay HGK, 20.12.2018, E. 2017/2707, K. 2018/1998.
15 Yargıtay 10. HD, 01.10.2025, E. 2025/12634, K. 2025/12836; Yargıtay 2. HD, 14.12.2023, E. 2023/4241, K. 2023/6258.
16 Yargıtay 8. HD, 24.09.2020, E. 2020/944, K. 2020/5388; Yargıtay 2. HD, 05.11.2024, E. 2024/482, K. 2024/8264.
17 Yargıtay 2. HD, 28.11.2024, E. 2024/1912, K. 2024/9220; Yargıtay 2. HD, 07.06.2023, E. 2023/385, K. 2023/3072.
18 Yargıtay 2. HD, 12.11.2024, E. 2024/1304, K. 2024/8588.
19 Yargıtay HGK, 20.12.2018, E. 2017/2707, K. 2018/1998; Yargıtay 2. HD, 21.10.2025, E. 2024/7352, K. 2025/9063.

duyduğunu aktaran tanığın beyanı duyuma dayalıdır ve kusur belirlemesinde tek başına esas alınamaz (Bkz. 12. Bölüm).[20]

2. Şiddetin sonucunu, örneğin morlukları veya yara izlerini bizzat gören tanığın beyanı görgüye dayalıdır (Bkz. 12. ve 13. Bölümler).[21]
3. Genel, soyut, yer ve zaman içermeyen, sebep ve saiki açıklanmayan tanık beyanları evlilik birliğinin temelinden sarsıldığını kabule elverişli değildir; tanığın kişisel kanaati vakıa yerine geçmez (Bkz. 13. Bölüm).[22]
4. Süreklilik arz eden davranışları görgüye dayalı olarak anlatan beyan, her olayın tarihi verilmedi diye soyut sayılamaz (Bkz. 13. Bölüm).[23]
5. Akrabalık veya diğer bir yakınlık tek başına tanık beyanını değerden düşürmez ve bu ölçüt iki tarafın tanıklarına eşit uygulanır (Bkz. 14. Bölüm).[24]
6. Tanık ile taraf arasında kesinleşmiş ceza davası gibi somut bir husumet varsa beyan hükme esas alınmayabilir; husumeti ileri süren taraf bunu iddia ve ispat etmelidir (HMK m. 255; Bkz. 14. Bölüm).[25]
7. Tanık beyanı bir bütündür; bir bölümü esas alınan beyanın aynı konuya ilişkin devamı da esas alınmalıdır. Çelişkili beyanlar arasında tercih yapan hâkim, gerekçesini somut olarak göstermelidir (Bkz. 15. Bölüm).[26]
8. Kanun tanık sayısı için alt sınır koymaz: Görgüye dayalı ve inandırıcı tek tanık beyanı vakıayı ispatlayabilir. Buna karşılık diğer tanıkların anlatımlarıyla uyumsuz ve başka delillerle desteklenmeyen tek beyanla kusur yüklenemez (Bkz. 15. Bölüm).[27]
9. Delil olarak dayanılan önceki dosyadaki tanık beyanları eldeki davadaki beyanlarla birlikte değerlendirilebilir. Kesinleşmiş ceza kararı ve ceza dosyasındaki tespitler tanık beyanlarını doğrular veya çürütür (Bkz. 16. Bölüm).[28]

V. Konulara Göre Tanık Beyanı

1. Kusur belirlemesinde dilekçelerde dayanılan, tanık beyanlarıyla ispatlanan, evlilik içinde ve dava tarihinden önce yaşanan, affedilmemiş olaylar dikkate alınır (Bkz. 17. Bölüm).[29]

20 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147; Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/768, K. 2023/976.
21 Yargıtay 2. HD, 29.06.2026, E. 2026/1444, K. 2026/7357; Yargıtay HGK, 09.09.2026, E. 2025/454, K. 2026/470.
22 Yargıtay HGK, 01.11.2023, E. 2022/771, K. 2023/1039; Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/768, K. 2023/976.
23 Yargıtay HGK, 09.09.2026, E. 2025/454, K. 2026/470.
24 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147; Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/765, K. 2023/974.
25 Yargıtay 2. HD, 08.12.2025, E. 2025/3085, K. 2025/10769.
26 Yargıtay HGK, 18.06.2025, E. 2023/947, K. 2025/378.
27 Yargıtay HGK, 02.07.2025, E. 2023/1143, K. 2025/416; Yargıtay 2. HD, 06.11.2024, E. 2024/652, K. 2024/8400.
28 Yargıtay 2. HD, 08.10.2025, E. 2025/1397, K. 2025/8448; Yargıtay HGK, 16.04.2025, E. 2023/705, K. 2025/239.
29 Yargıtay HGK, 10.09.2025, E. 2024/129, K. 2025/499; Yargıtay HGK, 24.09.2025, E. 2024/130, K. 2025/556.

2. Af, kayıtsız şartsız bir irade beyanıyla veya en azından affı gösteren tutum ve davranışla ispatlanmalıdır; zorunluluk nedeniyle bir araya gelmek af değildir (Bkz. 17. Bölüm).[30]
3. Karşı tarafın kusurlu davranışına tepki olarak ortaya çıkan ve tepki sınırları içinde kalan davranış kusur sayılmaz; tepkiyi aşan hakaret ise kusurdur. Bu nedenle tanık, olayın yalnız sonucunu değil, nasıl başladığını da anlatmalıdır (Bkz. 17. Bölüm).[31]
4. Zina, cinsel ilişkinin gerçekleştiğine dair kuvvetli emarelerle ispatlanır; salt şüphe yetmez, duyuma dayalı ve çelişkili tanık beyanı zinayı ispat etmez. Buna karşılık eşin tanığa doğrudan yaptığı açıklama, fotoğraflar ve fotoğraftaki kişinin teşhisi birlikte zinayı ispatlayabilir (Bkz. 18. Bölüm).[32]
5. Yalnız fiili ayrılığı anlatan soyut tanık beyanı terki ispat etmez. Eylemli ayrılık davasında ortak çocukların ve yakın akrabaların evliliği kurtarmaya yönelik beyanlarına itibar edilmez (Bkz. 18. Bölüm).[33]
6. Kişinin ekonomik ve sosyal durumu, diğer delillerin yanında tanık deliliyle de ispatlanabilir; tarafların bu konuda bildirdiği tanıklar dinlenmeden nafaka uyuşmazlığı karara bağlanamaz. Gelir ve yoksulluk, tanık beyanıyla birlikte resmî kayıtlar ve etraflı bir araştırmayla belirlenir (Bkz. 19. Bölüm).[34]
7. Velayet ve kişisel ilişki düzenlemesinde çocuğun üstün yararı esastır; tanık beyanları, sosyal inceleme raporu, uzman görüşü ve çocuğun görüşü birlikte değerlendirilir (Bkz. 20. Bölüm).[35]
8. Ziynet davasında kadın, ziynetlerin varlığını ve kendi elinden çıkıp erkeğin hâkimiyetine girdiğini ispat etmelidir. Teslime bizzat şahit olan tanığın beyanı bu ispatı sağlayabilir, duyuma dayalı beyan sağlamaz (Bkz. 21. Bölüm).[36]
9. Kişisel mal savunması tanık dâhil her türlü delille ispatlanabilir; eşler arasındaki işlemlerde ve irade bozukluğu iddialarında da tanık dinlenebilir (Bkz. 21. Bölüm).[37]

30 Yargıtay HGK, 24.09.2025, E. 2024/213, K. 2025/557.
31 Yargıtay HGK, 25.06.2025, E. 2023/1141, K. 2025/395; oyçokluğuyla; Yargıtay HGK, 16.04.2025, E. 2023/705, K. 2025/239.
32 Yargıtay HGK, 17.12.2025, E. 2025/33, K. 2025/839; Yargıtay HGK, 01.04.2026, E. 2025/201, K. 2026/200; oyçokluğuyla.
33 Yargıtay HGK, 01.11.2023, E. 2022/771, K. 2023/1039; Yargıtay HGK, 01.03.2023, E. 2021/825, K. 2023/136.
34 Yargıtay HGK, 01.03.2022, E. 2020/728, K. 2022/237; Yargıtay 2. HD, 07.09.2026, E. 2026/7341, K. 2026/7625.
35 Yargıtay 2. HD, 22.04.2025, E. 2024/7807, K. 2025/4137; Yargıtay 2. HD, 03.06.2026, E. 2025/9730, K. 2026/5995.
36 Yargıtay HGK, 28.01.2026, E. 2025/200, K. 2026/52; Yargıtay 2. HD, 14.04.2026, E. 2025/8901, K. 2026/4068.
37 Yargıtay HGK, 22.10.2025, E. 2024/618, K. 2025/646; oyçokluğuyla; Yargıtay 2. HD, 04.05.2023, E. 2023/1061, K. 2023/2206.

VI. Kanun Yolu, Yalan Tanıklık ve Sorumluluk

1. Tanık deliline ilişkin usul hataları, kamu düzenine aykırı olmadıkça istinaf dilekçesinde açıkça ve karara etkisiyle birlikte gösterilmelidir. Usulüne uygun gösterildiği hâlde dinlenmeyen tanık bölge adliye mahkemesince dinlenebilir (HMK m. 357/3; Bkz. 22. Bölüm).[38]
2. Yargıtay, delillerle çelişen, bir delili gözden kaçıran veya mantık kurallarına aykırı vakıa tespitiyle bağlı değildir (Bkz. 22. Bölüm).[39]
3. Mahkeme huzurunda gerçeğe aykırı tanıklık TCK m. 272/2 kapsamındadır; tanığın yeminsiz dinlenmiş olması suçun oluşmasına engel değildir. Boşanma davası bir özel hukuk uyuşmazlığı olduğundan TCK m. 273'teki indirim ve cezasızlık imkânı uygulanmaz (Bkz. 23. Bölüm).[40]
4. Kusur belirlemesinde tek ve belirleyici olan tanık hakkında yalan tanıklık soruşturması varsa, soruşturmanın sonucu bekletici mesele yapılmalıdır (Bkz. 23. Bölüm).[41]
5. İfadesi karara esas alınan tanığın karardan sonra yalan tanıklık yaptığı kesinleşmiş ceza kararıyla sabitse yargılamanın iadesi istenebilir; sonradan yeni bir tanık bulunması ise iade sebebi değildir (HMK m. 375/1-e; Bkz. 23. Bölüm).[42]
6. Tanıklık bir kamu görevidir: Tanık gelmek, kanuni çekinme sebebi yoksa tanıklık etmek, yemin etmek ve gerçeği söylemekle yükümlüdür; buna karşılık ücret, gider, çekinme ve uygun koşullarda dinlenme hakları vardır (HMK m. 245, 253, 265; Bkz. 24. Bölüm).
7. Tanığı hukuka aykırı olarak etkilemeye teşebbüs etmek suçtur (TCK m. 277). Tanığa menfaat sağlandığı iddiası, o tanığın beyanının hükme esas alınmamasına yol açabilir (Bkz. 24. Bölüm).[43]

310 Bu ilkelerin ortak noktası şudur: Tanık beyanı, ancak doğru zamanda ileri sürülmüş bir vakıaya, süresinde gösterilmiş bir tanığa ve tanığın kendi gözüyle gördüğü, kulağıyla duyduğu somut olaylara dayanıyorsa güçlü bir delildir. Davayı açan veya savunan taraf için en önemli iş, dava dilekçesini yazarken her olayı yeri, zamanı ve tanığıyla birlikte düşünmektir; tanığın duruşmada anlatacağı her şey, dilekçede atılan bu temelin üzerine kurulur.

38 Yargıtay HGK, 15.10.2025, E. 2024/760, K. 2025/637; Yargıtay HGK, 15.10.2025, E. 2024/619, K. 2025/639.
39 Yargıtay HGK, 29.03.2022, E. 2022/280, K. 2022/409.
40 Yargıtay 8. CD, 08.10.2024, E. 2024/20720, K. 2024/7460.
41 Yargıtay 2. HD, 01.04.2026, E. 2025/7799, K. 2026/3530.
42 Yargıtay HGK, 03.12.2025, E. 2025/520, K. 2025/769.
43 Yargıtay 2. HD, 27.02.2024, E. 2022/10089, K. 2024/1260.

EK 1 · SORU VE CEVAPLARLA BOŞANMA DAVASINDA TANIK

Aşağıda boşanma davasında tanık ve tanık beyanları hakkında en sık sorulan sorular kısa cevaplarıyla bir araya getirilmiştir. Cevaplar eserin ilgili bölümlerine dayanır; gerekçe ve diğer kararlar için parantez içinde gösterilen bölüme bakılmalıdır. Tutarlar eserin kapandığı tarihteki kanun metnine aittir.

I. Temel Sorular

1. Boşanma davasında tanık şart mı?
Kanun şart koşmaz; ancak çekişmeli boşanma davasında evlilik içindeki olaylar çoğu zaman başka bir delille ispatlanamadığı için tanık en önemli delildir. Anlaşmalı boşanmada ise boşanma sebebini ispat için tanık dinlenmez (Giriş ve 1. Bölüm).

2. Tanık beyanı hâkimi bağlar mı?
Hayır. Tanık beyanı takdiri delildir; hâkim onu diğer delillerle birlikte serbestçe değerlendirir (HMK m. 198; 1. Bölüm).[1]

3. Hâkim tanığın doğru söylediğini mi kabul eder?
Hayatın olağan akışına uygun ve samimi beyan bakımından, aksine ciddi ve inandırıcı delil bulunmadıkça asıl olan tanığın gerçeği söylemiş olmasıdır. Tanığın olmamışı olmuş gibi anlattığı anlaşılırsa bu kabul düşer (1. Bölüm).[2]

4. Boşanma davasında kaç tanık gerekir?
Kanunda alt veya üst sınır yoktur. Görgüye dayalı ve inandırıcı tek bir tanık bile vakıayı ispatlayabilir; önemli olan tanık sayısı değil, beyanın niteliğidir (5. ve 15. Bölümler).[3]

5. Tek tanıkla boşanma davası kazanılır mı?
Evet, tanık olayı bizzat görmüş ve anlatımı inandırıcıysa. Hukuk Genel Kurulu, davacının yeğeninin tek başına beyanıyla erkeğin sadakat yükümlülüğüne aykırı davrandığını kabul etmiştir. Buna karşılık diğer delillerle uyumsuz ve desteklenmeyen tek beyanla kusur yüklenmemiştir (15. Bölüm).[4]

1 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147.
2 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147; Yargıtay HGK, 18.06.2025, E. 2023/947, K. 2025/378.
3 Yargıtay HGK, 02.07.2025, E. 2023/1143, K. 2025/416.
4 Yargıtay HGK, 02.07.2025, E. 2023/1143, K. 2025/416; Yargıtay 2. HD, 06.11.2024, E. 2024/652, K. 2024/8400.

6. Kimler tanık olabilir?
Davada taraf olmayan herkes. Yaş, hukuki durum, akrabalık veya taraflardan biriyle yakınlık tanıklığa engel değildir (HMK m. 240/1; 2. Bölüm).[5]

7. Anne, baba veya kardeş tanık olabilir mi?
Evet. Yakın akrabaların beyanı yalnız akrabalık nedeniyle değersiz sayılmaz; bu ölçüt iki tarafın tanıklarına eşit uygulanır. Akrabanın tanıklıktan çekinme hakkı da vardır (8. ve 14. Bölümler).[6]

8. Eşler kendi davalarında tanık olabilir mi?
Hayır. Eşler davanın tarafıdır; kendi davalarında tanık olarak dinlenemezler. Tarafın anlatımı tanık beyanı değil, iddia veya savunmadır (2. Bölüm).

9. Avukat tanık olabilir mi?
Taraf vekili avukatın tanık olarak dinlenmesine yasal engel yoktur. Ancak avukat, mesleği gereği öğrendiği bilgiler hakkında iş sahibinin muvafakati olmadan tanıklık edemez ve muvafakat olsa bile tanıklıktan çekinebilir (Avukatlık Kanunu m. 36; 2. ve 24. Bölümler).[7]

10. Çocuk tanık olabilir mi?
Evet. Tanıklık için yaş sınırı yoktur; on beş yaşını bitirmemiş çocuk yeminsiz dinlenir (HMK m. 257). Kendisini ifade edebildiği anlaşılan ortak çocuğun beyanı hükme esas alınabilir (3. Bölüm).[8]

11. Ortak çocuğu tanık göstermek doğru mu?
Hukuken mümkündür, ama çocuğu anne ve babası arasında bırakır. Çocuğun tanıklığına ancak olayın tek tanığı olduğu gibi gerçekten gerekli hâllerde başvurulması ve uygun ortamda dinlenmesinin istenmesi yerinde olur (3. Bölüm).[9]

12. Komşu veya iş arkadaşı tanık olabilir mi?
Evet. Taraflarla akrabalığı olmayan tanığın beyanı da diğer tanıklar gibi değerlendirilir; yakınlığın bulunmaması da tek başına beyanı üstün kılmaz (2. ve 14. Bölümler).

II. Tanık Gösterme ve Tanık Listesi

13. Tanığa dilekçede dayanmak gerekir mi?
Evet. Taraflar her vakıanın hangi delille ispat edileceğini dava ve cevap dilekçelerinde belirtmelidir (HMK m. 119/1-f, 129/1-e). Vakıa yazılıp bilgi sahibi kişiye işaret edilerek "kanıtlarımız vardır" denilmesi, tanık deliline dayanma sayılabilir (4. Bölüm).[10]

5 Yargıtay HGK, 20.12.2018, E. 2017/2707, K. 2018/1998.
6 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147; Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/765, K. 2023/974.
7 Yargıtay HGK, 24.06.2020, E. 2017/2209, K. 2020/475.
8 Yargıtay 2. HD, 03.10.2024, E. 2023/8603, K. 2024/6809; Yargıtay 2. HD, 15.06.2026, E. 2026/489, K. 2026/6612.
9 Nuhoğlu, s. 643.
10 Yargıtay HGK, 02.07.2025, E. 2023/1143, K. 2025/416.

14. Dilekçede tanık deliline dayanılmamışsa tanık dinlenir mi?
Dinlenmemelidir. Ancak dinlenmişse bu nispi bir usul hatasıdır; karşı taraf istinafta ileri sürmedikçe gözetilmez (4. ve 22. Bölümler).[11]

15. Tanık listesi ne zaman verilir?
Uygulamada ön inceleme duruşmasında delillerin sunulması için kesin süre verilir; tanık listesi bu süre içinde verilir. Liste, tanığın adı, soyadı, tebliğe elverişli adresi ve hangi vakıa için dinleneceğini içerir (HMK m. 240/2; 5. Bölüm).

16. Tanık listesine sonradan isim eklenebilir mi?
Hayır. Listede gösterilmeyen kişi tanık olarak dinlenemez ve ikinci bir liste verilemez. Hukuk Genel Kurulu bu yasağı kamu düzeninden sayar (HMK m. 240/2; 5. Bölüm).[12]

17. Dava ve cevap dilekçelerinde bildirilen tanıkları sonra tek dilekçede toplamak ikinci liste sayılır mı?
Hayır. Süresinde verilen dilekçelerde bildirilmiş tanıkların sonradan bir dilekçede toplanması ikinci liste değildir (5. Bölüm).[13]

18. Tanık listesi için verilen kesin süre kaçırılırsa ne olur?
Kesin süre içinde yapılmayan işlemi yapma hakkı ortadan kalkar (HMK m. 94/3). Ancak liste verilmemiş olsa bile taraf, dinleme için belirlenen duruşmada tanıklarını hazır bulundurursa tanıklar dinlenir (HMK m. 243/1; 5. Bölüm).[14]

19. Tanığın adresi bilinmiyorsa ne yapılır?
Listede adres gösterilmemiş veya tanık gösterilen adreste bulunamamışsa mahkeme adres göstermek için kesin süre verir; bu sürede adres gösterilmezse o tanıktan vazgeçilmiş sayılır (HMK m. 240/3; 5. Bölüm).

20. Dilekçede yazılmayan bir olayı tanık anlatırsa ne olur?
Dayanılmamış vakıa, tanık beyanında geçse bile kusur olarak yüklenemez. Olayın özü dilekçede anlatılmışsa tanığın ayrıntılandırması dikkate alınır (6. Bölüm).[15]

21. Dilekçeye sonradan yeni olay eklenebilir mi?
Vakıalar dava, cevap, cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleriyle ileri sürülebilir; bundan sonra iddia ve savunma ancak ıslah veya karşı tarafın açık muvafakatiyle genişletilebilir (HMK m. 141; 6. Bölüm).

22. Karşılıklı boşanma davalarında bir dilekçede yazılan olay öbür davada kullanılabilir mi?
Evet. Karşılıklı davalarda bütün dilekçeler birlikte değerlendirilir (6. Bölüm).[16]

11 Yargıtay HGK, 15.10.2025, E. 2024/760, K. 2025/637; Yargıtay HGK, 15.10.2025, E. 2024/619, K. 2025/639.
12 Yargıtay HGK, 22.06.2021, E. 2017/2301, K. 2021/807.
13 Yargıtay 2. HD, 14.12.2023, E. 2023/2092, K. 2023/6256.
14 Yargıtay 2. HD, 30.09.2024, E. 2023/8201, K. 2024/6594.
15 Yargıtay HGK, 23.09.2026, E. 2025/463, K. 2026/524; Yargıtay 2. HD, 04.02.2025, E. 2024/8323, K. 2025/4264.
16 Yargıtay HGK, 08.02.2023, E. 2021/653, K. 2023/58.

23. Dava açıldıktan sonra yaşanan olayları tanık anlatabilir mi?
Anlatabilir, ama bu olaylar o davada kusur olarak yüklenemez; ancak yeni bir davanın konusu olabilir (6. Bölüm).[17]

III. Tanığın Çağrılması

24. Tanık mahkemeye nasıl çağrılır?
Davetiyeyle. Davetiye duruşmadan en az bir hafta önce tebliğ edilmelidir. Telefon veya e-posta ile de çağrılabilir; ama bu durumda gelmemenin sonuçları uygulanmaz (HMK m. 243; 7. Bölüm).

25. Tanığımı duruşmaya kendim getirebilir miyim?
Evet. Davetiye gönderilmeden taraflarca hazır bulundurulan tanık da dinlenir (HMK m. 243/1; 7. Bölüm).

26. Tanığı duruşmaya getirmek zorunda mıyım?
Hayır. Tanıkların duruşmada hazır edilmesi taraflara yüklenemez; tanığı çağırmak mahkemenin görevidir (7. Bölüm).[18]

27. Tanık gelmezse ne olur?
Usulüne uygun çağrıldığı hâlde mazeret bildirmeden gelmeyen tanık zorla getirilir; gelmemesinin sebep olduğu giderlere ve beş yüz Türk lirasına kadar disiplin para cezasına hükmolunur (HMK m. 245; 7. Bölüm).[19]

28. Tanık hastaysa veya engelliyse ne olur?
Mahkeme, hasta veya engelli olması nedeniyle gelemeyen tanığı bulunduğu yerde dinler (HMK m. 259/3; 7. Bölüm).

29. Tanık gideri ne kadardır ve kim öder?
Tanığa Adalet Bakanlığı tarifesine göre ücret, gerekirse yol, konaklama ve beslenme gideri ödenir (HMK m. 265). Bu giderler tanığı gösteren tarafın yatırdığı avanstan karşılanır (7. ve 24. Bölümler).

30. Tanık avansı yatırılmazsa ne olur?
Kesin süre, hangi işlem için ne kadar avansın yatırılacağını açıkça göstermelidir; belirsiz bir ihtar sonuç doğurmaz. Usulüne uygun süreye rağmen avans yatırılmamışsa mahkeme davayı mevcut delillere göre esastan değerlendirir (7. Bölüm).[20]

31. Adli yardım alan tarafın tanık giderini kim öder?
Devlet. Adli yardımdan yararlanan tarafın tanıkları, avans yatırılmadı gerekçesiyle dinlenmeden bırakılamaz (7. Bölüm).[21]

17 Yargıtay 2. HD, 19.02.2026, E. 2025/6062, K. 2026/1938; Yargıtay 2. HD, 22.12.2025, E. 2025/5069, K. 2025/11564.
18 Yargıtay 2. HD, 08.04.2025, E. 2024/6544, K. 2025/3378; Yargıtay 2. HD, 29.09.2025, E. 2025/1239, K. 2025/7915.
19 Yargıtay 2. HD, 08.04.2025, E. 2024/6544, K. 2025/3378.
20 Yargıtay 2. HD, 29.09.2025, E. 2025/1239, K. 2025/7915; Yargıtay 2. HD, 23.09.2025, E. 2025/700, K. 2025/7664.
21 Yargıtay 2. HD, 09.03.2026, E. 2025/7893, K. 2026/2582.

32. Tanıktan vazgeçilebilir mi?
Evet, ama açıkça. "Öncelikle şu tanıkları dinleyin" demek diğer tanıklardan vazgeçme sayılmaz. Delil gösteren taraf karşı tarafın açık izni olmadıkça o delilden vazgeçemez (HMK m. 196; 7. Bölüm).[22]

IV. Çekinme ve Yemin

33. Tanık tanıklık yapmaktan kaçınabilir mi?
Kural olarak hayır; tanıklık bir yükümlülüktür. Ancak kanunda sayılan yakınlar ile sır ve menfaat ihlali tehlikesi bulunan kişiler tanıklıktan çekinebilir (HMK m. 247–250; 8. Bölüm).

34. Kimler tanıklıktan çekinebilir?
Taraflardan birinin nişanlısı; evlilik bağı ortadan kalkmış olsa bile eşi; taraflardan birinin veya onun eşinin altsoyu ve üstsoyu; taraflardan biriyle arasında evlatlık bağı bulunanlar; üçüncü derece dâhil kan ve kayın hısımları; koruyucu aile ve onların çocukları ile koruma altına alınan çocuk (HMK m. 248; 8. Bölüm).

35. Hâkim çekinme hakkını hatırlatmak zorunda mı?
Evet. Kişisel nedenle çekinme hakkı bulunan tanığa hâkim bu hakkını önceden hatırlatır (HMK m. 247/2). Yargıtay'ın bir kararında aktarıldığı üzere, çekinme hakkı hatırlatılmadan yeminli dinlenen tanığın beyanının hükme esas alınması isabetsiz sayılmıştır (8. Bölüm).[23]

36. Çekinme hakkı olan tanık tanıklık ederse beyanı geçerli mi?
Evet. Kanun yeminsiz dinlenecekleri sınırlı olarak saymış, akrabalığı bu sayıma almamıştır; bu tanık yemin eder ve beyanı yalnız yakınlık nedeniyle değersiz sayılmaz. Bir bölge adliye mahkemesi, çekinme hakkı bulunan tanıkların yeminsiz dinlenmesini kaldırma sebepleri arasında saymıştır (HMK m. 257; 8. Bölüm).[24]

37. Hangi konularda çekinme hakkı kullanılamaz?
Örneğin aile bireyleri arasında, ailevi ilişkilerden kaynaklanan mali uyuşmazlıklara ilişkin vakıalar ile aile bireylerinin doğum, ölüm ve evlenmelerinden kaynaklanan olaylar hakkında yakınlık nedeniyle de tanıklıktan çekinilemez (HMK m. 251; 8. Bölüm).

38. Çekinmek isteyen tanık mahkemeye gitmek zorunda mı?
Çekinme sebebini ve delilini önceden yazılı olarak bildiren tanık belirlenen günde gelmek zorunda değildir; çekinmenin haklı olup olmadığına mahkeme karar verir (HMK m. 252; 8. Bölüm).

22 Yargıtay 2. HD, 21.04.2025, E. 2024/7901, K. 2025/4068.
23 Yargıtay 10. HD, 01.10.2025, E. 2025/12634, K. 2025/12836.
24 Yargıtay 2. HD, 14.12.2023, E. 2023/4241, K. 2023/6258.

39. Sebepsiz yere tanıklıktan çekinen tanığa ne olur?
Beş yüz Türk lirasından beş bin Türk lirasına kadar disiplin para cezası ve giderlere hükmedilir; sorulara cevap vermemekte veya yemin etmemekte direnirse iki haftayı geçmemek üzere disiplin hapsine mahkûm edilir (HMK m. 253; 8. ve 24. Bölümler).

40. Tanık yemin eder mi?
Evet, kural olarak dinlenmeden önce yemin eder. On beş yaşını bitirmemiş olanlar ve yeminin önemini kavrayamayacak durumdakiler yeminsiz dinlenir (HMK m. 257–258; 9. Bölüm).

41. Tanık yemini nasıl yapılır?
Herkes ayağa kalkar; tanık, sorulara hiçbir şey saklamadan doğru cevap vereceğine namusu, şerefi ve kutsal saydığı bütün inanç ve değerleri üzerine yemin ettiğini söyler (HMK m. 258; 9. Bölüm).

V. Duruşmada Tanık

42. Tanık duruşmada nasıl dinlenir?
Önce kimliği, taraflarla yakınlığı ve güvenilirliğini etkileyebilecek durumu sorulur; çekinme hakkı varsa hatırlatılır; gerçeği söylemenin önemi ve yalan tanıklığın cezası anlatılır; yemin ettirilir. Ardından olay hakkında bilgi verilerek bildiklerini anlatması istenir (HMK m. 254–260; 9. Bölüm).

43. Tanıklar birlikte mi dinlenir?
Hayır. Tanıklar ayrı ayrı dinlenir; henüz dinlenmemiş tanıklar salonda bulunamaz (HMK m. 261/1; 9. Bölüm).

44. Tanık notlarına bakarak konuşabilir mi?
Hayır, tanık yazılı not kullanamaz. Ancak tarih ve rakamlar gibi hususlarda yazılarına bakması gerektiğini söylerse hâkim buna izin verebilir (HMK m. 261/2; 9. Bölüm).

45. Tanığa kim soru sorar?
Önce tanık sözü kesilmeden anlatır; sonra hâkim açıklama ve tamamlama soruları sorar. Taraf vekilleri tanığa doğrudan, taraflar ise hâkim aracılığıyla soru sorabilir; itiraz edilen sorunun sorulup sorulmayacağına hâkim karar verir (HMK m. 152, 261/3; 9. Bölüm).

46. Duruşmada tanığa hakaret edilebilir mi, sözü kesilebilir mi?
Hayır. Tarafların tanığın sözünü kesmeleri, onu övmeleri veya tahkir etmeleri yasaktır (HMK m. 262; 9. ve 24. Bölümler).

47. Tanığın söyledikleri nasıl kayda geçer?
Beyan tutanağa yazılır, tanığa okunur ve imzalatılır. Tutanaktaki eksik veya yanlış bir ifadenin o anda düzeltilmesini istemek önemlidir (9. Bölüm).

48. Tanıklar birbiriyle çelişirse ne olur?
Hâkim çelişkiyi gidermeye çalışır; gerekirse tanıkları yüzleştirir (HMK m. 261/1). Çelişkili beyanlar arasında tercih yapan hâkim gerekçesini göstermelidir (9. ve 15. Bölümler).[25]

49. Boşanma davası herkese açık mı görülür?
Hâkim, taraflardan birinin istemi üzerine duruşmanın gizli yapılmasına karar verebilir (TMK m. 184/6). Gizli duruşma, tanığın rahatça anlatabilmesine de hizmet eder (9. Bölüm).

VI. Başka Şehir ve Yurt Dışındaki Tanık

50. Başka şehirdeki tanık nasıl dinlenir?
Bulunduğu yer mahkemesine talimat yazılarak veya ses ve görüntü aktarımıyla (SEGBİS) davaya bakan mahkemeden dinlenir (HMK m. 149/2, 259/4; 10. Bölüm).

51. Talimatla dinlenen tanığa bütün konular sorulmalı mı?
Evet. Talimat yazısı tanığın dinleneceği konuları göstermelidir. Tanıklara yalnız boşanma sorulup ziynet sorulmadığı için ziynet davasının reddi bozulmuştur (10. Bölüm).[26]

52. Talimat duruşmasına katılabilir miyim?
Evet. Talep ederseniz dinlemenin yeri, günü ve saati size bildirilir. Talimat duruşmasına katılıp soru soran taraf, tanığın sonradan yeniden dinlenmesini kolayca isteyemez (HMK m. 259/4; 10. Bölüm).[27]

53. Tanık SEGBİS ile dinlenebilir mi?
Evet. Mahkeme resen veya talep üzerine tanığın bulunduğu yerden ses ve görüntü aktarımıyla dinlenmesine karar verebilir. Bu yolda tanığı davaya bakan hâkim doğrudan dinler (HMK m. 149/2–3; 10. Bölüm).

54. Yurt dışındaki tanık nasıl dinlenir?
İstinabe yoluyla, yardım istenen devletin usulüne göre. O ülke usulüne göre yeminsiz dinlenmiş olması beyanı tek başına geçersiz kılmaz. Tanık Türkiye'ye geliyorsa duruşmada hazır bulundurulabilir (10. Bölüm).[28]

55. Tanığa yazılı soru gönderilebilir mi?
İstisnai olarak, evet: Hâkim gerekli görürse tanığa soru kâğıdı gönderebilir; cevaplar yetersizse tanığı dinlemeye çağırabilir (HMK m. 246). Çekişmeli kusur olaylarında sözlü dinleme esastır (10. Bölüm).

56. Hâkim tanıklarımı dinlemeden karar verebilir mi?
Yasal bir sebep yoksa hayır. Usulüne uygun gösterilmiş tanığın dinlenmemesi hukuki dinlenilme hakkını ihlal eden önemli bir usul hatasıdır (11. Bölüm).[29]

---

25 Yargıtay 8. HD, 24.09.2020, E. 2020/944, K. 2020/5388; Yargıtay HGK, 18.06.2025, E. 2023/947, K. 2025/378.
26 Yargıtay 2. HD, 28.11.2024, E. 2024/1912, K. 2024/9220.
27 Yargıtay 2. HD, 07.06.2023, E. 2023/385, K. 2023/3072.
28 Yargıtay 2. HD, 12.11.2024, E. 2024/1304, K. 2024/8588.
29 Yargıtay HGK, 20.12.2018, E. 2017/2707, K. 2018/1998.

57. Hâkim tanıklardan bir kısmını dinleyip yetinebilir mi?
Evet, ispat edilmek istenen husus hakkında yeterli bilgi edindiyse geri kalanları dinlemeyebilir (HMK m. 241). Ancak bunu gerekçesinde göstermelidir (11. Bölüm).[30]

VII. Tanık Beyanının Değeri

58. Tanık ne anlatmalı?
Kendi gözüyle gördüğünü ve kulağıyla duyduğunu; olayın yaklaşık zamanını, yerini, kimlerin bulunduğunu ve nasıl başladığını. Hükme esas alınan beyan, görgüye dayalı ve somut beyandır (12. ve 13. Bölümler).[31]

59. Duyduğunu anlatan tanığın beyanı geçerli mi?
Olayı taraflardan veya üçüncü kişilerden duyduğunu aktaran tanığın beyanı duyuma dayalıdır ve kusur belirlemesinde tek başına esas alınamaz (12. Bölüm).[32]

60. Tarafın kendisi tanığa olayı anlatmışsa ne olur?
Tanık yalnız tarafın anlattığını aktarıyorsa beyan duyuma dayalıdır. Buna karşılık eşin, kendi davranışını tanığa doğrudan açıklaması, tanığın bizzat duyduğu bir olgudur; Hukuk Genel Kurulu böyle bir açıklamayı diğer delillerle birlikte zinanın ispatında dikkate almıştır (12. ve 18. Bölümler).[33]

61. Morlukları gören ama dövüldüğünü görmeyen tanığın beyanı geçerli mi?
Evet. Şiddetin sonucunu, örneğin morlukları veya yara izlerini bizzat gören tanığın beyanı görgüye dayalıdır (12. ve 13. Bölümler).[34]

62. Soyut tanık beyanı ne demektir?
"Sürekli kavga ederlerdi", "kadın evine bakmazdı" gibi yer, zaman ve somut olay içermeyen genel anlatımdır. Bu tür beyanlar evlilik birliğinin temelinden sarsıldığını kabule elverişli değildir (13. Bölüm).[35]

63. Tanık olayların tarihini hatırlamazsa beyanı geçersiz mi olur?
Hayır. Süreklilik arz eden davranışları görgüye dayalı olarak anlatan beyan, her olayın tarihi verilmedi diye soyut sayılamaz. Yaklaşık dönem ve yer belirtilmesi yeterli olabilir (13. Bölüm).[36]

64. Tanık "bence kadın haklı" diyebilir mi?
Diyebilir, ama bu bir kanaattir. Tanığın kişisel kanaati vakıa yerine geçmez; hükme esas alınan, tanığın anlattığı olaylardır (13. Bölüm).

30 Yargıtay 2. HD, 21.10.2025, E. 2024/7352, K. 2025/9063.
31 Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/768, K. 2023/976.
32 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147; Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/768, K. 2023/976.
33 Yargıtay HGK, 01.04.2026, E. 2025/201, K. 2026/200; oyçokluğuyla.
34 Yargıtay 2. HD, 29.06.2026, E. 2026/1444, K. 2026/7357; Yargıtay HGK, 09.09.2026, E. 2025/454, K. 2026/470.
35 Yargıtay HGK, 01.11.2023, E. 2022/771, K. 2023/1039; Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/768, K. 2023/976.
36 Yargıtay HGK, 09.09.2026, E. 2025/454, K. 2026/470.

65. Akraba tanığın beyanı neden değerli sayılır?
Evlilik içindeki olayları en çok yakınlar görür. Akrabalık veya başka bir yakınlık başlı başına tanık beyanını değerden düşürmez (14. Bölüm).[37]

66. Tanık ile aramızda husumet varsa ne yapmalıyım?
Husumeti somut olarak ileri sürüp ispatlamalısınız (HMK m. 255). Kesinleşmiş bir ceza davası gibi somut bir husumet varsa beyan hükme esas alınmayabilir (14. Bölüm).[38]

67. Hâkim tanık beyanının sadece işine gelen kısmını alabilir mi?
Hayır. Tanık beyanı bir bütündür; bir bölümü esas alınan beyanın aynı konuya ilişkin devamı da esas alınmalıdır (15. Bölüm).[39]

68. Tanığın küçük ayrıntılarda yanılması beyanı çürütür mü?
Her farklılık çelişki sayılmaz. Belirleyici olan, çelişkinin olayın özüne, tanığın olayı nasıl öğrendiğine veya olay yerinde bulunup bulunmadığına ilişkin olup olmadığıdır (15. Bölüm).[40]

69. Ceza dosyasındaki ifadeler boşanma davasında kullanılabilir mi?
Evet, delil olarak dayanılmışsa. Kesinleşmiş ceza kararı ve ceza dosyasındaki tespitler tanık beyanlarını doğrular veya çürütür (16. Bölüm).[41]

70. Önceki boşanma davasındaki tanık beyanları kullanılabilir mi?
Delil olarak dayanılan önceki dosyadaki tanık beyanları eldeki davadaki beyanlarla birlikte değerlendirilebilir (16. Bölüm).[42]

71. Sosyal inceleme raporundaki beyanlar tanık beyanı yerine geçer mi?
Hayır. Çocuğun veya üçüncü kişilerin uzmana yaptığı açıklamalarla kusur yüklenemez; bu açıklamalar velayet ve kişisel ilişki için değerlendirilebilir (16. ve 20. Bölümler).[43]

72. Mesaj, fotoğraf ve video tanık beyanıyla birlikte değerlendirilir mi?
Evet. Fotoğraf gibi deliller, bir tanık veya tarafın kendisi onlardaki kişiyi teşhis ettiğinde anlam kazanır; belge ve tanık birbirini tamamlar (16. ve 18. Bölümler).[44]

VIII. Kusur, Aldatma ve Şiddet

73. Kusur tanıkla nasıl belirlenir?
Hâkim, dilekçelerde dayanılan ve tanıklarla ispatlanan, evlilik içinde ve dava tarihinden önce yaşanan, affedilmemiş olayları tek tek tespit eder ve eşlerin kusurlarını karşılaştırır (17. Bölüm).[45]

37 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147; Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/765, K. 2023/974.
38 Yargıtay 2. HD, 08.12.2025, E. 2025/3085, K. 2025/10769.
39 Yargıtay HGK, 18.06.2025, E. 2023/947, K. 2025/378.
40 Nuhoğlu, s. 635.
41 Yargıtay HGK, 16.04.2025, E. 2023/705, K. 2025/239.
42 Yargıtay 2. HD, 08.10.2025, E. 2025/1397, K. 2025/8448.
43 Yargıtay 2. HD, 21.10.2025, E. 2024/7219, K. 2025/9055.
44 Yargıtay HGK, 01.04.2026, E. 2025/201, K. 2026/200; oyçokluğuyla.
45 Yargıtay HGK, 10.09.2025, E. 2024/129, K. 2025/499.

74. Barıştıktan sonra eski olaylar ileri sürülebilir mi?
Affedilen olaylar kusur olarak yüklenemez. Ancak af, kayıtsız şartsız bir irade beyanıyla veya en azından affı gösteren tutum ve davranışla ispatlanmalıdır; zorunluluk nedeniyle bir araya gelmek af değildir (17. Bölüm).[46]

75. Karşı tarafın davranışına verdiğim tepki kusur sayılır mı?
Tepki sınırları içinde kalan davranış kusur sayılmaz; tepkiyi aşan hakaret ise kusurdur. Bu yüzden tanık olayın nasıl başladığını da anlatmalıdır (17. Bölüm).[47]

76. Aldatma tanıkla ispatlanabilir mi?
Evet. Güven sarsıcı davranış, olayı bizzat gören tanığın beyanıyla ispatlanabilir. Zina için ise cinsel ilişkinin gerçekleştiğine dair kuvvetli emare gerekir; salt şüphe ve duyuma dayalı beyan yetmez (18. Bölüm).[48]

77. Zina davasında tanık ne anlatmalı?
Kendi gördüklerini: kişileri birlikte nerede, ne zaman ve hangi durumda gördüğünü; eşin kendisine doğrudan bir açıklaması olduysa onu. Başkasından duyduklarını değil (18. Bölüm).[49]

78. Şiddet tanıkla nasıl ispatlanır?
Şiddete veya sonucuna bizzat tanık olan kişinin beyanıyla; doktor raporu, kolluk tutanağı ve ceza dosyası gibi delillerle birlikte. Süreklilik arz eden şiddeti görgüye dayalı anlatan beyan, her olayın tarihi olmasa da değerlidir (12., 13. ve 16. Bölümler).[50]

79. Evi terk ettiğini tanıkla ispatlayabilir miyim?
Terk ayrı bir boşanma sebebidir ve ihtar şartına bağlıdır. Yalnız eşlerin ayrı yaşadığını anlatan soyut tanık beyanı, ayrılığın kimden ve neden kaynaklandığını göstermediği için kusuru ispatlamaz (18. Bölüm).[51]

80. Önceki boşanma davası reddedildikten sonra açılan davada tanık neyi anlatır?
Ret kararının kesinleşmesinden sonra ortak hayatın yeniden kurulamadığını. Hukuk Genel Kurulu, ortak çocukların ve yakın akrabaların evliliği kurtarmaya yönelik beyanlarına itibar etmemiştir (TMK m. 166/4; 18. Bölüm).[52]

46 Yargıtay HGK, 24.09.2025, E. 2024/213, K. 2025/557.
47 Yargıtay HGK, 25.06.2025, E. 2023/1141, K. 2025/395; oyçokluğuyla; Yargıtay HGK, 16.04.2025, E. 2023/705, K. 2025/239.
48 Yargıtay HGK, 02.07.2025, E. 2023/1143, K. 2025/416; Yargıtay HGK, 17.12.2025, E. 2025/33, K. 2025/839.
49 Yargıtay HGK, 01.04.2026, E. 2025/201, K. 2026/200; oyçokluğuyla; Yargıtay HGK, 17.12.2025, E. 2025/33, K. 2025/839.
50 Yargıtay HGK, 09.09.2026, E. 2025/454, K. 2026/470.
51 Yargıtay HGK, 01.11.2023, E. 2022/771, K. 2023/1039.
52 Yargıtay HGK, 01.03.2023, E. 2021/825, K. 2023/136.

IX. Nafaka, Tazminat ve Velayet

81. Eşin geliri tanıkla ispatlanabilir mi?
Evet. Kişinin ekonomik ve sosyal durumu, diğer delillerin yanında tanık deliliyle de ispatlanabilir; bu konuda bildirilen tanıklar dinlenmeden nafaka uyuşmazlığı karara bağlanamaz (19. Bölüm).[53]

82. Kayıt dışı çalışan eşin geliri nasıl gösterilir?
Tanık beyanlarıyla birlikte resmî kayıtlar ve tarafların sosyal ve ekonomik durumlarının etraflıca araştırılmasıyla. Tanık, eşin işini, iş yerini ve yaşam biçimini somut olarak anlatmalıdır (19. Bölüm).[54]

83. Maddi ve manevi tazminat için tanık ne anlatmalı?
Karşı tarafın kusurlu davranışlarını ve bu davranışların tarafın kişilik haklarına etkisini, somut olaylar hâlinde. Tazminat, kusur belirlemesinde ispatlanan olaylara dayanır (17. ve 19. Bölümler).

84. Velayet davasında tanık dinlenir mi?
Evet. Velayette çocuğun üstün yararı esastır; tanık beyanları, sosyal inceleme raporu, uzman görüşü ve çocuğun görüşü birlikte değerlendirilir (20. Bölüm).[55]

85. Velayet için tanık hangi konuları anlatmalı?
Çocuğun günlük bakımını kimin üstlendiğini, okul ve sağlık işleriyle kimin ilgilendiğini, çocuğun anne ve babasıyla ilişkisini ve çocuğun yararını tehlikeye sokan somut olayları (20. Bölüm).

X. Ziynet ve Mal

86. Ziynet davasında neyi ispat etmem gerekir?
Ziynetlerin varlığını ve elinizden çıkıp erkeğin hâkimiyetine girdiğini. Teslime bizzat şahit olan tanığın beyanı bu ispatı sağlayabilir, duyuma dayalı beyan sağlamaz (21. Bölüm).[56]

87. Düğünde takılan ziynetleri kim anlatabilir?
Düğünde bulunan ve takılanları gören herkes. Düğün fotoğrafları ve videosu takıların listesini çıkarmaya yarar; ancak ziynetin erkeğin hâkimiyetine girdiği ayrıca ispatlanmalıdır. Duyuma dayalı tanık beyanı ziynet alacağını ispatlamaz (21. Bölüm).[57]

53 Yargıtay HGK, 01.03.2022, E. 2020/728, K. 2022/237.
54 Yargıtay HGK, 01.03.2022, E. 2020/728, K. 2022/237; Yargıtay 2. HD, 07.09.2026, E. 2026/7341, K. 2026/7625.
55 Yargıtay 2. HD, 22.04.2025, E. 2024/7807, K. 2025/4137; Yargıtay 2. HD, 03.06.2026, E. 2025/9730, K. 2026/5995.
56 Yargıtay HGK, 28.01.2026, E. 2025/200, K. 2026/52.
57 Yargıtay 2. HD, 14.04.2026, E. 2025/8901, K. 2026/4068.

88. Ziynet davasında tanık yoksa ne yapılabilir?
Ziynet alacağı bir mal davası olduğundan ispat yükü altındaki taraf yemin deliline dayanabilir. Yargıtay, ziynet iddiasını ispatlayamayan kadının yemin deliline de dayanmadığını belirterek davanın reddi gerektiğine karar vermiştir; yemine dayanılmışsa gerektiğinde yemin delili hatırlatılır (10. ve 21. Bölümler).[58]

89. Kişisel mal savunması tanıkla ispatlanabilir mi?
Evet. Kişisel mal savunması tanık dâhil her türlü delille ispatlanabilir (21. Bölüm).[59]

90. Eşler arasındaki bir işlemde hile veya baskı tanıkla ispatlanabilir mi?
Evet. Hile, korkutma gibi irade bozukluğu iddialarında senede karşı da tanık dinlenebilir (HMK m. 203/1-ç; 21. Bölüm).[60]

XI. İstinaf ve Temyiz

91. Tanık beyanlarının yanlış değerlendirildiğini düşünüyorsam ne yapmalıyım?
Kararı istinaf etmeli ve hangi tanığın hangi beyanının neden yanlış değerlendirildiğini, bunun karara etkisini istinaf dilekçesinde açıkça göstermelisiniz (22. Bölüm).[61]

92. Dinlenmeyen tanığım bölge adliye mahkemesinde dinlenir mi?
Usulüne uygun gösterildiği hâlde dinlenmemişse bölge adliye mahkemesi bu tanığı dinleyebilir (HMK m. 357/3; 22. Bölüm).

93. İstinafta yeni tanık gösterilebilir mi?
Kural olarak hayır. İlk derece mahkemesinde gösterilmeyen yeni delillere istinafta dayanılamaz; ancak mücbir bir sebeple gösterilemeyen deliller incelenebilir (HMK m. 357/1, 3; 22. Bölüm).

94. Yargıtay tanık beyanlarını yeniden değerlendirir mi?
Yargıtay vakıa tespitini kural olarak bölge adliye mahkemesine bırakır; ancak delillerle çelişen, bir delili gözden kaçıran veya mantık kurallarına aykırı tespitle bağlı değildir (22. Bölüm).[62]

XII. Yalan Tanıklık

95. Tanık yalan söylerse ne olur?
Mahkeme huzurunda gerçeğe aykırı tanıklık yapan kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır (TCK m. 272/2; 23. Bölüm).

58 Yargıtay 2. HD, 14.04.2026, E. 2025/8901, K. 2026/4068; Yargıtay 2. HD, 28.11.2024, E. 2024/1912, K. 2024/9220.
59 Yargıtay HGK, 22.10.2025, E. 2024/618, K. 2025/646; oyçokluğuyla.
60 Yargıtay 2. HD, 04.05.2023, E. 2023/1061, K. 2023/2206.
61 Yargıtay HGK, 15.10.2025, E. 2024/760, K. 2025/637.
62 Yargıtay HGK, 29.03.2022, E. 2022/280, K. 2022/409.

96. Yeminsiz dinlenen tanık da yalan tanıklıktan cezalandırılır mı?
Evet. Mahkeme huzurunda yapılan tanıklıkta yemin ettirilmiş olmak suçun şartı değildir (23. Bölüm).[63]

97. Yakınını korumak için yalan söyleyen tanığın cezası indirilir mi?
Boşanma davası bir özel hukuk uyuşmazlığı olduğundan TCK m. 273'teki indirim ve cezasızlık imkânı uygulanmaz (TCK m. 273/2; 23. Bölüm).

98. Tanık yalan söylediğini sonradan kabul ederse ne olur?
Aleyhine tanıklık yapılan kişi hakkında hak kısıtlaması veya yoksunluğu sonucunu doğuracak karar verilmeden ya da hükümden önce gerçeği söyleyen tanığa ceza verilmez (TCK m. 274; 23. Bölüm).

99. Tanığın yalan söylediğini nasıl ileri sürerim?
Duruşmada beyana karşı diyeceklerinizi somut olarak bildirir, çelişkileri ve aksini gösteren delilleri ortaya koyarsınız. Hâkim yalan tanıklık hakkında yeterli delil veya emare elde ederse tutanak düzenleyip Cumhuriyet başsavcılığına gönderir; siz de suç duyurusunda bulunabilirsiniz (HMK m. 264; 23. Bölüm).

100. Yalan tanıklık soruşturması boşanma davasını bekletir mi?
Kusur belirlemesinde tek ve belirleyici olan tanık hakkında soruşturma varsa, sonucu bekletici mesele yapılmalıdır (23. Bölüm).[64]

101. Karar kesinleştikten sonra tanığın yalan söylediği anlaşılırsa ne yapılabilir?
İfadesi karara esas alınan tanığın yalan tanıklığı kesinleşmiş ceza kararıyla sabitse yargılamanın iadesi istenebilir (HMK m. 375/1-e). Süre, ceza kararının kesinleşmesinden itibaren üç ay ve her hâlde boşanma kararının kesinleşmesinden itibaren on yıldır (HMK m. 377/1-ç; 23. Bölüm).

102. Sonradan yeni bir tanık bulursam yargılamanın iadesini isteyebilir miyim?
Hayır. Yargılamanın iadesinde yeni delil sebebi yalnız belgeye ilişkindir; yeni tanık bulunması iade sebebi değildir (HMK m. 375/1-ç; 23. Bölüm).[65]

XIII. Tanığın Hakları ve Hazırlık

103. Tanığın hakları nelerdir?
Ücret ve giderlerini almak, kanuni hâllerde tanıklıktan çekinmek, hasta veya engelliyse bulunduğu yerde dinlenmek, gerektiğinde tercüman yardımıyla dinlenmek ve duruşmada sözü kesilmeden, tahkir edilmeden anlatmak (HMK m. 247, 259, 262, 263, 265; 24. Bölüm).

63 Yargıtay 8. CD, 08.10.2024, E. 2024/20720, K. 2024/7460.
64 Yargıtay 2. HD, 01.04.2026, E. 2025/7799, K. 2026/3530.
65 Yargıtay HGK, 03.12.2025, E. 2025/520, K. 2025/769.

104. Tanık, beyanı nedeniyle taraflarca dava edilebilir mi?
Kanaatimizce gerçeğe uygun beyanı nedeniyle tanığın sorumluluğu yoktur; tanıklık kanunun yüklediği bir yükümlülüktür. Sorumluluk ancak bilerek gerçeğe aykırı beyan veya uyuşmazlıkla ilgisiz küçük düşürücü ifadeler hâlinde gündeme gelir (TCK m. 24/1, 128; 24. Bölüm).

105. Avukat tanıkla görüşebilir mi?
Evet; tanığın hangi olayları bildiğini öğrenmek ve ona tanıklık usulünü anlatmak meşrudur. Tanığa ne söyleyeceğini dikte etmek, beyanını yönlendirmek veya ona menfaat sağlamak ise yasaktır (Avukatlık Kanunu m. 34; TCK m. 277; 24. Bölüm).

106. Tanığa yol parası vermek suç mu?
Tanığın kanuni ücret ve giderleri mahkeme kanalıyla avanstan ödenir. Beyanın içeriğine bağlı herhangi bir menfaat sağlamak ise tanığı etkileme niteliği taşır ve o tanığın beyanının hükme esas alınmamasına yol açabilir (HMK m. 264–265; TCK m. 277; 24. Bölüm).[66]

107. Tanığımı duruşmaya nasıl hazırlamalıyım?
Tanığa duruşmanın nasıl geçeceğini, yemin ve çekinme hakkını, ayrı dinleneceğini ve not kullanamayacağını anlatın. Yalnız kendi gördüğünü ve duyduğunu, yaklaşık zaman ve yeriyle anlatmasını, emin olmadığı konuda tahmin yürütmemesini söyleyin. Ona hazır metin vermeyin; ezberletilmiş beyan inandırıcılığını yitirir (15. ve 24. Bölümler; Ek 4).

108. Tanık listesini hazırlarken nelere dikkat etmeliyim?
Her tanığın hangi vakıayı bildiğini, olayı nasıl öğrendiğini ve taraflarla yakınlığını önceden belirleyin. Dilekçede dayandığınız her önemli olay için en az bir görgü tanığı bulunmasına çalışın ve listeyi kesin süre içinde verin (4., 5. ve 12. Bölümler; Ek 3 ve Ek 4).

66 Yargıtay 2. HD, 27.02.2024, E. 2022/10089, K. 2024/1260.

Aşağıdaki tablolar, eserde ayrıntısıyla ele alınan kuralları ve kararları hızlı başvuru için bir araya getirmektedir. Her satırın gerekçesi ve kararın tam künyesi için gösterilen bölüme ve dipnota bakılmalıdır. Eserde anılan bütün kararlar, künyeleri ve resmî bağlantılarıyla birlikte Kararlar Dizini'nde ayrıca listelenmiştir.

I. Tablo 1 – Tanık Delilinin Aşamaları

Aşama	Yapılacak iş	Dayanak	Kaçırılırsa
Dava ve cevap dilekçesi	Vakıaları numaralı ve somut yazmak; her vakıa için tanık deliline dayanmak	HMK m. 119/1-e, f; 129/1-d, e	Dayanılmayan vakıa tanık beyanında geçse de kusur olarak yüklenemez (6. Bölüm)
Cevaba cevap ve ikinci cevap	Vakıaları tamamlamak	HMK m. 141	Sonra iddia ve savunma ancak ıslah veya açık muvafakatle genişletilir
Ön inceleme	Çekişmeli vakıaların tespiti; delil için kesin süre	HMK m. 137, 140	Tahkikat ön inceleme tutanağı üzerinden yürür
Tanık listesi	Ad, soyad, tebliğe elverişli adres ve dinlenecek vakıa	HMK m. 240/2	İkinci liste verilemez; dinleme gününde tanığı hazır bulundurma imkânı (HMK m. 243/1)
Delil avansı	Tanık ücreti ve tebligat giderini kesin sürede yatırmak	HMK m. 324	Delilden vazgeçilmiş sayılabilir; adli yardımda devlet karşılar (7. Bölüm)
Çağrı	Davetiye duruşmadan en az bir hafta önce tebliğ edilir	HMK m. 243–244	Gelmeyen tanık zorla getirilir (HMK m. 245)
Dinleme	Kimlik, yakınlık, çekinme, yemin, ayrı dinleme, sorular, tutanak	HMK m. 152, 254–261	Usulsüz dinleme istinaf sebebidir
Beyanlara karşı beyan	Duyum, soyutluk, çelişki ve husumet itirazları	HMK m. 255	İtiraz edilmeyen husus kanun yolunda zorlaşır
İstinaf	Usul ve değerlendirme hatalarını karara etkisiyle göstermek	HMK m. 355, 357/3	Nispi hata dilekçede gösterilmezse incelenmez (22. Bölüm)

II. Tablo 2 – Beyanın Niteliğine Göre Değeri

Beyanın niteliği	Örnek anlatım	Sonuç	Karar
Görgüye dayalı ve somut	Tanık, belli bir ziyarette erkeğin kadına vurduğunu kendisi görmüştür	Hükme esas alınır	HGK 2023/976[1]
Sonucu görme	Tanık olaydan sonra kadının yüzündeki morlukları görmüştür	Görgüye dayalıdır	2. HD 2026/7357[2]
Duyuma dayalı	Tanık olayı taraflardan birinin anlatmasından öğrenmiştir	Kusur için tek başına yetmez	HGK 2024/147[3]
Eşin tanığa doğrudan açıklaması	Erkek kendi ilişkisini tanığa bizzat anlatmıştır	Bizzat duyulan olgudur; diğer delillerle birlikte değerlendirilir	HGK 2026/200[4]
Soyut	"Sürekli kavga ederlerdi"	Evliliğin temelinden sarsıldığını ispatlamaz	HGK 2023/1039[5]
Süreklilik anlatımı	Tanık yıllar boyunca benzer şiddet olaylarını ve izlerini görmüştür	Tarih verilmedi diye soyut sayılmaz	HGK 2026/470[6]
Kişisel kanaat	"Bence kadın haklıdır"	Vakıa yerine geçmez	(13. Bölüm)
Yakın akraba beyanı	Tarafın annesinin görgüsü	Yakınlık tek başına değeri düşürmez	HGK 2023/974[7]
Somut husumet	Tanıkla taraf arasında kesinleşmiş ceza davası	Esas alınmayabilir	2. HD 2025/10769[8]
Sosyal inceleme raporundaki açıklama	Çocuğun uzmana anlattıkları	Kusur için esas alınmaz	2. HD 2025/9055[9]
Önceki dosyadaki beyan	Önceki boşanma davasında dinlenen tanık	Delil olarak dayanılmışsa birlikte değerlendirilir	2. HD 2025/8448[10]
Tek tanık	Davacının yeğeninin görgüsü	Görgüye dayalı ve inandırıcıysa yeterli olabilir	HGK 2025/416[11]

1 Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/768, K. 2023/976.
2 Yargıtay 2. HD, 29.06.2026, E. 2026/1444, K. 2026/7357.
3 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147.
4 Yargıtay HGK, 01.04.2026, E. 2025/201, K. 2026/200; oyçokluğuyla.
5 Yargıtay HGK, 01.11.2023, E. 2022/771, K. 2023/1039.
6 Yargıtay HGK, 09.09.2026, E. 2025/454, K. 2026/470.
7 Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/765, K. 2023/974.
8 Yargıtay 2. HD, 08.12.2025, E. 2025/3085, K. 2025/10769.
9 Yargıtay 2. HD, 21.10.2025, E. 2024/7219, K. 2025/9055.
10 Yargıtay 2. HD, 08.10.2025, E. 2025/1397, K. 2025/8448.
11 Yargıtay HGK, 02.07.2025, E. 2023/1143, K. 2025/416.

III. Tablo 3 – Tanıklıktan Çekinme ve Yemin

Tanık	Çekinebilir mi?	Yemin	Dayanak
Tarafın nişanlısı	Evet	Eder	HMK m. 248/1-a
Tarafın eşi, eski eşi	Evet	Eder	HMK m. 248/1-b
Tarafın veya eşinin altsoyu ve üstsoyu (çocuk, torun, anne, baba)	Evet	On beş yaşından küçükse etmez	HMK m. 248/1-c; 257/1-a
Evlatlık bağı bulunanlar	Evet	Eder	HMK m. 248/1-ç
Üçüncü derece dâhil kan hısımları (kardeş, amca, dayı, hala, teyze, yeğen)	Evet	Eder	HMK m. 248/1-d
Üçüncü derece dâhil kayın hısımları (kayınpeder, kayınvalide, görümce, kayınbirader)	Evet, evlilik bağı sona ermiş olsa da	Eder	HMK m. 248/1-d
Koruyucu aile ve çocukları, koruma altındaki çocuk	Evet	Kural olarak eder	HMK m. 248/1-e
Kuzen, komşu, arkadaş, iş arkadaşı	Kişisel nedenle hayır	Eder	HMK m. 248 kapsamı dışında
Sır saklama yükümlüsü (doktor, avukat, psikolog)	Sır olan konuda evet	Eder	HMK m. 249; Avukatlık Kanunu m. 36
Beyanı kendisine veya yakınına maddi zarar, şeref ihlali veya kovuşturma doğuracak tanık	O konuda evet	Eder	HMK m. 250
Yeminin önemini kavrayamayacak durumdaki kişi	Yakınlığa göre	Etmez	HMK m. 257/1-b
Aile bireyleri arasındaki mali uyuşmazlık, doğum, ölüm, evlenme olayları	Yakın olsa da hayır	Eder	HMK m. 251

IV. Tablo 4 – Konulara Göre Tanığın Anlatması Gerekenler

Konu	Tanığın anlatması gerekenler	Destekleyici deliller	Bölüm
Fiziksel şiddet	Olayı veya izlerini nerede, ne zaman gördüğü; olayın nasıl başladığı; tekrarlanıp tekrarlanmadığı	Doktor raporu, kolluk tutanağı, ceza dosyası, koruma kararı	12, 13, 16
Hakaret ve aşağılama	Söylenen sözler, kime, kimlerin yanında; süreklilik	Mesajlar, ceza dosyası	13, 17
Güven sarsıcı davranış	Gördüğü buluşma, yazışma veya davranış; eşin kendisine açıklaması	Fotoğraf, mesaj, sosyal medya kayıtları	18
Zina	Cinsel ilişkiye dair kuvvetli emareler; kişilerin teşhisi	Fotoğraf ve teşhis, konaklama kayıtları	18

Konu	Tanığın anlatması gerekenler	Destekleyici deliller	Bölüm
Ekonomik ilgisizlik	Evin ihtiyaçlarının karşılanmaması, gelirin harcanma biçimi	Banka ve kredi kartı kayıtları	17, 19
Aile müdahalesi	Eşin ailesinin müdahalesi ve eşin buna karşı tutumu	Mesajlar, ortak konut bilgisi	17
Af ve barışma	Olaydan sonra birlikte yaşama, tatil, ortak hayatın sürmesi	Fotoğraflar, kira ve adres kayıtları	17
Terk ve fiili ayrılık	Ayrılışın tarihi ve sebebi; dönüş çağrısı	İhtar, adres kayıtları	18
Ekonomik durum	İş, gelir, mal varlığı, yaşam biçimi	SGK, tapu, araç, banka kayıtları ve ekonomik araştırma	19
Velayet	Çocuğun bakımı, okul ve sağlık işleri, çocukla ilişki	Sosyal inceleme raporu, okul kayıtları, uzman görüşü	20
Ziynet	Takılanlar, kime teslim edildiği, nerede saklandığı, bozdurulması	Düğün fotoğraf ve videosu, kuyumcu kaydı	21

V. Tablo 5 – Tanıkla İlgili Yaptırımlar

Durum	Yaptırım	Dayanak
Mazeret bildirmeden gelmeme	Zorla getirme, giderler ve beş yüz Türk lirasına kadar disiplin para cezası	HMK m. 245
Kanuni sebep olmadan tanıklıktan veya yeminden çekinme	Beş yüz Türk lirasından beş bin Türk lirasına kadar disiplin para cezası ve giderler	HMK m. 253/1
Cevap vermemekte veya yemin etmemekte direnme	İki haftayı geçmemek üzere disiplin hapsi	HMK m. 253/2
Mahkeme huzurunda yalan tanıklık	Bir yıldan üç yıla kadar hapis	TCK m. 272/2
Hak kısıtlaması kararı veya hükümden önce gerçeği söyleme	Ceza verilmez	TCK m. 274/1
Tanığı hukuka aykırı olarak etkilemeye teşebbüs	İki yıldan dört yıla kadar hapis; iltimas derecesinde altı aydan iki yıla kadar	TCK m. 277
Tanığın sözünü kesme, övme veya tahkir	Uyarıya rağmen sürdürülürse HMK m. 79 veya 151 uyarınca işlem	HMK m. 262

VI. Tablo 6 – Tanık Deliline İlişkin Usul Hataları

Hata	Sonuç	Ne yapılmalı	Karar
Dilekçede dayanılmayan tanığın dinlenmesi	Nispi usul hatası; ileri sürülmezse gözetilmez	Beyanlara karşı ve istinaf dilekçesinde açıkça bildirmek	HGK 2025/637[12]
İkinci liste ile tanık dinlenmesi	Kamu düzenine aykırılık; resen gözetilir	Beyan dilekçesinde bildirmek	HGK 2021/807[13]
Usulüne uygun gösterilen tanığın dinlenmemesi	Hukuki dinlenilme hakkının ihlali	İstinafta tanığın dinlenmesini istemek (HMK m. 357/3)	HGK 2018/1998[14]
Talimat yazısının konuları göstermemesi	Sorulmayan konu bakımından tanık dinlenmiş sayılmaz	Eksikliği bildirip yeniden dinleme istemek	2. HD 2024/9220[15]
Çekinme hakkının hatırlatılmaması	Beyan usulsüz alınmış olur	İtiraz etmek, istinafta ileri sürmek	10. HD 2025/12836[16]
Çekinme hakkı bulunan tanığın yeminsiz dinlenmesi	Kaldırma sebebi sayılmıştır	Usulüne uygun dinlenmeyi istemek	2. HD 2023/6258[17]
Dayanılmayan vakıanın kusur sayılması	Hatalı kusur belirlemesi	İstinafta vakıanın dilekçede bulunmadığını göstermek	HGK 2026/524[18]
Beyanın bölünerek değerlendirilmesi	Hatalı değerlendirme	Beyanın bütününü istinaf dilekçesine aktarmak	HGK 2025/378[19]
Tek ve belirleyici tanık hakkında yalan tanıklık soruşturması	Bekletici mesele yapılmalı	Soruşturmanın beklenmesini istemek	2. HD 2026/3530[20]
Delillerle çelişen vakıa tespiti	Yargıtay tespitle bağlı değildir	Temyizde çelişkiyi somut göstermek	HGK 2022/409[21]

12 Yargıtay HGK, 15.10.2025, E. 2024/760, K. 2025/637.
13 Yargıtay HGK, 22.06.2021, E. 2017/2301, K. 2021/807.
14 Yargıtay HGK, 20.12.2018, E. 2017/2707, K. 2018/1998.
15 Yargıtay 2. HD, 28.11.2024, E. 2024/1912, K. 2024/9220.
16 Yargıtay 10. HD, 01.10.2025, E. 2025/12634, K. 2025/12836.
17 Yargıtay 2. HD, 14.12.2023, E. 2023/4241, K. 2023/6258.
18 Yargıtay HGK, 23.09.2026, E. 2025/463, K. 2026/524.
19 Yargıtay HGK, 18.06.2025, E. 2023/947, K. 2025/378.
20 Yargıtay 2. HD, 01.04.2026, E. 2025/7799, K. 2026/3530.
21 Yargıtay HGK, 29.03.2022, E. 2022/280, K. 2022/409.

Aşağıdaki örnekler, eserde açıklanan ilkelerin dilekçelere nasıl yansıtılabileceğini göstermek amacıyla hazırlanmıştır. Köşeli parantez içindeki yerler somut dosyaya göre doldurulmalı; açıklamalar olayın özelliklerine göre yeniden yazılmalıdır. Dipnotlarda gösterilen kararlar, dilekçede künyesiyle birlikte anılabilir.

I. Tanık Listesi

> **Mahkeme:** [...] Aile Mahkemesi Hâkimliğine
> **Dosya No:** [...] Esas
> **Davacı:** [Ad Soyad] — **Vekili:** Av. [Ad Soyad]
> **Davalı:** [Ad Soyad]
> **Konu:** Ön inceleme duruşmasında verilen kesin süre içinde tanık listemizin sunulmasıdır.

Açıklamalar

1. Mahkemenizin [tarih] tarihli ön inceleme duruşmasında tanık listesi için verilen kesin süre içinde, dava ve cevaba cevap dilekçelerimizde dayandığımız vakıalara ilişkin tanık listemizi aşağıda sunuyoruz.
2. Tanıklarımız ve dinlenecekleri vakıalar şunlardır:

Tanık	Tebliğe elverişli adres	Taraflarla ilişkisi	Dinleneceği vakıalar
[Ad Soyad]	[Adres, telefon]	[Davacının annesi]	Dava dilekçesinin 3, 4 ve 7. maddelerindeki olaylar; ziynetlerin teslimi
[Ad Soyad]	[Adres, telefon]	[Komşu]	Dava dilekçesinin 5. maddesindeki [tarih] tarihli olay
[Ad Soyad]	[Başka şehirdeki adres]	[Kardeş]	Dava dilekçesinin 6. maddesindeki olaylar; tarafların ekonomik durumu

1. [Başka şehirdeki tanık] adlı tanığımızın, bulunduğu yerden ses ve görüntü aktarımıyla dinlenmesini talep ediyoruz. Bu mümkün olmazsa talimat yazısında tanığın yukarıda gösterilen bütün vakıalardan dinlenmesinin belirtilmesini istiyoruz.
2. Tanık giderleri için belirlenen avans [tarih] tarihinde yatırılmıştır.

Hukuki sebepler: HMK m. 149/2, 240, 243, 259/4, 324.

Sonuç ve istem: Tanıklarımızın davetiyeyle çağrılarak dinlenmesine; [Ad Soyad] adlı tanığın ses ve görüntü aktarımıyla dinlenmesine karar verilmesini saygıyla arz ve talep ederiz. [Tarih, imza]

> **DİKKAT**
> İkinci bir tanık listesi verilemez (HMK m. 240/2); listeyi eksiksiz hazırlayın ve her tanığın hangi vakıadan dinleneceğini yazın. Listeyi UYAP'tan gönderdiyseniz gönderim belgesini saklayın. Kesin süre kaçmışsa dinleme gününde tanıklarınızı mahkemede hazır bulundurun (HMK m. 243/1; 5. Bölüm).[1]

II. Kaçırılan Kesin Süre İçin Eski Hâle Getirme Talebi

Mahkeme: [...] Aile Mahkemesi Hâkimliğine
Dosya No: [...] Esas
Talepte bulunan: [Ad Soyad] — **Vekili:** Av. [Ad Soyad]
Konu: Elde olmayan sebeple süresinde verilemeyen tanık listesi bakımından eski hâle getirme talebi.

Açıklamalar

1. Mahkemenizce [tarih] tarihli ön inceleme duruşmasında tanık listesi için kesin süre verilmiştir.
2. [Tarih] ile [tarih] arasında [hastanede yatarak tedavi görmem gibi elde olmayan sebep] nedeniyle listeyi süresinde sunamadım. Engel [tarih] tarihinde ortadan kalkmıştır; bu dilekçe engelin kalkmasından itibaren iki hafta içinde verilmektedir.
3. Engeli gösteren belgeler ile tanık listemiz bu dilekçeye eklenmiştir.

Hukuki sebepler: HMK m. 94, 95, 96, 145, 243/1.

Deliller: [Epikriz, rapor ve diğer belgeler]

Sonuç ve istem: Eski hâle getirme talebimin kabulü ile ekli tanık listesinin süresinde verilmiş sayılmasına; ayrıca dinleme gününde hazır bulunduracağım tanıklarımın HMK m. 243/1 uyarınca dinlenmesine karar verilmesini arz ve talep ederim. [Tarih, imza]

> **DİKKAT**
> Eski hâle getirme, engelin ortadan kalkmasından itibaren iki hafta içinde istenmelidir (HMK m. 96/1). Aynı sonuca başka bir hukuki yoldan ulaşılabiliyorsa eski hâle getirme istenemez (HMK m. 95/2). Bu nedenle talebin yanında tanıkları dinleme gününde mahkemede hazır bulundurmak en güvenli yoldur (5. Bölüm).

1 Yargıtay HGK, 22.06.2021, E. 2017/2301, K. 2021/807; Yargıtay 2. HD, 30.09.2024, E. 2023/8201, K. 2024/6594.

III. Tanığın Zorla Getirilmesi Talebi

> **Mahkeme:** […] Aile Mahkemesi Hâkimliğine
> **Dosya No:** […] Esas
> **Talepte bulunan:** [Ad Soyad] — **Vekili:** Av. [Ad Soyad]
> **Konu:** Usulüne uygun çağrıldığı hâlde gelmeyen tanığın zorla getirilmesi talebi.

Açıklamalar

1. [Ad Soyad] adlı tanığımıza [tarih] tarihli duruşma için usulüne uygun davetiye tebliğ edilmiş, tebliğ mazbatası dosyaya girmiştir. Tanık mazeret bildirmeden duruşmaya gelmemiştir.
2. Tanık, dava dilekçemizin [madde] maddesinde anlatılan [olay] bakımından olayı bizzat gören tek kişidir; beyanı kusur belirlemesi için belirleyicidir.
3. Tanıkların duruşmada hazır edilmesi taraflara yüklenemez; usulüne uygun çağrıldığı hâlde gelmeyen tanık zorla getirilir.[2] Tanık hasta veya engelli olduğu için gelemiyorsa bulunduğu yerde dinlenmesini istiyoruz.

Hukuki sebepler: HMK m. 243, 245, 259/3.

Sonuç ve istem: Tanığın bir sonraki duruşmaya zorla getirilmesine; gelmemesinin sebep olduğu giderlere ve disiplin para cezasına hükmedilmesine karar verilmesini arz ve talep ederiz. [Tarih, imza]

IV. Ses ve Görüntü Aktarımıyla veya Talimatla Dinleme Talebi

> **Mahkeme:** […] Aile Mahkemesi Hâkimliğine
> **Dosya No:** […] Esas
> **Talepte bulunan:** [Ad Soyad] — **Vekili:** Av. [Ad Soyad]
> **Konu:** Başka şehirdeki tanığın ses ve görüntü aktarımıyla dinlenmesi; bu mümkün olmazsa talimat yazısında dinleneceği konuların gösterilmesi ve dinleme gününün bildirilmesi talebi.

Açıklamalar

1. Tanık listemizde gösterdiğimiz [Ad Soyad], [şehir] ilinde oturmaktadır.
2. Tanığın davaya bakan hâkim tarafından doğrudan dinlenebilmesi için bulunduğu yerden ses ve görüntü aktarımıyla dinlenmesini talep ediyoruz.
3. Talimat yoluna gidilmesi hâlinde, talimat yazısında tanığın şu konulardan dinleneceğinin açıkça belirtilmesini istiyoruz: a) Dava dilekçesinin [madde] maddelerinde anlatılan olaylar, b) ziynetlerin teslimi ve iadesi, c) tarafların ekonomik ve sosyal durumu, ç) ortak çocuğun bakımı. Talimatla dinlenen tanıklara yalnız boşanma sorulup ziynet sorulmadığı için ziynet davasının reddi Yargıtay'ca bozulmuştur.[3]
4. Dinlemenin yeri, günü ve saatinin tarafımıza bildirilmesini talep ediyoruz.

2 Yargıtay 2. HD, 08.04.2025, E. 2024/6544, K. 2025/3378.
3 Yargıtay 2. HD, 28.11.2024, E. 2024/1912, K. 2024/9220.

Hukuki sebepler: HMK m. 149/2–3, 259/4, 260.

Sonuç ve istem: Tanığın ses ve görüntü aktarımıyla dinlenmesine; bu mümkün olmazsa talimat yazısında yukarıdaki konuların gösterilmesine ve dinleme gününün tarafımıza tebliğine karar verilmesini arz ve talep ederiz. [Tarih, imza]

V. Tanık Beyanlarına Karşı Beyan ve Tanığa İtiraz

> **Mahkeme:** [...] Aile Mahkemesi Hâkimliğine
> **Dosya No:** [...] Esas
> **Beyanda bulunan:** [Ad Soyad] — **Vekili:** Av. [Ad Soyad]
> **Konu:** [Tarih] tarihli duruşmada dinlenen davalı tanıklarının beyanlarına karşı beyanlarımız ve tanığa itirazımızdır.

Açıklamalar

1. **Tanık [A]:** Tanığın beyanının tamamı, davalının kendisine anlattıklarına dayanmaktadır; tanık hiçbir olayı bizzat görmediğini duruşmada açıkça söylemiştir. Duyuma dayalı beyan kusur belirlemesinde tek başına esas alınamaz.[4]
2. **Tanık [B]:** Tanığın beyanı, yer, zaman ve somut olay içermeyen genel ifadelerden ibarettir. Bu tür beyanlar evlilik birliğinin temelinden sarsıldığını kabule elverişli değildir.[5]
3. **Tanık [C]:** Tanık ile müvekkil arasında [...] Asliye Ceza Mahkemesinin [...] Esas sayılı dosyası bulunmaktadır. Tanıklığın doğruluğu konusunda kuşkuyu gerektiren bu husumeti HMK m. 255 uyarınca ileri sürüyor, dosyanın getirtilmesini talep ediyoruz.[6]
4. **Tanık [D]:** Tanığın anlattığı [olay], davalının dilekçelerinde dayanılmamış bir vakıadır; tanık beyanında geçmesi nedeniyle müvekkile kusur olarak yüklenemez.[7]
5. **Çelişki:** Tanık [A] ile tanığımız [E]'nin [tarih] tarihli olaya ilişkin beyanları çelişmektedir. Tanıkların yüzleştirilmesini talep ediyoruz.
6. **Bütünlük:** Tanığımız [F]'nin beyanının yalnız bir bölümü değil, aynı olaya ilişkin bütünü değerlendirilmelidir.[8]

Hukuki sebepler: HMK m. 198, 255, 261; TMK m. 184.

Sonuç ve istem: Yukarıda açıklanan sebeplerle davalı tanıklarının beyanlarına itibar edilmemesine; [...] sayılı ceza dosyasının getirtilmesine; tanıkların yüzleştirilmesine karar verilmesini arz ve talep ederiz. [Tarih, imza]

4 Yargıtay HGK, 18.10.2023, E. 2022/768, K. 2023/976.
5 Yargıtay HGK, 01.11.2023, E. 2022/771, K. 2023/1039.
6 Yargıtay 2. HD, 08.12.2025, E. 2025/3085, K. 2025/10769.
7 Yargıtay HGK, 23.09.2026, E. 2025/463, K. 2026/524.
8 Yargıtay HGK, 18.06.2025, E. 2023/947, K. 2025/378.

UYGULAMA NOTU
Karşı beyanı her tanık için ayrı başlık altında yazın ve tutanaktaki ilgili cümleyi tırnak içinde aktarın. Duyum, soyutluk, husumet ve dayanılmayan vakıa itirazları farklı sonuçlar doğurur; hepsini tek cümlede toplamak itirazın gücünü azaltır (12–15. Bölümler).

VI. Dinlenmeyen Tanık ve Hatalı Değerlendirme Nedeniyle İstinaf

Mahkeme: […] Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Dairesine Gönderilmek Üzere […] Aile Mahkemesi Hâkimliğine
Dosya No: […] Esas, […] Karar
İstinaf eden: [Ad Soyad] — **Vekili:** Av. [Ad Soyad]
Karşı taraf: [Ad Soyad]
Tebliğ tarihi: [tarih]
Konu: Usulüne uygun gösterildiği hâlde dinlenmeyen tanıklar ve tanık beyanlarının hatalı değerlendirilmesi nedeniyle kararın kaldırılması talebi.

İstinaf sebepleri

1. Dava dilekçemizde [vakıa]'ya dayanmış, tanık deliline açıkça başvurmuş ve süresinde verdiğimiz listede [Ad Soyad] ve [Ad Soyad] adlı tanıkları bu vakıa için göstermiştik. Tanıklarımızdan vazgeçmediğimiz hâlde mahkeme bu tanıkları dinlemeden karar vermiştir. Yasal bir sebep olmaksızın tanığın dinlenmemesi hukuki dinlenilme hakkını ihlal eder.[9] Tanıklar dinlenseydi [vakıa] ispatlanacak ve kusur belirlemesi değişecekti.
2. İlk derece mahkemesinde usulüne uygun gösterildiği hâlde incelenmeden reddedilen deliller bölge adliye mahkemesince incelenebilir (HMK m. 357/3). Bu nedenle tanıklarımızın Dairenizce dinlenmesini talep ediyoruz.
3. Mahkeme, davalı tanığı [X]'in yalnız davalıdan duyduklarını aktaran beyanına dayanarak [vakıa]'yı sabit kabul etmiştir. Duyuma dayalı beyanla kusur yüklenemez.[10]
4. Mahkeme tanığımız [Y]'nin beyanının yalnız davalı lehine olan bölümünü almış, aynı olaya ilişkin devamını değerlendirmemiştir.[11]

Sonuç ve istem: İlk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına; tanıklarımız dinlenerek yeniden esas hakkında karar verilmesine; yargılama giderleri ile vekâlet ücretinin karşı tarafa yükletilmesine karar verilmesini arz ve talep ederiz. [Tarih, imza]

9 Yargıtay HGK, 20.12.2018, E. 2017/2707, K. 2018/1998.
10 Yargıtay HGK, 06.03.2024, E. 2023/130, K. 2024/147.
11 Yargıtay HGK, 18.06.2025, E. 2023/947, K. 2025/378.

DİKKAT
Tanık deliline ilişkin usul hataları kamu düzenine aykırı olmadıkça nispi istinaf sebebidir; istinaf dilekçesinde açıkça ve karara etkisiyle birlikte gösterilmezse incelenmez (HMK m. 355; 22. Bölüm).[12]

VII. Yalan Tanıklık Suç Duyurusu

Makam: [...] Cumhuriyet Başsavcılığına
Müşteki: [Ad Soyad], [adres]
Şüpheli: [Ad Soyad], [adres]
Suç: Yalan tanıklık (TCK m. 272/2)
Suç tarihi ve yeri: [Tarih], [...] Aile Mahkemesi

Açıklamalar

1. [...] Aile Mahkemesinin [...] Esas sayılı boşanma davasında şüpheli, [tarih] tarihli duruşmada tanık olarak dinlenmiştir.
2. Şüpheli, [tarih] tarihinde [yer]'de [olay]'ı bizzat gördüğünü söylemiştir. Oysa şüpheli o tarihte [olay yerinde bulunmadığını gösteren durum]; bu husus [pasaport kaydı, iş yeri kaydı veya diğer belge] ile sabittir.
3. Şüphelinin gerçeğe aykırı beyanı, boşanma davasında kusur belirlemesine doğrudan etki edecek niteliktedir.

Deliller: Duruşma tutanağı, [kayıtlar ve belgeler], [tanıklar].

Sonuç ve istem: Şüpheli hakkında soruşturma yapılarak yalan tanıklık suçundan kamu davası açılmasına; soruşturma numarasının, boşanma davasında bekletici mesele talebinde kullanılmak üzere tarafıma bildirilmesine karar verilmesini arz ve talep ederim. [Tarih, imza]

DİKKAT
Suç duyurusu somut ve belgeli olmalıdır. İşlemediğini bildiği hâlde bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat ederek yetkili makamlara ihbarda bulunmak iftira suçunu oluşturur (TCK m. 267). Tanığın olayı farklı hatırlaması veya yorumlaması yalan tanıklık değildir (23. ve 24. Bölümler).

12 Yargıtay HGK, 15.10.2025, E. 2024/760, K. 2025/637.

VIII. Yalan Tanıklık Soruşturmasının Bekletici Mesele Yapılması

Mahkeme: [...] Aile Mahkemesi Hâkimliğine
Dosya No: [...] Esas
Talepte bulunan: [Ad Soyad] — **Vekili:** Av. [Ad Soyad]
Konu: Davalı tanığı hakkındaki yalan tanıklık soruşturmasının bekletici mesele yapılması talebi.

Açıklamalar

1. Davalı tanığı [Ad Soyad] hakkında yaptığımız yalan tanıklık suç duyurusu üzerine [...] Cumhuriyet Başsavcılığının [...] soruşturma numaralı dosyası açılmıştır.
2. Davalının müvekkile yüklediği [vakıa] yalnız bu tanığın beyanına dayanmaktadır; tanık kusur belirlemesinde tek ve belirleyici durumdadır.
3. Kusur belirlemesinde tek ve belirleyici olan tanık hakkındaki yalan tanıklık soruşturmasının sonucu beklenmelidir.[13]

Hukuki sebepler: HMK m. 165; TCK m. 272.

Sonuç ve istem: Soruşturmanın ve varsa kovuşturmanın sonucunun bekletici mesele yapılmasına; dosyanın akıbetinin yazı ile sorulmasına karar verilmesini arz ve talep ederiz. [Tarih, imza]

IX. Yalan Tanıklık Nedeniyle Yargılamanın İadesi

Mahkeme: [...] Aile Mahkemesi Hâkimliğine (kararı veren mahkeme)
Davacı: [Ad Soyad] — **Vekili:** Av. [Ad Soyad]
Davalı: [Ad Soyad]
Konu: Kesinleşmiş kararda ifadesi esas alınan tanığın yalan tanıklığı nedeniyle yargılamanın iadesi talebi.

Açıklamalar

1. Mahkemenizin [...] Esas, [...] Karar sayılı ve [tarih] tarihinde kesinleşen kararında kusur belirlemesi [Ad Soyad] adlı tanığın beyanına dayandırılmıştır.
2. Bu tanık, [...] Asliye Ceza Mahkemesinin [...] sayılı kararıyla, boşanma davasındaki beyanı nedeniyle yalan tanıklıktan mahkûm edilmiş; ceza kararı [tarih] tarihinde kesinleşmiştir.
3. İfadesi karara esas alınan tanığın karardan sonra yalan tanıklık yaptığının sabit olması yargılamanın iadesi sebebidir. Talep, ceza kararının kesinleştiği tarihten itibaren üç ay ve boşanma kararının kesinleşmesinden itibaren on yıl içinde yapılmaktadır.

Hukuki sebepler: HMK m. 375/1-e ve 2, 377/1-ç, 378.

Deliller: Kesinleşmiş ceza kararı, boşanma dava dosyası.

13 Yargıtay 2. HD, 01.04.2026, E. 2025/7799, K. 2026/3530.

Sonuç ve istem: Yargılamanın iadesi talebimizin kabulüne; önceki kararın iptaline ve yeniden yargılama yapılarak yalan tanıklığa dayanan kusur belirlemesi ile buna bağlı hükümler bakımından yeniden karar verilmesine karar verilmesini arz ve talep ederiz. [Tarih, imza]

DİKKAT
Mahkeme, talepte bulunandan karşı tarafın zararını karşılayacak uygun bir teminat isteyebilir (HMK m. 378/2). Sonradan yeni bir tanık bulunması yargılamanın iadesi sebebi değildir; Kanun yeni delil sebebini yalnız belge için tanımıştır (HMK m. 375/1-ç; 23. Bölüm).[14]

X. Adli Yardım ve Tanık Giderleri

Mahkeme: [...] Aile Mahkemesi Hâkimliğine
Dosya No: [...] Esas
Talepte bulunan: [Ad Soyad]
Konu: Adli yardım talebi ve tanık giderlerinin Devletçe karşılanması.

Açıklamalar

1. [Gelir durumu, bakmakla yükümlü olunan kişiler ve borçlar]. Kendimin ve ailemin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücüm bulunmamaktadır; talebim açıkça dayanaktan yoksun değildir.
2. Adli yardım kararı, yapılacak tüm yargılama giderlerinden geçici muafiyet ile dava sırasında yapılması gereken tüm giderlerin Devlet tarafından avans olarak ödenmesini sağlar. Tanıklarımın tebligat ve tanıklık ücretleri de bu kapsamdadır; adli yardımdan yararlanan tarafın tanıkları, avans yatırılmadığı gerekçesiyle dinlenmeden bırakılamaz.[15]

Hukuki sebepler: HMK m. 334, 335, 336.

Deliller: [Gelir belgesi, SGK kaydı, kira sözleşmesi, muhtarlık belgesi ve diğer belgeler]

Sonuç ve istem: Adli yardım talebimin kabulüne; tanık listemde gösterdiğim tanıkların tebligat ve tanıklık ücretlerinin Devletçe avans olarak karşılanarak çağrılmalarına karar verilmesini arz ve talep ederim. [Tarih, imza]

14 Yargıtay HGK, 03.12.2025, E. 2025/520, K. 2025/769.
15 Yargıtay 2. HD, 09.03.2026, E. 2025/7893, K. 2026/2582.

Aşağıdaki listeler, boşanma davasında tanık delilinin dilekçe aşamasından kanun yoluna kadar her adımda kontrol edilmesi gereken noktaları ve duruşmada sorulabilecek soru örneklerini göstermektedir. Listeler taraflar ve avukatlar için hazırlanmıştır; hukuki danışmanlığın yerini tutmaz. Soru örnekleri tanığın bildiğini ortaya çıkarmaya yöneliktir; tanığın ne söyleyeceğini belirlemek için kullanılmamalıdır.

I. Dava veya Cevap Dilekçesi Yazılmadan Önce

Soru	Nereye bakılır	Neden önemli
Hangi olaylar boşanma sebebi olarak ileri sürülecek?	Müvekkilin anlatımı, mesajlar, tutanaklar	Dilekçede yazılmayan olay kusur olarak yüklenemez (6. Bölüm)
Her olayın yaklaşık tarihi ve yeri belli mi?	Takvim, fotoğraf tarihleri, mesaj kayıtları	Yer ve zaman içermeyen anlatım soyut sayılır (13. Bölüm)
Her olayı kim gördü veya duydu?	Olayda bulunanların listesi	Görgü tanığı olmayan olay duyumla ispatlanamaz (12. Bölüm)
Olay tekrarlandı mı?	Müvekkilin ve tanıkların anlatımı	Süreklilik kusurun ağırlığını belirler (13. ve 17. Bölümler)
Olaydan sonra barışma veya birlikte yaşama oldu mu?	Adres kayıtları, tatil fotoğrafları	Affedilen olay kusur sayılmaz (17. Bölüm)
Olayı destekleyen belge var mı?	Doktor raporu, kolluk tutanağı, ceza dosyası, mesajlar	Tanık beyanı belgeyle güçlenir (15. ve 16. Bölümler)
Karşı tarafın ileri sürebileceği olaylar neler?	Müvekkilin anlatımı, önceki dosyalar	Karşı tanıklara hazırlık ve tepki savunması (17. Bölüm)
Ziynet, nafaka, tazminat veya velayet istenecek mi?	Düğün kayıtları, gelir belgeleri, okul kayıtları	Bu taleplere ilişkin vakıalar ve tanıklar da dilekçede gösterilmelidir (19–21. Bölümler)
Dilekçede her vakıa için tanık deliline dayanıldı mı?	Dilekçe taslağı	Dayanılmayan tanığın dinlenmesi usul sorunu doğurur (4. Bölüm)

II. Tanık Listesi Hazırlanırken

Kontrol	Açıklama
Kesin sürenin başlangıcı ve sonu hesaplandı mı?	Süre, usulüne uygun ihtar ve tebliğle başlar; e-tebligatta tebliğ, elektronik adrese ulaşmayı izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılır (5. Bölüm)
Her tanığın adı, soyadı ve tebliğe elverişli adresi doğru mu?	Adres yanlışsa adres için kesin süre verilir; süre kaçarsa tanıktan vazgeçilmiş sayılır (HMK m. 240/3)
Her tanığın hangi vakıadan dinleneceği yazıldı mı?	Tanığın neden dinlendiği ve talimatta neyin sorulacağı buradan anlaşılır (10. Bölüm)
Listede bir görgü tanığı olmayan önemli vakıa kaldı mı?	Duyuma dayalı tanık tek başına yetmez (12. Bölüm)
Tanığın taraflarla yakınlığı ve çekinme hakkı belirlendi mi?	Yakın akraba tanık çekinebilir; tanık bunu bilmelidir (8. Bölüm)
Tanık ile karşı taraf arasında husumet var mı?	Husumet karşı tarafça ileri sürülebilir (14. Bölüm)
Başka şehirdeki tanık için ses ve görüntü aktarımı istendi mi?	Talimata göre daha doğrudan bir dinlemedir (10. Bölüm)
Ortak çocuğun tanıklığı gerçekten gerekli mi?	Çocuğun tanıklığına ancak gerekli olduğunda başvurulmalıdır (3. Bölüm)
Tanık avansı yatırıldı mı, adli yardım istendi mi?	Avans yatırılmazsa delilden vazgeçilmiş sayılabilir (HMK m. 324; 7. Bölüm)
Liste UYAP'tan gönderildi ve gönderim belgesi saklandı mı?	Sistem hatası iddiası dosyada iz yoksa kabul görmez (5. Bölüm)

III. Tanıkla Ön Görüşmede Öğrenilecekler

Konu	Öğrenilecek bilgi
Tanığın bildiği olaylar	Hangi olayları kendi gördü, hangilerini başkasından duydu?
Olayların zamanı ve yeri	Yaklaşık tarih, mevsim, özel gün veya yer; olayda kimler vardı?
Olayın başlangıcı	Olay nasıl başladı, kim ne dedi, ne yaptı?
Sonuçlar	Yara, morluk, ağlama, evden ayrılma gibi gördüğü sonuçlar
Süreklilik	Benzer olayları başka zamanlarda da gördü mü?
Barışma	Olaydan sonra eşlerin birlikte yaşadığını, tatile gittiğini gördü mü?
Yakınlık ve husumet	Taraflarla akrabalığı, karşı tarafla bir anlaşmazlığı var mı?
Çekinme	Tanıklıktan çekinme hakkı var mı, tanıklık etmek istiyor mu?
Ulaşım ve izin	Duruşmaya gelebilecek mi, başka şehirde mi, hasta mı?
Belgeler	Olayla ilgili fotoğraf, mesaj veya başka belge var mı?

DİKKAT
Tanıkla görüşmenin amacı onun bildiklerini öğrenmektir. Tanığa ne söyleyeceğini yazılı olarak vermek, başka tanıkların anlatımlarını aktarmak veya görmediği bir olayı eklemesini istemek hukuka aykırıdır; ezberletilmiş beyan da duruşmada inandırıcılığını yitirir (TCK m. 277; 15. ve 24. Bölümler).

IV. Tanığa Duruşma Öncesinde Anlatılabilecekler

1. Duruşmada önce kimliğinin ve taraflarla yakınlığının sorulacağı, varsa çekinme hakkının hatırlatılacağı ve yemin ettirileceği.
2. Diğer tanıklar dinlenirken salonda bulunamayacağı; kendi sırasını salon dışında bekleyeceği.
3. Bildiklerini sözü kesilmeden, kendi cümleleriyle anlatacağı; yazılı not kullanamayacağı.
4. Hâkimin ve vekillerin soru sorabileceği; soruyu anlamazsa tekrarlanmasını isteyebileceği.
5. Yalnız kendi gördüğünü ve duyduğunu anlatması; başkasından duyduğunu "bana şunu anlattılar" diye ayrıca belirtmesi.
6. Emin olmadığı konuda tahmin yürütmemesi; hatırlamıyorsa "hatırlamıyorum" demesi.
7. Beyanının tutanağa yazılıp okunacağı; yanlış yazılan bir ifadenin düzeltilmesini isteyebileceği.
8. Gerçeğe aykırı tanıklığın suç olduğu ve tanığın ücret ile yol giderlerini alabileceği.

V. Duruşma Günü

Kontrol	Açıklama
Tanıklara davetiye tebliğ edildi mi?	Tebliğ mazbatası dosyada olmalı; gelmeyen tanık için zorla getirme istenir (7. Bölüm)
Getirilen tanıklar hazır mı?	Davetiyesiz hazır bulundurulan tanık da dinlenir (HMK m. 243/1)
Henüz dinlenmeyen tanıklar salon dışında mı?	Tanıklar ayrı ayrı dinlenir (HMK m. 261/1)
Çekinme hakkı hatırlatıldı ve yemin ettirildi mi?	Hatırlatma yapılmadan alınan beyan usulsüz sayılabilir (8. Bölüm)
Tanığa bütün vakıalar soruldu mu?	Ziynet, nafaka ve velayet gibi konular unutulmamalı (10. ve 19–21. Bölümler)
Beyan doğru yazıldı mı?	Tutanak okunurken eksik veya yanlış ifade hemen düzeltilmeli (9. Bölüm)

Kontrol	Açıklama
Tanıklar çelişti mi?	Yüzleştirme istenebilir (HMK m. 261/1)
Karşı tarafın tanıklarına itiraz edilecek mi?	Duyum, soyutluk ve husumet itirazları not edilir (14. ve 15. Bölümler)

VI. Kendi Tanığınıza Sorulabilecek Soru Örnekleri

Konu	Soru örnekleri
Genel	Tarafları ne zamandan beri ve nereden tanıyorsunuz? Evlerine ne sıklıkla gidiyordunuz?
Olayın kendisi	Bu olay sırasında neredeydiniz? Ne gördünüz, ne duydunuz? Olay nasıl başladı?
Zaman ve yer	Olay hangi yıl, hangi mevsimde veya hangi özel günde oldu? Evin hangi bölümündeydiniz?
Şiddetin sonucu	Olaydan sonra davacının yüzünde veya kolunda bir iz gördünüz mü? Ne zaman gördünüz?
Süreklilik	Buna benzer bir olayı başka zaman da gördünüz mü? Kaç kez?
Hakaret	Söylenen sözleri hatırlıyor musunuz? Kimlerin yanında söylendi?
Barışma	Bu olaydan sonra eşler birlikte yaşamaya devam etti mi?
Ekonomik durum	Davalı ne iş yapıyor, nerede çalışıyor? Adına kayıtlı mal veya araç olduğunu biliyor musunuz?
Velayet	Çocuğun günlük bakımını kim yapıyordu? Okul ve doktor işleriyle kim ilgileniyordu?
Ziynet	Düğünde hangi takılar takıldı? Takılar düğünden sonra kime verildi? Bunu kendiniz gördünüz mü?

VII. Karşı Taraf Tanığına Sorulabilecek Soru Örnekleri

Amaç	Soru örnekleri
Görgü mü duyum mu?	Anlattığınız olayı kendiniz mi gördünüz, yoksa birisi size mi anlattı? Kim anlattı, ne zaman anlattı?
Olay yerinde bulunma	O gün o evde ne için bulunuyordunuz? Olay sırasında evin neresindeydiniz?
Somutluk	"Sürekli kavga ederlerdi" dediniz; gördüğünüz bir kavgayı yer ve zamanıyla anlatır mısınız?
Yakınlık ve husumet	Davacıyla aranızda bir anlaşmazlık veya dava var mı?
Bilgi kaynağı	Tarafları en son ne zaman birlikte gördünüz? Evlerine en son ne zaman gittiniz?
Önceki anlatımlar	Bu olayı daha önce başka bir dosyada veya ifadede anlattınız mı?

UYGULAMA NOTU
Karşı taraf tanığına yönelik soruların amacı tanığı küçük düşürmek değil, beyanının dayanağını ortaya koymaktır. Tanığın sözünü kesmek, onu övmek veya tahkir etmek yasaktır (HMK m. 262). Soruyu kısa ve tek konulu sorun; cevabın tutanağa doğru yazıldığını kontrol edin (9. ve 24. Bölümler).

VIII. Tanık Dinlendikten Sonra

Kontrol	Açıklama
Tutanaklar UYAP'tan indirildi ve okundu mu?	Talimat tutanaklarında bütün konuların sorulup sorulmadığı kontrol edilmeli (10. Bölüm)
Beyanlara karşı beyan dilekçesi verildi mi?	Duyum, soyutluk, husumet, dayanılmayan vakıa ve çelişki ayrı ayrı yazılmalı (Ek 3)
Dinlenmeyen tanık kaldı mı?	Açıkça vazgeçilmeyen tanığın dinlenmesi istenmeli (11. Bölüm)
Yalan tanıklık şüphesi belgeli mi?	Suç duyurusu ve bekletici mesele talebi düşünülmeli (23. Bölüm)
Gerekçeli karar tanık beyanlarını bütün olarak değerlendirdi mi?	Bölünerek değerlendirme istinaf sebebidir (15. Bölüm)
İstinaf dilekçesinde tanıkla ilgili her hata karara etkisiyle gösterildi mi?	Nispi hata dilekçede gösterilmezse incelenmez (22. Bölüm)

Aşağıda eserde sık anılan kanun hükümleri, resmî metinleriyle ve eserin kapandığı tarihteki hâlleriyle verilmiştir. Yalnız boşanma davasında tanık delili bakımından önem taşıyan maddeler ve fıkralar alınmıştır; hükümlerin tamamı ve sonraki değişiklikler için resmî mevzuat sistemine bakılmalıdır.

I. Türk Medeni Kanunu (4721)

Madde 166/1–2. Evlilik birliği, ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenmeyecek derecede temelinden sarsılmış olursa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir.

Yukarıdaki fıkrada belirtilen hâllerde, davacının kusuru daha ağır ise, davalının açılan davaya itiraz hakkı vardır. Bununla beraber bu itiraz, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde ise ve evlilik birliğinin devamında davalı ve çocuklar bakımından korunmaya değer bir yarar kalmamışsa boşanmaya karar verilebilir.

Madde 184. Boşanmada yargılama, aşağıdaki kurallar saklı kalmak üzere Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa tâbidir:

1. Hâkim, boşanma veya ayrılık davasının dayandığı olguların varlığına vicdanen kanaat getirmedikçe, bunları ispatlanmış sayamaz.
2. Hâkim, bu olgular hakkında gerek re'sen, gerek istem üzerine taraflara yemin öneremez.
3. Tarafların bu konudaki her türlü ikrarları hâkimi bağlamaz.
4. Hâkim, kanıtları serbestçe takdir eder.
5. Boşanma veya ayrılığın fer'î sonuçlarına ilişkin anlaşmalar, hâkim tarafından onaylanmadıkça geçerli olmaz.
6. Hâkim, taraflardan birinin istemi üzerine duruşmanın gizli yapılmasına karar verebilir.

Madde 185. Evlenmeyle eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur.

Eşler, bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler.

Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadırlar.

II. Hukuk Muhakemeleri Kanunu (6100)

Madde 119/1-e, f. Dava dilekçesinde aşağıdaki hususlar bulunur: … e) Davacının iddiasının dayanağı olan bütün vakıaların sıra numarası altında açık özetleri. f) İddia edilen her bir vakıanın hangi delillerle ispat edileceği.

Madde 129/1-d, e. Cevap dilekçesinde aşağıdaki hususlar bulunur: … d) Davalının savunmasının dayanağı olan bütün vakıaların sıra numarası altında açık özetleri. e) Savunmanın dayanağı olarak ileri sürülen her bir vakıanın hangi delillerle ispat edileceği.

Madde 137. Dilekçelerin karşılıklı verilmesinden sonra ön inceleme yapılır. Mahkeme ön incelemede; dava şartlarını ve ilk itirazları inceler, uyuşmazlık konularını tam olarak belirler, hazırlık işlemleri ile tarafların delillerini sunmaları ve delillerin toplanması için gereken işlemleri yapar, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği davalarda onları sulhe veya arabuluculuğa teşvik eder ve bu hususları tutanağa geçirir.

Ön inceleme tamamlanmadan ve gerekli kararlar alınmadan tahkikata geçilemez ve tahkikat için duruşma günü verilemez.

Madde 140/1, 3, 5. Hâkim, ön inceleme duruşmasında, dava şartları ve ilk itirazlar hakkında karar verebilmek için gerekli görürse tarafları dinler; daha sonra, tarafların iddia ve savunmaları çerçevesinde, anlaştıkları ve anlaşamadıkları hususları tek tek tespit eder. … Ön inceleme duruşmasının sonunda, tarafların sulh veya arabuluculuk faaliyetinden bir sonuç alıp almadıkları, sonuç alamadıkları takdirde anlaşamadıkları hususların nelerden ibaret olduğu tutanakla tespit edilir. Bu tutanağın altı, duruşmada hazır bulunan taraflarca imzalanır. Tahkikat bu tutanak esas alınmak suretiyle yürütülür. … 139 uncu madde uyarınca yapılan ihtara rağmen dilekçelerinde gösterdikleri belgeleri sunmayan veya belgelerin getirtilmesi için gerekli açıklamayı yapmayan tarafın bu delillere dayanmaktan vazgeçmiş sayılmasına karar verilir.

Madde 141. Taraflar, cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleri ile serbestçe iddia veya savunmalarını genişletebilir yahut değiştirebilirler. Dilekçelerin karşılıklı verilmesinden sonra iddia veya savunma genişletilemez yahut değiştirilemez.

İddia ve savunmanın genişletilip değiştirilmesi konusunda ıslah ve karşı tarafın açık muvafakati hükümleri saklıdır.

Madde 145. Taraflar, Kanunda belirtilen süreden sonra delil gösteremezler. Ancak bir delilin sonradan ileri sürülmesi yargılamayı geciktirme amacı taşımıyorsa veya süresinde ileri sürülememesi ilgili tarafın kusurundan kaynaklanmıyorsa, mahkeme o delilin sonradan gösterilmesine izin verebilir.

Madde 149/2–3. Mahkeme resen veya taraflardan birinin talebi üzerine; tanığın, bilirkişinin veya uzmanın aynı anda ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla bulundukları yerden dinlenilmesine karar verebilir.

Mahkeme, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri dava ve işlerde ilgililerin, aynı anda ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla bulundukları yerden dinlenilmesine resen karar verebilir.

Madde 194. Taraflar, dayandıkları vakıaları, ispata elverişli şekilde somutlaştırmalıdırlar.

Tarafların, dayandıkları delilleri ve hangi delilin hangi vakıanın ispatı için gösterildiğini açıkça belirtmeleri zorunludur.

Madde 198. Kanuni istisnalar dışında hâkim delilleri serbestçe değerlendirir.

Madde 203/1-a. Aşağıdaki hâllerde tanık dinlenebilir: a) Altsoy ve üstsoy, kardeşler, eşler, kayınbaba, kaynana ile gelin ve damat arasındaki işlemler.

Madde 240. Davada taraf olmayan kişiler tanık olarak gösterilebilir.

Tanık gösteren taraf, tanık dinletmek istediği vakıayı ve dinlenilmesi istenen tanıkların adı ve soyadı ile tebliğe elverişli adreslerini içeren listeyi mahkemeye sunar. Bu listede gösterilmemiş olan kimseler tanık olarak dinlenemez ve ikinci bir liste verilemez.

Tanık listesinde adres gösterilmemiş veya gösterilen adreste tanık bulunamamışsa, tarafa adres göstermesi için, işin niteliğine uygun kesin süre verilir. Bu süre içinde adres gösterilmez veya gösterilen yeni adres de doğru değilse, bu tanığın dinlenilmesinden vazgeçilmiş sayılır.

Madde 241. Mahkeme, gösterilen tanıklardan bir kısmının tanıklığı ile ispat edilmek istenen husus hakkında yeter derecede bilgi edindiği takdirde, geri kalanların dinlenilmemesine karar verebilir.

Madde 242. Kamu görevlileri, görevlerinden ayrılmış olsalar bile, görevleri gereğince sır olarak saklamak zorunda oldukları hususlar hakkında, sırrın ait olduğu resmî makamın yazılı izni olmadıkça tanık olarak dinlenemezler. …

Tanıklık kamu yararına aykırı bulunmadıkça izin verilmesinden kaçınılamaz.

Bu izin, mahkeme kararı üzerine yazı ile istenir ve izin verilince tanık davet edilerek dinlenir.

Madde 243. Tanık davetiye ile çağrılır. Ancak, davetiye gönderilmeden taraflarca hazır bulundurulan tanık da dinlenir. Şu kadar ki, tanık listesi için kesin süre verildiği ve dinlenme gününün belirlendiği hâllerde, liste verilmemiş olsa dahi taraf, o duruşmada hazır bulundurursa tanıklar dinlenir.

Davetiyenin duruşma gününden en az bir hafta önce tebliğ edilmiş olması gerekir. Acele hâllerde tanığın daha önce gelmesine karar verilebilir.

Tanığı davet, gerektiğinde telefon, faks, elektronik posta gibi araçlardan yararlanılmak suretiyle de yapılabilir. Ancak, davete rağmen gelmemeye bağlanan sonuçlar, bu durumda uygulanmaz.

Madde 244. Tanıklara gönderilecek davetiyede; a) Tanığın adı, soyadı ve açık adresi, b) Tarafların ad ve soyadları, c) Tanıklık yapacağı konu, ç) Hazır bulunması gereken yer, gün ve saat, d) Gelmemesinin veya gelmesine rağmen tanıklıktan ya da yemin etmekten çekinmesinin hukuki ve cezai sonuçları, e) Adalet Bakanlığınca hazırlanan tarife gereğince ücret ödeneceği, yazılır.

Madde 245. Kanunda gösterilen hükümler saklı kalmak üzere, tanıklık için çağrılan herkes gelmek zorundadır. Usulüne uygun olarak çağrıldığı hâlde mazeret bildirmeksizin gelmeyen tanık zorla getirtilir, gelmemesinin sebep olduğu giderlere ve beşyüz Türk Lirasına kadar disiplin para cezasına hükmolunur. Zorla getirtilen tanık, evvelce gelmemesini haklı gösterecek sebepleri sonradan bildirirse, aleyhine hükmedilen giderler ve disiplin para cezası kaldırılır.

Madde 246. Hâkim gerekli görülen hâllerde, sözlü olarak dinlenmesi yerine, belirlenecek süre içinde cevaplarını yazılı olarak bildirmesi için tanığa soru kâğıdı gönderilmesine karar verebilir. Bu şekilde işlem yapılması, tanığın vereceği cevabın hükme yeterli olup olmadığı hususunu hâkimin takdir etmesine engel olamaz. Hâkim, verilen yazılı cevapların yetersiz olması hâlinde, tanığı dinlemek üzere davet edebilir.

Madde 247. Kanunda açıkça belirtilmiş olan hâllerde, tanık olarak çağrılmış bulunan kimse, tanıklık yapmaktan çekinebilir.

Kişisel nedenlerle tanıklıktan çekinme sebeplerinin varlığı hâlinde, hâkim tanık olarak çağrılmış kimsenin çekinme hakkı bulunduğunu önceden hatırlatır.

Madde 248. Aşağıdaki kimseler tanıklıktan çekinebilirler: a) İki taraftan birinin nişanlısı. b) Evlilik bağı ortadan kalkmış olsa dahi iki taraftan birinin eşi. c) Kendisi veya eşinin altsoy veya üstsoyu. ç) Taraflardan biri ile arasında evlatlık bağı bulunanlar. d) Üçüncü derece de dâhil olmak üzere kan veya kendisini oluşturan evlilik bağı ortadan kalkmış olsa dahi kayın hısımları. e) Koruyucu aile ve onların çocukları ile koruma altına alınan çocuk.

Madde 249. Kanun gereği sır olarak korunması gereken bilgiler hakkında tanıklığına başvurulacak kimseler, bu hususlar hakkında tanıklıktan çekinebilirler. Ancak, 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükmü saklı kalmak üzere sır sahibi tarafından sırrın açıklanmasına izin verildiği takdirde, bu kimseler tanıklıktan çekinemezler.

Madde 250. Aşağıdaki hâllerde tanıklıktan çekinilebilir: a) Tanığın beyanı kendisine veya 248 inci maddede yazılı kimselerden birine doğrudan doğruya maddi bir zarar verecekse. b) Tanığın beyanı kendisinin veya 248 inci maddede yazılı kimselerden birinin şeref veya itibarını ihlal edecek ya da ceza soruşturmasına veya kovuşturmasına sebep olacaksa. c) Tanığın beyanı, meslek veya sanatına ait olan sırların ortaya çıkmasına sebebiyet verecekse.

Madde 251. 248 ve 249 uncu maddeler ile 250 nci maddenin (a) bendindeki hâllerde; a) Bir hukuki işlemin yapılması sırasında tanık olarak bulundurulmuş olan kimse o işlemin esası ve içeriği hakkında, b) Aile bireylerinin doğum, ölüm veya evlenmelerinden kaynaklanan olaylar hakkında, c) Aile bireyleri arasında, ailevi ilişkilerden kaynaklanan mali uyuşmazlıklara ilişkin vakıalar hakkında, ç) Taraflardan birinin hukuki selefi veya temsilcisi olarak kendisinin yaptığı işler hakkında, tanıklıktan çekinilemez.

Madde 252. Tanıklıktan çekinen kimse, çekinme sebebini ve bu sebebi haklı gösterecek delilini, dinleneceği günden önce yazılı veya davet edildiği duruşmada sözlü olarak bildirmek zorundadır.

Çekinme sebeplerini ve bunun dayanaklarını önceden bildirmiş olan tanık belli günde mahkemeye gelmek zorunda değildir.

Mahkeme, duruşmada bulunan tarafları dinledikten sonra tanıklıktan çekinmenin haklı olup olmadığına karar verir.

Madde 253. Tanık, kanuni bir sebep göstermeden tanıklıktan çekinir, yemin etmez veya göstermiş olduğu sebep mahkemece kabul edilmemesine rağmen tanıklık yapmaktan çekinirse beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar disiplin para cezasına ve bu yüzden doğan giderleri ödemesine hükmedilerek, yeniden dinlenilmek üzere yargılama başka güne bırakılır.

Tanık kendisine sorulan sorulara cevap vermez veya yemin etmemekte direnirse o mahkemece iki haftayı geçmemek üzere disiplin hapsine mahkûm edilir.

Madde 254. Dinleme sırasında öncelikle tanıktan adı, soyadı, doğum tarihi, mesleği, adresi, taraflarla akrabalığının veya başka bir yakınlığının bulunup bulunmadığı, tanıklığına duyulacak güveni etkileyebilecek bir durumu olup olmadığı sorulur.

Madde 255. Tanığın davada yararı bulunmak gibi tanıklığının doğruluğu konusunda kuşkuyu gerektiren sebepler varsa, bunu iki taraftan biri iddia ve ispat edebilir.

Madde 256. Tanığa dinlenmeden önce; a) Gerçeği söylemesinin önemi, b) Gerçeği söylememesi hâlinde yalan tanıklık suçundan dolayı cezalandırılacağı, c) Doğruyu söyleyeceği hususunda yemin edeceği, ç) Duruşmada mahkeme başkanı veya hâkimin açık izni olmadan mahkeme salonunu terk edemeyeceği ve gerekirse diğer tanıklarla yüzleştirilebileceği, anlatılır.

Madde 257. Aşağıdaki kimseler yeminsiz dinlenir: a) Dinlendiği sırada onbeş yaşını bitirmemiş olanlar. b) Yeminin niteliğini ve önemini kavrayamayacak derecede ayırt etme gücüne sahip olmayanlar.

Madde 258. Yemin, tanığın dinlenilmesinden önce eda edilir.

Yemin eda edilirken, hâkim de dâhil olmak üzere hazır bulunan herkes ayağa kalkar.

Hâkim tanığa, "Tanık sıfatıyla sorulacak sorulara vereceğiniz cevapların gerçeğe aykırı olmayacağına ve bilginizden hiçbir şey saklamayacağınıza namusunuz, şerefiniz ve kutsal saydığınız bütün inanç ve değerler üzerine yemin ediyor musunuz?" diye sorar. Tanık da cevaben, "Sorulacak sorulara, hiçbir şey saklamadan doğru cevap vereceğime namusum, şerefim ve kutsal saydığım bütün inanç ve değerlerim üzerine yemin ediyorum." demekle yemin eda edilmiş sayılır.

Madde 259. Tanıklar davaya bakan mahkemede dinlenir.

Mahkeme, gerçeğin ortaya çıkması için gerekliyse, tanığın olayın gerçekleştiği veya şeyin bulunduğu yerde dinlenilmesine karar verebilir.

Mahkeme, hasta veya engelli olmasından dolayı gelemeyen tanığı bulunduğu yerde dinler.

Mahkemenin yargı çevresi dışında bulunan tanığın, bulunduğu yer mahkemesi tarafından dinlenmesine karar verilebilir. İstinabe yolu ile dinlenilmesine karar verilen tanığın, nerede, hangi gün ve saatte dinleneceği hususu, talepleri hâlinde taraflara tebliğ edilir. Bu durumda, tanığın, hangi hususlardan dolayı dinleneceğini hâkim belirler.

Madde 260. Tanık dinlenmeden önce hakkında tanıklık yapacağı olayla ilgili olarak, hâkim tarafından kendisine bilgi verilir ve tanıklık edeceği konulara ilişkin bildiklerini söylemesi istenir.

Madde 261. Tanıklar, hâkim tarafından ayrı ayrı dinlenir ve biri dinlenirken henüz dinlenmemiş olanlar salonda bulunamazlar. Tanıklar gerektiğinde yüzleştirilirler.

Tanık, bildiğini sözlü olarak açıklar ve sözü kesilmeden dinlenir. Dinlenilme sırasında, tanık, yazılı notlar kullanamaz. Şu kadar ki, tanık tarihleri ve rakamları tespit etmek veya bazı hususları açıklamak ya da hatırlayabilmek için yazılarına bakmak zorunda olduğunu hâkime söylerse, hâkim derhâl yazılarına bakmasına veya belirleyeceği duruşmada yeniden dinlenmesine karar verebilir.

Hâkim, tanık sözünü bitirdikten sonra, ifade ettiği hususların açıklanması veya tamamlanması amacıyla başka sorular da sorabilir.

Toplu mahkemede başkan, hâkimlerden her birinin tanığa doğrudan doğruya soru sormasına izin verir.

Tanığın sözleri tutanağa yazılarak önünde okunur ve tutanağın altı kendisine imza ettirilir.

Madde 262. Tarafların, tanığın sözünü kesmeleri, söz veya hareketle onu övmeleri veya tahkir etmeleri yasaktır. Buna aykırı davranan taraf veya vekili, hâkimin uyarısına rağmen davranışını devam ettirecek olursa, 79 veya 151 inci maddeler uyarınca işlem yapılır.

Madde 263. Tanık Türkçe bilmezse tercümanla dinlenir.

Tanık, sağır ve dilsiz olup okuma ve yazmayı biliyorsa, sorular kendisine yazılı olarak bildirilir ve cevapları yazdırılır; okuma ve yazma bilmediği takdirde, hâkim, kendisini işaret dilinden anlayan bilirkişi yardımıyla dinler.

Madde 264. Hâkim, tanığın tanıklığı esnasında yalan söylediği veya menfaat temin ederek tanıklık ettiği hakkında yeterli delil veya emare elde ederse bir tutanak düzenler ve bu tutanağı derhâl Cumhuriyet başsavcılığına gönderir.

Hâkim, tanığın ve suçta ortakları varsa onların tutuklanmasına da karar verebilir ve kovuşturma yapılmak üzere Cumhuriyet başsavcılığına sevk eder.

Madde 265. Mahkeme tarafından çağrılan tanığa, her yıl Adalet Bakanlığınca hazırlanan tarifeye göre, kaybettiği zaman ile orantılı bir ücret verilir. Tanık hazır olmak için seyahat etmek zorunda kalmışsa yol giderleri ile tanıklığa çağrıldığı yerdeki konaklama ve beslenme giderleri de karşılanır.

Birinci fıkra hükmüne göre ödenmesi gereken ücret ve giderler, hiçbir vergi, resim ve harca tabi değildir.

Madde 297/1-c. Hüküm … c) Tarafların iddia ve savunmalarının özetini, anlaştıkları ve anlaşamadıkları hususları, çekişmeli vakıalar hakkında toplanan delilleri, delillerin tartışılması ve değerlendirilmesini, sabit görülen vakıalarla bunlardan çıkarılan sonuç ve hukuki sebepleri … kapsar.

Madde 353/1-a-6. Ön inceleme sonunda dosyada eksiklik bulunmadığı anlaşılırsa; a) Aşağıdaki durumlarda bölge adliye mahkemesi, esası incelemeden kararın kaldırılmasına ve davanın yeniden görülmesi için dosyanın kararı veren mahkemeye … gönderilmesine duruşma yapmadan kesin olarak karar verir: … 6) Mahkemece, uyuşmazlığın çözümünde etkili olabilecek ölçüde önemli delillerin toplanmamış veya değerlendirilmemiş olması ya da talebin önemli bir kısmı hakkında karar verilmemiş olması.

Madde 355. İnceleme, istinaf dilekçesinde belirtilen sebeplerle sınırlı olarak yapılır. Ancak, bölge adliye mahkemesi kamu düzenine aykırılık gördüğü takdirde bunu resen gözetir.

Madde 357/1, 3. Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinde karşı dava açılamaz, davaya müdahale talebinde bulunulamaz, davanın ıslahı ve 166 ncı maddenin birinci fıkrası hükmü saklı kalmak üzere davaların birleştirilmesi istenemez, bölge adliye mahkemesince resen göz önünde tutulacaklar dışında, ilk derece mahkemesinde ileri sürülmeyen iddia ve savunmalar dinlenemez, yeni delillere dayanılamaz. …

İlk derece mahkemesinde usulüne uygun olarak gösterildiği hâlde incelenmeden reddedilen veya mücbir bir sebeple gösterilmesine olanak bulunmayan deliller bölge adliye mahkemesince incelenebilir.

Madde 371/1. Yargıtay, aşağıda belirtilen sebeplerden dolayı gerekçe göstererek temyiz olunan kararı kısmen veya tamamen bozar: a) Hukukun veya taraflar

arasındaki sözleşmenin yanlış uygulanmış olması. b) Dava şartlarına aykırılık bulunması. c) Taraflardan birinin davasını ispat için dayandığı delillerin kanuni bir sebep olmaksızın kabul edilmemesi. ç) Karara etki eden yargılama hatası veya eksiklikleri bulunması.

Madde 375/1-e ve 2. Aşağıdaki sebeplere dayanılarak yargılamanın iadesi talep edilebilir: … e) İfadesi karara esas alınan tanığın, karardan sonra yalan tanıklık yaptığının sabit olması. …

Birinci fıkranın (e), (f) ve (g) bentlerindeki hâllerde yargılamanın iadesinin istenebilmesi, bu sebeplerin kesinleşmiş bir ceza mahkûmiyet kararı ile belirlenmiş olması şartına bağlıdır. Delil yokluğundan başka bir sebeple ceza kovuşturmasına başlanamamış veya mahkûmiyet kararı verilememiş ise ceza mahkemesi kararı aranmaz. Bu takdirde dayanılan yargılamanın iadesi sebebinin, yargılamanın iadesi davasında öncelikle ispat edilmesi gerekir.

Madde 377/1-ç. Yargılamanın iadesi süresi; … ç) 375 inci maddenin birinci fıkrasının (d), (e), (f) ve (g) bentlerindeki hâllerde, ceza mahkûmiyetine ilişkin hükmün kesinleştiği veya ceza kovuşturmasına başlanamadığı yahut soruşturmanın sonuçsuz kaldığı … tarihten itibaren üç ay ve her hâlde iade talebine konu olan hükmün kesinleşmesinden itibaren on yıldır.

III. Türk Ceza Kanunu (5237)

Madde 272/1–2. Hukuka aykırı bir fiil nedeniyle başlatılan bir soruşturma kapsamında tanık dinlemeye yetkili kişi veya kurul önünde gerçeğe aykırı olarak tanıklık yapan kimseye, dört aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

Mahkeme huzurunda ya da yemin ettirerek tanık dinlemeye kanunen yetkili kişi veya kurul önünde gerçeğe aykırı olarak tanıklık yapan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

Madde 273. Kişinin; a) Kendisinin, üstsoy, altsoy, eş veya kardeşinin soruşturma ve kovuşturmaya uğramasına neden olabilecek bir hususla ilgili olarak yalan tanıklıkta bulunması, b) Tanıklıktan çekinme hakkı olmasına rağmen, bu hakkı kendisine hatırlatılmadan gerçeğe aykırı olarak tanıklık yapması, hâlinde, verilecek cezada indirim yapılabileceği gibi, ceza vermekten de vazgeçilebilir.

Birinci fıkra hükmü, özel hukuk uyuşmazlıkları kapsamında yapılan yalan tanıklık hallerinde uygulanmaz.

Madde 274. Aleyhine tanıklık yapılan kişi hakkında bir hak kısıtlamasını veya yoksunluğunu sonuçlayacak nitelikte karar verilmeden veya hükümden önce gerçeğin söylenmesi halinde, cezaya hükmolunmaz.

Aleyhine tanıklık yapılan kişi hakkında bir hak kısıtlamasını veya yoksunluğunu sonuçlayacak nitelikte karar verildikten sonra ve fakat hükümden önce gerçeğin söylenmesi halinde, verilecek cezanın üçte ikisinden yarısına kadarı indirilebilir.

Aleyhine tanıklık yapılan kişi hakkında verilen mahkûmiyet kararı kesinleşmeden önce gerçeğin söylenmesi halinde, verilecek cezanın yarısından üçte birine kadarı indirilebilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar ve tezler

Çelik, Ferhat, Boşanma Davalarında İspat ve Deliller, Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan 2018 (YÖK Tez No. 515694). (Atıf: Çelik)

Makaleler

Nuhoğlu, Hatice, "Boşanma Sürecine Kolektif Katılım: Tanıklık Müessesesi", International Journal of Social Inquiry, C. 15, S. 2, Aralık 2022, s. 627–647. (Atıf: Nuhoğlu)

Resmî kaynaklar ve veri tabanları

Adalet Bakanlığı Mevzuat ve İçtihat Bilgi Sistemi, mevzuat.adalet.gov.tr.
Mevzuat Bilgi Sistemi, mevzuat.gov.tr.
TÜİK, Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2025, data.tuik.gov.tr, 24.02.2026.
Yargıtay Karar Arama Sistemi, karararama.yargitay.gov.tr.

KARARLAR DİZİNİ

Kararlar mahkeme ve tarih sırasıyla listelenmiştir. Sayfa numaraları kararın anıldığı sayfaları gösterir; koyu yazılan numara, kararın ayrıntılı olarak incelendiği (içtihat kartı) sayfadır.

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

20.12.2018 · E. 2017/2707 · K. 2018/1998 . 14, 18, 34, 55, **78**, 80, 81, 86, 167, 169, 174, 179, 191, 197
24.06.2020 · E. 2017/2209 · K. 2020/475 ... **15**, 18, 78, 80, 81, 167, 174
04.02.2021 · E. 2017/2710 · K. 2021/34 ..... 31, 34
15.06.2021 · E. 2020/273 · K. 2021/762 ..... 28, 32, **45**, 47
22.06.2021 · E. 2017/2301 · K. 2021/807 ... 32, 34, 36, **37**, 39, 43, 80, 168, 175, 191, 194
01.03.2022 · E. 2020/728 · K. 2022/237 ... 80, **131**, 132, 133, 171, 183
29.03.2022 · E. 2022/280 · K. 2022/409 ..... **151**, 153, 172, 184, 191
08.02.2023 · E. 2021/653 · K. 2023/58 ..... 44, 47, 125, 168, 175
01.03.2023 · E. 2021/825 · K. 2023/136 ..... **127**, 138, 171, 182
18.10.2023 · E. 2022/768 · K. 2023/976 ..... **87**, 88, 90, 92, 96, 111, 170, 180, 188, 196
18.10.2023 · E. 2022/765 · K. 2023/974 ..... 88, 98, 101, 107, 170, 174, 181, 188
01.11.2023 · E. 2022/771 · K. 2023/1039 ... **93**, 96, 126, 127, 170, 171, 180, 182, 188, 196
06.03.2024 · E. 2023/130 · K. 2024/147 ..... 6, **7**, 8, 10, 15, 73, 86, 88, 90, 94, 96, 98, 101, 105, 108, 121, 125, 167, 170, 173, 174, 180, 181, 188, 197
06.03.2024 · E. 2023/489 · K. 2024/152 .... 20, 130
12.09.2024 · E. 2023/281 · K. 2024/425 17
16.04.2025 · E. 2023/705 · K. 2025/239 ..... **111**, 114, 121, 122, 170, 171, 181, 182
18.06.2025 · E. 2023/947 · K. 2025/378 ... 6, 8, 10, 15, 87, 90, 98, **104**, 108, 121, 167, 170, 173, 179, 181, 191, 196, 197
25.06.2025 · E. 2023/1141 · K. 2025/395 ..... 120, 122, 171, 182
02.07.2025 · E. 2023/1143 · K. 2025/416 ... 28, **29**, 32, 106, 108, 168, 170, 173, 174, 182, 188
10.09.2025 · E. 2024/129 · K. 2025/499 ... 7, 9, 10, 118, 122, 170, 181
24.09.2025 · E. 2024/130 · K. 2025/556 . 9, 44, 88, 106, 112, 113, 118, 130, 132, 133, 170
24.09.2025 · E. 2024/213 · K. 2025/557 ..... **119**, 122, 171, 182
15.10.2025 · E. 2024/760 · K. 2025/637 ..... **30**, 32, 150, 153, 168, 172, 175, 184, 191, 198
15.10.2025 · E. 2024/619 · K. 2025/639 ... 31, 150, 153, 168, 172, 175
15.10.2025 · E. 2024/761 · K. 2025/638 .... 31, 150
22.10.2025 · E. 2024/618 · K. 2025/646 . 144, 145, 171, 184
03.12.2025 · E. 2025/520 · K. 2025/769 . 159, 160, 172, 185, 200
17.12.2025 · E. 2025/33 · K. 2025/839 . 8, 89, 105, 124, 125, 127, 171, 182
21.01.2026 · E. 2025/34 · K. 2026/18 89
28.01.2026 · E. 2025/200 · K. 2026/52 ... **142**, 145, 171, 183
01.04.2026 · E. 2025/201 · K. 2026/200 ..... **124**, 127, 171, 180, 181, 182, 188
09.09.2026 · E. 2025/454 · K. 2026/470 ..... 95, 96, 112, 121, 130, 170, 180, 182, 188
23.09.2026 · E. 2025/463 · K. 2026/524 ..... 42, 43, 168, 175, 191, 196

YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ

04.05.2023 · E. 2023/1061 · K. 2023/2206 ..... 145, 171, 184
18.05.2023 · E. 2023/1439 · K. 2023/2515 81
07.06.2023 · E. 2023/385 · K. 2023/3072 ... 66, 73, 107, 151, 169, 179
20.06.2023 · E. 2023/3385 · K. 2023/3330 145
07.11.2023 · E. 2023/2513 · K. 2023/5207 151
14.12.2023 · E. 2023/2092 · K. 2023/6256 ..... **36**, 38, 39, 168, 175
14.12.2023 · E. 2023/4241 · K. 2023/6258 . 60, 61, 65, 169, 177, 191
19.12.2023 · E. 2023/2676 · K. 2023/6302 86
06.02.2024 · E. 2023/8949 · K. 2024/559 158
13.02.2024 · E. 2022/9224 · K. 2024/777 44
21.02.2024 · E. 2023/3574 · K. 2024/1093 87
22.02.2024 · E. 2023/4493 · K. 2024/1107 54
27.02.2024 · E. 2022/10089 · K. 2024/1260 ..... 99, 150, 157, 164, 165, 172, 186
28.02.2024 · E. 2023/3844 · K. 2024/1299 88
28.02.2024 · E. 2023/4384 · K. 2024/1311 104

12.03.2024 · E. 2022/10048 · K. 2024/1671 43
19.03.2024 · E. 2023/3846 · K. 2024/1911 ..... 100, 106, 143
03.04.2024 · E. 2023/8763 · K. 2024/2370 ..... 159, 160
25.04.2024 · E. 2024/2776 · K. 2024/2871 . 78, 79
02.05.2024 · E. 2023/4655 · K. 2024/3108 151
15.05.2024 · E. 2023/4919 · K. 2024/3451 42
03.06.2024 · E. 2023/7350 · K. 2024/4133 ..... 104, 107
06.06.2024 · E. 2023/5734 · K. 2024/4337 99
11.06.2024 · E. 2023/6200 · K. 2024/4484 35
11.06.2024 · E. 2024/3357 · K. 2024/4505 . 60, 61, 65, 68
24.06.2024 · E. 2023/7367 · K. 2024/4695 46
25.06.2024 · E. 2023/7209 · K. 2024/4820 43
27.06.2024 · E. 2023/6614 · K. 2024/4953 ..... 89, 125
01.07.2024 · E. 2023/8777 · K. 2024/5060 37
17.09.2024 · E. 2023/6713 · K. 2024/5895 111
19.09.2024 · E. 2023/7949 · K. 2024/6129 35
25.09.2024 · E. 2024/1955 · K. 2024/6362 31
25.09.2024 · E. 2023/9649 · K. 2024/6398 46
26.09.2024 · E. 2024/5851 · K. 2024/6482 35
26.09.2024 · E. 2023/8923 · K. 2024/6519 107
30.09.2024 · E. 2023/8201 · K. 2024/6594 . 35, 39, 168, 175, 194
01.10.2024 · E. 2023/8496 · K. 2024/6709 35
03.10.2024 · E. 2023/8603 · K. 2024/6809 ..... **20**, 24, 167, 174
03.10.2024 · E. 2023/8943 · K. 2024/6875 94
08.10.2024 · E. 2023/1168 · K. 2024/6969 42
09.10.2024 · E. 2024/7494 · K. 2024/7045 ..... 30, 104, 111, 125
10.10.2024 · E. 2023/9437 · K. 2024/7155 38
15.10.2024 · E. 2024/64 · K. 2024/7391 55
05.11.2024 · E. 2024/482 · K. 2024/8264 ... 21, 67, 68, 132, 169
06.11.2024 · E. 2024/652 · K. 2024/8400 ..... 106, 108, 112, 170, 173
07.11.2024 · E. 2024/741 · K. 2024/8431 . 46, 106, 112, 114
12.11.2024 · E. 2024/1304 · K. 2024/8588 . 21, 74, 75, 100, 169, 179
18.11.2024 · E. 2024/1100 · K. 2024/8606 42
20.11.2024 · E. 2024/1425 · K. 2024/8858 107
28.11.2024 · E. 2024/1912 · K. 2024/9220 ..... **72**, 75, 169, 179, 184, 191, 195
04.02.2025 · E. 2024/4207 · K. 2025/887 22
04.02.2025 · E. 2024/8323 · K. 2025/4264 . 42, 47, 168, 175
11.03.2025 · E. 2023/9014 · K. 2025/2584 . 29, 43
08.04.2025 · E. 2024/6544 · K. 2025/3378 ..... 52, **53**, 55, 78, 80, 81, 168, 176, 195
21.04.2025 · E. 2024/7901 · K. 2025/4068 . 52, 55, 78, 80, 169, 177
22.04.2025 · E. 2024/7807 · K. 2025/4137 ..... 136, 138, 171, 183
18.06.2025 · E. 2024/9974 · K. 2025/6132 42
25.06.2025 · E. 2024/10218 · K. 2025/6482 143
09.09.2025 · E. 2025/415 · K. 2025/6984 . 46, 119
10.09.2025 · E. 2025/30 · K. 2025/7101 93
17.09.2025 · E. 2025/509 · K. 2025/7409 111
23.09.2025 · E. 2025/700 · K. 2025/7664 . 54, 176
29.09.2025 · E. 2025/1239 · K. 2025/7915 . 52, 54, 55, 80, 168, 169, 176
08.10.2025 · E. 2025/1397 · K. 2025/8448 ..... **110**, 114, 124, 170, 181, 188
21.10.2025 · E. 2024/7219 · K. 2025/9055 . 22, 24, 113, 114, 168, 181, 188
21.10.2025 · E. 2025/1974 · K. 2025/9079 ..... 46, 130, 150
21.10.2025 · E. 2024/7352 · K. 2025/9063 . 53, 54, 80, 81, 169, 180
20.11.2025 · E. 2025/2864 · K. 2025/9967 93
01.12.2025 · E. 2025/3412 · K. 2025/10469 .... 132, 152
08.12.2025 · E. 2025/3085 · K. 2025/10769 ..... **99**, 101, 119, 170, 181, 188, 196
22.12.2025 · E. 2025/5069 · K. 2025/11564 ..... 46, 168, 176
15.01.2026 · E. 2025/3853 · K. 2026/411 ..... 9, 86, 93, 152
03.02.2026 · E. 2025/2553 · K. 2026/1002 ..... 14, 113, 125
11.02.2026 · E. 2025/6968 · K. 2026/1509 ..... 22, 152
19.02.2026 · E. 2025/6062 · K. 2026/1938 . 46, 47, 168, 176
09.03.2026 · E. 2025/7893 · K. 2026/2582 . 52, 54, 80, 169, 176, 200
01.04.2026 · E. 2025/7799 · K. 2026/3530 ..... **157**, 160, 172, 185, 191, 199
14.04.2026 · E. 2025/8901 · K. 2026/4068 ..... 142, 143, 144, 145, 171, 183, 184
02.06.2026 · E. 2025/10700 · K. 2026/5931 . 9, 86, 92
03.06.2026 · E. 2025/9730 · K. 2026/5995 ..... 136, **137**, 138, 168, 171, 183
15.06.2026 · E. 2026/489 · K. 2026/6612 ..... 9, 22, 24, 113, 119, 152, 167, 174
29.06.2026 · E. 2026/1444 · K. 2026/7357 . 86, 90, 170, 180, 188
07.09.2026 · E. 2026/7341 · K. 2026/7625 ..... 131, 133, 171, 183

YARGITAY 8. CEZA DAİRESİ

08.10.2024 · E. 2024/20720 · K. 2024/7460 .... 156, 172, 185

YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ

26.03.2019 · E. 2019/804 · K. 2019/3168 67
24.09.2020 · E. 2020/944 · K. 2020/5388 ... **66**, 68, 169, 179

yargıtay 10. hukuk daİresİ

01.10.2025 · E. 2025/12634 · K. 2025/12836 .... 58, 61, 169, 177, 191

KAVRAM DİZİNİ

Sayfa numaraları kavramın açıklandığı ya da uygulamasının tartışıldığı sayfaları gösterir.

A
af ve hoşgörü 119
akraba tanık 98
avukat ve tanık 164
ayrı dinleme 65

B
başka dosyadaki tanık beyanı 110

Ç
çekinme hakkının hatırlatılması 58
çekinme hakkının istisnaları 60
çelişkili tanık beyanları 104
çocuğun görüşü 137
çocuk tanık 20

D
dava sonrası olaylar 46
dayanılmayan vakıa 42
duyuma dayalı beyan 86

E
etkin pişmanlık 157
eylemli ayrılık 127

G
gizli duruşma 68
görgüye dayalı beyan 86

H
hayatın olağan akışı 8
HMK m. 264 157
hukuki dinlenilme hakkı 78

İ
iddianın genişletilmesi yasağı 43
ikinci tanık listesi 36
istinaf 150
istinafta tanık dinleme 151

K
karşı ispat 32
kesin süre 35
kişisel kanaat 94
kişisel mal savunması 144
kusur belirlemesi 10
kusur dereceleri 118

M
maddi ve manevi tazminat 130

N
nispi istinaf sebebi 30

S
SEGBİS 73
senetle ispat 144
silahların eşitliği 98
somutlaştırma yükü 28
soru kâğıdı 74
sosyal inceleme raporu 22, 113
soyut beyan 92

T
takdiri delil 6
talimat 72
tanığa itiraz 100
tanığa soru sorma 66
tanığın çağrılması 52
tanığın dinlenmesi 64
tanığın hakları 162
tanığın sorumluluğu 163
tanıklardan bir kısmıyla yetinme 78
tanıklıktan çekinme 58
tanıklık yükümlülüğü 17
tanıktan vazgeçme 55
tanık beyanının bütünlüğü 105
tanık ehliyeti 14
tanık gideri 54
tanık listesi 34
tanık tutanağı 67
tanık yemini 64
TCK m. 273 156
tek tanık 106
tepki niteliğinde davranış 120
terk 126

V
velayet 136
vicdani kanaat 7

Y
yalan tanıklık 156
yargılamanın iadesi 158
yemin delili 144
yoksulluk nafakası 131
yurt dışında tanık dinleme 74

Z
zina 124

ziynet 142
zorla getirme 52

BOŞANMA DAVALARINDA TANIK BEYANLARI

Çekişmeli boşanma davalarının çoğu tanıkla kazanılır ya da kaybedilir. Tanık listesi ne zamana kadar verilir, geç kalınırsa ne olur? Anne, kardeş ya da ortak çocuk tanık olabilir mi? Olayı taraflardan duyduğunu anlatan tanığın sözü delil midir? İki tarafın tanıkları birbirini tutmazsa hâkim kime inanır? Dilekçede yazılmayan bir olayı tanık anlatırsa ne olur? Yalan söyleyen tanığın verdiği zarar nasıl giderilir?

Bu eser bu soruları Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun ve Yargıtay dairelerinin kararları ışığında ele alır; her soruya ilk cümlede kısa ve doğrudan bir cevap verir.

ESERDE

- 120 künyeli ve resmî bağlantılı karar
- Tanık listesi, kesin süre ve ikinci liste yasağı
- Tanıklıktan çekinme ve çocuk tanıklar
- Görgü, duyum ve çelişkili beyanlar
- Kusur, tazminat, velayet ve ziynet
- 108 soru-cevap, dilekçe örnekleri

Av. Aydın AYDAR · Av. Murat AYDAR · Av. Eren AYDAR

avukataydinaydar.com